

fit habitatio tua & cogitatio in aqua lasciuie: non
i aere ul' fumo supbie: n' i igne ardētis auaricie: sed
i tra pmissiois optia: q' lacte & melle manat & cū-
ctis generis fructibus. **Hec** ē igit' gñatio eius uita
& cōuersatio: suscepta passio: mors: sepul'a: & ad i-
feros descēssio: resurrectō & ascēssio: & p spm scm i ec-
clesia plebis mltiplicatō. **In** qbus meditatio erit sēp
i xpo tua secūra hitatio. **Et** cogitare de istis i qbus
solū ē rēptio tua ē scūs cōsumatus: ut possis dice-
re cū ppha Meditatio cordis mei i cōspcū tuo sēp:
dñe adiutor meus & rēptor meus. **Ad** hāc ut iā
a te p amore a xpo gēitū nutritū & iformatū: & ut
sēp possis hitare i xpo: ppositus ē libellus iste: **Quē**
si uis te xpm scire: iugit' cogita cor tuū tenere fixū
& hitare i aliquo ramo huius arboris uite crucifixe
iesu. **Et** pmitto tibi p uerissimā lucē fidei xpiāe: q'
nihil grātius potes facere p'ri & filio & spū scō: q' i
ipso bñdco iesu deo hoīe totū expēdere tps tuū. **Et**
fac de eo unū myrthe fasciculū q' sēp int' ubera tua
cōmoret'. **Et** sicut patet i ifra scriptis uersicul': q' plēi
us sunt digesti i tractatu libri: q' i isto breui epita-
phio & māuali libello totus decursus oīm creatore
a iesu icipit: p iesu trāsīt & i bñdco iesu finit tāq' in
illū q' de se dīcē **Ap. i.** & ult. **Ego** alpha & o. pncipiū
& finis. **Et** iō de isto bñdco iesu toto facio tibi unā
arborē imagiatuā: cuius radix ē etna & tpalis ori-
go: i pmo li. q' durat a pncipio usq' ad illū uersiculū
Ihs xpm p'ri b. **Stipes** & erectō huius arboris du-
rat a p'dco uers. usq' ad illū uer. Iesus p'conē audiēs
Et ē sēds liber. **Ramificatō** huius arboris icipit a ba-
ptismo xpi p totū decursū uite & p'dicatōis eius: usq'
q' ad illū uerū Iesus uigētis redolēs. **Et** ē etius lib.
Reductō huius arboris i cōi & i arboris sumitātē ē
de xpi exitu de hoc mūdo p passionē & mortē: &
de ipius gl'ificatōe: & ifurrectōe: ascēssioe: & sps scī
missioe: & gl'iose uirgis assūptōe. **Et** icipit ab ultio
aduētū ihu i bethaniā. **Io. xii.** & a die palmarū i illo
uersū. Ihs affello latus. **Et** finit in illo uersiculo: Ihs
fons referatus. **Et** ē qrtus liber. **Post** oplenitum
arboris ē. v. ps. siue qrtus liber de fructu huius ar-
boris q' ē i p'pagatōe eccl'ie i q' xps i suis membris
m'tiplicat' & icipit ab illo uersū. Ihs plē m'tiplicās
Et finit post diē iudicii i etna gl'ia i ult. uersū. q' est:
Ihs finis optatus. Si igit' i p'dcis cor tuū bñ & ple-
ne occupaueris potis dicere cū paulo. **Viuo** ergo: iā
n' ego. i. nō sū i me: sed i xpo: & q' nūc uiuo i carne
i ocul' mūdi: i fide uiuo filii dei. Si at' deus dederit tibi
grām i his occupādi cor tuū & nō i uanū grām
dei recepis felix tu q' cū eodē ap'lo letat' dices: **Nō**
abiicio grām dei. **Vnū** aut' hic notat': q' q' p ex-
ercitiū huiusmōi studii tota trāsformāsi i xpm sa-
thanas hoc sūme odiēs tibi tēdet ifidias: ut cū acci-
dia & tedio sepe icipias huiusmōi uersiculos rumi-
nare. **Sed** hoc p certo cognoscas: q' licet ex nra ifir-
mitate ad bonū: alū cū tristitia & tedio icipis pmit-
to tibi q' si te uincas & cōtiues: tristitia tua uertet i
gaudiū: ill' d' sapie. vi. dñte ihu d' se ipso q' ē sapia p'f
cogitat' d' illa scūs & cōsumat': & q' uigilauerit p illā
q'ro erit securus qm dignos scīpa circuit q'rs etiā i

uiis suis oñdet se illis hilarit' & i oī prudētia occurret
illis. **Quattuor** at' pmi uersiculi q' icipiūt. **O** crux
frutex saluificus toties pnt repeti: quoties i medio
aliore uersiculi sēries gustū sup oīa desiderande
crucis: ut possis dicere cū spōsa i cāticis iebriata amo-
re spōsi. Sub umbra illius quē desiderauerā sedi &
fructus eius dulcis gutturi meo. qd' tibi & mihi cō-
cedat bñdcs fructus uirgis gloriose iesus. **Amen.**

Explicit plogus secundus. **Incipit** liber primus.

Iesus ex patre genitus. Capitulum primum.
Quoniam ihu audis ex pte gēitū. i. omipotentē
deo etno: & ipse deus oīpotēs & etnus sit
caue ne mētis tue oculis aliqd carnalis cō-
tagiōis occurrat: qn potius colūbino & aglino itui
tu simpl'r crede: ac pspicacit' cōtēplare: q' i illa sup-
sūma supfinita & supieffabili diuitate ē unitas cōn-
tie & sube: & trinitas psonarū & suppositōrū: q' p-
sone his noībus p'p'is exp'mūt: p'ri: filius sps scūs
quaq' p'ma a nullo ē. s. p'ri. scda a sola p'ma p genera-
tionē. s. filius. tertia a p'ma & scda p spirationē siue
p'cessionē. s. spūs scūs. Ita q' trinitas p'sonarū n' exclu-
dit ab essetia dīna sūmā unitatē: simplicitatē: imēsi-
tatem: etnitatē: incōmutabilitatē: & etiā p'tatē: qn
potius icludit sūmā secūditatē: charitatē: libertatē:
equalitatē: germanitatē: cōformitatē: & isepabilita-
tē. **Et** iō potes uidere si subleuaris & illūinaris fide
q' ad sūmā nobilitatē istius bñdce & supieffabilis
dīne nature p'ter ipsā credere & cōfiteri & i tribus
p'sois p'dcis eē unā & idiuisibilē essetia: & ipsas tres
p'sonas sibi eē coetnas & coequales. **Licet** at' sim-
plicit' istud oporteat credere & cōfiteri: tñ scripta
dīna q' ē fundamētū huius fidei: satis te nūc sis ce-
cus ad huius rei itelligentiā manuducit'. **Dictat**
n. de deo scēdū eē altissime & piissime. **Et** huic et
acordat oē lumē create nat'e. **Nō** at' scētes altissime
si nō crederes q' deus se sūme posset cōicare: rema-
nēte eēntie unitate. **Nō** scētes piissime si crederes
q' deus posset & nollet. **Io. q'** ut altissime & piissime
scētas dic deū se sūme cōicare eēntial'r habēdo dile-
ctū & cōdilectū: ac p hoc deū trinū & unū. **Decet**
etiā i sūmo pncipio eo ipso quo sūmū ē q' sit p'scīf
simū: & iō se p'scīssime pōt cōicare. **Decet** et eōipso
quo p'mū ē q' sit simplicissimū & i cōicatione idi-
uisionē oīmōdā seruare. **Et** iō salua unitate nature:
se illi mōi emanādi p'fecte. **Modi** aut' emanādi p'fe-
cte sē tñ duo. s. p modū nat'e: & uolūtatis. p'mus ē
generatō: secūdus spiratō siue p'cessio. **Et** iō hi duo
mōi sē i dīnis. **Et** q' i duab' emanatōibus i'stātifi-
cis necesse ē duas emanat' p'sōas: necesse ē et pōere
p'sonā p'mā p'mo pducētē ab alio n' emanat': ne sit i
ifinitū abire. & iō sē ibi tñ tres p'sōe. **Et** q' cuilibet
emanatōi m'det duplex hitudo relatiua: ideo sunt
ibi quattuor relationes. s. p'nitas: filiatio: cōis spira-
tio: & p'cessio. **Et** quia p has hitudies inotescūt no-
bis dīne p'sone: iō iste quattuor relatōes uocat' etiā
notiones: quasi p'sonarū notificatiōes. **Quia** uero
p'sona p'ris i qua ē p'ma rō pducendi inotescit etiā
nobis p hoc q' nō pducit: quia hoc ē nobilitatis i
ideo ipsa quinta notio addit siue notificatio ad p-

dictas quattuor relationes. scilicet innascibilitas: que licet sit notio quia notificat ipsam personam patris per modum negationis: quia non ab alio: tamen ex consequenti cum manifestat per modum positionis: quia ponit in eo totale plenitudinem. Et non ipso quo illa persona ab alio non habet fontalem plenitudinem: ut sit attendere principium utriusque modi emanandi per dei: licet in quo isto modo sit notio: non tamen dei relatio eo modo quo per deum quattuor quia directe non refert personam patris ad filium & spiritum sanctum. **I**sta igitur persona patris propriissime dei patris: quia cum prima ratio emanandi sit per modum nature: concurrensissime denotat ab illa proprietate que dicit actum completissimum generationis filii. Et ideo proprietates personales patris est paternitas: unum bonum in cognitione divinitatis iesu dei: Iesus ex parte genitus. **Q**uia uero emanatio per modum nature est plena ratio assimilationis geniti ad generantem: ideo persona emanans per istum modum dei imago: uerbum & filius. Imago notat illam personam filii ut similitudinem expressam: uerbum ut similitudinem expressam & spiritualissimam. Filius ut similitudinem hypostaticam siue personalem. Rursus imago notat filium ut similitudinem per omnia patri conformem & coequalē. Verbum ut similitudinem intellectuale & sapientiale. Filius ut similitudinem coequalē consubstantiale & consequentiale. Et sic potes uidere quod ista tria sunt propria sede personae. scilicet imago: uerbum & filius. Sunt autem alia appropriata: sicut splendor: lumen: radius: sapientia: & multa alia huiusmodi. **C**ontemplare ergo iesum dilectum tuum qui ab eterna illa luce secundissima filius imensa ac simplicissima: fulgentissima & summe arcana natura coeternus & coequalis & consubstantialis splendor exoritur: qui est ueritas & sapientia generantis. cap. ii.

Non uis igitur supersumme ueritatis qui in se est summum ueritatum certitudinem euidenter claret ex pura acceptione terminorum: eo modo quo catholica fides ponit in deo generationem & processionem: ac per hoc personarum sublimissimam trinitatem in diuine substantie unitate. Nam omnia sophistica appetitum rationum qui humana cecitas contra hanc ueritatem eternam semetipsam palogizans do cōfingit: procedit ex conditionibus defectibus quas in generationibus & processionibus creatis continue expiuntur: quibus se nescit excutere propriis fatalitatibus inuoluta: dum ad diuinam uirtutem nititur contemplatione rationis assurgere: quibus omnibus imaculata fides per spiritum iesu in fidelium corde diffusa: plene est libera. Et clare uidet quod licet non possit apprehendere inaccessible lumen ueritatis diuine: per illud tamen quod de incomprehensibili sibi imitatur: fugat perfectum totum nubilum rationis contrarie. Que duo mens deuota a fidei lumine dare speculat in omni claritate diuina: ut scilicet creato intellectum ex seipso inattingibile cernat & tamen confictum apto intellectu sophisma: ipsam corrigere posse dare cognoscat. Et hoc est secundum doctrinam principis apostolorum: patrum esse reddere rationem de ea que in nobis est fide & spe. Non. scilicet ratione humana que in multis est ceca: uelle omnia fidei documenta probare: sed mere fidei ueritate que de deo sumo est ex firmitate ipsius intellectus uires excecere & eius aciem obubrare: & eo ipso magis esse unam quo magis hoc facit. Et ne sibi ipsi sapiens esse uideatur contra summum lumen humanam stoliditas falsas rationes adducens ipsas ex pura & debita acceptione terminorum

notare quos spiritus sanctus in ipsis articulis explanandis commisit: tam ex plenitudine lumine effugare. Et hoc est idiger altitudinem ethere sub pedibus iesu christi & esse doctum fidei nostre magnam. Iesus spirator natus. ca. iii.

Quam itelligas quomodo Iesus tuus dei filius a patre uirtute spiratiua accipit ut similes cum patre spiratoe communi spiret spiritum sanctum: intelligas quod diuina natura secundissima in se in qualibet persona est plenissime & complete tota. Sed secundum illud modum emanandi secundum quem persona est producta nullo modo potest personam producere: quia uel produceret seipsum: quod nullo modo est intelligibile: uel sequeretur quod ipsa persona esset in se imperfecta: quia si totum esse personale quod potest per illam emanationem haberi non esset in se: quod est impossibile in diuinis: unum ex perfectioe persone producte est quod per eundem modum emanandi per quem illa persona procedit: nulla alia possit persona produci. Ex perfectioe. nam filii est quod non possint esse per se filii in trinitate: quia quicquid potest ibi per generationem produci totum in persona filii per generationem est generum: ita quod si diceretur duo filii in diuinis uel utique esset ipse: uel idem esset bis genitus: quod est inconueniens dicere. **Q**uia ergo persona patris a nullo est ideo diuina natura in patre est cum plenissima fecunditate respectu utriusque modi emanandi: ideo per se est spirans & generans. quia uero secundum rationem intelligendi emanatio secundum modum nature: procedit emanationem secundum modum uoluntatis: ideo in filio qui procedit per modum nature est ipsa diuina natura cum illa eadem fecunditate ad spirandum spiritum sanctum: cum qui est in patre. Et ideo sicut filius diuinam naturam accipit in ideptione: ita ipsam accipit secundam respectu spiratiouis spiritus sancti. Et sic accipit uirtutem spiratiuam a patre natus de patre. Et licet pater & filius rationabiliter & proprie unum sint principium spiratiuum spiritus sancti: non tamen dici possunt unus spirator: quia principium spiratiuum dicitur fecunditate nature respectu modi spirandi & unum & eadem est pater & filio: licet in patre a nullo sit: & in filio per generationem concipitur: unus uero spirator dicitur unitate personae: quod falsum est. quia licet pater & filius in communi spiratoe sint unum principium: non tamen sit una persona: quod tamen importaret si masculine dicerentur unus spirator. **Q**uia uero in spiritu sancto est completissime diuina natura per processionem que supponit generationem iam factam: hic est quod spiritus sanctus non generat nec spirat. Et si itelligatur in ueritatis lumine: appetit quod sicut perfectio in patre est generans & spirare: ita in filio perfectionis est generare non posse: tamen non esset perfectionis in eo non posse spirare. imo magis defectus: quia cum emanatio filii non supponat emanationem spiritus sancti ut iam facta: imperfecta esset diuina natura in eo nisi esset cum fecunditate spiratiua. Et quia diuina natura in nullo potest esse imperfecta: ideo sequitur quod si non est ibi. scilicet filio cum fecunditate spiratiua: nullo modo est ibi. **P**ropter quod appetit quod ipsa blasphemia in deum filium est dicere spiritum sanctum ab eo non procedere sicut a patre: quia idem est dicere ac si diceretur: ipsum filium deum non esse. Et licet greci non intendant tantum malum dicere: potes tamen uidere quod & quantum hoc dictum est impiissimum: ex eo quod expressse dicunt spiritum sanctum non procedere a filio: unum piculissimum est in ista beatissima trinitate errare: quia id quod in superficie uidetur modicum diligenter exaiatum apparet errorem esse maximum impium & blasphemum. **P**otes etiam uidere quod non est imperfectionis in spiritu

sed qd nō spiret aliū spm sc̄m: uel qd nō generet filiū
imo id spectat ad nobilitatē spūs sci secundū mo-
dū secundū quē emanat: nullā psonā posse pducere:
sicut ad nobilitatē p̄ris secundū rōnem sue inasci-
bilitatis generare filiū & simul cū eo spirare spm
sc̄m: ac p hoc sequit̄ qd tres p̄sone diuine eque nobi-
les & eque p̄fecte sunt. ¶ Potes etiā uidere qd spūs
sc̄s non pcedit plenius nec p̄fectius a p̄re q̄ a filio
sed eque plene & eque p̄fecte: quia pcedit ab eis se-
cundū unā & eandē secunditatē uirtutis spiratiue.
Quia uero filius totū suū esse & ipsam uirtutē spi-
ratiuā habet a p̄re: p̄r uero a nullo h̄t: ideo potest
cōcedi & debet qd principalis & p̄p̄s pcedit a pa-
tre: ita tñ qd per hoc nulla īequalitas aut diuersibili-
tas in spiratiua uirtute quolibet ponat̄ uel intelli-
gat̄ in ipsis. ¶ Licet aut̄ secundū qd spūs sc̄s dī
a spūalitate sit nomē cōe triū p̄sone: sc̄dm quē mo-
dū dī lo. v. Spūs est deus. Secundū tñ qd spūs sc̄s
dī a spiratiōe passiuā est p̄p̄rie nomē p̄sone spūs sc̄s
eti. Donū uero noiāt ipsū spm sc̄m hitualit̄ quia p-
cedit ut dōabilis. Datū aut̄ noiāt eū ut actu datur
creature p sc̄ificationis b̄ficiū. Caritas sue nexus
uel amor noiāt spm sc̄m ut datū uolūtariū precipu-
umq; multū & hypostaticū. Dic̄t aut̄ spūs sc̄s
dari p grām gratū facientē: quia p ipsam inhabitat
aiām: & licet appropriet̄ spūi sc̄o qui ē opus sū-
me bonitatis: tñ una sc̄ificatione & hitatione dī hi-
tare & sc̄ificare aiām p̄r & filius: & spiritus sanctus.
Quo ad gratias autem gratis datas dī spūs sc̄s
dari: quia in ipsis appet̄ spūs sc̄i influxus & ab ipso
sunt: licet nō sequat̄ semp in hēntē talia dona hita-
tio spūs sc̄i: nec gratificatio eius qui h̄t: quia se-
pe talia dona dant̄ reprobis p̄pter cōem utilitatē
coporis electorū. Dic̄t et̄ ipse spūs sc̄s factus p̄ady-
tus: q̄a cōsolatur mētes fidelīū. Fōs uiuū: q̄a n̄ram
extinguit siccitatē. Ignis: quia n̄ram inflāmat frigi-
ditatē. Dic̄t et̄iam spūalis uncō: quia n̄ram ungit
& dulcorat īdeuotā multipliciter uolūtātē. Et quia
ista sunt dei dona ī nobis ex magno amore sue bo-
nitatis ad nos n̄ram uoluntatē sibi cōnectētia: ideo
appropriatur spūi sc̄o qui pcedit a p̄re & filio ut do-
nū & nexus ambo: p uia liberalis amoris. Et sic ī-
telligas qd oīa appropriata siue attributa semp con-
ueniūt cum p̄p̄rietatibus p̄sonarū. ¶ Ad intelligē-
dum aut̄ altitudinē diuinitatis iēsu debes intellige-
re qd oīs nobilitas p̄fectio & optimitas debet diui-
nitati attribui: que uidelicet sū nobilitas simplicis
& extra genus: quia aliqd ē nobilitas in aliquo ge-
nere creature: quod nō est nobilitas simpliciter: &
ideo sc̄dm regulā Anselmi: oē illud quod melius ē
esse ipsum: q̄ nō ipsum est deo attributū. Et hoc
ualde bñ deducit Aug. v. de trinitate ca. iiii. ubi oñ
dit qd altitudo dīpni ē esse & nobilitas ī oī creatura
est scripta: dicēs sic. Nec ep̄i diuinorū librorū tñ au-
ctoritas deū esse predīcat: sed oīs que nos circūstat
creatura ad quā nos ēt p̄tinemus. ¶ Vniuersa enī re-
tū natura p̄clamat se h̄re p̄stantissimū conditorē
qui nobis mētem & rōnem dedit: qua uiuētia nō

uiuentibus: seu p̄dicta nō sentientibus: intelligē-
tia nō intelligētibz: imortalia mortalibus: impo-
tentibus potentia: iniustus iustus: speciosa deformi-
bus: bona malis: incorruptibilia corruptibilibz: ī-
mutabilia mutabilibus: inuisibilia uisibilibz: ī-
corporalia corporalibus: b̄rā miseris p̄ferēda iudi-
camus. Ac p hoc quāto rebus creatis creatorē: sine
dubitatiōe p̄ponimus: oportet ut credamus eū &
sūme uiuere: & cūcta sc̄ire ac ītelligere: & mori &
corrūpi: mutariq; nō posse: nec corpus esse: sed spm
potētissimū: iustissimū: speciosissimū: optimissimū
b̄tissimūq; fateamur. hec Aug. In his. xii. includūt
altissime nobilitates dīni eē ut ip̄e Aug. plene dedu-
cit. Et istas. xii. nobilitates deducit ad ista tria. sc̄et
nitatē: sapientiā & bonitatē uel b̄titudinē: & ista
tria reducit ad unū. sc̄. sapiam: in qua includūt mēs
generas uerbū: p̄les: & amor utrūq; cōnectens: in
quibus fides dictat b̄tissimā consistere trinitatem.
¶ Et qm̄ sūma sapia ponit trinitatē: ponit nihilo
minus oēs prius hitas nobilissimas cōditōes: ideo
neq̄esse est nobilitates p̄dictas diuini esse simul sta-
re cū b̄tissima trinitate. Et quia qui cognoscit unā
p̄sonā oēs cognoscit: cū una triū sit cognitio: dicē
te iēsu lo. xv. Qui uidet me uidet & p̄rem meū. Iō
ut tibi possim aliq̄liter ostendere fidē tuā: imo dñi
n̄ri iēsu xp̄i: & te p cōtēplationē manuducēdo sub
leuare: de tota b̄tissima trinitate modicū tibi licet ī-
p̄fecte dixi: ut aliquāliter capias quod dī in duo-
bus primis uersiculis: Iesus ex p̄re gēitus: Iesus spi-
rator natus. Ip̄e enī natus de p̄re p cōmunem se-
cunditatē p̄ris & filii spiratiōe actiua spm sc̄m spirat
sicut & pater. ¶ De articulis fidei. cap. iiii.

Intendo autē ubi est articulus fidei errores
contrarios exp̄mēdo cōfūdere aliquo uer-
bo scripture sacre. ¶ Circa materiā autē trī-
nitatis sunt duo articuli: secundū unū modū distin-
guēdi. unus est de essentie unitate secundū illud De
uteronomii. vi. Audi isrl: dñs deus tuus deus unus
est. Circa quē articulū plures errores euitandi occur-
rūt. Primo quidē gentiliū siue paganorū ponentiū
plures deos. Cōtra quos dī Exo. xx. Nō habebis
deos alienos corā me. Secundus error est māicheo-
rū ponentiū dño p̄ncipia: unū a quo sunt oīa bona:
aliud a quo sunt oīa mala. Contra quos dī Isā. xlv.
Ego dominus & non est alter: formans lucem &
creans tenebras: faciēs pacē & creans malum: ego
dominus faciēs oīa hec. dī autē deus creare malū
quia sc̄dm suā iustitiā infligit malū pene: cū esse cō-
spicit in sua creatura malum culpe: quod solū p̄ce-
dit a defectu uolūtatis create deo p̄mittēte & ipso
malo pene bene utēte. Tertiū error ē ātropomor-
phitag: ponentiū quidē unū deū: sed dicentiū eum
esse corporeū ad modū corporis humani formatū
Contra quos dī Iōā iiii. Spiritus ē deus. Et isā. xl.
Cui similit̄ fecistis deū? aut quā imaginē poneris
ei? ¶ Quartus est error epicureorū: dñtū deū non
h̄re sc̄iam neq; puidētiam de rebus hūanis. Cō-
tra quos dī. i. Pe. ult. Omnē sollicitudinē uestā p-

ficiētes in eū: qm̄ ipsi cura est de uobis. Et iesus ait: Capilli capitis ur̄i omnes numerati sūt Matth. x.

¶ Quintus est error quorūda gentiliū paganorū philosophorū dicētiū deū nō esse oīpotētē: sed solum q̄ ea pōt que naturaliter sunt: & q̄ necessario facit q̄cūq̄ agit. Contra quos dī i psalmo .cxiii. Oīa quēcūq̄ uoluit dominus fecit. **¶** Omnes hi errores uel derogant unitati essentie: uel nobilitati diuini esse: unde contra oēs ponitur in symbolo. Credo in unum deū p̄m̄ oīpotētē. Et est primus articulus. **¶** Secundus articulus est. q̄ tres sunt p̄sōe diuine in una essentia: scdm̄ illud. Io. ult. Tres sūt q̄ testimoniū dant in celo: pater uerbū & spūs scūs: & hi tres unū sunt. Cōtra quē articulū sunt plures errores. Primus est sabellii ponentis unā essentiam in deo & negātis p̄sōarū pluralitatē. d. q̄ una p̄sōa qn̄q̄ dī pī: qn̄q̄ filius: qn̄q̄ spūs scūs. **¶** Secundus error ē Arii ponētis tres p̄sōas: sed negātis essentie unitatē. d. filiū esse alterius substantie a p̄e: & esse creaturā & minorē p̄e & nō ei equalē: & q̄ incipit esse post q̄ non fuerat: contra hos duos errores dicit iesus. Io. iiii. Ego & p̄r unū sumus. Quia ut dicit Aug. In eo q̄ dicit: unū. liberat te ab Arii: q̄ dicit: sumus. pluraliter illud te liberat a Sabellio.

¶ Tertius error est Eunomii ponentis filium dissimilem p̄rī. Contra quē dī ad Colo. i. Qui est imago dei inuisibilis. **¶** Quartus error est Macedonii ponētis spūm scm̄ esse creaturā. Cōtra quē dī. i. ad Corin. iiii. Dñs aut spūs ē. **¶** Quintus error ē grecorū dicētiū spūm scm̄ p̄cedere a p̄e & nō a filio. Cōtra quos dī Io. ix. Paracletus aut spūs scūs quē mittet p̄r in nōie meo. quia eū mittit p̄r tāq̄ spūm filii & a filio p̄cedētē: iō dī Io. xvi. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet. Cōtra oēs hos errores dī in symbolo. Credo i unū deū p̄m̄. & seq̄t: & i filiū eius dñm nrm̄ iēsu xpm̄ gēitū. n̄ factū: cōsubstantialē p̄rī: & ultra seq̄t: & i spūm scm̄ dñm & uiuificantē: qui ex p̄e filioq̄ p̄cedit. **¶** Preter autē predictos duos articulos sunt alii quattuor articuli dī unitatis q̄ p̄tinet ad effectus diuine ueritatis: quorum p̄mus qui est tertius p̄tinet ad creationē rege in esse nature & de hoc i sequēti cap̄lo uidebī: Quartus p̄tinet ad effectū gr̄e p̄ q̄nā iustificamur a deo: & de hoc uidebī i fra. Iesus spirās a filatibus: Quintus est de resurrectione mortuorū de quo i fra libro. v. Iesus testis ueridicus. Sextus p̄tinet ad ultios effectus diuinitatis qui sūt remuneratio bonorū: & punitio malorū de quo lib. v. Iesus uictor magnificus Et sic habes sex articulos diuinitatis. Alii uero qui septimum circa fidem diuinitatis assignant: sic eos distinguunt: ut

Primus sit de essentie unitate

Secundus de persona patris

Tertius de persona filii

Quartus de persona spiritus sancti

Quintus de effectu creationis

Sextus de effectu iustificationis

Septimus de effectu remunerationis

¶ In quo cōprehēdūt resurrectionē & uitā eternā Et sic de p̄dictis sex articulis unum diuiduit in tres: quintum uero & sextum cōpīgunt in unū. Ex quo fiunt secundū eos articuli septē. Nec refert quantum ad unitatē seu ueritatē fī dei aut errorē uitationē qualiter distinguantur. Articulus autē qui p̄tinet ad humanitatē christi quere in capitulo: Iesus maria natus. **¶** Iesus creator inclutus. cap. v.

¶ Tēde aīa quantus est iste tuus dilectus iesus qui sicut est uere dei filius ita omnīū creator est totaliter p̄ductiuus: uniuersitatis enim machine mundialis ab ipso dilecto iesu dei filio simul cum patre & spū sancto p̄ducta est ex tēpore in esse de nouo: ab his tribus tāq̄ ab uno p̄ncipio primo solo & sūmo: cuius potētia licet sit īmensa: disponit tamē oīa in certo numero pondere & mensura. Et hec generaliter intelligenda sunt circa eorū p̄ductionē: ex quibus ueritas colitur & error repudiatur. Per hoc enim q̄ dī: ex tēpore. excluditur error ponentium mundū eternū. Error autē antiquē stoliditatis philosophorū & noue philosophantiū modernorū: siue ponat mundus eternus: siue ponat q̄ potuerit esse eternus. Nō enim est ponere aliquid factum uel creatū factori suo esse coeternū. Sicut Aug. expresse asserit. xii. de ci. dei. Et uide exemplū quod adducit ipse de pede & uestigio in. x. c. **¶** Non est rō Aug. sed quedā fūga platōicorū quā Aug. non approbat: & licet ibi nō reprobetur expresse: reprobatur t̄m̄ in asserēdo contrariū in. xii. li. cap. xvi. ubi licet dicat se cognoscere que secula fuerint ante generationis humane iustificationem: t̄m̄ dubitat asserere non oīno creature creatorem esse coeternum. Nec ualet si exponat: q̄ habeant durationem creaturæ sine initio sine fine: nō tamen habent esse suū simul inuariabiliter si cut habet creator: ac p̄ hoc nō ent ei coeterna. quia si quis m̄entē Aug. inspiciat nullo modo itendit sic dicere: sed potius quantūcūq̄ dicatur q̄ antiqua fuerit creatura q̄ nullo mō pōt dici: non hēre durationis iniciū: esto etiam q̄ dicatur fuisse semper & omni tempore: quia hoc solum dicitur q̄ nunq̄ fuit tempus uel mensura creata nisi fuerit creatura hoc autem. s. non posse creaturā fieri sine durationis initio non dicit defectū potentie creatoris: sed dicit excessū quia. s. tante est immensitatis q̄ nullo modo potest sibi creatura coequari. Sicut non est defectus potentie creatoris q̄ non potest facere īfinita: unde sicut nec īfinitas potest fieri sic nec īfinita duratio. quia nullius rationis nature & nobilitatis & īfinitatis creatura capabilis ē: sicut nec diuinitatis: unde solus deus est & esse potest sine durationis initio: sicut & sine creato termino. **¶** Exemplū autem platōicorū non ualet. sed impossibile pponitur ubi faciens agit de materia diuersā a se naturā: ubi aut p̄ducēs & p̄ductū habent eādē naturam simplicem & indiuisibilem & inuariabilem: impossibile est eam non esse coeternā: si cut sana fides dicit & tenet de diuinis personis

in trinitate. ¶ Regrediendo uero ad principia: per hoc quod dicitur: de nihilo: excluditur error ponentium pluralitatem principiorum: per hoc quod dicitur: solo & sumo: excluditur error ponentium eternitatem circa materiale principium: per hoc quod dicitur: ab uno principio: excluditur error manicheorum ponentium pluralitatem principiorum: per hoc quod dicitur: solo & sumo: excluditur error ponentium deum creaturas inferiores produxisse per ministerium intelligentiarum suarum angelorum: per hoc autem quod addit: in certo numero pondere & mensura: ostenditur quod creatura est effectus trinitatis causatis sub triplici genere. scilicet efficiētis a qua est increata unitas: modus & mensura: Exeplaris a qua est increata ueritas: species & numerus: Finalis a qua est bonitas: ordo & pondus: que quidem reperiuntur in omnibus creaturis tanquam uestigium creatoris: siue corporalibus siue spiritibus: siue ex utroque compositis. ¶ Corpora uero creatura est sex diebus in esse composita seu producta: ita quod in principio ante omnem diem creauit deus celum & terram. Prima die formata est lux. Secunda firmamentum in medio aquarum factum est. Tertia separate sunt aque a terra & congregatae in locum unum. Et tribus his diebus facta est distinctio. Quarta celum ornatum luminaribus. Quinta aer & aqua uolatilibus & piscibus. Sexta terra animalibus & hominibus. Et his tribus diebus consistit operis ornatus. Septima requieuit dominus non a labore nec opere cum nunc usque operetur: sed a nouarum specierum conditione: quia omnia fecerat uel in similitudine sicut illa que propagantur: uel in seminali ratione sicut illa que aliis modis introducuntur in esse. ¶ Hec autem omnia licet dominus potuerit facere in instanti: maluit tamen per successionem temporis: tum propter distinctam & claram representationem potentie sapientie & bonitatis que ibi plurimum resplendent: tum etiam ut sicut in prima mundi constitutione fieri debebant feminina operum fiendorum: sic fierent etiam prefigurationes temporum futurorum: unde in illis septem diebus quasi seminaliter processit distinctio omnium temporum que explicantur per decursu septem etatum. Et hinc est quod sex diebus operum additur septimus quietis: qui dies non scribitur habere uesperam non quia non habuit subsequenter noctem: sed ad prefigurandam quietem beatitudinis seipiternae: que licet habeat principium: semper tamen fine carebit. In productione autem omnium intelligas productionem supernorum spirituum: quia tuus iesus creator est omnium angelorum quos creauit

in essentie simplicitate

In personali distinctione: propter rationem insitam in memoria intelligentia & uoluntate: In arbitrii libertate: ad eligenda bona & reprobanda mala: propter quod ipsi spiritus angelici sunt

Virtuosi in operando

Officiosi in ministrando

Perspicaces in cognoscendo.

Inmutabiles post electionem: siue in bono siue in

malo. ¶ Horum autem celestium spirituum creatio facta fuit in principio ante omnem diem. Simul enim quattuor sunt creata. scilicet angeli: celum empyreum: tempus: & materia omnium corporalium. Distinctio uero corporalis nature facta est sex diebus. Itaque omnibus distinctis & ordinatis in speciebus suis: sexta die post omnia factus est homo tanquam completum omnis corporalis nature: & dominus ceterorum animalium. Factus autem fuit homo completus & perfectus quantum ad animam & corpus ita quod anima est eius forma: ens uiuens intelligens & libertate utens: forma quidem ens non de seipsa nec de diuina natura: sed a deo de nihilo in esse per creationemeducta: uiuens seipsa non uita mortali sed perpetua. Intelligens non tantum creaturam sed etiam creatricem essentiam. Ad cuius imaginem facta est per memoriam intelligentiam & uoluntatem: libertate utens dicitur: quia semper libera est a coactione: a miseria uero & a culpa libera fuit in statu innocentie: licet non in statu nature lapsa. Corpus uero primi hominis sic conditum fuit & de limo terre formatum: ut tamen esset anime subiectum & suo modo proportionabile quantum ad complexionem equalem: quantum ad organizationem pulcherrimam & multiformem: & quantum ad stature rectitudinem. Subiectum autem factum est corpus anime ut esset obtemperans sine rebellionem: propagans & propagabile sine libidine: uegetabile sine defectioe & immutabile ab omnimoda corruptione non interueniente morte. Et secundum hoc datus est sibi locus terrestris paradisi in habitationem tranquillam. ¶ Formata est etiam mulier de latere uiri in confortium & adiutorium & ad propagationem immaculatam. Datum est etiam lignum uite ad uegetationem continuam ut tandem assumeretur ad immortalitatem perfectam. Datus est etiam ipsi homini duplex sensus. scilicet interior & exterior: mentis & carnis. Datus est ei etiam duplex motus. scilicet imperatiuus in uoluntate: & executiuus in corpore. Datum est ei etiam duplex lumen. scilicet uisibile & inuisibile. Datum est ei duplex preceptum. scilicet nature & discipline. preceptum nature: Crescite & multiplicamini. preceptum discipline de ligno scientie boni & mali ne comedatis. Iuxta quod datum est ei quadruplex adiutorium. scilicet scientie conscientie: gratie: & protectionis angelice custodie. Ex quibus habuit sufficientiam ut posset in bono stare & proficere: & a malo cauere & declinare. Et sic potes uidere quomodo omnipotens iesus tuus potenter: sapienter: & optime omnia produxit in esse.

¶ Rationes creationis & errores: cap. vi. Circa creationem uero & infra: Licet autem creationis ratio omnium sit diuine potentie: sapientie et bonitatis manifestatio: propter quod creauit non entia: distinxit creata: ornat disticta. primum in det potentie: appropate loquendo: secundum sapientie: tertium bonitati. Et creatio fuit ante omnem diem: distinctio in triuo facta est secundum triplicem

distinctionē nature. Similit̃ & ornatus. Tamē singularit̃ tria refulget i creatiōe rōnalis nature: quā creauit i tāta altitudie dignitatis: & distinxit i tāta multiplicitate potētiae: & ornauit in tāto decore habituū. ¶ Fuit. n. maxia potētia tā altū esse creare de nihilo. Maxia sapientia creaturā suo lumie illustrare ad oīa cognoscēda. Maxima bonitas creaturā ordinare ad fruēdū seipso summo bono trino & uno. Ac per hoc pōt pncipalis rō creationis reddi: manifestatio & cōmunicatio sūmi boni: quia natura boni ē seipsū cōicare. ¶ Licet inq̃ hec sit pncipalis rō. tamē cū hac pōt reddi secūda. s. q̃ deus oīa creauit: ut cōueniēti ratione produceretur illa natura hūana quā deus īfinitus supexcellēti dono sue bonitatis sibi itēdebat unire unioē hypostatica & psonali. Et ut illa assūpta natura siue ipse deus & hō iesus hēret decētē cōcōitatū create nature: & oēm creaturā rōnalē in seipso & per seipsū faceret gustare inestimabilē gloriā unionis psonalis: & ineffabiles gratias diffunderet in sua mēbra: sicut ipse ineffabiles pro oībus suscepit gratias a sibi unita dei persona. ¶ Et ex hoc sequitur tertiā rō: ut sic ipsa natura assūpta fidelissimē seruiat: & hōiū diuinitatē: & diuinas operationes excellēter pcpiat sic hāc rationalem naturā in angelis & hōibus ipsū deū hominē singulariter honorantē: & sibi seruientem: in quibus ipse deus hō suā perfectionē infūdāt in multitudine numerosa. Principalis ergo natura in tēta a deo eterno fuit: quā predestinauit ad personalem unionē. & cum ipsa sit oīum sūma i ordinatio ne gratie: que superat ordinationē nature: ad ipsam deus eternus posset qui i oībus pncipatū tenet: & ad eius honorē & gloriā omnia ordinauit: & ex oībus malis & bonis honor accrescat deo hōi iesu xpo. ¶ Circa hoc capitulū est articulus quartus de cūmus fidei. s. q̃ deus oīa creauit de nihilo ut dictū ē. Contra hūc articulū pmo errauit Democritus & Epicurus ponētes q̃ nec ipsa materia mundi nec ipsa mūdi cōpositio a deo ē: Sed q̃ mūndus ē a casu factus per cōcursū corpore indiuisibiliū q̃ rerum principia extiterunt. Contra quos dicit in psalmo. Verbo domini celi firmati sūt. i. nō a casu sed secūdū rationē eternā. ¶ Secūdus ē error Platonis & Anaxagore ponētiū mūndū a deo factum nō ex nihilo sed ex materia preiacenti. Cōtra quos dicit in psalmo: Ipse mandauit: & creata sunt. ¶ Tertius error ē Aristotelis ponentis mūndū eternum: cū multis aliis erroribus quibus reserpsi sunt libri sui: & multos habet sequaces non solum paganos sed et falsos christianos. Contra quē dicitur Gen. primo: In pncipio creauit deus celum & terrā & cetera. ¶ Quartus est error manicheorum ponentiū deum creatorem inuisibilem: sed uisibilia a diabolo esse facta. Cōtra quos dicitur ad Hebr. xi. Fide intelligimus aptata esse secula uerbo dei: ut ex inuisibilibus uisibilia fierent. ¶ Quintus est error Simonis magi & Menādri sui discipuli: & multorum aliorum hereticorum ipsū sequentium: qui crea-

tionem mundi nō deo sed angelis attribuunt. Cōtra quos loquitur Paulus Act. xvii. Deus qui fecit hūc mūdu & ea q̃ i ipso sūt & cetera. ¶ Sextus error est eorū qui dixerunt deū nō per se gubernare mūdu sed per quedā sibi subiecta. Contra quos dicitur Iob: Quem cōstituit alium super terram: aut quē posuit super orbem quem fabricatus est? Contra quos omnes errores dicitur i simbolo: Credo in unum deum patrem omnipotentem factorem celi & terrae uisibilem omnium & inuisibilem.

¶ Iesus gubernans status. cap. vii. ¶ Non solum tuus dilectus iesus omnia creauit in sapientia: sed omnia multa prouidentia & pietate gubernat. Ipsius enim prouidentia licet omnia posset per se gubernare sine adminiculo creaturæ. uoluit tamen q̃ superiora influerent in inferiora & nobiliora in minus nobilia: ut sic totus iste mundus cōnexus miris proportionibus sibi iuicē ligaretur: ppter quod celestia influūt i terrena & elementaria quantū ad distinctiūā significationē tēporum: mēsum: dierum: & annorū. Sic enī dicit scriptura: q̃ sint in tēpora dies & annos. ¶ In fluūt etiā quantū ad effectiūā productionē rerū generabilium & corruptibilium: ut. s. mineralium uergetabilium & sensibilibus ac corpore humanorum. Sic tamē sunt i signa tēporis & regimē operationū: ut nō sint oīo certa signa futuroꝝ cōtingētium: nec influāt sup liberū arbitriū p uim cōstellationū quā aliq̃ philosophi fatū eē dixerūt. ¶ Secūdū at itelligentiā doctorū hoc ē q̃a in corporibus celestibus ab ipso oīum rerum pncipio iesu sit lux: motus: calor: uirtus. Lux rōne siue forme & speciei. Motus rationē superioris influētis ipsū. Calor respectu inferioris suscipiētis nature. Virtus omnibus mōis predictis. ¶ Cū inq̃ ita sint celestia corpora: per lumē & motū in distinctiones tēporum. s. diei secūdum lucem solis & motū firmamētī. Mēsum secūdum lucem lune & motum in luce: obliquo autem circulo. Temporum uero secūdū naturalium planetarū motū per distantiam cursū ascensū & descensū retrogradationē & statū diuersū. ex quibus oībus oriatur diuersitas in tēporibus. Per uirtutē at & calorem influunt ad pductionem eorū que generant ex elemētis alterādo excitādo pmouendo & cōciliando ita q̃ secūdū conciliationes contrariorū: ad equalitatē motū influūt in mineralia. s. in generationē lapidū pncipiosorū & metallorū. Secūdū cōciliationē minus ab equalitate lōginquā influūt in uergetabilia. Secūdū conciliationem equalitati proximā influūt in sensibilia. Secūdū uero cōciliationē equalem influūt in corpora humana que disposita sunt ad nobilissimā formā que ē anima rōnalis ad quā terminatur & ordinatur oīs creature appetitus uel nature sensibilis & corporalis: ut per eam que ē forma ens uiuens & intelligens quasi ad modū circuli intelligibilis reducat̃ ad suū principium i quo perficiatur & beneficietur. Et quoniam in id tādē p liberū arbitriū: ideo q̃tū ad arbitriū libertatē

precessit omnem uirtutem corporale: ac p hoc cū-
ta nata sunt sibi seruire: nihil autē illi dominari ha-
bet nisi solus deus: non fatū seu uis dispositionis
syderum. Et propterea indubitāter uerum est q si
nis sumus oīum & q oīa corpora sunt facta ad ob-
sequia humana: ut ex illis omnibus accendatur ho-
mo ad amandum & laudandū & benedicendū ie-
sum factorem & gubernatorem uniuersorum: cu-
ius providentia omnia disponuntur. ¶ Hec igitur
sensibilis corporalium machina est tanq domus
quedam ab ipso iesu sūmo opifice homini fabrica-
ta donec transferatur ad domum nō manufactam
in celis ut sicut aīa rōnalis mō ratione corporis &
status uaticī conuerfatur in terris: sic aliquādo cor-
pus ratione aīe & status beatitudinis sit in celis.

De casu angelorum

Quia uero spiritus rationales fuerūt con-
diti ab ipso bono iesu boni: & in libertate
arbitrii: & fuerunt medii inter summū bo-
num quod est ipse iesus: & bonum cōmutabile q
ē ipsa creatura: ita q si cōuerterentur ad amandum
quod ē supra ascenderent ad cōfirmationē gratie &
beatitudinis glorie. Si uero ad bonum cōmutabile
quod est infra: hoc ipso irruerent in malū culpe &
pene: quia non est dedecus peccati sine dedecore iu-
sticie. Ideo primus angelus lucifer presumēs de bo-
no priuato priuatā appetiit excellentiam uolēs ali-
is preferri: ac per hoc totus peruersus presumendo
constituit sibi ipsi se principiū gloriando & abiēdo
quod suum erat: non quod dei constituebat se sibi
summū bonū uoluit se ipso beatus esse: & sine dei
auctoritate aliis preesse. Cum at hoc eēt falsissimū
quia nec ipse fuit sibi principiū nec est summum bo-
num in quo quiescere debeat: necesse fuit exigente
iustitia ex tā peruerso affectu ipsum cum omnibus
sibi consentientibus ruere: & non solum loco q
descendit ad istum aerem caliginosum descensu-
rus etiam cum oībus suis aliquādo ad infernū: sed
etiam sue mentis statu pessimo ita q per suam cul-
pam cadens factus ē ipenitens obstinatus & obce-
catus a deiq cōtēplatione exclusus & deordinatus
in omni sua operatione. Et quia uidet hominem
posse ascēdere ad statum quē perdidit: toto suo co-
namine nitit ad hominē subuertendū per tētatio-
nē multiplicem. sensus enim humanos sepe il-
lud: cogitationes malas suggerit: & affectiones in-
cendit. ¶ Casus igitur luciferi in culpam fuit pro-
pter defectum sui liberi arbitrii. lapsus uero & de-
mersio in penam per iustam punitionem diuini iu-
dici: peruersio enim ipsius & tā ualidus conatus ad
hominē ipugnandam a diuina sapientia moderat
ad electorum coronam & peruersorum uindictam
iustam: sicut finale iudiciū dedarabit.

De cōfirmatione omniū bonorū āgelorū.

Sicut ergo lucifer cū sua caſua ē a deo auer-
sus: sic sanctorum āgelorū benedictus exer-
citus abhorrrens & expugnās lucifer & suo-
rum malitiam ē per beneficium gratie toto cona-

tu conuersus ad amorem & laudem diuinitatis ie-
su: & statim fuit confirmatus in gloria uoluntate
perfecte firuente deo & ratione eorum siue intel-
lectu plena luce cognoscente deum & omne cre-
atum secundum cognitionem matutinam & ue-
spertinam uirtute eorum plene fortificata siue mo-
tiua: siue operatiua: siue administratiua: siue cōtem-
platiua. Cūq ille benedictus exercitus fuit in di-
stinctione triplicis hierarchie consumatus. s. supre-
me: medie & infime. Ad supremam spectant thro-
ni cherubin & seraphin: ad mediā dominationes
uirtutes & potestates: ad infimam principatus ar-
changelī & angeli secundum distinctionem Dio-
nyfii. ¶ Et licet oēs ifluāt ad adiutorium electorū:
tamē plurimi ex ipsis extra mittuntur in ministri-
um ad custodiam hominum deputati: quibus mi-
nistrauit purgando: illustrando: & perficiendo se-
cundū iperium uoluntatis dei ut non habeat hu-
mana malitia in quo de bonitate iesu conqueratur
si hominem permittit a diabolo tentari: cū multo
maius sit adiutorium angelorum bonorum ad re-
sistendum malo & faciendum bonū: q sit expugna-
tio demonum: nisi ipse ipius hō eis se subderet
ex malitia propria per libere sue uoluntatis con-
sensum.

De lapsu primorum parentum

Sicut autem benedictus iesus naturam an-
gelicam per suas rectissimas uias miseri-
cordiam & ueritatem sapientissime guber-
nat & regit: sic & humanā naturā in primis paren-
tibus constitutam & ex eis in posteros propagatā.
Quia uero totum malum quod in humana natu-
ra apparet eis lapsu ipsorū & propagatione ipsorū
in posteros habet ortum: & omnia ista ex tētatiōe
diaboli sumpserunt initium: Ideo ut ibi pateat mo-
dus huius generalis ruine & iuste simul & miseri-
cordis dei prouidentie: scire debes q cum deus ho-
minem condidisset in felicitate paradisi in duplici
sexu uirili & muliebri: diabolus inuidens hominē
assumpta specie serpentina aggressus est mulierem
infirmiorem ut per illam postea subuerteret sexū
uirilem: quod & fecit deo permittente qui oīa
iuste disponit & misericordia sua in electorum su-
orum maiorem coronam facit finaliter euenire. Et
uide quomodo benedictus iesus ipsam tētatio-
nem sua sapientia temperauit. Quod etiam in tē-
tando speciem serpentinam assumpsit: hoc fuit
dispensationis diuine: ut non solum deprehendī
posset eius uersutia ab ipsa muliere in statu clari-
tatis & rectitudinis innocentie: uerum etiā ex illa
effigie calliditatis diaboli itē tādō inotescere pos-
set cūctis filiis Eue. ¶ Rursus q tētauit de pcepto
discipline: hoc similiter fuit dispensatiōis diuine ut siue
uiceret siue uiceret cūctis inotesceret meritū obedi-
entie: & inobediētie detrimentum. Quod autē
incepit a muliere: hoc fuit sue uersutie: quia uersu-
tia hostis ex infirmiori pte nrām ē aggressus expu-
gnare naturā: & i tētatione experiendo per inter-

rogationē: impleōdo p̄ assurationē: alliciēdo per
p̄missionē idem serpens cū multa uersutia & mali
gnitate p̄cessit. Ipsa uero mulier fatua consentiens
tentatiōi diabolice appetiit sciam & excellentiam
ad modū dei sibi a serpente p̄missā. Appetiit nihi
lominus suauitatē expiri ligni uetiti: & tandē icidit
in transgressionē precepti. Nec hoc contenta: offe
rendo fructū uetitū induxit uirū: qui nolēs suas de
licias contristare: mulierē non corripuit quā corri
pere debuit: p̄pter quod mulieris peccatū ei impu
tatum fuit: & quod peius ē cōsensū p̄buit male sua
denti: & oblatū pomū gustando factus est trasgres
sor diuini mandati. Dū enim nimis appreciatus fu
it adam mulieris consortiū & sue societatis solatiū:
nec mulierē uoluit corrumpere: nec delicias quas cum
ea hēbat pdere: & cū nollet mulierē peccatricē a se
repellere: incepit seipsum nemiū diligere: dū seipsū
noluit in pdendo mulieris consortiū contristare: &
ex hoc deuenit in diuini amoris contēptū. **Pro**
pter quod clare patet tā in peccato ade: q̄ in pecca
to luciferi q̄ pessima radix omnis mali est nimius
timor sui. **Attende** autē q̄ adā fortius fuit tenta
tus q̄ mulier: quia non solū in gustu ligni: sed etiā
in turbationē uel delectationē consortiū mulieris.
Potes etiam uidere q̄ sicut dicit ap̄l's. Mulier se
ducta est: quia manducando credidit assimilari deo
in aliquo mō scie. In hoc autē nō est seductus adā
sed in alio: quia nō credidit sic grauiter puniri a deo
existimans se aliqd magnū esse & deo charū: unde
credidit illud serpēti. Nequaquā moriemini. qd̄ forte
mulier sibi dixit. Non. n. exptus fuerat dine seueri
tatis rigorē. Et sic uterq̄ dū se inordinate dilexit: &
erexit se supra se: cecidit miserabiliter infra se a statu
inocentie & grē ad statū culpe & miserabilis pene.
Nā uir & mulier statim post culpam senserūt penā
rebellionis & erubescētie in carne in locis uerecun
die. Et ideo ad coopiendā uerecunda fecerunt sibi
pizomata. Quia enī non obedierant deo: sui cor
poris obediētiam pdiderunt: post autē diuino iu
dicio uir incurrit in penas laboris & angustie famis
& indigentie: mortis & resolutionis in cinerem: uir
& terra maledicta est in ope suo. Mulieri autem du
plicata est pena: quia inflicta est ei pena multiplici
um erūnagē in cōceptu: pena doloris i partu: pena
subiectionis ad uirū in conuictu. Ac p̄ hoc secundū
q̄ apparet satis grauiter punitū fuit illud peccatū. s.
inobedientie primogē parentū: sed fuit leuiter per
petratum. Hoc autē peccatū ad posteros transducit
quia quilibet per concubitu generatus nascitur na
tura filius ire: quia priuatus rectitudine originalis iu
sticie: Propter cuius absentiam incurrimus quantū
ad aīam quadruplicē penam. s. infirmitatē: maliciā:
ignorantiam: & concupiscentiam: quas sane penas
sp̄uales cōcomitat in corpore multiplex p̄calitas
multiplex defectus: m̄tiplex labor: multiplex mor
bus: multiplex dolor: & quod durius est subsequit
pena mortis & incinerationis: & pena tormenti in
femalis. Non enī secundū doctrinam scōgē atiquo

rum peccatū originale punitur sola carentia uisōis
dei: sed etiam pena ignis & sensus: sicut expresse dī
cit Aug. in multis locis. Et Gregorius i moralibus
sup illo uerbo. Multiplicabit uulnera mea etiā sine
cā: licet magistri moderni in hac scōgē sententiam
non consentiant. Sed de hoc alias. **Traducit** autē
peccatum istud in aīa per unionem sui cum carne
infecta: ip̄a tñ caro p̄ cōcupiscentiā generata totā aīam
infectat in ip̄a sui unionē ad ip̄am: ita q̄ sicut ab aīa
peccante infecta fuit caro ade: sic a carne per libidi
nem seminata infecta aīa: que quidem infectio nō
tñ est pena ipsi aīe: uerum etiā imputat ad culpam
Et sicut persona corrumpit naturā in adam: sic & na
tura corrupta corrumpit personā: salua in omnibus di
uina iusticia: cui nullo modo pōt imputari infectio
aīe: licet eam creando infundat: & infundendo uni
at cum carne infecta. Cuius ratio esse pōt: quia cum
deus hoīem fecerit ad suā imaginē: p̄pter sui ipsi
us exp̄sionem: sic condidit eum ex pte corporis ut
omnes hoīes p̄pagarētur a p̄mo hoīe tāq̄ ab uno
radicali p̄ncipio. Sic cōdidit eum ex patte aīe ut p̄
pter exp̄ssam similitudinē quam habet ipsius dei
tā in essendo & durando: q̄ in intelligendo & amā
do: immediate emanarent oēs sp̄s rōnales ab ip̄o
deo tāq̄ a primo principio & imediatissimo creato
re ip̄so. Et qm̄ sp̄s tāq̄ excellentior magis acce
dit ad prium principiu: q̄ ipsum corpus: sic cōdi
dit deus hoīem ut sp̄s corpori p̄celleret: & corpus
subesset spiritui creato. s. ipsi aīe: q̄ diu ip̄a anima sub
iaceret spiritui increato. s. summo deo. Ecōrra si spi
ritus nō obediret deo: iusto dei iudicio corpus suū
sibi inciperet rebellare: quod & factū est. Sicut igit
si adam stetit: corpus suū obediens fuisset & tale
ad posteros transmitteret: & deus animam illi in
funderet: ita q̄ unita corpi imortalī & sibi obediēti
hēret ordinē iusticie & imunitatis omnis pene. Sic
adam ex quo peccauit & caro facta est rebellis sp̄ui
oportet q̄ tale ad posteros transmittat corpus qua
le habet: & q̄ deus animam infundat secundū in
stitutionē p̄mariam. Et q̄ aīa carni iuncta ē: oport
et q̄ ipsam trahat uel trahat ab ipsa: & quia ipsam
non potest trahere tāq̄ rebellem: necesse ē ut ab ip̄a
sa trahatur & incurrat morbū cōcupiscentie. Ex q̄bus
duobus tanq̄ ex auersione & conuersione dī inte
grari originale peccatum. **Quoniam** ergo ordina
tissimū ē ut nat a hūana ita cōderet: & q̄ cōdita ita
purgaret: & q̄ peccās ita pūiret: ita q̄ i cōditōe ser
uat ordo sapiētie. i purgatōe ordo nature. in puni
tione ordo iusticie: patet. quia non est contra diui
nam iusticiam si ad posteros transmittatur culpa.
Rursus quia culpa originalis in aīam transfundi
non posset: nisi pena rebellis i carne p̄cederet: &
pena nō esset nisi culpa p̄cessisset: q̄ p̄cessit ex
defectu uoluntatis ade: patet q̄ originalis culpe tras
gressio & transfusio est a peccato p̄mi hoīs: non a
deo: non a natura condita: sed a culpa commissā. Et
sic patet uerum esse quod Aug. dicit q̄ peccatum
originale transmittit ad posteros: non propaga

nois sed libido. ¶ Quia uero per grām christi iesu omnibus uolentibus sue scissime uite conformari: omnia hec mala multipliciter cooperantur in bonum: dum & in bello uirtuositas pugnat & i uictoria electus uictor honorabilis coronatur: patet q̄ benedictus iesus sic bene omnia fecit in conditiōe. Sic bene & utiliter omnia gubernat p̄mittendo: p̄ mouendo: puniendo: & adiuuando: & aliis minis modis quibus quantum ex se est sicut optimus & omnibus optime p̄uidet: licet solis electis ex diuine gr̄e mūre talis ordo cōseruatōis & p̄uidentie uertatur in bonum: reprobis uero ex defectu sue malitie qua dei opera calūniare nituntur: iusto & oculto dei iudicio eis in malum conuertitur: quia ex hoc i eternū suppliciu p̄fūdāt. ¶ Vñ anima que ex xpo deuota noli querere scrutari eius iudicia: que licet semper sint iustissima: sūt tñ sicut abyssus multa. Et ea possumus humiliter reuereri: sed nō nisi dā nabiliter p̄scrutari: p̄pter quod nihil querēs reuerentis humiliter: quia pro reuerentia accedet tibi bona grā. ¶ Iesus pmissus patribus. cap. v.

Benignissimus auctor hūani generis ipsū sicut arundinem instabile multiplici qualitate miseria: nequaquā despatione cōfregit: sed misericorditer erexit ad sp̄s suū multiphase multisq̄ modis p̄mittendo aduentum. ¶ Cū enim signanter grā & ueritas per iesum xpm̄ facta sit: oportet te indubitanter tenere q̄ nihil gratie factum est in natura corrupta nisi p̄ deum hoīem & in ipso: propter quod quicūq̄ quolibet beneficiū salutis accepit: non nisi in fide iesu explicita uel implicita eam unq̄ habere potuit. Et quia sancta cōiū tenet ecclesia: q̄ adā & eua ad numerū electorū pertinent: non oportet hesitare quin eis facta fuerit reuelatio de xpo de suo semine nascituro: unde & scī patres ambos p̄thoplastos diuturnā penitentiam fecisse testantur. Et sicut satis Gen. testatur historia: si quis sciat bene & subtiliter pōdere uerba ibi posita: ipse primus p̄ adam electū semen in filios seth: quem p̄ abel occiso sibi fuscitatu pater habebat: sepauit a reprobā generatione caym: qui p̄mus reprobis principalitē magnam tenet in exercitu reprobore: cuiusq̄ semen iniquū totum in diluuiū perit: licet in filio noe cham maledictū a p̄re reprobā generatio malum stipitem de nouo acceperit. ¶ Vtrāq̄ enī generatio uel natio filiorū dei & membrore diaboli mixtū currit usq̄ ad finem. Propter quod nec illa archa modicum inter aquas humane nature uehiculum a continentia ip̄i usq̄: quāq̄ munda est reddita. ¶ Potes etiam rōnabiliter credere q̄ primus p̄ adam qui in tanta sapiētia a deo conditus fuerat: post lamentum penitentie & recognitionem salutis sue in dei filio nascituro de carne sua: magna & mira reuerētia deum coluit & colendum generationi electorū mandauit: & ad iesū in carne uenturum & p̄ salute sua moriturū ardentissimo suspirauit affectu: & alios docuit suspirare: unde & ab ipso credendum est habuisse ortum sa-

crificia & oblationes: in quibus ante circuncisionis signum datum abrahe siebat originalis peccati remedium: quia per illas oblationes & sacrificia colabatur deus in filio: quia una oblatione mortis sue in cruce facta: consumauit in eternum sacrificatos. ¶ Cum enim adam nongentis & triginta ānis uixerit: quāta putas documenta salutis de fide mediatoris dedit posteris: & de cultu dei: & de his q̄ spectant ad regimen uirtutum: & ad rectitudinem nature: maxie cum ille sanctus & pius enoch qui propter sanctitatem suam a deo translatus est septimus ab adam: quasi trecentis annis simul ade uixerit: quomodo putas eum sollicitē interrogasse de oibus? Cuius. senoch mathusalem filius usq̄ ad annum quo mādauit diluuiū uixisse p̄batur. Noe igit̄ uir iustus atq̄ perfectus cū mathusalem: qui & adam & enoch patrem suū multo tempore uiderat: & ab eis eruditus fuerat: sanctum noe & filios eius erudire poterat. Vnde & Sem patriarcha filius noe centum annis uel quasi cum ipso mathusalem uixit ante diluuiū. Multa igitur documenta potuit ipse recipere ab ipso mathusalem: & ab aliis qui diu fuerant cū primo creato adam tam de creatione: q̄ de expectatione & fide restorationis hūane p̄ aduentum mediatoris iesu. ¶ Non enī oportet dubitare q̄ enoch qui sic placuit deo: & noe uir iustus atq̄ perfectus qui tā in fabricatione arche: q̄ in plantatione uinee figura extitit saluatoris in fide mediatoris iustus fuit: & de ipso mediatore multa cognouit: & aliis cognoscenda & tenenda docuit & obseruanda mandauit. ¶ Ipsum etiam abrahā qui est pater fidei: quia in ipso primo apte scribit̄ facta de xpo repromissio: potuit docere sem patriarcha qui etiam post ipsum uixit secundū computationem hebraicā: & secundū computationē Hieronymi. Secundū enim hebraicam ueritatem a diluuiū usq̄ ad abrahā fuerunt. cccxii. anni. Sed secundū computationem que scripta est in nra biblia fuerunt anni. cccx. Et cū noe uixerit. ccc. ānis post diluuiū: secundum istum modum cōuixit. x. annis abrahe. Secundum autem aliū modū conuixit ei. lxxviii. ānis ad minns: cum Sem uixerit quingētis annis post diluuiū non solum potuit uidere & instruere abrahā: sed etiam uidere ysaac & iacob: & xii. patriarchas & eorum filios. uixit enim post natiuitatem abrahe. ccx. annis secundū unā computationem. Secundum aliam. cclxxviii. ānis. Secundum uero alias historias multo plures fuerunt anni a diluuiū usq̄ ad abrahā: quia secundū translationem. lxx. interpretum fuerunt. M. lxxii. āni a diluuiū usq̄ ad abrahā: hanc uidet Aug. approbare. xv. de ciuitate dei. Sed Hierony. non approbat: cui magis in historialibus creditur. Est tamen tanta diuersitas computationis annorum & falsitas cronicarum q̄ male dici potest ueritas: nisi q̄ in his est remedium quia nihil ex hoc depit humane salutis. Quicquid sit de hoc in oibus dei cultoribus semper fuit fides mediatoris iesu: & in

simplicibus erat implicita. Vnde sicut nunc dicunt simplices: quod credunt quod credit ecclesia: & sufficit eis quo ad aliquos articulos. Ita credendum est tunc fore aliquid simile. scilicet quod credebant illud quod credebant sancti patres eorum: qui quidem patres diuersi fuerunt secundum dies temporum & etatem. ¶ **E**lecto autem abraham patriarcha iam ex tunc aperta facta sunt oracula & promissa tam sibi abrahe: quam isaac & iacob nepoti suo. Et tunc moyses legislator multis figuris & sacrificiis & aliis quasi innumeris: saluatoris prefigurauit aduentum. Quicquid enim sacrificiorum datum est illi populo in alium occisionem: totum figurabat illud benedictum sacrificium: quo caro eterni uerbi debebat pro nobis in crucis patibulo imolari. ¶ **S**acrificium autem thymiamatis & cuiuscunque odoriferi in igne cremati figurabat cordiales concremationes omnium uirtutum mentis iesu in amore charitatis: in quo tamquam in igne ardentissimo primo olfactui odor suauissimus ascendeat placationis sue iracundie & reconciliationis humane. ¶ **S**ic sub dauid & salomone magno facto templo renouata sunt promissa & clarificata oracula. Postmodum sub omnibus prophetis tam multiplicia sunt multiplicata diuina promissa: & expresse prophetie de christo: quod expresse patet: quod in quinque huius seculi etatibus per patriarchas: iudices: reges: sacerdotes: & prophetas ab abel iusto & adam prophetam usque ad iohannem baptistam suum aduentum prenunciare: promittere: ac prefigurare non destitit. Et hoc pietas benigna iesu humano generi contulit: ne per ignorantiam & ingratitude tantam dei dignationem salutis foret inefficax: propter quod per multa mala temporum & aeternorum miris & magnis multiplicatis oraculis electorum intelligentias erexit ad fidem: & affectus per uiua desideria inflammauit. Tantum autem fuit desiderium istorum sanctorum patrum uidere benedictum iesum in carne presentiam: quod aliqui eorum optabant celos diripi & frangi: ut uel sic desiderati iesu in carne presentia aduenirent. ¶ **P**udeat igitur deuotam animam iam christi morte redemptam & totam in suo sanguine lotam: non delectari & non quiescere in recepto munere: & non toto desiderio ferri in dilectum. Nam post conuersationis sue insignis exemplum: & post mortis uictoriam ad dexteram patris assumptum: in quem ex sola promissione tantorum sanctorum patrum ferebatur desiderium: ut nihil aliud uideretur nec cupere nec uelle nisi solum exhiberi sibi iesum dilectum: sola dei miseratione promissum. De hoc **B**er. sermone secundo super Cantica: Ardore desiderii patrum suspirantium in christi carne presentiam frequentissime cogitans, compungor & confundor in memetipso & uix contineo lachrymas: ita pudet temporis torporisque miserabilium temporum horum. Cui namque nostrum tantum ingerat gaudium gratie huius exhibitio: quantum sanctis ueteribus accendat desiderata promissio. Ecce enim quod multi in hac eius quod proxime celebranda est natiuitate gaudebunt: sed utinam de natiuitate. Aliter ergo desiderium flagras: & pie expectationis affectum spirat mihi uox ista. Oculum me osculo oris sui. ¶ **N**on solum autem sanctis

patribus dei filius est promissus: sed etiam preuiderunt & predixerunt quod esset de uirgine nasciturus: unde omnes quasi figure in quibus saluatoris prefigurabatur aduentus etiam preparationi & prefigurationi aptantur sanctissime matris eius: de cuius formatione sequenti capitulo est agendum.

¶ **I**esus faber uirginis. cap. vi.

Ante iesum benedictus sicut omnia mira creauit sapia: sic illam benedictam uirginem matrem suam talem condidit in tempore: qualem eam elegit in sua sacratissima eternitate. Et talem tam nobilitate nature: quam perfectione gratie condidit matrem: quale decebat habere suam infinitissimam maiestatem: quia in ea & de ea debebat sumere: quod eternum sibi esset unitum unitate persone: & de quo exiret precium totius liberationis & iustificationis & benedictionis humane: propter quod iste benedictus iesus hanc sublimissimam uirginem tantam perfectione produxit ut istius sacratissime uirginis perfectio soli deo cognoscenda seruetur: ut de illa uenificetur illud ecclesiastici primo. Ipse creauit illam in spiritu sancto & uidit & dinumerauit & mensus est. ¶ **H**anc autem beatissimam uirginem licet in auctentica non reperiatur scriptura sub narratione historie: non tamen dubitat sancta mater ecclesia eam sanctificatam in utero matris: & ante fuisse sanctificatam quam natam. In hac autem sanctificatione datum fuit sibi tantum gratie munus ad uincendum ex omni prepetuum: ut nullum nec ueniale nec mortale peccatum in perpetuum commiserit: sed solum omnium uirtutum gratia ex tunc plenissime abundauit. Sanctificata autem fuit per spiritum sanctum in matris utero: quam cito dequit & potuit fieri: & quantum deuit honori filii: cum ipsa uirgo electa genitrix ei uniatu sicut membris principalissimum capiti: & sicut redempta suo redemptori: unde oportet firmiter tenere: quod quicquid honoris deuit fieri matri: factum est sibi in hac sanctificatione in dispositio ad secundam sanctificationem. Ita tamen quod nihil attribuebat uirgini sub titulo honoris falsi: quod derogeret gratie capitis filii sui iesu: & per quod excludatur a beneficio redemptionis. Totus autem impetus istius sanctificationis primarie impellebat mentem huius sacratissime uirginis ad desiderium incarnationis filii dei & salutis omnium electorum. Vnde omnes uirtutes sue mentis in id quod postea in ea factum fuit toto conatu pendebat. Hec enim fuit felix clausula totius expectationis & desiderii & postulationis aduentus boni iesu in qua sicut in cono omnia desideria sanctorum patrum precedentium consumari & terminari uidebatur. Propter quod omnino inexpressibile est nobis illud feruidum desiderium & orationis uirtuose suspirium quo suspirabat: ad deum ut filium suum mittere dignaretur ad nostram assumendam naturam. Non credas autem quod ad ipsum recipiendum in carne sua reputaret se dignam: quia gratiam sanctificationis que eam omni uirtute repleuit sic a principio ipsam mentem uirginis in omnium uirtutum radice. scilicet sancta humilitate in

habituuit profunde: q̄ sicut nulla post filium crea-
tura tantum ascendit i dignitate gratie: sic nulla tā-
tum descendit i humilitatis perfectissime recogni-
tione: nec alicui pure creature datum est in uia tātū
gustare nihilū creature: nec tantum se anihilare sub
uolito maiestatis dine. Propter quod nimis si oīo
talīs humilis non solum penetrabat nubes: sed ē
omnes angelicas cohortes: & continue sistebatur
ante acceptabilissimum consistorium bñssime tri-
nitatis. **Quantis** autem oraculis pñnciata fue-
rit: & quantis uirtutibus predita: multi scōe patrū
in tractatibus & sermonibus multa dixerunt: de q̄
bus non nulla subnectimus. Sic enim dicit **Hiero.**
Diuinis & angelicis est laudata ac predicata preco-
nūs. **A** patriarchis quidem pfigurata: a pphīs autē
prenunciata: ab euangelistis exhibita & mōstrata.
Bernardus etiam multa dicit super **Misus** est. **Di-**
cit enī sic. **Scrutare** scripturas & pba que dicta sūt
esse uera. **Ut** enim pauca de pluribus loquar. **Hec ē**
mulier que caput contriuit uenerati serpentis: dū
oīmōdā maligni suggestionē tam de carnis illece-
bra: q̄ de mentis supbia duxit ad nihilū. **Et** ut cur-
su quodā pcurā figuras: hec est illa lux quam di-
xit deus ut fieret: de qua factus est sol: hec est uera
uirago sup̄ta de uiro suo iesu xpo quantum ad ple-
nitudinē gratie: quē iesum ipsa uirgo habuit dile-
ctum filium generando ipsum p spm̄ sanctum &
gratiosissimum sponsū ab eius merito recipiendo
redemptionis bñficiū: & copiosissime grē donum
& sublimissimū per eandem grām matēne digni-
tatis statū: ppter quod nec eua dicenda est mater
oīum uiuētū: que mī est oīum morientū tā i suo
peccato q̄ in mortis supplicio. **Sed** ipsa sacratissima
uirgo oīum uiuentium est sacratissima mī: que illū
parere meruit: qui oīum redemptor est uita. **Hec ē**
illa benedicta archa noe de lignis leuigatis & ipu-
trilibus fabricata ab illo uero noe iesu: qui solus
inuēntus est iustus atq; perfectus in generatōe hu-
mana. **Hec** est etiam illa benedicta sara. i. pñnceps: nō
solū hoīum sed etiam angelorū de qua natus huma-
ne letitie iesus quasi alter isaac est ortus. **Hec** est illa
scā **Rebecca** que filio luctatori iacob per grāde my-
sterium omnibus electis luctantibus contra diabo-
lum benedictionem pcurat paternam. **Hec** est bñ
dicta scala quam uidit iacob: cui singulariter domi-
nus est inixus & ad cuius obsequium angeli ascen-
dunt & descendunt. **Hec ē** illa benedicta rachel cuius
spē: & pulchritudine inamorus noster iesus q̄si
alter iacob descendēs in ipsam per carnis assumpti-
onem multiplici nri laboris seruitō se subiecit. **Hec**
ē etiam illa felix **Rachel** que uerum ioseph pepit:
qui non solum pñnceps factus est fīm & dominus
egypti: sed pñnceps āgelorū & dominus oīs creatu-
re. **Hec** est rubus ille moysi flāmas quidē emittēs
sed non ardens: quia maria filium concepit & pepe-
rit: sed pudorem in conceptu: & dolorem in partu
non sensit. **Et** etiam dici pōt q̄ hec ē illa uirga aarō
florida: nō tñ humectata: quia benedicta uirgo si-

ne uiri consortio peperit xpm̄ dñm. **Virga** illa aarō
florens fructus & flores simul habuit: quia benedi-
cta uirgo iesum peperit: qui & in flore fragrantiam
habuit suauissimi odoris ad pñem: & in fructu saporis
dulcedinem ad reficiendam animam: & in fron-
dibus paruulorum ad se confugientium protectio-
nem sedulam: siue ab estu carnalium desideriorum
siue a facie persequentium impiorū: bona quidem
& desiderabilis umbra est sub alis iesu: in qua tu-
tum est fugientibus refugium: & gratum fessis tri-
buitur refrigerium. **Quid** etiā illud uellus **Gedeo-**
nis: quod utiq; de carne sed sine contagione tonsū
ponitur in area: & nunc quidem lana: nunc quidē
area rore perfūdatur significat: nisi carnē assumptā
de carne uirginis: & sine detrimento uirginitatis:
cui utiq; distillantibus celis tota se infundit pleni-
tudo deitatis a deo: ut de hac plenitudine omnes
accipemus: qui tamen sine ipsa nihil aliud q̄ arida
terra sumus. **Hec** est illa uirga moysi que mare di-
uisit transitoris sue conuersationis exēplo: & aquā
gratie de petra xpo bibituris eduxit sue orationis
suffragio uirtuoso. **Hec** est scutum ueri iesu: quasi
alatenus iosue: quod cōtra ciuitatem hay eleuauit:
quia per scutum fidei huius sacratissime uirgis om-
nem contriuit hereticam prauitatem. **Hec** est bene-
dicti dauid & sublimis fgis mī & filia: que uere po-
pulum suum oblita in decore suo regis protoca-
uit amorem: cuius uultum deprecantur omnes di-
uites plebis: quam etiam innumere uirgines imita-
ri nituntur in uirginitatis mundicia: & post ipsam
gradu ipari regi filio adducūt. **Hec ē** thronus ueri
salomōis & solū grāde de ebore q̄ de imactata uir-
ginitate sua pacifico nostro iesu solium preparat.
Que & ferculū dicit ipsius salomonis: q̄a uarios
gustus repperit dei filius in mēte uirginis. **Sed** ue-
re ascensum purpureū fecit in huius uirginis men-
te & carne: quia eius uirginitas & innocentia cru-
ciata est & rubricata ad modū purpure in eius pau-
pertate & uite austeritate: & q̄ maxime in filii passi-
one. **Vere** reclinatorium aureum fecit in ea uerus sa-
lomon: quia sapientie uirginalis splēdorem & the-
saurum uix sufficit: imo non sufficit exprimere sub
limitas angelorum. **Sed** & media charitate constr-
uit propter filias hierusalem: ut in eius amore ar-
dentissimo omnes deuote mentes distant amare.
Hec est illud templum magnum & famosum cū
tot sculpturis & columnis & mirabilibus figuris: i
quo malleus & ferrum non sunt audita: cum edifi-
cetur: quia quando christum concepit nihil est
auditum de operatione uirili: sed totum comple-
tum est in silentio spiritus sancti. **Et** parum fuit mi-
rificentia huius templi ad prefigurandam perfecti-
onem huius uirginis sacratissime: que est uere tē-
plum spiritus sancti: & palacium filii dei: & tha-
lamus sponsalis patris eterni. **Hec** est illa benedi-
cta uirgo de quo sibi mutuo concinunt & conue-
niunt **Esaias** & **Jeremias**. **Nouum** inquā faci-
et dominus super terram: mulier circundabit ui-

rum. Si dixisset infantem uel paruulum: nec nouū uideretur nec mirum. Sed uir erat iesus: nec dū etiā natus: sapia quidem nō etate nec corporis sed anime uigore. Hanc quoq; Ieremie nouitatem esaias lucidissime aperuit cum dixit. Dabit ipse dominus uobis signum: Ecce uirgo concipiet & pariet filiū. Hic est ille filius uirginis quem Ieremias nomiātur quem nouo signo mulier in utero circūdat. Hec etiam apud eundem Esaiam: Est uirga de radice iesse de qua flos iesus ascendit ad personālē filii dei unionem: super quem septē dona spiritus sancti plenissime requiescunt. Hec est ille mons perfectionis sublimis de quo sine māibus humāi operis lapis christus absciditur qui factus est i caput anguli: qui & percussit suo potēti conuersationis exēplo totam statuam ambitōnis humane: ut eius humilitas in electis suis accrescat in montem magnū & repleat uniuersam terram ecclesie sancte & uirtutis perfectionis omnium electorum. Hec ē illa bñdicta porta Ezechielis: per quā solus dominus intrat & egreditur: & clausa est in eternum: quia uirgo benedicta fuit integra in conceptu & in partu: & post partum. Hec est ut uult ostendere ezechiel porta illa orientalis de qua dī. Ecce gloria dei israel ingrediebatur per limen parte orientalis. i. per beatam uirginē: de qua oritur nobis ille de quo dicit in Zacharia. Ecce uir oriens nomē eius & terra splēdebat a maiestate eius. i. caro uirginis tota resplēdebat gratia diuinitatis iesu: corporaliter habitātis in ea. Hec est cādelabrum aureum totum quod uidit Zacharias super quod sūt septem lucerne. i. oēs splendores illustrantis sapie & exempla lucida uite uirtuose. Vides q̄ stupendum sit hoc unū de uirgie factum miraculum: quod tot miracula preuenerūt. tot oracula promiserūt: unus quippe fuit spiritus prophetarum: licet diuersis modis. signis & temporibus eandem rem diuersi non diuerso spiritu preuiderunt & predixerunt. Quot ergo primo dictū est de luce splendida: hoc figuratum est noe in archa: quod pmissum est abrahe in benedictione seminis: hoc repromissum est dauid in fructu uētris super folio sedentis regni sui. Hec ergo uirgo. sola fuit ille uenter regis dauid: de cuius fructu super folium ipsius sedet rex noster iesus ut illud corroboret in eternum. Quod etiam moysi monstratum ē in rubo & igne. Aaron in flore: Gedeoni in uellere & rore: hoc aperte uidit Salomon in forti muliere & eius precio: apertius Ieremias percipit de semina & uiro: apertissime uero esaias declarat de uirgie & de emanuele deo. Et tandem gabriel exhibuit ipsā uirginem salutando. ¶ Nō sine causa autem nomē uirginis est maria: hoc enim sacratissimum nomē non fortuito nec solo parentum placito: sed diuina dispensatōe accepit: ut hoc uocabulo exp̄meret nobis tam uirtutum eius fastigium. q̄ nostre directionis & protectionis patrocinium. Interpretatur enī mans stella. Nocte siquidem per mare transeuntibus opus est notare hāc stellam: que cardini celi ie-

su propinquissima est. tam dignitate materna: q̄ dignissima uita: ut ex illius choroico splendore est mare ac dirigere cursum suum possint: salutaremq; apprehendere portum. Ipsa quoq; proprietas stelle perfectioni uirginis conuenit ualde: quia sicut stella sine sui corruptione suum emittit radiū. Sic absq; sui lesione uirgo peperit filium. Maria maris stella xps sol in anima figuratur. Ideo peccatores in nocte ualde a maria consolantur. Iusti uero tāq; in die a christo illuminantur. Licet & ipsi stelle huius radio dirigantur & adiuuentur: ut ad ipsum solē christum ualeant peruenire. Itaq; si pertimescis prope supplicium ad christum accedere: ad mariam respice confidenter: nec illic quod timeas inuenies: quia hec est propria proprietas misericordissime matris qua tibi adhuc trepidanti excelsior temperatur maiestas. In christo uero est pietas ex comparatiōe generis: & maiestas ex excellentia diuinitatis. ¶ Qualis autem in uirtutibus fuerit ista persona que sit oibus spectanda proponitur & imitanda confidenter asserendum est: q̄ nullo uirtutis genere uacabat: cui gratie plenitudinem in esse dei nuncius asserbat. De hoc Ambrosius in libro de uirginitate. Sic inquit nobis tanq; in imagine descripta uirginitas e qua uelut in speculo resulgebat species castitatis & forma uirtutis: uirgo erat & corpore & mente. Corde humilis, uerbis grauis: animo prudens: loquendi partior: legendi studiosior: intenta operi: uerecunda sermoni: non in incerto diuitiarum: sed in precio paupertatis spem reponens. Arbitrū mētis deum non hominem querens, nullum ledere: cunctis bene uelle: maioribus assurgere: equalibus non inuidere: iactantiam fugere: quando illa uel uultu lesit parentes: quando fastidiuit humiles: qm̄ irrisit debilem: quando uitauit inopem: nihil toru in oculis: nihil procax in uerbis: nihil in actu in cultum: non gestus fractior: non incessus solutior: non uox petulantior: ut ipsa species corporis fieret simulacrum mentis & figura probitatis: hec Ambrosius. ¶ De matrimonio uirginis marie.

Hec autem uirgo tanta perfectione predicta: Ioseph uiro uirtuoso de domo dauid ordinatione spiritus sancti desponsata fuit: que nunq; in carnis actum consentiens propter preceptum legis & instantiam principis sacerdotum consensit in Ioseph tanq; in uirum sibi diuina prouidentia datum, in uirginitatis custodem & socium: & non in uirginitatis damnum. ¶ Fuit autem uerum matrimonium & sanctissimum inter illas duas personas sublimes: mariā & Ioseph. Ad quod uidendum nota: q̄ in matrimonio potest intelligi duplex perfectio: sicut & i qualibet alia re perfecta: perfectio prima. s. & secunda. Prima autem perfectio cuiuslibet rei consistit i forma ipsius rei ex qua sortitur speciem & naturam. Et quantum ad hanc perfectionem, matrimonium dicitur esse perfectū per mutuum consensum contrahentium, quo consentiunt in copulam coniugalem: que nullo modo

hic dici debet copula carnalis. **Quia** credendum ē. q[uod] uirgo que in omnibus agebatur a spiritu sancto. fuit certificata de sanctitate ioseph. & de diuina protectione: ita q[uod] nō dubitabat q[uod] unq[ue] carnalis actus requireretur ab ea. **Et** ideo hoc supposito. non mirū si plene in ioseph consensit ut uerū m[atrimoniu]m fuerit: & tñ ad actum carnis nūq[ue] respectum habuerit. **Vnde** dicit Aug. in libro de consensu euangelistarum. Non est fas q[uod] ioseph ab hoc cōiugio marie sepandum euāgelista putaret: cum dicit ioseph uirum marie: q[uod] nō ex eius concubitu sed uirgo peperit xpm. **Hoc** enī exēplo insinuat manifeste. si delibis coniugatis etiam seruata pari cōsensu cōtinentia rationabiliter uocari coniugium non per mixto corporis sexu: hec Aug. Sic ergo fuit uerum matrimonium quo ad primam perfectionem. **Secunda** autem rei p[er]fectio consistit in operatōe eius. per quam res suū finem attingit: finis autē m[atrimonii] est proles generanda & educanda: ad quod primum in aliis peruenitur per cōcubitum cōiugalem: ad educationem uero p[er] alia opera uiri & uxoris quibus inuicem sibi obsequuntur ad prole nutriendam. Prolem igitur deus dedit uirgini per opus spiritus sancti: sine opere ioseph. **Ipsi** autē ioseph data est ista p[er]les ex sp[iritu]ali munere gratie: quo ipsi primo data est uirgo in coniugium: & per mutuum consensum sibi est datum quicquid intendebat in coniuge sua dominus facere per spiritum s[an]ctum: unde merito dictus est pater iesu multo melius q[uam] illi qui secundū humanas leges sibi alienos filios adoptant. **Vnde** hoc m[atrimoniu]m: licet nō habuerit prolem naturaliter gēitam per actum m[atrimonii]: habuit tamen prolem ex sola uirgine generatam opere spiritus sancti: propter quod dicit Aug. in libro de nuptiis & concupiscentiis. Omne nuptiarum bonum impletum est in illis parētib[us] xpi: proles: fides: & sacramētum. **Quia** nullum diuortium. solus ibi nuptiarum concubitus non fuit hec Aug. Sic igitur potes uidere q[uod] purissimū & sanctissimū fuit illud m[atrimoniu]m. **Quanta** autem fuerit excellentia istius ioseph infra tibi dicitur in primo capitulo: Iesus infans fugatus. **Cōuenientissimū** ergo fuit q[uod] ista beatissima uirgo disponeretur anteq[uam] conciperet saluatorem: & hoc tam ex parte christi q[uam] ex parte uirginis: q[uod] etiam ex parte nostri. **Ex** parte christi primo: ne ab infidelibus abiiceretur tanq[uam] non legitime natus: unde dicit Ambrosius sup[er] lucam. Quid iudeis. quid herodis posset ascribi. si natus uideretur ex adulterio p[er]sequi. **Secundo** ut consueto modo genealogia p[er] uirū describeretur i[n] scriptura: unde Ambrosius ubi supra. Qui in seculum uenit: seculi more debuit describi: uiri autem persona queritur que in senatu & reliquis curiis ciuitatum generis asserit dignitatem. **Consuetudo** etiam nos instruit scripturarum: que semper uiri querit originem. **Tertio** ad tutelā pueri nati diabolus contra eum nocumenta procurasset. **Et** ideo ignatius dicit: ipsam fuisse desponsatam ut

partus eius diabolo celaretur. **Licet** enim dominus aliter posset diabolū impedire & contra eum pugnare: sicut postmodum fecit: oportuit tamē impediri eius malitiā in infantia: ne eum acius persequeretur puerum quando nec pati xps disposuerat. nec suam uirtutem ostendere: que forsītā fuisset preuentā a p[er]secutoribus excitatis. **Licet** at diabolus m[ul]ta posset scire per uirtutem nature: a quibusdam tamē phibetur per uirtutem diuinam: & hoc modo potest forte dici circa uirginem fore factum. **Quarto** etiam ut a ioseph nutriretur: unde & pater eius dicitur quasi nutricius. **Ex** parte etiam uirginis fuit conueniens ut ab infamia seruaretur: & pena persecutionis iudeorum cum partus innupte lege damnaretur. **Quinto** etiam ut ipsi uirgini a ioseph exhiberetur ministerium oportunum. **Ex** parte etiam nostra fuit conueniens: quia ex testimonio ioseph comprobatur est christum de uirgine natum. **Vnde** Ambrosius. Locupletior testis pudoris maritus adhibetur qui possit & delere iniuriā: & uindicare oprobriū. si non agnosceret sacramentum. **Sexto** quia ipsa uirginis uerba suam uirginitatem asserētis magis credibilia reddebatur sicut dicit Ambrosius. **Fides** marie magis uerbis asseritur. & mendacii causa remouetur: uidetur enim culpam obumbrare mendatio uoluisse innupta pregnans: causam autem mentis desponsata non habuit: cum coniugii primum & gratia nuptiarum partus sit semiarum. **Septimo** ut tolleretur excusatio sinistre uiuentibus: sicut dicit Ambrosius. **Nō** decuit uirginibus sinistra opinione uiuentibus uelamen excusationis reliqui: q[uod] infamata quoq[ue] mater domini uideretur. **Octauo** ut per hoc designaretur ecclesia uniuersa que cū sit uirgo: desponsata est uni uiro christo. **Potest** etiam ix. addi ut simul in uirgine contra hereticos. & m[atrimoniu]m & uirginitas suo exemplo comendaretur. **Nec** obstat si diceretur q[uod] desponsatio erat occasio fidelibus ne matrem christi uirginem crederet: & quia oporteret christum credi miraculose de uirgine natum: & q[uod] miracula manifesta esse debeant non occulta. **Miraculorum** enim xpi iesu quedam sunt de quibus est fides: sicut miraculum partus uirginis: dominice resurrectionis: & sacramentum altaris. **Et** ista uoluit deus occultiora esse. ut magis meritoria esset fides. **Miracula** uero illa que sūt ad fidei coprobationem debent manifeste fieri nō occulte: sicut fuit suscitatio lazari: illuminatio ceci: & similia. **Non** solum autem desponsata debuit esse mater dei: sed & uirgo: primo cum ipsa conceperit uerbum patris: qui est filius dei naturalis: propter patris dignitatem conseruandam non fuit cōueniens ut alium patrem haberet q[uam] deum. **Secundo** quia proprietas ipsius filii qui mittitur est esse uerbum dei: uerbum autem absq[ue] omni corruptione mente concipitur: quinimo cordis corruptio p[er]cepti uerbi corruptionem non patitur. **Quia** ergo caro fuit sic a uerbo dei assumpta ut esset caro uerbi dei: conueniens fuit ut ipsa sine corruptione mētis

conciperetur. **T**ertio fuit conueniens dignitati humanitatis xpi: in qua locum peccatum habere non debuit: per qua pctm mundi tollere uenit: quod fieri non posset si non ex incorruptione nasceretur: propter quod etiam congruum fuit qd sicut resurrectio gloriosa non fuit in humana carne: donec caro fuit glorificata: sic etiam de humana carne non fuit fo- mes peccati concupiscentia eradicata: donec xps uenit in carne. **E**t ideo solum in secunda sanctificatione per supuentionem spūs sancti credit uirgo mundata: ut eiusdem mundicie & similitudinis: licet im pari gradu fuit caro xpi & uirginis in ipsius uerbi dei conceptu. **Q**uarto propter finē incarnationis xpi fuit conueniens ipsum de uirgine nasci. **A**d hoc enim nascebatur ut electi nascerentur in filios dei: qui non ex uoluptate carnis sicut euangelii testat: neq; ex uoluntate uiri sed ex deo .i. dei uirtute nascuntur. **C**uius exemplum apparere debuit in conceptione illius benedictę carnis: in cuius merito est uirtus nostre redemptionis. **V**nde Aug. in libro de sancta uirginitate. **O**portebat caput nrm isigni miraculo secundū corpus nasci de uirgine: ut significaret sua membra de uirgine ecclesia secundum spm nascitura. **N**on solū autem in conceptu fuit uirgo: sed etiam in partu: quia hoc competebat pprietati ipsiusmet uerbi dei. **N**am uerbum non solum in corde absq; corruptione concipitur: sed etiam absq; corruptione ex corde pcedit: unde ut ostēdere qd illud corpus esset uerbi dei: conueniens fuit ut de i corrupto uirginis utero nasceretur. **E**t hec est quedam ratio ephesim concilii: ubi sic legitur. **Q**uod natum est in carne uerbum dei: matris custodit uirginitatem: seipsum ostēdens per hoc uerbum. **N**e q; enim uerbum nostrum cum paritur corrumpit mentem: neq; dei uerbū substantiale partum eligēs pemit uirginitatem. **S**ecundo fuit conueniens quantum ad effectum incarnationis xpi & natiuitas: nam ad hoc uenit ut nostram corruptionē tolleretur: unde non fuit conueniens ut uirginitatē matris nascendo corrumperet. **N**ec debuit incipere a matris iniuria: ut sibi honorem nascendo minueret: qui parentes honorare preceperat. **E**xit ergo xps de utero uirginis clauso: nō per dotem subtilitatis: quam ante resurrectionem non habuit: sed per potentiam diuinitatis: quia hoc miraculum & alia fecit: permansit ergo uirgo mundissima in eternum. **N**ec spurcitiā illius demoniaci **E**luidii contra quē eleganter scribit Hierony. nominare est dignum. **Q**uomō ergo diceret hoc honorem xpi iesu: qui est unicus patris eterni: qd nō esset unicus uteri uirginei impolluti? **M**ultum ergo iniuriatus est ille impius dignitati xpi. **I**niuriatur etiam bonitati spiritus sancti: cuius sacrarium fuit uirginalis uterus: i quo cum maxima puritate xpi carnem formauit: unde non est decens cogitare imo impiissimum: qd illud benedictum sacrariū possit decetero uiolari. **Q**uomodo etiam conueniens est qd illa que uirginitatem allegauerat angelo dei filiū promittēti:

q iam dei concepto filio quasi de ipso non contēta uirginitatem que in illa miraculose conseruata fuerat. spōte pdere uellet. & alios filios pcreare? Ipse etiam ioseph qui se non reputabat dignum intueri illam quam sciebat spūs sancti habitaculum: quo modo post conceptum diuinum quem cognouerat per angelum de spiritu sancto factū auderet cōtra uirginem itemeratam aliquid attētare? **E**t quia illius impiissimi eluidi error oīno abominandus erat: ideo euangelium nec dignum nominatione censuit quando solum illud tempus excludit a cōiunctione ioseph cum uirgine: p quo usq; ad partum uirginis & conceptum poterat dubitari cum dicit. **E**t non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum relinquens certissimum: qd ex quo spūs sanctus illum sanctificauerat uterum & in ipso formauerat: per ipsum q; ediderat dei filium: infernale & non humanum fuit postea de illa uirgine aliquid cogitare sinistrum. **¶** **V**irginitas igit gloriolissime matris dei ita fuit purissima: qd etiam uoto firmata est: & non solum ipsius uirgis: sed et ipsius ipseph uirginitas creditur uoto firmata. **¶** **N**ī ipse Hierony. cōtra illum impium **E**luidiū: ioseph uirginem dicit. **G**rata igitur & florida fuit uirginis matris & ioseph societas: & sicut amatores puritatis in matrimonio uirginitatis fuerunt a spū sancto electi: unde post uirginem matrem istum ioseph sanctissimum credo fuisse puritatis maximum amatorem. **¶** **S**ic ergo de dicta uirgine gloriosa usq; ad desponsationem potes uidere: qd iesus noster qui fabricatus est auroram & solem puriorem utroq; suā matrem uirginem fabricauit & sibi decenissimum thalamum preparauit.

Iesus annunciat. cap. vii.

Quoniam igitur tota uirgine perfectio tendet in desiderium nostre salutis: adueniente plenitudine temporum secundum diuine dispensationis archanum: missus est gabriel angelus a deo ad uirginem desponsatam: que in ciuitate nazareth reclusa in camera orationi intenta & tota in deo leuata ut pie creditur morabatur. **P**otes autem hic cogitare deuote piam examinationem factam in diuino confistorio mia allegante p nobis: & seueritate iusticie resistent: sapiētia quoq; que xps est temperante p utrunq; qui & misericorditer se pro nobis morti exhibuit: & diuine iusticie quicquid homo rapuit plene soluit. **S**ic & misericordia & ueritas simul in uno iesu in pacis osculo conuenerunt: dum nihil misericordius qd se pro reo morti exponere: nihil iustius qd integralit & plenē: imo supaffluenter soluere quod debet. **D**e hoc autem **B**ernar Jongo & pulchro sermone primo de annunciatione pulchram & longam disputatōnem contexuit: ubi debes notare: qd licet i diuinis non sint tales disputationes nel consultationes: tamen nostra que diuina intelligit: suo modo intelligit: & potest isto modo cogitare rationaliter: & cōtemplationis sue dilatare affectum. **¶** **D**iffinito

ergo in sancte trinitatis consilio potes intueri me
 taliter qd dū illa sacra puella oraret in camera: odor
 uirtutum illius gratissime mentis ad illius bte tri-
 nitatis maiestatem inclinandam ascendit. Na qua
 si potes intelligere patrem loquentem: Que ē ista
 que ascendit ante conspectum nostrum tāq uirgu-
 la fumi ex aromatibus myrthe & thuris & uniuersa
 si pulueris pigmentarii: uere spē sua & pulchritu-
 dine sua meum attrahit aiū: ut concupiscētia de-
 corē suum. Filius uero iam supplicans pī: descen-
 dam inquit pī si placet in hortum huius sacratissi-
 me uirginis ut colligam lilia sue puritatis: nam ipa
 est hortus conclusus: fons signatus: fons hortorū:
 puteus aquarum uiuentium. Nardusq; sue humili-
 tatis me puocat ut in eius mente recumbā: & de
 eius carne mihi tunicam faciam gratiosam: qua in-
 dutus tāq decore regnabo ī mīa pie redemptis ele-
 ctis: & prauis demonibus supatis: ad nre maiesta-
 tis honorem. Spūs sanctus ait. Nonne uidetis quā
 ta charitatis dilatazione mens huius uirginis am-
 pliatur? Nunquid etiam non attēditis qd thalamus
 eius uirtutis uacat nitore? uidetis miraculum stu-
 pendius qd in tanta uirtutum plenitudine ipsa ui-
 detur humilitatis abyssus. Nempe sic pphatum est
 qd super humilem debeo requiescere: & orbem ter-
 re replere: uere uolo qd in hac uirgine ille compleat
 uersiculus que per humilitatem est terra: & per me
 am irigationem erit secunda: Domini est terra &
 plenitudo eius: orbis terrarum & uniuersa qui habi-
 tant in eo. Replebo ergo huius sacre uirginis tam
 mentem q̄ uentrem & erit requies mea in seculum
 seculi: hic habitabo: quoniam elegi eā. Sic ergo ui-
 detur dicere pī. Et ego hanc amaui & exquisiui: &
 proposui nihil spōsa assumere: & amator scūs sū for-
 me illius: unigēitus meus sit unigēitus suus: & tu sp̄s
 scē sis ī ea habitator iocūdus. Precedat ergo nre nū-
 cius maiestatis & roborat aiām uirginis: ipam subli-
 mando nouo salutationis munere: & sibi nuncian-
 do nre uoluntatis decretum: qd nos ipsos plenarie si-
 bi damus. Ego quidem pī do me sibi in suum uni-
 cum & indiuiduū & amorosum sponsum: & filius
 dat se sibi ī suum filiū unigēitū: & tu spūs sacre nre
 das te sibi ī ppetuū habitatorē gratiosissimum. Igi-
 tur non tantum mētē uirtutibus sed utrūq; fecun-
 des: formando filio meo de suis purissimis sangui-
 nibus corpus humanum: ut sicut ipse desiderat pa-
 scatur in liliis uirginitatis sue. ¶ Vocetur ergo ga-
 briel qui est fortitudo dei: ad quem pater: audi ga-
 briel qui fortitudo nostra interpretaris: ut adimple-
 as que tibi iponuntur. ¶ Vides inquit pater illam uir-
 ginem: cuius odor suauissimus corā nobis flagrat:
 uidetis illum hortum plātationis omnium uirtutū
 pulchritudine germiare: uidetis paradisum uolupta-
 tis quem plantauimus a principio: ut sit nostre di-
 uinitatis habitaculum gratiosum: uidetis fontem sū-
 me pietatis quomodo irrigat uniuersam terram: fe-
 stina: accelera: progredere & curre cito nuncia eidē
 nostrum beneplacitum: nuncia ei diuinitatis consi-

lium: dic sibi dilecte filie syon. Aue gratia plena do-
 minus tecum: benedicta tu in mulieribus. Ecce rex
 tuus: ecce dominus tuus: ecce creator & cōditor tu-
 us uenit tibi ut sit dilectissimus filius uteri tui: siml
 deus homo: redemptor tui & omnium suorum ita
 ut ipse idē deus homo sit filius tuus: & sis & dicarī
 mater dei & genitrix dei: ut simul parias & uirgo p-
 maneas: & deum dominum tuum immaculata cō-
 cipias: omium electorū redemptorem. Ade: noe:
 abrahe: dauid: ceterisq; pībus & prophetis reuela-
 tum nunciatum & promissum. ¶ Hec autem oīa
 predicta multum in contemplatione a deuota mē-
 te pie dulciter & deuote distendi possunt, secundū
 dulcedinem iesu infusam a spiritu sancto ītrinfeco
 deuote mentis. Attende autem qd conuenientissi-
 mum fuit ut beate uirgini nunciaretur per angelū
 tantum beneficium. Primo ex parte uirginis: ut ex-
 tali nuncio eleuaretur mens eius in deum: & sū ar-
 denti charitate flammesceret: & prius per amorem
 ipsum conciperet mente q̄ carne. Vnde Aug. ī lib.
 de uirginitate. Beatior maria erat concipiendo fidē
 xpīq; carnem christi. Et postea subdit: materna pro-
 piquitas nihil marie pfuisset: nisi felicius christum
 corde q̄ carne gestasset. Secundo ut uoluntaria ob-
 sequii sui munera deo offerret totam se exponens
 & subdens obediētie requirentis dei. Tertio ut oñ-
 deretur esse quoddam spūale matrimonium inter
 dei filium & humanam naturam. Et ideo per anū-
 ciationem expectabatur cōsensus uirginis: loco to-
 tius humane nature. Et hoc bene deducit Aug. in
 quodam sermone de natiuitate dominica. Requi-
 rebatur etiam consensus uirginis in spūali pro suo
 matrimonio quo deus pater eam desponsabat: ut
 esset unigeniti sui mater, & non solum sui unigeni-
 ti filii: sed in ipso omnium redemptorum. Cōgrue-
 bat etiam uirginitati matris dei & sue puritati ut hoc
 sibi angelus nunciaret: quia ut dicit Hiero. Semp ē
 angelis cognata uirginitas: & ideo bene angelus
 ad uirginem mittitur. Fuit etiam decens ex parte
 dei ut seruaretur ordo quem statuit: quo mediant
 bus angelis diuina hominibus nunciantur. Et hec
 est ratio dionysii ī cap. iiii. angelice Hierarchie, qd di-
 uinum iesu benignitatis mysteriū angeli prius edo-
 cti sunt: postea per ipsos ad nos cognitionis gra-
 tia transiuit. Sic ergo dei missus gabriel zachariam
 quōdam prophetam docebat esse futurum ex ipso:
 Mariam autem quomodo in ipsam fieret thearti-
 cum ineffabilis dei mysterium formationis. Con-
 ueniens etiam fuit ex parte angeli ut ostenderet se
 adiuuare humanam salutem: sicut diabolus im-
 pulerat ad perditionem: propter quod sicut prima
 suggestio fuit a diabolo: sic annunciatio saluatoris
 iesu xpī ipsi uirgini debuit esse ab āgelo. ¶ Quod
 autem aliqui dicunt angelos mysterium incarna-
 tionis ignorasse: sicut patet ex auctoritate dionysii
 superius allegata: angeli primo edocti sunt. Nec n.
 decuit ignorare angelos beatos quod deus facie-
 bat scire homines miseros. Nec aliquid necessariū

habent angeli beati ab homine cognoscere ad sue cognitionis claritatem. Potest tamen dici si sic exponatur: eis innotescere per ecclesiam multiformis sapientia dei in conversionem populorum: quia quod prius uident in deo per contemplationem: uident in opibus nostris compleri per experientialem cognitionem. ¶ Quod etiam dionysius introducit angelos summos christum interrogantes in ascensione. Quare ergo rubrum est indumentum tuum: non est intelligendum quod angeli summi uel infimi ignorauerint christum passum: quem etiam lapides insensibiles: quasi fractura compassionis cognouisse uidentur. Sed dicuntur querere admiratiue & congratulatiue: & ista ponuntur in scriptura ut eleuent mentem nostram ad concipiendum cum quanta reuerentia & iocunditate ac admiratione inestimabilis charitatis & sapientie & triumphalis uictorie christi ipsum tanquam dominum suum & regem glorie receperunt. Nilominus ista alia ratio melius soluit: quod sancti ostendentes in comprehensibilitatem mysterii sapientie dei in opere nostre redemptionis: dicunt ipsum ignorasse. id est non plene comprehensisse. Et aliqua lumen huius mysterii reuelanda: propter quod querere dicuntur: & ab ipso responsionem accipere ut in questione intelligat eorum humile & feruidum desiderium: & in responsione christi clarificatiuum lumen: quo seipsum quo ad aliquas rationes prius incognitas angelis manifestat: propter quod dicit maximus: quod utrum angeli cognouerint futuram christi incarnationem ambigere non oportet. Latuit autem eos inuestigabilis domini conceptio atque modus: qualiter totus in genitore totus manebat in omnibus: necnon & in uirginis cellula clausus. Unde & angelus gabriel cum uirgo quesisset: Quomodo fiet istud in generali tantum respondit uirgini: quod spiritus sanctus superueniet in te: de specialibus conditionibus illius ineffabilis modi quo uerbum caro factum est: illum reliquens doctorem quem solum nuntiabat auctorem. ¶ Vtrum autem iste gabriel angelus fuerit de summo ordine non facile dixerim: nihil enim inconueniens si aliquid spirituale fieret in missionibus angelorum: ut summus angelus mitteretur ad uirginem: quando summus deus & dei filius ueniebat in ipsam ad sumendam carnem: propter quod dicit Gregorius summum angelum uenire dignum fuerat: qui summum omnium nuntiabat. ¶ Et si dicas quod ecclesia uocat eum archangelum: posset dici quod licet archangelus sit hic nomen secundi ordinis: interpretatio tamen nominis potest ualde congrue summo angelo adaptari: ut dicatur princeps omnium angelorum: unde gabriel fortitudo dei dicitur: quia dominum uirtutum & potentem in prelio nuntiabat: & omnipotentie dei summum effectum quod creatura: in unione personali suo uniretur auctori: & mulier dignitate maternaliter preferetur angelico statui. ¶ Nec obstat si hoc uis sustinere quod in aliis locis scripture ga-

bril mitti asseritur: sicut enim opera ueteris testamenti fuerunt prefiguratiua christi uenturi: unde etiam aliqui uocantur iesus uerum iesum prefigurantes. Sic potest dici quod si hoc nomen secundum aliquam rationem in diuino occulto iudicio alicui inferiori angelo est accommodatum: sicut dicit dionysius de seraphim qui purgauit labia esaię. ¶ Si autem dionysius doctrinam uelis examinare subtiliter & sequi ad unguem: non solum non erit seraphin iste angelus: sed forsan compelleris dicere quod nec erit archangelus. Apse enim uidetur uelle secundum quod aliqui exponunt ipsum: quod sic ordo hierarchicus inuolubiler obseruatur ut solum infimus ordo nobis uisibili apparitione iungatur: & fiant intermissiones intrinsecas inferiorum a superioribus: donec ad infimum ueniatur ordinem: de quo solo ordine immediato dicantur nobis angeli apparere. Et hoc propter sufficientiam illorum summorum spirituum beatorum quia minimus inter eos ex quo beatus est sufficit mentem quantumcumque uiatricem eleuare ad omnia lumina: que huic nostre peregrinationi diuina sapientia dignatur concedere. ¶ Quicquid autem sit de hoc utrum de maiori uel minori: uel de secundo ordine sit ille qui missus sit. Sed ratioabiliter credere possumus quod iste est summus omnium qui unquam uisibiliter apparuerunt ad aliquid nuntiandum. Apparuit autem corporali aspectu uirgini in forma uiri: quod quidem congruum fuit primo quia annuntiabat aduentum inuisibilis dei ad uisibilem carnem: congruum fuit quod uirgini demonstraret uisibilem spiritum. Secundo congruum fuit dignitati matris: que non solum in mente sed in corpore uentura erat dei filium receptura. Et ideo non solum mens eius: sed & sensus corporei debuerunt uisione angelica refoueri. Tertio congruit certitudini eius quod annuntiabatur. Et enim que sunt oculis subiecta certius apprehendimus: quam solum imaginata. ¶ Nec est contra ista si dicatur quod uisio corporalis est infima: licet enim sit infima: est tamen certissima: & tunc potest dici infima quando solum est exterius sed tunc est excelsior uisio quando & iterius & exterius anima illuminatur & reficitur: quod non est dubium tunc fuisse: unde quantum est conueniens alicui dari angelo ad humanam mentem illuminandam excitandam & inflammandam: & imaginationem formandam & purgandam & sensitiuam consolandam & letificandam & certificandam: tantum est credibile huic summo nuncio fore datum ad sacratissime uirgini seruendum: diuinitus tanquam domini sui matri. ¶ Si autem dicas quod alius fuisset si nudus angelus uidisset substantiam. Respondetur quod hoc non patitur status hominis uiatoris. ¶ Conuenienti autem ordine ambasiatam sibi impositam angelus sacer uirtuose compleuit. ¶ Tria enim angelus intendebat circa uirginem operari. ¶ Primo mentem uirginis attentam reddere ad tante promissionis considerationem: quod quidem fecit eam noua & insolita salutatione inestimabili

ter collaudando: unde dicit **Origenes** super lucam Quod si sciuit uirgo ad aliū quēpiam factum ēē sermonem similem, utpote que habebat legis sciētiā nunq̄ eam quantūcūq; peregrina talis saluatio tenuisset. In hac autē saluatione premitit idoneitatem uirginis ad conceptum in eo q̄ dixit: **Gratia plena** expressit ipsum conceptum, & concipiendū dominum: in eo quod dixit dominus tecum: per hoc enim intendebat exprimere uirgini illum ineffabilem modum q̄ deus cum ipse erat per eternā electionem sicut cum sua dignissima matre. **Tertio** prenunciavit honorem conuenientē ad filii dei conceptum cum dicit: **Benedicta tu in mulieribus**. Et ut ipsam ostenderet in tali cōceptu ab omni maledictione mulierum plenissime separatam, his tribus premisit. **Aue**: quasi dicat. **Talem** ambasiatam tibi a deo porto q̄ a te excluditur & in te punitur omne **Eue** maledictionis corrupte nature: uides ergo q̄ plenissime fecit angelus primum q̄ intendebat: i. mentem uirginis attentam reddere & reuerentē promissā considerare. **Nescio** autē modū quo potuisset uirginem tam attentam & sollicitam reddere: q̄ eam sic laudando & talia promittendo salutare. **Animo** enim humili nihil est mirabilius nec magis nouum, q̄ auditus sue excellentie. **Admiratio** enim maxime attentionem animo causat. **Et** ideo angelus uolens attentam reddere uirginem ad auditum tanti mysterii congrue ab eius laude incepit: propter quod scribitur q̄ sapientissima uirgo que se totam nihil sentiebat sub deo, admirans turbata est in sermone eius, non cum turbatione ire: sed admirationis, per maxime in promissione talium magnalium utilitatū sue. **Et** ideo cogitabat qualis esset ista saluatio. **Secundum** quod tendebat angelus erat uirginem instruere de mysterio incarnationis: quod in ea erat implendum. quod quidem fecit prenunciando conceptum & partum dicens. **Ece** concipies & panes. **Et** ostendendo prolis dignitatem dicit. **Hic** erit magnus & filius altissimi uocabitur & cetera. **Et** demonstrando modum conceptionis supernalem & ineffabilem: de quo eā etiā remisit specialius & singularius per experientiam instruendam ad superiorem magistrum, spiritū sanctum cum dicit. **Spiritus** sanctus superueniet in te. **Quid**. n. tibi uidetur angelus dixisse cum dixit: uirtus altissimi obumbrabit tibi: nisi seipsum insufficiētem & impotentē ostendere & exprimere id quod ipsa singulariter per spiritum sanctum cognosceret. **Quis** sibi umbram talem faceret occultationis istius secreti a qualibet alia creatura q̄ istius ineffabilis occulti experientia esset soli spiritui factō: & ipsi uirgini nota: q̄ etiam aliter dicat. **Tu** habebis plenitudinem diuinitatis corporaliter in te: cui omnis alia cognitio comparata potest merito umbra dici. **In** hoc etiam uerbo ostēdit q̄ spiritus sanctus umbrā refrigerantis concupiscentie & totalis eradicationis fornicis fecit purissime uirgini. **In** hoc etiam ostēdit

q̄ ineffabile lumen diuinitatis quasi umbram sibi condescendit & se capabile pro modo uirginis tribuit. **In** hoc etiam ostēdit q̄ ad tantam nobilitatem matrem uirginem substituit: q̄ nulla creatura plene: & cōprehendere & cogitare sufficit: sicut illud quod est obūbratum & aliis occūturn. **Dicitur** autē obumbratum incertum: quia non solum uirginis fecunditas propter suam incōprehensibilitatē obumbratur a nobis: sed ipsa uirgo in omni sua uirtute circūquaq; nobis est incōprehensibilis & inexpressibilis: quia in isto actu omnes uirtutes fuerūt ad tantam perfectionem adducte q̄ omnibus aliis sunt incognite: & ideo obūbrate: propter quod sūt bene fatui qui perfectiones mentis uirginis & ineffabiles status sibi datos ex tunc uolunt secundum suam miserabilem mensuram taxare: & quibusdā frivolis: & stultissimis cauillare rationibus. **Utra** hoc etiam in isto uerbo obumbrabit tibi continet q̄ illud obūbrabit: i. circūquaq; exprimit q̄ si solū uirgo in se purgabitur a radice fornicis & in omni uirtute perficietur ineffabiliter: sed etiam in circuitu omnium electorum: & filiorum dei extendetur ista umbra: ut omnes purgentur & perficiantur secundum illam mensuram secundum quā inuiscerantur christo & concipiuntur a carne materna. **Et** quia ista sūt sublimia: imo intellectu omnē creaturā sup̄ ineffabilem sūt excedētia: ideo n̄ alicuius alterius uirtus exprimit: sed siglari uirtus altissimi obūbrabit tibi. **Tertio** itēdebat angelus aiam beatissime uirginis inducere ad consensum: ut illud quod erat sūmmum beneficium fieret uirginis meritum p cōsensum: quod & fecit exēplo **Elisabeth** sterilis: ubi nō dubitatio uirginis firmatur: sed eius fides ex cōsortio sterilis parture lenificatur. **Ambro.** n. expresse dicit q̄ beata uirgo de uerbis angeli nō dubitauit. **Dicit** enim super lucam. **Temperatior** ē marie responsio q̄ uerba sacerdotis. **Hec** ait. **Quomō** fiet istud. **Ille** respondit. **Vnde** hoc scia. **Negat** ille se credere quoniam negat se scire. **Ista** non dubitauit esse faciendum: quod quomodo posset fieri iquit. **Quia** uero **Augustinus** uidetur dicere q̄ dubitauit & ipse & es alij exponendi sunt q̄ talis dubitatio magis erat admistratiōis q̄ incredulitatis: pp̄ quod ad admistratiōē amouēdā q̄ de tāta admirabat dignatiōe dei ad se ondit ei magna dignatio dei ad ipsā. **Elisabeth** sterilē & senē: licet ipse gēdu. **Et** ut ondat hoc sub uulso cadere merito: plenissimā rōem talis incarnationis ondit cā pncipiū eius dei ospotētiā noianit cū diceret: q̄ n̄ erat ipossibile apud deū oē uerbū q̄ d. nō mireris si talia tibi pmitto: nec pauescas tue uilitatis consideratiōe: quia quāto es uerior & creatura inferior: puta mulier iuuenila & uirgo rhesla: tanto in te dei omnipotentia magis honorabit & magnificabitur: & ostendetur omni creature q̄ ipse potest suum effectum producere de tua uilitate. **Et** ideo benedicta uirgo consenti: quia in tue uilitatis reputatione debet dei omnipotentia sūme

honorari. **P**otes ergo uidere q̄ eleganter benedictus gabriel suam abasiam cōpleuit. Et ideo nūc cum reuerentia audias uocem tūrturis nostre: & si bi dicas. **Q**ue habitas in hortis tue excellentissime puritatis & plenitudinis uirtualis. amici asculant te. tam angeli restaurandi q̄ sancti patres de inferno liberandi: q̄ exules filii Adam per te redimendi: q̄ etiam omnes status creature in te consummandi: fac ergo nos audire uocem tuam: sonet uox tua in auribus nostris: uox tua dulcis & facies tua decora

Responde uerbum benedicta uirgo

Quod optant superi. s. angeli:

Quod expectant inferi. s. patres inclasi:

Quod desiderant posteri. s. per filiū tuū redimēdi:

Quod appetunt exteri. s. appetitus creature in te consummandi. **D**a ergo benedicta uerbū dignissimi & uirtuosissimi consensus & suscipe uerbum paternum tui diuinissimi & uirginalis conceptus.

Ecce inquit uirgo gloriosa ancilla domini: fac mihi secundum uerbum tuum: ubi experimur.

Munus uirginalis consensus in pronomine demonstratio. **E**cce sinus uirtualis apparatus in nomine humiliatio: ancilla domini. **Z**elus precordialis appetitus in uerbo optatio. **F**iat pignus celestis promissionis & angelici affatus: uerbum tuum. **A**d exprimendum autem perfectionem uirginis i isto consensu puto q̄ deficit omnis lingua: sed ne hāc perfectionem pretenre uideamur: ad aliqualem cōmendationem ipsius magis balbuciendo q̄ exprimendo aliquid uel tenuiter ponam. **A**tendendū atq̄ iste consensus apparet mirabilis si cōsideretur.

Iesus emissus celitus. cap. viii

Hec missio fuit per incarnationis benignissimam condescensionem: qua deus pater propter nimiam charitatem qua dilexit nos cum uenit plenitudo tēporis secundum diuine dispositionis archanum filiū suum misit in uterum uirginis per assumptionem nostre humanitatis.

Ad cuius explicationem uidendum est q̄ conueniens fuit & necessariū: quomodo christus seruauit tempus acceptabile & gratum: quomodo in assumptione fuit diuine uirtutis opus perfectum: & quō in assumendo seruauit congruentissimum modū.

Quomodo autem fuit conueniens: & necessariū christū carnē assumere satis patet: si quis uellet attendere q̄ per istam incarnationem facta est reparatio generis humani. **N**on sicut dicit **A**ugustinus. xiii. de trinitate: ut ostendamus alium modum deo possibilem defuisse: cui potestati omnia equaliter subiacent: sed sanande nostre miserie consequentiorē alium modū non fuisse. **E**t hoc idem apparet tam ex parte reparantis dei: q̄ ex parte reparati hominis: q̄ etiam ex parte ipsius reparationis sue modi. **Q**uorum omnium ratio est: quia non minus est res conditas reparare q̄ in esse producere: & ideo sicut effectus rerum principium non potuit esse nisi deus: ut sicut omnia creauerat per uerbū increatum: sic omnia crearet & recrearet per uerbū

incarnatum. **Q**uoniam ergo deus omnia fecit potenter: sapienter: & optime: decuit ut sic repararet q̄ ista tria ostenderet: & simul cum ipsis suam iustitiā declararet. **Q**uid ergo potentius q̄ coniungere extrema summe distantia in unam personā? **Q**uid sapientius? quid congruentius? q̄ q̄ ad perfectionem totius uniuersi cōiunctio fieret primi & ultimi uerbi. s. dei: quod est omnium principium: & humane nature que ultima est creaturarum. **Q**uid beniuolentius q̄ q̄ dominus propter serui salutem accipiat formam serui? **E**t hic modus tante benignitatis est: ut nihil clementius: nihil benignius: nihil amabilius cogitari possit. **M**ultum igitur conueniens est ipsi dei nature: cuius natura est bonitas ut sic in summo se diffunderet: seq̄ manifestaret nostram assumendo naturam. **I**ustitia uero in hoc plene patuit: quia in ea natura in qua diabolus uicerat primum hominem: in eadem deus in secūdo hominem iuste deiecit. **E**t hoc est quod dicit **D**amasce nus in principio. iii. libri. **P**er incarnationis mysterium monstratur simul bonitas sapientia: & iustitia: & potentia dei uel uirtus. **B**onitas quidem quia nō despexit proprii plasmatoris infirmitatē. **S**apientia: quoniam iuenit difficillimam & decentissimam solutionē. **I**ustitia uero: quoniam merito non aliud facit uincere tyrānum: neq̄ uis eripi a morte cōmuni hominum q̄ q̄ homo pro hominibus moreretur: potentia uero siue uirtus infinita: quia nihil est maius q̄ deum hominem fieri. **C**onuenientissimus ergo erat hic modus ex parte dei. **R**ursus quia homo cadens in culpam auerterat se: & recesserat a primo principio potentissimo: sapientissimo: & benignissimo: & ideo corruerat in infirmitatem: ignorantia & malitiam: ac per hoc factus est carnalis: animalis sensualis: & ideo ineptus ad diuinam uirtutē imitandam: ad lucem cognoscendam: ad bonitatem diligendā. **A**d hoc ergo q̄ homo ab isto statu repararetur: congruentissimū fuit ut ei condescenderet benignus deus reddendo se illi noscibilem: amabilem: & imitabilem. **E**t quia homo carnalis: sensualis: animalis: non nouerat: nec amabat: nec sequebatur nisi sibi proportionabilia & consimilia: ideo ad eripiendū ipsū hominē de illo statu pessimo uerbū caro factū ē: ut ab homine q̄ caro erat: & cognosci posset & delectabiliter amari: ac per hoc ipse homo obligaretur ipsū dulciter imitari. **P**ropter hoc dicit **A**ugustinus i sermone de natiuitate. **H**omo sequendus nō erat q̄ uideri poterat: deus sequendus erat: qui uideri nō poterat: ut ex hoc exhiberetur homini. & q̄ ab homine uideret: & quē hō sequeretur: deus factus ē hō. **E**t in libro de cathetizandis rudibus. **Q**ue maior est causa de aduentu domini nostri nisi ut ostenderet deus dilectionem suam in nobis. **E**t postea subdit. **S**i amare piget: saltem reamare nō pigeat. **P**ostremo quia homo reparari non poterat nisi repararetur

Mentis innocentia

Dei amicitia

Et sui excellentia

que soli deo suberant. **Et** hoc non poterat nisi per deum in forma serui: & ideo congruum fuit uerbum incarnari. **Excellentiam** nostram recuperare non poterat nisi reparator esset deus: quia si mera creatura tunc homo subiectus esset mere creature & sic non recuperaret statum excellentie. **Amicitia** dei recuperare non poterat nisi per mediatorem conuenientem: qui manus mittere posset in utroque: & utrique parti conformis: utrique parti esset amicus: ac per hoc simul esset deus & homo. **Innocentiam** recuperare non poterat nisi dimissa culpa: quam dimittere non decebat diuinam iustitiam, nisi per satisfactionem condignam. **Et** quia satisfacere non poterat nisi deus per toto humano genere: nec debebat nisi homo qui peccauerat: ideo congruentissimum fuit genus humanum reparari per deum hominem natum de genere Ade. **Quoniam** ergo excellentiam recuperare non poterat nisi per repositorem excellenti: inec amicitia reformari poterat nisi per mediatorem amabiliissimum: nec innocentia reacquiri poterat nisi per satisfactorem sufficientissimum. **Excellentissimus** autem reparator non est nisi solus deus. **Amabiliissimus** mediator non est nisi sit homo. **Sufficientissimus** satisfactor non est nisi sit pariter deus & homo. **Congruentissimum** fuit nostre reparationi incarnatio uerbi: ut sicut genus humanum in esse exierat per uerbum increatum: & culpa ceciderat deferendo uerbum inspiratum: sic a culpa resurgeret per uerbum decentissime & misericordissime incarnatum. **Ad** uidentium autem quomodo seruauit tempus acceptabile: & quomodo aduentus tempus eius dicitur temporis plenitudo debes scire: quod a principio temporis deus potuerit incarnari: noluit nisi a principio sexte etatis precedere lege nature & lege scripture post patriarchas & prophetas: quibus & per quos fuerat incarnatio reposita: & per ipsos multipliciter predicta & prefinita: **Horum** autem ratio est: quia incarnatio est opus dei reparantis. **Iuxta** quod dictum est: & conuenit secundum

Libertatem arbitrii.

Sublimitatem remedii

Integritatem uniuersi.

Nam sapientissimus artifex hec omnia in agendo attendit. **Quoniam** ergo libertas arbitrii hoc requirit ut ad nihil trahatur in uita: sic debuit dominus genus humanum reparare, ut saltem inueniret qui querere uellet saluatorem: & qui nollit querere in sua malitia iuste periret. **Nullus** autem querit remedium, nisi cognoscat morbum. **Nullus** querit doctorem: nisi se ignoratem cognoscat. **Nullus** querit adiutorem: nisi se cognoscat ipotentem. **Quia** ergo homo in prima parte lapsus, adhuc supbiebat in scientia & uirtute: ideo premisit dominus tempus legis nature in quo conuinceret de ignorantia: & post recognitam ignorantiam: sed permanente superbia de uirtute qua dicebat: non deest qui impleat. **Ad** id deus legem preceptis moralibus erudientem &

cerimonialibus simul & iudicialibus aggrauante m. **Et** tunc ut dicit apostolus peccatum occasione accepta per mandatum factum est supra modum peccans peccatum. **Quia** adueniente lege prohibente concupiscentia & libido creuit transgrediendi uicia non legis sed hominis: propter quod habita scientia & cognita ipotentia propria, compellus est homo surgere ad diuinam misericordiam: & gratiam postulandam: que solum datur per dominum nostrum Iesum Christum: ideoque post legem nature & scripture: & non ante subsequi debuit incarnatio uerbi dei. **Rursus** quia sublimitas remedii requiritur ut credatur fide firmissima: & ametur charitate feruentissima tanquam mysterium feruentissimum & saluberrimum: ideoque congruentissimum fuit ut ante Christi aduentum preirent multa testimonia prophetarum tam explicita in uerbis quam implicita in figuris: & multis firmis testimoniis quod erat secretum & altum: fieret certum & indubitabile ad credendum: preirent multiplicia promissa & ardentissima desideria ut promissum expectaretur: expectatum desideretur: desideratum tandem gratissimum exhibitum feruentius amaretur: gratius susciperetur: & sollicitius seruaretur.

Postremo quoniam integritas & perfectio uniuersi requirebat ut uniuersa essent ordinata quantum ad loca & tempora: & hoc opus incarnationis perfectissimum erat inter omnia opera diuina: & processus debet esse ab imperfecto ad perfectum: & non econuerso: hinc est quod hoc opus debuit fieri in fine temporum. **Et** sicut primus homo qui erat totius mundi sensibilis ornamentum: ultimo fuerat conditus sexta die, ad totius mundi complementum: sic secundus homo ad totius mundi reparationis complementum: in quo primum principium coniungitur cum ultimo. **I. deus** cum nostro limo fieret in fine temporum. **I. in** sexta etate, que etas est apta ad exercitium sapientie: quia multa transierant experimenta: & ad enervationem concupiscentie: quia multa apparuerant indicia: & ad transitum a statu turbinis ad quietem mentis: quia tunc promittunt celestia premia que omnia conueniunt illi sexte etati decursus mundi tam per experientiam preteritorum temporum quam per effusionem charismatum quam Christus in suo aduentu largissima pietate portauit. **Quoniam** ergo aduentus Christi dicitur tempus legis gratie, & exhibitionis gratie repromisse: & est principium sexte etatis: & omnia ista dicunt plenitudinem: quia lex gratie implet legem scripture. **Non** enim uenit Christus soluere legem sed implere: & solutio promissi implet promissionem: sicut dicit apostolus in actibus. **Annunciamus** uero eam que ad patres nostros facta est repromissio: quoniam hanc adimpleuit deus filiis uestris resuscitans Iesum. **Et** sexta etas ratione perfectionis senarij sonat plenitudinem: hinc est quod in aduentu filii dei dicitur plenitudo temporis: non propter hoc quod in principio aduentus finiatur tempus: sed quia spiritualia mysteria impleantur.

¶ Sicut autem christus non debuit uenire in principio temporis: quia aduentus eius nimis fuisset festinus: sic nec differre usque ad finem ultimum: quia tunc nimis esset tardus. Decebat enim saluatorem incarnari post debitam cognitionem morbi: & ante tempus iudicii introducere tempus remedii. Decebat etiam mediatorem habere quedam membra sua precedentia: quedam subsequencia. Decebat et perfectum ductorem tunc se ostendere: cum esset oportunitas currendi ad brauium: & hoc est in fine temporis post probatum multiplicem lapsum & mortis & mundi defectum: & iam apparente aliqua approximatione ad iudicium finale: ut per timorem iudicii stimulati: & spe premii accensi & perfectionem iesu christi cum tanta charitate & uirtute animemur & uigoremur ad perfecte sequendum ducem uirtutum iesum: quousque perueniamus ad brauium beatitudinis sue. ¶ Quomodo autem fuerit incarnationis sue opus perfectum: debes scire quod incarnatio est opus totius trinitatis. Cum enim sit quidam effectus & summus ab omnipotentia dei productus: & omne id quod dicit effectum in creatura sit commune tribus: necesse est a tota trinitate procedere. Et hoc satis ostendit angelus cum dicit. Spiritus sanctus superueniet in te: & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Nomine altissimi mi intelligis pater: cuius est illud opus per auctoritatem: quia eius fuit proprie mittere filium suum. Nomine uirtutis intelligitur filius: cuius est illud opus tamque suppositi: persona autem spiritus sancti proprio nomine nuncupatur: cum dicitur. Spiritus sanctus superueniet in te. ¶ Attribuitur autem spiritui sancto opus incarnationis triplici ratione: primo quia hoc congruit cause incarnationis: que si consideretur ex parte dei est mera charitas & amor: unde lo. iii. Sic deus dilexit mundum ut filium suum daret. Spiritus autem sanctus est amor patris & filii. Secundo si consideretur ex parte nature assumpte. per hoc enim datur intelligi quod natura humana est assumpta a filio dei in unitate persone: non ex aliquibus meritis: sed ex sola gratia que spiritui sancto attribuitur secundum illud Cor. xii. diuisiones gratiarum sunt: idem autem spiritus: unde dicit Augustinus. Iste modus quo natus est christus de spiritu sancto in sinuat nobis gratiam dei: qua homo nullis precedentibus meritis ex ipso primo exordio nature sue quo esse cepit: uerbo dei copulatus in tanta unione persone: ut idem ipse esset filius dei. Dicit etiam in libro de predestinatione sanctorum. Ea gratia fit ab initio fidei sue quicumque christianus: qua gratia homo ille ab initio suo factus est christus. Modo gloriatur quicumque uult quod aliquid precesserit unde primam a deo meruit gratiam: & tunc falsificabat argumentum in auctoritate prefata. Tercio etiam hoc conuenit termino incarnationis. Ad hoc enim terminatur incarnatio: ut ille qui concipiebatur esset sanctus & filius dei: utrumque autem horum attribuitur spiritui sancto: nam per gratiam efficiamur si

filii dei secundum illud. Ad Gal. iiii. Quoniam estis filii dei: misit deus spiritum filii sui clamantem abba pater. Ipse etiam spiritus sanctus dicitur spiritus sanctificationis. Ad Roma. i. Sicut ergo alii qui per spiritum sanctum sanctificantur spiritualiter ut sint filii dei adoptiui. Ita per spiritum sanctum est iesus in sanctitate conceptus ut esset filius dei naturalis propter quod concludit angelus beate uirgini cum dixisset. Spiritus sanctus superueniet in te. Ideoque quod nascetur ex te secundum: uocabitur filius dei. Per illam autem assumptionem facta est unio diuinitatis cum humanitate: ita quod diuina natura non tantum sibi uniuit carnem sensibilem: sed & spiritum rationalem secundum potentiam: uegetandi: sentienti: & intelligendi. ¶ Quia ergo homo corruptus fuerat secundum omnem sui partem: totum debuit assumere in anima & in corpore ut totum curaretur. Quia uero pars carnis magis est nota nostre sensuabilitati: & caro magis distat a deo: ut expressior fiat denominatio: & magis exprimitur dei humiliatio: & profundior ostendatur dignatio: hic est quod opus illud non dicitur animatio: licet assumpsit animam. Sed magis propter assumptionem carnis nominatur incarnatio. ¶ Attende ergo miser homo cum quanta reuerentia debes te totum deo in holocaustum sacrificii perfecte offerre: qui totus es in christo assumptus: & erubescere aliquid imundum in tua mente committere uel carne: que filio dei in christo unita est unitate persone. Hec autem unio non potest fieri in unitate nature: quia diuina natura cum sit simplex & inalterabilis non potest: sicut pars concurrere ad constitutionem tertii: nec potest in aliquam aliam naturam imutari: nec aliquid aliud in ipsam conuerti: ideo necesse fuit hanc unionem fieri in unitate persone & suppositi. Et quoniam diuina natura in nullo supposito potest subsistere nisi in proprio: ideo illa unio non potuit esse in supposito uel persona hominis: sed dei. Ac per hoc diuinum suppositum se fecit humane nature suppositum in christo: & ita est ibi tanta unitas personalis & unitas suppositi. scilicet ex parte assumptis dei. ¶ Attende autem quod humana natura in christo nunquam habuit aliquod esse personale uel suppositi: nisi solum suppositum uerbi. Ex unione enim anime: & carnis christi non resultauit esse subsistens per se suppositi uel persone create: quia simul tempore ut infra patebit: fuit unio anime & carnis in christo iesu: quousque in aliis hominibus ex tali unione resultet esse personale creatum: quia hoc fuit ut ad maiorem nobilitatem in infinitum illa unio tenderet. sed ad esse persone increate: unde in infinitum melius fuit christi humanitati non habere esse creatum per se subsistens: ut ex hoc communicaretur sibi esse personale diuine nature. Exemplum autem est in omnibus formis gradatim ordinatis ad ulteriorem formam magis perfectam: licet enim sensitiuum in homine non constituitur esse per se subsistens: quia tamen ordinatur ad nobilissimam formam incorruptibilem: &

intellectualem. scilicet animam rationalem multo melius est in ipso homine quam in brutis: in quibus constituitur suppositum. Attende autem quod unio humane nature in persona filii dei non debet dici accidentalis: sed substantialis. Licet enim humana natura aduenerit persone filii dei complete: quia tamen persona filii dei suum esse personale communicat: quod non fit in alteratione accidentium: hinc est quod illa unio debet dici substantialis & non accidentalis. Substantia enim non solum dicitur materia & forma: sed etiam suppositum: & ideo unio in supposito merito dicitur substantialis. Sic igitur patet quod illa unio anime & carnis ulterius terminata fuit ad nobilius esse. scilicet persone filii dei quam si constitueret proprium esse personale: ita quod assumptio nullam dignitatem ademit humanitati: sed auxit: felix tamen ille proprie substantie uel substantie deficiente defectus: licet nullo modo possit dici defectus: sed sic pro deuotione liceat loqui: qui in tantum perfectum ascendit: ut ex hoc homo esset super omnia benedictus deus. Sic & anima mea neque & impia deficiat tuum per te exilire in proprio uelle: ut possit persistere plenissime in dei uoluntate: ut illud Apostoli in te uerificetur. Adherere deo & cetera. Et illud. Vivo ego & cetera. Sicut igitur unio naturarum in christo non poterat fieri humanitate habente propriam personalitatem: nisi ipsa non existeret persona assumeretur in diuinam: sic nunquam fiet in te cum de unio voluntatum per gratiam: nisi tua uoluntas propria totaliter deficiat: imo uerius proficiat ut sit diuina non tua. O quam felicius tua uoluntas est diuina quam tua. Sicut felicius est deum esse quam malum hominem. Malus enim semper ens in te: sed deus in deo: quia talibus qui a sua uoluntate deficiunt & in deo proficiunt dicitur. Ego dixi diu es. Et propter hanc felicem sine copiam dicit sentiens. Deficit cor meum & caro mea: deus cordis mei & pars mea deus in eternum: uere qui se elongat ab hac unione peribunt: sicut sequitur. Ecce qui se elongant a te peribunt. Sicut autem in corpore christi mystico non est nisi christus iesus cum membris suis non habes aliud esse nisi diuinum: sic & in inferno non est nisi lucifer cum sua uoluntate pessima & infelicia sua membra que noluerunt diuine uoluntati subiacere: sed propria uoluerunt uoluntate abuti. Ista autem personalis unio licet de potentia absoluta potuerit fieri a qualibet persona diuina: congruentissimum tamen fuit ut fieret in uerbi persona. Ad hoc enim fiebat incarnatio ut fieret humane nature reconciliatio. Reconcilians autem mediatoris habet officium. Mediator autem proprie competit ipsi filio: quod est media in trinitate persona. Ipse etiam mediator & reconciliator debuit humanam naturam in omnibus suis membris adducere.

Ad diuinam cognitionem.

Ad diuinam conformitatem

Ad diuinam filiationem

ut sit quod benefuerat conditum: & per peccatum destructum: tandem per dei sapientiam esset artifi-

ciosissime reparatum. Nullum autem magis decet ad diuinam cognitionem quam ipsum uerbum quo pater se dedit: quod etiam rationabiliter est unibile carni sicut uerbum uoci. Nullum etiam magis decet reducere ad dei conformitatem quam filium qui est imago patris. Nullum etiam decet magis conformare similitudinem diuinam per adoptionem quam naturalem filium. Et quia artifex per eandem artem restituit destructum: per quam primo benefecit conditum: Et filius dei est ars plena omnium rationalium uiuentium: Nullum magis decuit fieri filium hominis ad restorationem nature quam ipsum filium dei uerbum imaginem & artem eternam. Quia uero ut dictum est unio est personalis: ac per hoc summa unionum post illam ineffabilem unionem diuinam per sonarum in unitate nature: hinc est quod rationabiliter est necessario sit communicatio idiomatum. Cum igitur actus & operationes ac passionem sint suppositorum: quicquid agit homo iesus uel patitur totum agit: uel patitur suppositum uerbi: & quicquid dicitur de filio dei potest dici de filio hominis: & e converso: nisi sit uocabulum in quo aliqua repugnancia includatur: sicut sunt illa in quibus includitur respectus unionis nature unius ad alterum. Sicut unum incarnari: assumere: assumi: uel negatio alicuius: cuius oppositum alteri competit: sicut incipere esse: creatum: & similia in quibus non est communicatio idiomatum: quia per tales locutiones datur occasio erroris: unde non est ita concedenda homo assumit diuinam naturam uel uniuertit eam sibi: uel quod est incarnatus & similia. Et similiter non est concedendum quod iste homo demonstrato christo sit creatura: uel iceperit esse: uel sit minor pater: nisi specificaretur secundum humanam naturam. Et hoc quia Ariani & manichei in hoc dei filium impie blasphemantes dicunt ipsum uerbum esse creaturam: incepisse: minorem esse patre. Quomodo autem modus congruentissimus fuerit patet: si attendas que dicta sunt & alia que dicuntur. Modus autem hic fuit: quia angelo nuntiante uirgini uirgo beatissima credidit appetiit & consensit. Spiritus sanctus super eam uenit quod eam sanctificauit & fecundauit: cuius uirtute in instanti uirgo concepit iesum christum uerum deum & dei filium & hominem perfectum factum & immaculatum: ipsa beatissima uirgine remanente uirgine & integra in eternum. Vide ergo cum quanta ratione in incarnationis opere talis modus est habitus: decuit enim ipsum deum in opere tam sublimi agere congruentissime, communissime, completissime. Congruentissimus autem modus est: ut medicus ex opposito respondeat morbo: & reparatio lapsui: & remedium nocumento. Quia igitur humanum genus lapsum fuerat per diaboli suggestionem: & per consensum mulieris decepte scilicet Eue: & per generationem concupiscentialiter transfundentem originale in prolem: congruum fuit quod e contrario hic esset angelus bonus annuncians & suadens bonum: & uirgo credens & consentiens.

in bonum suauis: & charitas spiritus sancti sanctificans & secundans ad conceptum immaculatum: ut sic contraria contrariis curatur. **A**c per hoc sicut mulier decepta per diabolum: & per uirum peccatorem concupiscentialiter cognita & corrupta: transiit in omnes culpam: in orbem: & mortem: sic mulier per angelum erudita: & per spiritum sanctum sanctificata & secundata absque omni corruptione tam mentis quam corporis prole generaret: que omnibus ad ipsam uenientibus daret gratiam sanctitatem & uitam.

¶ Attende autem quod hec beatissima uirgo huic conceptioni materiam purissimam ministravit spiritu sancto super eam ueniente: & in ea eradicante totaliter fomitem: & eam supernaturaliter secundante: ita quod actione spiritus sancti illa materia de qua formatum est corpus iesu digesta & ad uterum uirginis absque aliqua sui corruptione & libidine aduicta fuit & formata & organizata: ita quod totum illud quod actiue facit semen uiri in formatione humani corporis: totum suppleuit & fecit in uirgine uirtus spiritus sancti cum inestimabili mundicia & puritate: sicut ipse deus est mundus: propter quod christus dicitur conceptus de spiritu sancto: ut ista prepositio de ipso haberet habitudinem cause efficietis respectu corporis: per appropriationem ut dictum est. **R**espectu autem supposito christi quod est persona diuina habet habitudinem consubstantialitatis. **E**t ideo hoc ipso quod creditur christus conceptus de spiritu sancto habet habitudinem propriam respectu corporis per ipsum formati: habitudinem autem consubstantialitatis habet ad personam assumptam. **L**icet autem **C**risostomus super **Mat.** & **Dan.** li. iii. uideatur dicere quod scilicet sue ipsa diuina sapientia & uirtus fuerint uelut semen in conceptione iesu. **E**t **H**ieronymus multum uideatur hoc detestari: tamen facilis est concordia utrorumque: quia cum sancti sint: idem omnino intendunt. **I**n semine. n. intelligitur uirtus actiua. **E**t secundum hoc **C**risostomus & **D**an. comparant semini spiritum sanctum uel filium qui est uirtus altissimi. **I**n semine etiam intelligitur substantia corporalis decisa a patre: que in conceptione transmittitur. **E**t hoc modo sanctissime **H**ieronymus negat spiritum sanctum fuisse pro semine. hoc enim dicere immundissimum est & blasphemum. **L**icet autem christus dicatur conceptus de spiritu sancto & de maria uirgine: proprie tamen beata uirgo dicitur mater christi: quia ipsum uere genuit sicut uera mater in ydempnitate sue speciei & in natura uiuente: & secundum generationem edita: & hoc sufficit ad rationem maternitatis. **S**piritus sanctus autem licet sit principium actiuum in generatione christi: non tamen dicitur pater christi: quia ipse non genuit christum similem sue speciei: sicut pater generat filium. **N**ec de substantia spiritus sancti aliquid est transmutatum in formatione christi: quod tamen requiritur ad rationem paternitatis in productione omnium hominum. **N**ec etiam ipse christus dici debet adoptiuus filius spiritus sancti: nec dei patris nec totius trinitatis: quia illud quod dicitur de aliquo secundum perfectam rationem filiationis: unde quis secundum

naturam humanam sit creatus & iustificatus: non tamen debet dici filius dei nec ratione creationis nec ratione iustificationis: sed solum eterne generationis secundum quam est filius solius patris. **E**t quia filiationis est proprietas personalis filii dei: & homini christo est communicatum esse personale ex mera gratia: & nec est singularissima dignitas humanitatis christi. ideo christus est secundum quod homo non debet dici filius ad optius nec filius. scilicet nec etiam totius trinitatis sed solum uerus & naturalis filius dei patris: ut per hoc exprimat illius excellentissime humanitatis dignitas personalis. **Q**uia uero illud opus a deo processit modo conissimo: per uerbum enim incarnatum reparatur lapsus hominum et ruina angelorum & lapsus hominum reparatur secundum utrumque sexum: ut medicamentum sit contra omnibus decentissimum fuit quod ad incarnationis mysterium fieret concursus angeli: mulieris: & uiri. **A**ngeli: ut denunciatis & congratulatis. **M**ulieris: scilicet uirginis: ut concipientis in utero: uiri uero ut conciperet proles in esse perfecto: ut sic **G**abriel angelus esset nuncius patris eterni: uirgo immaculata esset templum spiritus sancti proles concepta esset ipsa persona uerbi. **A**c per hoc in comuni reparatione omnium communis fieret concursus trium de triplici hierarchia dilatato nomine hierarchie diuine. scilicet angelice & humane. **L**icet autem filius dei carnem assumere potuisset de quacunque materia uoluisset: consequentissimum tamen fuit: ut de beatissima uirgine carnem acciperet. **P**rimo quidem tota natura humana nobilitata est: unde **A**ugustinus in libro. lxxxiii. q. dicit hominis liberatio in utroque sexu debuit apparere. ergo quia uirum oportebat suscipere qui sexus honoratior est: conueniens erat ut feminei sexus liberatio hinc appareret: quia ille uir de femina natus est. **S**ecundo quia per hoc ueritas incarnationis asstruitur: unde **A**mbrosius libro de incarnatione. **M**ulta secundum naturam inuenies & ultra naturam: secundum conditionem & enim nature in utero femine corporalis fuit: sed supra conditionem uirgo concepit & genuit: ut crederes quia deus erat qui innouabat naturam: & homo erat qui secundum naturam nascebatur ex homine. **E**t **A**ugustinus dicit in epistola ad uolusianum. **S**i omnipotens deus hominem undecumque formatum: non ex materno utero crearet sed repentine inferret aspectibus nouam opinionem confirmaret erroris: nec hominem uerum suscepisse ullo modo crederetur & dum omnia mirabiliter facit: aufert quod misericorditer fecit. **N**unc uero inter deum & hominem mediator apparuit: ut in unitate persone copulans utrumque naturam: & solita sublimaret insolitis: & insolita solitis repararet. **T**ertio quia hunc modum completitur omnis diuersitas generationis humane. **M**axime primus homo productus est de limbo terre sine uiro & femina: **E**ua producta est ex uiro sine femina ceteri uero homines producantur ex uiro & femina: unde hoc extremum quasi christo conuenientissime relictum est ut per spiritum sanctum produceret de semine sine uiro. **P**ost

etiam ratio quarta addi: quia per hoc predestinatio eterna: que beatam mariam ad dignitatem maternitatis cum uirginitate elegerat: per hunc modum hoc ipsum cōpleuit: ipsam super omnem purā creaturam inestimabiliter exaltando. ¶ **H**abuit autē hec cōceptio tria nobilissima priuilegia. scilicet qd esset sine peccato originali: qd esset nō puri hominis: sed dei & hominis: qd eēt conceptio matris & uirginis. Ista tria a natura non habuit: sed a spiritu sancto. Et ideo dicit **D**am. quantum ad primum: qd spiritus sanctus superueniens uirgini purgans ipsam. i. preseruans ne cū peccato originali conciperet: fomitem totaliter extirpando. Quantum ad secundū dicit: & uirtutē uerbi dei susceptiuam tribuens. i. ut conciperet uerbū dei. ¶ **Q**uantū ad tertium dicit. Simul autem & generatiua: ut. i. manens uirgo posset generare. Attēde autem qd caro xpi semper dicitur a peccato fuisse immunis. Et quando caro xpi comparatur ad **A**dā & ad alios patres: dupliciter contingit errare in hac cōparatione. uno modo si attribuat christo uel eius carni conditio peccati: puta si dicatur qd christus in adam peccauit: uel qd in **A**braham decatus fuit. Istud enim falsum ē: quia non eo modo fuit in patribus ut peccatum posset ad ipsum deriuari: quia nō fuit in eis secundum legem concupiscentie siue secundū rationem seminalem: sed solum secundū corpulentā substantiam. Alio modo cōtingit errare si attribuamus ei quod actu fuerit in patribus primis: ut si dicatur qd caro christi secundū qd in christo fuit sine peccato: ita ēt in **A**dā actu fuit sine peccato: per hoc dantes intelligere qd in **A**dā & in aliis patribus fuit aliq pars eius que peccato non fuit obnoxia & sic traducere tur munda usq; ad uirginē: ex qua corpus xpi postea formaretur: quod falsum ē: quia caro christi nō fuit secundū aliquid signatum quod posset distinguī a reliqua carne: sicut purū ab ipuro in **A**dā & in aliis patribus. Caro etiam humana peccato infuitur: quia per concupiscentiam concipitur: nihil at est in prole qd non concupiscentia trahatur a parente: & ideo in eis nihil fuit mundum: sed in beata uirgine totum ē mūdātum per spiritum sanctū. Postmodum autem quia incarnatio processit modo cōpletio. hinc ē qd in cōceptione cōpletio debita fuit in prole: in conceptu: & in modo concipiendi: quia uero completio debuit esse in prole hinc est qd in instanti factō conceptu uirgineo non solum facta fuit totalis uirginis sanctificatio: sed etiā ipsius benedictę particule de qua debuit benedictū christi corpus formari diuinitus: & ad locum uteri uirginalis mundissima.

Deductio

Consolidatio

Confirmatio

Animatio illius carnis

& per unionem anime ad carnem uiuificatio: & totius hoīs plena & perfecta ad psonā filii dei unio: ut sic uirgo uere dei filiū cōciper per unionē carnis

ad diuinitatē: mediante spiritu rationali: per quem tāq; per mediū caro idonea erat ad unionē. Quia uero completio debuit esse in conceptu: ideo completus ē ille qrtus modus pducēdi humanā naturā de muliere sine uiro de quo dictum est supra.

Quia ē cōpletio debuit esse in uirtute concipientē. hinc est: qd in cōceptione filii dei simul cōcurrat

Virtus innata

Virtus infusa

Virtus etiam increata

Prima materiā preparauit. secūda segregādo purificauit. tertia subito perfecit. ¶ **E**t sic beatissima uirgo maria fuit cōpletissimo mō mī filii dei spū scō

Purgante

Excitante

Adiuuante

Eleuante

naturam ipsius sanctissime uirginis: & cōplete faciente etiā cōceptū illius diuinissime prolis. ¶ **O** qd sufficiens ē intelligere quale fuit illud de celo imissū icendiū: collatū refrigeriū: infusū solatiū: tā in sacratissime uirginis mente qd carne. ¶ **Q**uāta fuerit nobilitatio genens humani in cōcepta prole: quātaq; descensio maiestatis: & q inestimabilis sublimatio uirginis matris: uere nullus deuotus & uere catholicus debet negare: quin tunc tanta perfectio gratie tanta abundantia carismatum diu inorum: & tanta uirtutum omniū cōsumatio fuerit beatissime uirgini matri dei i illo cōceptu data: quanta pōt recipere uiatrix creatura sine unione personali. Et sic in oibus post filiū sanctissima mat̄ habuit perfectissimum & ineffabilissimū statū cōsumatū i omni perfectione actiue & cōtēplatiue absq; aliq diminutione & defectu. ¶ **O**pinor autē pie engendo mentem ad uirginis matris excellentiam: qd ex tūc mēs eius taliter fuit stabilita qd sine aliqua interruptiōe fuerit summe in contemplationis actu & gustu: & hoc supra omnem modum alterius creature. citra tamen beatificā uisionem. Et puto qd oīs ignorantia non solum culpabilis: quia de illa non ē dubiū. nunq. n. habuit: sed ēt oīs ignorātia quomodolibet dicēs defectū ex peccato originali tm̄ fuit sibi ex tūc ablata & plenissimus hitus sapiētie totā ipsius mētē pficiēs fuerit sibi a spū scō infusus: maxime qd suffragatur ad uirtutū perfectiōem. Et qd occupationes exteriorē sensuū nūq; recolectionē mentis & cōtēplatiōis actū ipedirent i ea: & ipse cōtēplatiōis actus mētē plenissime i deū recolligēs nō ipediuit debitū & uirtuosi officiū administratiue partis inferiorū sensuum: quin & se dulcissime ministrauerit dilectissimo iesu filio humilitatis sue tā i infantilibus necessitatibus corporis sui: qd in aliis qd i decursu uite sue circa ipsū ē sensibilis opata: qd etiā i oibus aliis qd ad instructionē & utilitatē proximī siue apostolorum: siue quorūcūq; aliorū necessaria uidebatur: imo iste due pfectiōes actio & cōtēplatio puto qd in ipsa ex inestimabilitate glorie sue & uirtutum se mutuis respectibus intendebat.

Nec puto q̄ somnus qui nobis inabyssat & sepelit actus rationis & liberi arbitrii: & per consequens actum meriti & demeriti in illa habuit hunc effectum immo puto q̄ liberum arbitrium suum i ipsa non fuit ex sōno submersum: sed anima sua libere & actu meritorio simul & contēplatiuo nō obstante sōno tendebat in deum. Et alias multas perfectiones reputo ipsam tunc consecutam nobis ineffabiles & incōprehensibiles. **Que** etiam secū dum experimenta nostre infirmitatis & corruptionis impossibiles uiderentur. **Ad** ista autē sentiendū de uirgine matre dei reuerēdissima mouent me illa q̄ idubitantē tenemus de ipsa. **Ex** quibus supradicta uere possunt concludi. .i. Plena expurgatio & fomitis eradicatio: & omnis originalis infectiois Plena assimilatio totius carnis uirginis & sue sanctissime prolis. Plena participatio plenitudinis grē christi mentis & Plena diffusio gratie in ipsa manans ad filii dei personā conceptam in ipsa & per ipsam: & eminentia dignitatis & status materni principii in quo sibi non cōmunicat aliqua creatura. **Et** primo sic arguo. Si fuit plene purgata a fomite: ergo ab omni infectione in humana natura ex fomite causata: sed impedimentum omniū predictorum ē impedimētū iperfectionis magne sicut patet deducenti: & maxime impedimētum sōni & destructio actus cōtēplatiui. ergo nullo mō uidet q̄ fuerit in ea. **Cum** igitur omnis hebetudo mentis & alii defectus quos in nobis experimur. etiam in expurgatibz non sinant statim & libere mentē ferri in deum. **Sed** quasi experimento cognoscimus q̄ ac si sōnus eēt interruptio nostri esse & influxus gratie dei i nobis uidet quasi de nouo fieri & cū nouo conatu oportere nos redire ad mētis clantatem & subtilitātē: quā p̄mo fueramus experti: ac si mens resurgeret: sicut facit a magna prostratione & sepultura sue libertatis & cognitionis. **Nec** ualet si diceret q̄ ista est cōditio nostre mētis & corporis: & ipsa nō fuit educta de statu corporis animalis. **Non** enim est uerū q̄ ista sit cōditio nature: sed ē magis nature per peccatū infectio. prostratio: & infirmitas: a quibus plena purgatio a fomite debuit eam plene liberam reddere. **Et** q̄ hoc non sit nature cōditio expresse dicit Augustinus q̄ in statu innocentie fuisset clarior cōtēplatio dormientium: q̄ sit modo uisio uigilantiū. **Comuni** ter enim magis uidentur sentire doctores q̄ in statu innocentie nō perdidisset homo liberum arbitrium sue rationis usū propter sōnū. nec nati fuisset filii subiecti ignorantie. **Dicit** enim Augustinus q̄ approbare falsā pro ueris nō est natura hominis cōditio: sed pena damnati. **Item** in Enchiridion. cap. viii. satis expresse uocat errorem omnē deceptorem & hoc dicit indecorū & indecens & ad huius uite miseriam pertinere. nihil autem tale uidetur conueniens matri dei. **Puto** enim q̄ in ea ex tunc fuerit altior & iestimabilis dulciore cōtēplatio: q̄ fuerit in Adam. nec mirum quia gustabat deum ut filiū

uteri sui. **Et** uirtus regitiua corporis i pleto dei obsequio sine aliquo uitio tanto fuit in ea perfectior quanto in maiori altitudine uirtutum regebat: cū & dolores & penas tā mētis q̄ corporis plene sublimabat & inferebat in deum: ab eis nec in minimo ipe dita. **O** felix reformatio & paradisi status maior: q̄ illa fuerat quam nobis ademit cōgressio peccati. propterea quomodo tibi uidetur conueniens q̄ in summa plenitudine gratie que debetur statui materno magna pars tēporis que occupatur in sōno trāsiuerit sine actuali relatione ad deum: uel etiā sine plena ratione merendi? **Licet** enim uoluntas qua uolo dormire ut possim uiuere ad honorē dei sit actus meritorius in quo actu possit sōnus aliq̄lter dici meritorius: tamē in sōno sic ligante liberū arbitrium sicut sōnus ligat nos. nec actus meriti a mente procedit. **Quod** autem deceat summū gradum pure creature gracie que fuit in matre deuota mens penset. **Nec** etiam est contra hoc si diceret q̄ hec est pena peccati: & pene non fuerunt sibi ablata: sicut nec filius suus carere uoluit: quia licet pene que sunt pure pene & materia uirtutis & adiutorium perfectionis merendi & nullum impedimentum uirtutis perfecte: & que totam naturā cōmuniter consequuntur: remanserint tam i xpo q̄ in ea: sicut fames: sitis: tristitia de malo tam suo q̄ alieno. tamen ille pene que sunt impedimenta perfectionum: sicut ignorantia: concupiscentia: ligatio liberi arbitrii: & distractio actus contēplatiui non debuerunt in ipsa remanere: sicut nec a christo fuerant assumpse. **Ex** secūdo. Caro uirginis & prolis est eadem caro & similis puntans: **Sed** in christo non fecit caro christi sue matri defectus predictos: igitur uidetur q̄ nec sue matri. **Secundum**. n. apostolum Si delibatio sancta est & massa & cetera. **Et** Augustinus dicit in sermone de assumptione domine: q̄ caro uirginis & caro prolis sunt eiusdem puntans: unde uidetur q̄ nullum defectum quem non assumpserit benedictus iesus in carnis assumptione: dimiserit in sua sanctissima matre. **Ex** tertio sic arguo. **Dicit** enī Hieronymus i sermone assumptionis domine q̄ totius gratie plenitudo que est in christo: in mariam uenit q̄q̄ aliter. **Aliter** inquit ut mihi uidetur: quia in christo sicut in homine personaliter desicato & in maria sicut in templo ipsi uerbo singulariter dedicato. **In** christo ut in capite influente. **In** maria ut in collo quasi toti corpori ecclesie transfundente. **In** christo fuit ut in supposito sustinente & influente ex uniuersali fonte oīs gratie lumen. **In** maria sicut felicius hec omnia in mēte concipiente q̄ carne: sicut dicit Augustinus. **Sic** ergo tota plenitudo gratie que in christo est uenit in mariam. ergo ille plenitudines supius dicte: & alie multe maiores & ineffabiles nobis. **Nec** ualet istantia si diceret q̄ in christo fuerit beatifica uisio ab instanti sue conceptionis: nec ista prerogatiua fuit tunc data uirgini. igitur similiter nec iste alie. **Non** enim est simile. **Gratia** enim uisionis beate

omnino competit christi humanitati: & est decēs ex unione psonali uerbi. Nō enim ē decēs ut unia tur uerbo ut supposito: & nō fruat ipso. Sed perfe ctiones que cōpetūt xpo secūdū pfectionē uie de bent diffundi i sua beatissima matre. Vnde puto q oēs gratie substātalit̄ mentē perficiūt: & que nō repugnāt statui creature: & q̄ sunt circa beatitudi nem patrie debent sibi cōmunicari: sed p̄dicta nō repugnāt: ergo etcetera. ¶ Et si dicerēs nō habuit omnem grām: q̄ nō fuit sacerdos nec p̄dicator: &c. si uola ē istātia: q̄a nō sūt substātaliter pficiē tes mentē: sed q̄dam gratie gratis date secūdū exi gentiam singulārū personarū. Ex dignitate autē materni principii: sic potest argui efficaciter q̄ de cuit filiū suū in oībus q̄ n̄ repugnāt statui creatu re uiatricis: & humane nature supplene perficere: & omnem defectū q̄ pfectionē diminuat actu uel habitu ab ipsa remouere: sicut sunt defectus oppo siti pfectionibus memoratis. Cū enim nullus du biter filiū potuisse ista in matre pficere: minus de bet dubitare ipsum hoc facere uoluisse: & p conse quens fecisse: q̄a hoc filialem reuerentiam decuit. ¶ Item si in generatiōe filii dei ex ipsa uirgīe plus potuit grā q̄ natura: nō est mirandum filiū i men te uirginis sup id quod natura nra infirma appre hēdit: ineffabilia fecisse. & quo ad donū sapientie & quo ad cōsumationem grē. Vnde puto q̄ stupen do mō dilatatus fuerit sinus mīne mētis ad respe ctus & actus ineffabiles: tā respectu dinarū pfectio nū: q̄ et respectu affectual dilectiōis ul' deuotiōis & mltiplicate relatiōis oīum saluādore: quos ipsa sicut uera mī genuit i xpo: & simul cū xpo porta uit itra sue uiscera charitatis. ¶ Et si aliqua i scriptu ra uident ostēdere imperfectionē in matre: multi pliciter possunt exponi: ita q̄ suffrag. ibunt ad ista: sicut ex pte dictum est supra in precedēti capitulo. cū ageretur de pfectione mutui cōsensūs. ¶ Attē de autē q̄ quātūcūq̄ dicatur p Hieronymū: siue per quēcūq̄: q̄ tota plenitudo gr̄ie q̄ est i xpo: requieuit in Maria: et licet nos dixerimus q̄ p oīa debuit filio assimilari i pfectionē tā mentis q̄ cor poris: oportet semp itelligi q̄ ista plēitudo & assi milatio ē intelligēda scđm gradum: ut q̄rum di gnitas materni principii distat a dignitate unionis suppositi: tantū distet utriusq̄ pfectio. Nec p hoc mēs infirma aliquid arguat cōtra p̄dicta: q̄a oēs supraposte pfectiones & alie incōparabiliter ma iores idudūt in dignitate materna: nec per hoc adequatur xpo &c. ¶ Attēde similiter q̄ menti pagē se exquirēti calūniari possent i ista uerba marie interpretari calūniando uocabula uel modum lo quendi. Sciat tamen illa mens quēcūq̄ sit: q̄ illud non est officiū studiōsi nec deuoti iesu & sue scissi me mīs: q̄n potius sicut pure circa hoc scribētis negociat̄ deuotio: sic & pii lectoris itēptatio re feratur. Et ut ad omnia supradicta utar argumēto Augustini & uerbis: audi ipsum loquentem in ser mone assumptionis dñe. dicit enim sic. Est solum

nostri pacifici salomōis: & licet ponatur thronus matris ad dexterā eius: tamen ē inestimabilis gra dus: qui q̄dem gradus i oībus celestis ordinibus hierarchie obseruatur: de q̄bus isra magis dicitur: dū ager de assumptiōe huius sacratissime matris. Suscipiat hūc sensum fratna charitas: put xpi spi ritus ispirauerit: & si refragare his elegerit: cum nō uult dicere hoc: xpm non posse proferat: quasi nō conueniat uelle. Et si dei filiū nosce ueraciter osten derit: incipiā ei credere: de quibus aliter nō presū pli sentire. Si ergo uera sunt que dixi: tibi grās xpe: quia de scā uirgīne matre tua: nisi quod piū est aut dignum sentire nō potui. Si ergo dixi ut debui: ap proba christe obsecro tu & tui: hec Augustinus. In quo sensu etiam p̄dicta descripsi.

Iesus plene dotatus

Cap. ix.

At tendēdum ē anima xpo deuota cū quā ta perfectionis dote tuus iesus intrauerit mūdum: & ut ista tibi magis distictē pateant: secūdum q̄ balbuciendo possumus dicere:

Gratie in effectu

Sapientie in intellectu

Meriti in exteriori opere & effectu.

¶ De plenitudine gratie i affectu debes scire: q̄ i ipso a sui cōceptione fuit plenitudo oīs grē: quan tum ad grāiā singulāris persone: & quātū ad gra tiam capitis: &c. quātū ad gratiam uniōis: ita q̄ p grāiā singulāris persone habuit oīs culpe inu nitatē: & quātū ad actum & quātū ad possibi litatē: q̄a nec peccatum habuit: nec peccare potuit. Per grāiā unionis: ipse est dignus non tm cōmu ni felicitate glorie: uel cuiuscūq̄ create excellentie: uerū etiam adoratiōe latric: que ē cultus reuerentie soli deo debitus. Et ut tibi manifestē que ē gratia unionis: scias q̄ ipsa grā unionis nō ē aliud q̄ ipm esse personale: put intelligit̄ gratuito ex mera dei bonitate nullis precedētibus meritis: datum hūa nitati assūpte: p quod donū ipse homo uerus est deus unitate suppositi. Et ideo dico q̄ ille homo p hanc gratiam ē adorandus ut summus deus: q̄a ipse est super omnes benedictus deus. ¶ Hec aut unio est quedā relatio que habet esse suū regale si cut in subiecto i humana natura: secūdū rōnem au tem in diuina psona: & ideo secūdū aliquid dicit quid increatū: & secūdum aliquid quid creatum. Mutatio enim ad quā sequit̄ relatio facta ē in na tura humana: dū est assumpta a uerbo: ipso uerbo non mutato: sed ex mutatiōe assumpte humanita tis dicitur uerbo relatio aduenire psonalis uniōis actiue. Et ipsum diuinum suppositum iporat: ut unitū humane nature: & ipsius suppositum que ē dignitas benedicti iesu: que facit eum secūdū apo stolū benedictū deū. ¶ Hanc etiam unionē sequi tur habitualis gratia ipsius iesu: secūdum habitua lem rōnem intelligendi: q̄ habitus dicitur gratia habitualis persone. Quod autē sequitur: & nullo modo possit precedere ordinē intelligendi: nam

ordie tpris simul sunt: pōt patere ex tribus. Primo quidē secūdū ordinē pncipiorū utriusq: pncipium enim unionis est psona filii assumēs humanā naturam: que secūdū hec dicit missa in mūdū: q: naturam humanā assumpsit: pncipiū autē gratie hitualis q: cū caritate datur est spiritus scūs: q: secūdū hoc dicitur mitti: q: p caritatē mētem in hitat. Missio autem filii secūdū ordinē nature pōt est missione spiritus sancti sicut generatio filii preintelligit spiratiōi spiritus sancti: qui a patre filioq: pcedit: unde unio psonalis secūdū quā itelligit missio filii ē prius or ordie nature gratia hituali secūdū quā itelligit gratia spiritus sancti: in natura autē humana corrupta nūq: fuit facta missio spiritus sancti p in hitantē gratiā in qbuscūq: patribus: precedētibz xp̄m: nisi presupposita & preintellecta diuino cōcepto missione filii dei in carnē: unde omnes iustificati p̄s fide iplicite uel explicite uniti xp̄o: q: in eis fuit spiritus sancti adoptio. ¶ Secūda cā accipit huius ordinis ex hitudine hitualis gratie ad suā cām: gratia enim creat in homine ex p̄cia diuinitatis: sicut lumen in aere ex p̄cia solis: unde dicit. Ezechielis capitulo xxxiii. Gloria domini israel ingrediebat p uia oriētālē: & terra splēdebat a maiestate eius: p̄sentia autē dei i xp̄o itelligit: secūdū unionē hūane nature ad diuinā psonā. Hec autem singulari unione solū p̄s ē deus xp̄i hūanitati: gratia hitualis ergo itelligit ut consequēs hāc unionē: sicut splendor solē. ¶ Tertia huius ordinis ratio assumi pōt ex fine gratie. Oritur enī gratia ad reddēdū subiectum grātū: & ad expediēdū ad bene agēdū per sui rami ficationē i hitus uirtutū & donoz. Gratificatio autem & actio ē suppositi ut iā entis: unde p̄suppōit hipostasim opantē & grātā: ypostasis autē p̄supponit in hūana natura xp̄i unione. Et ideo gratia unionis secūdū intellectū precedit grātā hitualē: unde licet gratia hitualis siue unionis nō possit dici xp̄o homini naturalis. q: fit cāta ex principis hūane nature: dici tamē potest naturalis tāq: pueniens in humanā naturā causante diuina natura ipsius & eius psona: q: etiā uno modo naturale dī hōi illud quod ab ip̄a natiuitate hēt secūdum illud. Eph. xx. Eramus natura filii ire. Et. Sap. xii. Neq: ē narratio illorum & naturalis eoz malitia. Adcirco q: utraq: gratia in xp̄o est ab instāti in cōceptionis & natiuitatis: pōt dici isto modo xp̄o naturalis: uñ Augustinus dicit in enchiridiō. In nature hūane susceptiōe fit quodā mō ip̄a gratia illi homini naturalis: quasi nullū possit peccatū admittere. ¶ Attēde autē q: necesse fuit ponere grātā hitualē i xp̄o ppter tria. Primo ppter unionē aīe illius ad uerbū dei. Quanto enī aliquid receptiuū ppingus ē causē influētis: tāto magis participat influētā eius. Influxus autē gratie est a deo: secūdū illud. Gratiā & gloriā dabit dominus. Et ideo magis fuit conueniēs ut aīa illa nō solū recipet influxū diuine gratie cōit r sed sume ex tā ineffabili unione. ¶ Secūdo ppter nobilitatē illius aīe cuius opationes oportebat p̄pin

qssimē attingere ad deū p cognitionē & amorē. Et q: licet hūana natura assumeret ad esse psonale filii dei: q: filius dei cognoscit & fruit se actu essentiali cum patre & spiritu sancto. Cuius aīa capax non fuit pp differētiā nature ideo oportuit q: suā cognitiōnē & fructiōnē hrēt hitū gratie qui hūanā naturam eleuaret quā recepit secūdū q: decebat i summa plenitudie: hīc naturā assūptā. Et ex ista gratia hituali pcessit i potētis aīe xp̄i oīs pfectio uirtualis tam uirtutū q: donoz: tā pfectionis gratie gratum faciētis: q: gratie gratis date. ¶ Tertio etiā fuit cōueniēs ponere hitū gratie in xp̄o ppter hitudinem ipsius xp̄i ad genus humanū: xp̄s enim inqntū hō mediator est dei & hominū: ut dicit. I. thy. secūdo: & ideo optebat q: hrēt grātā in alios redundātem secūdū illud. Ioānis p̄mo de plenitudine eius oēs accepimus grātā p gratia. ¶ Attēde autē q: i xp̄o pōt attēdi duplex grē plenitudo: uno modo: Ex parte i p̄s gratie:

Alio modo ex parte hētis grām

Ex parte quidē ip̄ius gratie dicit esse gratie plenitudo ex eo q: aliquid attingit ad sumū gratie & qntū ad essētiā: & qntū ad uirtutē q: f. hēt grātā in oī excellentia qua pōt hēri: & in maxima extēsiōe ad oēs grē effectus: talis plenitudo est solius xp̄i. Secunda plenitudo ex pte hētis grātā & tūc dicit subiectū hēre plenitudinē grē q: hēt grātā secūdū q: cōpetit statui suo & officio: put in eo est intēsa grā: usq: ad terminū ei p̄fixū a diuina boitate i merito xp̄i hominis. Secūdum illud eph. qto. Vnicuiq: uestig: donata est gratia secūdū mēsurā & cetera. Secūdū hoc etiā apostolus dicebat: ut impleamini i oēm plenitudinē dei. ¶ Talis ergo gratie plenitudo fuit i christo plenissime: sicut decuit hōiē talē sic sublatum ut esset deus. Et talis grē plenitudo secūdū gradū sibi debitū conuenit omnibus electis. ita q: beata uirgo est plena grā: sicut decet excellentissimā matrem xp̄i. Stephanus inferiori gradu sicut decet strenuissimū pugilē. Et secūdū istū modū plenitudinis licet sint oēs electi plēi: q: oēs pueniūt ad illud qd est sibi dispositū a deo in xp̄i merito: tñ aliter plenus ē modius: aliter plena ē celi capacitas dilatata. Sic autē xp̄us est pfectissimus in plenitudine gratie oī modo: sic beatissima uirgo hēt plenissimā grām scdm q: decet matr's dignitatē. Et qntū pōt cape secūdū ordinē quē fecit deus capacitas creature nō unite. Et sic omnes alii secundum illum statum & gradū ad quē pdestinati sūt i christo iesu: i quo solū gratificati sunt ab eterno. Sicut dicitur eph. p̄mo. Et electi fieri conformes imagini filii benedicti iesu habent gratie plenitudinem secundum mēsurā donatiōis christi: quam eis in semetipso liberaliter donauit & in eorum iustificatione temporaliter tribuit. ¶ Potes igit uidere quante imensitatis fuerit ista gratia que pprie dicit gratia unionis: nā sic est infinita. Sicut ip̄a persoua uerbi. Si autem consideretur gratia christi prout ē quidā habitus causatus et receptus i christi anima sicut i subiecto: & sic nō

est dubiū q̄ oportet dicere q̄ sit quid finitū. **¶** Dicitur tñ aliqui q̄ si consideret secundum p̄p̄ia ratio nem gratie quia illa gratia illuminat quia. f. habet quicquid potest p̄tinere ad rationem gratie: & nō datur ei secundū aliq̄ certā mensuram illud qd̄ ad rationem gratie pertinet: eo q̄ scdm̄ propositū dei cuius est gratia mensurare: gratia confertur anime christi. Sic euidam ul' i principio ḡtificationis in humana natura: secundū illud ad eph. i. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Sicut si dicamus lucem sol esse infinitam: non quidem secundū suum esse: sed secundū rationē lucis q̄r habet quicquid ad rationē lucis potest pertinere: licet bene dicatur q̄ isto mō datur gratia xp̄o: non tamē sequitur q̄ sit simpliciter infinita: q̄r totum qd̄ est de ratione ḡtie ut creata ē finitum est: licet autem gratia xp̄i habeat infinitum effectum: q̄r extendit se sufficienter ad salutem humani generis & etiā infinitorum electorum si possibile: esset eos fore infinitos: nō p̄pter hoc. simpliciter infinitus est habitus ḡtie eius: sed bene infinita est gratia unionis: ratione cuius plene potest saluari. **¶** Quod autem dicitur Ioan. iii. Nō ad mensuram dat deus spiritum sanctum christo. non est contra hoc quomodo eundem accipiat: uno enim modo exponitur de dono quod deus pat̄ ab eterno dedit filio diuine nature: unde quedā glofa dicit ibidem. Tantus est filius quātus est pater: Alio modo potest referri ad donum unionis humane nature: quod sic dictum est infinitum. unde dicit glo. Sicut pater plenum & perfectū genuit uerbum: sic plenum ac perfectum est humane unitū nature. Alio modo potest referri ad gratiam habitalem: in quantum gratia christi se extendit ad oīa que sunt gratie: Vnde augustinus hoc exponēs dicit. Mensura quedam donorum diuino est. Alii. n. datur sermo per spiritum sapiētie: alii sermo scientie: sed christo plene dant̄ omnia: quia non ad mensuram accepit supple alicuius doni. **¶** Per hanc autem abundantissimam gratiam christo datum est secundum q̄ homo ut sit caput ecclesie. **¶** Ecclesia enim unum corpus mysticum dicit̄. secundum similitudinem ad naturale corpus hominis secundum diuersa membra que habent diuersos actus. Sicut docet Apostolus ad Roma. xii. Et primū ad Corinth. xii. In hoc quidem corpore christus ē caput. secundum similitudinē humani capitis. In quo tria possumus considerare. f.

Ordinem

Perfectionem

Et uirtutem

Ordinem quia caput est prima pars hominis in ci piendo a superiori: et inde est q̄ omne principium consuevit nominari caput: secundū illud Ezechielis. xvi. Ad omne caput posuisti me lupanar tibi. Perfectionem autem: q̄r in capite uigent omnes sensus interiores & exteriores: cum in ceteris membris sit solum tactus: propter quod uiri perfecti uocantur capita in scriptura: secundū illud. E. saie. xv.

Senex & honorabilis ipse est caput & p̄pheta docens mendacium ipse est cauda: uirtutem quoq̄: quia uirtus ceterorum membrorum & gubernatio eorum in suis actibus est a capite propter uim sensitiuam ibi dominantem & influxiuam in inferiora: unde etiā rector dicitur caput populi: iuxta illud. i. Regum. xii. Cum esses paruulus in oculis tuis: caput in tribubus israel factus es: hec autē tria plene cōpetunt christo spiritualiter. **¶** Primo. n. secundum propinquitatem ad deū gratia eius nō solū est principalior & prior: sed est summa & principalissima & prima: & si non tempore. tamen dignitate & dei intentione: nam omnes alii acceperunt gratiam: & per ipsum & per respectum ad gratiam suam: immo quod plus est: nihil acceperunt nisi quod pro eis christus accepit. & eis liberaliter dispensauit: secundum illud ad Romanos viii. Quos presciuit: hos & predestinauit conformes fieri imagini filii dei: ut sit ipse primogenitus i multis fratribus. **¶** Secundo uero perfectionem habet quātum ad plenitudinem oīum ḡtā: secundū illud. Vidimus gl̄iam eius &c. Io. i. **¶** Tertio uirtutē hūit influēdi p̄p̄ sue ḡtie excessū i oīa membra ecclesie. **¶** Secundū illud Io. primo. De plenitudine eius & cetera. Et q̄r humanitas xp̄i tota dei uerbo coniuncta cui corpus per animā unitur ut supra dictum est: ideo tota xp̄i humanitas secundū animā & secundū corpus influit in oēs homines & q̄rū ad animā: & quātū ad corpus. uno modo in quātum membra corporis nostri per gratiā xp̄i exhibent arma iustitie: que iustitia in anima existit p̄ xp̄m. Iuxta illud ad Roma. vi. Iustificati gratis p̄ gratiā ipsius. **¶** Alio modo influit i corpus: in quātū nitor glorie ab anima deriuat̄ ad corpus. **¶** Secundum illud ad Romanos. ii. Qui suscitauit iesum a mortuis: uiuificauit corpora nostra per inhabitantem spiritū eius in nobis. **¶** Secundum igitur hanc plenitudinē gratie capitis. ipse est caput omnium hominum: **¶** Attendendum autem est q̄ differentia ē inter membra corporis naturalis: & inter membra corporis mystici. **¶** Membra corporis naturalis sunt omnia similia: sed non corporis mystici: nec quantum ad eē nature p̄p̄ie: q̄r corpus ecclesie constituit̄ ex omnibus qui fuerunt a principio mundi usq̄ ad finem. nec quantum ad esse gratie: q̄r & eoz qui sunt i uno tempore. quidā carent gratia post modū habituri: aliis autē iā habentibus. **¶** Sic ergo membra corporis mystici non solum accipiunt secundū q̄ sunt in actu sed secundū q̄ sunt in potentia: q̄r nūq̄ reducuntur ad actū oculo dei iudicio: p̄p̄ eoz maliciā repugnātem. **¶** Quedā autē q̄nq̄ reducunt̄ ad actū non ex p̄p̄is meritis: sed ex sola misericordia dei: ut hii solū habeant unde gratias agant: p̄mi non habeant qd̄ reprehendant. **¶** Sic igitur accipiendo generaliter secundū totū tempus mundi iesus est caput omnium hominū secundum diuersos gradus. **¶** Primo & principaliter est caput eoz qui sibi uniuntur per dei formitatē glorie. **¶** Secundo eoz qui sibi uniuntur

per caritatem que est uoluntas. **¶** Tercio eorum qui actu sibi uniunt per fidem que est captiuatio intellectus sub christo: & quedam unio in eius uirtute.

¶ Quarto eorum qui uniuntur potestate: quod tamen non est ad actum reducenda secundum proprium dilectionis diuine.

¶ Quinto eorum qui in potestate uniti sunt: que nunquam tamen reducitur ad actum eorum finali malicia resistente: qui cum de mundo exeunt cum tali malicia esse simpliciter desinunt christi membra: quia iam non sunt in potestate ut christo uniantur sed actu in eternum ut membra diabolo coniungantur.

¶ Diabolus uero dicitur caput omnium impiorum: dictum est supra quod caput non solum influat in membris interioribus: quod quidem non potest facere diabolus: sed exterius gubernat membrorum actus dirigendo ad aliquem finem. **¶** Et sic etiam quilibet princeps uel princeps potest dici caput multitudinis sibi subiecte: per hunc modum diabolus dicitur malorum caput: quod ut dicitur. Iob. xli. Ipse est rex super omnes filios superbie pertinet autem ad gubernatorem qui dicitur caput: ut eos quos gubernat ad suum finem perducat: finis autem diaboli est auersio rationalis creature a deo: unde a principio hominem ab obedientia diuini precepti remouere tentauit. Ipsa autem auersio a deo habet rationem finis in quantum appetitur sub specie libertatis: secundum illud. Iere. ii. A seculo confregisti iugum: rupisti uincula: dixisti non seruiam.

In quantum igitur ad hunc finem aliqui dicuntur peccando sub diaboli regimine: & sub eius gubernatione cadunt & ex hoc dicitur eorum caput. **¶** Ad cuius sequelam aliqui excitantur inducti per suggestionem: aliqui propria sponte eius malicia imitantur: uidentes uexillum sue prime auersionis a deo. Sicut sub uexillo ducis quidam citati militat: quidam propria uoluntate electi. **¶** Et secundum hoc diabolus omnium malorum dicitur esse caput in quantum illum imitantur: secundum illud. Sap. Secundo. Inuidia diaboli mors introiuit & cetera. Sequitur. Imitantur autem ipsum qui sunt ex parte ipsius.

¶ Attende autem quod sic antichristus non dicitur caput omnium malorum: sed aliquorum quos sua malicia in suo tempore ducet ad malum. **¶** Dicitur autem caput omnium malorum propter malicie plenitudinem & perfectionem: secundum quod perfectio est in malis: unde dicit glossa super illud. ii. Thesal. Secundo. ostendens se tamquam sit deus. Sicut in christo omnis diuinitatis plenitudo inhabitat: ita & in antichristo plenitudo omnis malicie. Quod quidem non est unione personali cum demone: sicut quidam errando dicunt: sed abundantia influxus in eum sue malicie. **¶** Et quantum ad hoc omnes mali qui procedunt sunt quasi quedam eius figura secundum illud. ii. ad thes. tertio. Mysterium operatur iniquitatis. Licet autem membra christi in propriis naturis sic successiue generentur: & sic successiue iustificentur in seipsis: & ad gloriam transferantur. **¶** Et ideo in capite nostro sublimissimo iesu omnes sumus ab instanti sue conceptionis in suo comprehensibili actu sue fructificationis: beatificus est tam per se.

quam per omnibus beatificatis laudes reddens sue infinitissime maiestati. **¶** In quantum autem uiator fuit per inestimabile habitum sue gratie omnibus membris suis fuit coniunctus ut seipso omnia faciens & ipse suos electos omnia in se faciens secundum omnes actus & status quos unquam in ipsis electis acceptauit condescensio pietatis paternae: & omnes ipsorum gratias tamquam suas a patre recipiens: & ipsos electos faciens recipere in semetipso: impedimenta nostra resistens: expectans inestimabilibus lamentis supplicationis electorum in seipsum transformans in ipsis patiebatur moriebatur ieiunabat: orabat & in ipsis omnia bona faciebat. **¶** Et ea quoque christus in se fecit de nobis cui mittit tamquam fundamento: & speciali radici nostri meriti: quicquid hodie per gratiam suam facit in nobis: unde in christo iesu comprehensorem fuimus & sumus quicquid erimus in gloria beatitudinis.

¶ Et in ipso uiatore fuimus & sumus quicquid erimus uel sumus in participatione sue caritatis. **¶** Quantum tenentur membra tali capiti: qui nec ad modicum sua membra dimittit quod uniretur eis inestimabili effectu charitatis sue & sollicitudine prouidentie in fluentie: & defensionis perpetue: hoc ostendens apostolus in christo esse completum: quod in seipso adhuc erat faciendum: dicebat ad eph. Secundo. Conuersus uenit in celestibus & consedere nos fecit in iesu christo. Super quo dicit. Gregorius quod tunc paulus in cathenis & in carcerem tenebatur: & tamen consedere cum christo in celestibus gloriatur. **¶** Et secundum hunc sensum dicit apostolus. primo. Omnia per ipsum & in ipso creata sunt: & ipse est caput corporis ecclesie: quod in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare: & per eum reconciliare omnia in ipsum. **¶** Et breuiter iste reduplicatio quas totiens facit idem apostolus de membris christi loquitur in aliquo loco quia deo superaddit in christo iesu uel in ipso. uoluit ostendere istam inestimabilem coniunctionem quam habemus & habemus in actibus & habitibus & perfecti omnibus mentis iesu tam uiatores quam comprehensores in quo sumus quicquid sumus in esse gratie: non secundum solam diuinam personam: sed secundum assumptam naturam. **¶** Hoc enim modo potest exponi illud uerbum. Gaudium meum meum in uobis sit: id est illud de quo gaudeo iam de uestra salute sit uobis in uestra beatitudine. **¶** Attende autem quod plene & perfecte esse caput ecclesie est proprium christo. sed quantum ad exteriorem gubernationem potest aliis conuenire: sicut prelati dicuntur caput ecclesie: secundum illud Amos sexto. Optimates capita populorum: differenter tamen a christo: quia christus est caput omnium qui ad ecclesiam pertinent secundum omnem locum tempus & statum. Alii autem homines dicuntur capita secundum quedam specialia loca: ut episcopi suarum ecclesiarum: uel secundum tempus determinatum: sicut papa est caput ecclesie totius tempore sui pontificatus: & secundum determinatum: statum: quia solus uiator. **¶** Alio modo etiam

differunt quia christus est caput ecclesie propria uirtute & auctoritate. Alii in quantum uices christi gerunt: secundum illud secunde ad Corinthios secundo: nam ego quod donavi si quid donavi propter uos in persona christi. Et capitulo quinto pro christi legatione fungimur: tanquam deo exhortate per nos. ¶ Plenitudo autem huius gratie capitis in christo iesu: licet secundum aliquam conditionem uel distinctionem sic refertur homini secundum quam non est caput angelorum. Sicut secundum uere conformitatem & spiritus: & secundum beneficium redemptionis adaptatione tamen ad illum respectu christus est caput omnium: bonorum angelorum & hominum: ubi enim est unum corpus: necesse est ponere unum caput: unum autem corpus similitudine dicitur una multitudo ordinata secundum distinctos actus & officia. Manifestum est autem quod ad unum finem. scilicet gloriam diuine fructificationis ordinatur & homines & angeli. Et ideo ista benedicta ecclesia triumphans est unum corpus ex hominibus & angelis constitutum. Totius autem istius multitudinis christus est caput & conformitate nature generis quia omnes sunt intellectuales & principali ratione: puritatis quia propinquius & immediatius habet deo & plenitudine perfectionis & uirtutis & plenissime fructificationis glorie. ¶ Participat enim gloria beatissime trinitatis non solum plus quam homines, sed etiam plus quam angeli summi: immo plus quam omnes alii simul sumpti. Et ideo de eius influenza non solum homines sed etiam angeli suscipiunt excellentissimum diuine bonitatis gustum: quia in ipso & per ipsum gustant deum ut suppositum personale. Et non solum a christo suscipiunt angelus gustum nouum: sed etiam a reuerendissima matre eius: in qua & per quam omnes beati gustant deum ut filium naturalem. ¶ Non autem tibi uideatur modicum accreuisse illi superne ciuitati ex matre & filio: quia si bene ponderabis: non solum christus est summa hierarchia: sed plenissimus omnium aliorum. Ex ista autem exaltatione christi iesu dicit ad eph. primo: constituit eum deus pater ad dexteram suam in celestibus supra omnem potestatem principatum: & uirtutem: & dominationem: & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo: sed etiam in futuro. Et primo subnectit quod ipsum dedit caput super omnem ecclesiam: non tantum militantem: sed etiam triumphantem. Ex premissis satis claret quod gratia capitis iesu influxit in omnes tam precedentes quam sequentes. Cum enim fides & ueritas uniant membra capiti: secundum illud ad Romanos tertio: Iustificati gratia per gratiam ipsius. Et eadem sit fides & caritas precedentium & sequentium: in omnes est huiusmodi benedicti capitis influenza ut merito dicatur: Qui preibant & qui sequebantur clamabant. Osanna filio dauid. ¶ Hic autem modus gratie habitualis unionis siue perso-

nalis & capitis maxime distribuitur. Ioannis. primo cum benedicto iesu dicitur: Vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre. Ecce gratia unionis: plenum gratie & ueritatis. Ecce gratia habitualis siue personalis. Et de plenitudine eius omnes accepimus. Ecce gratia capitis nostri benedicti iesu. ¶ De plenitudine autem sapientie istius benedicti iesu scias quod in ipso est omnis plenitudo sapientie: non solum quantum ad cognita: uerum etiam quantum ad modum & differentias cognoscendi. In christo nostro iesu fuit

Cognitio eterna ex parte diuinitatis

Cognitio sensibilis ex parte sensualitatis & carnis

Cognitio essentialis ex parte spiritus & mentis

¶ Et hec fuit triplex scilicet quedam perfectio nature: quedam complementum gratie: quedam consummatio glorie: unde sapientiam habuit & ut deus: & ut homo: & ut comprehensor & ut uiator: & ut illuminatus per gratiam: & ut complectus per naturam. Et ideo in uniuerso in christo fuerunt quatuor modi cognoscendi. ¶ Primus est per diuinam naturam & hoc cognouit omnia actualia possibiliter finita cognitione actuali & comprehensiuam. Cognouit enim quicquid dicitur deus cognoscere noticia uisionis: non tamen omnia que deus cognouit noticia simplicis intelligentie. Et ideo cognouit non solum omnia quecunque temporis & actus erant: sed etiam omnia possibiliter fieri: non quidem solum secundum potentiam dei sed secundum potentiam creature. ¶ Secundus modus cognoscendi est per gratiam: & hoc cognouit omnia spectantia ad redemptionem generis humani. ¶ Tertius modus est secundum naturam cuiusmodi fuit in adam: & hoc cognouit omnia que spectant ad uniuersi constitutionem. ¶ Quartus est secundum sensibilem experientiam: & hoc cognouit quecumque ueniunt ad animam quocunque modo per organa sensuum. Secundum quem modum dicit Apostolus quod didicit per ea que passus est obedientiam. ¶ Ratio autem huius plenitudinis christi est quia sicut christus immunis debuit esse ab omni culpa: sic etiam debuit esse elongatus ab omni ignorantia: & cum ipse fuerit non solum diuina persona: sed etiam rationalis anima & sensitiua: ideo necesse fuit quod secundum utramque naturam & secundum omnem animi potentiam esset totaliter repletus luce sapientie. Et ideo in ipso fuit plena cognitio secundum omnem rerum existentiam. Et quia res habent esse in eterna arte: & in humana mente: & in proprio genere: necesse fuit christum habere hanc triformem sapientie lucem. Ideo res in eterna arte cognouit ipse sicut eternus artifex per diuinam sapientiam & sicut comprehensor uerbo fruens: & in ipso tanquam in arte omnia creata cognoscens cognitione beata: qua non solum res in uerbo cognoscit sed etiam ipsum uerbum tanta plenitudine cognoscit quod in ista cognitione & fructio-

ne inestimabiliter omnem cognitionem cuiuscunque beati transcendit. **¶** Licet autem ipsum uerbum se plenissime cognoscendum ostendat ipsi anime beate christi iesu: est tamen impossibile quod ipsum comprehendat: licet autem dicant aliqui quod cognoscant infinita: nullo tamen modo potest intelligi quod aliquid creatum quatumcunque beatum cognoscat infinitum simpliciter propter limitationem nature. Illam autem infinitatem que dicitur esse in potentia creature: non est dubium quod anima christi cognoscit: quia talis infinitas nunquam est actu: nec cognoscitur per modum infiniti. Sed sicut mirabilia possunt accipi ab intellectu immaterialiter: ita infinita accipi possunt ab intellectu: non per modum infiniti sed quasi finite: ut sic illa que sunt seipsis infinita sunt intellectui cognoscentis finita. Et hoc modo & alio ineffabili nobis non est conueniens dicere quod anima christi cognitione beata infinita cognoscat in uerbo. **¶** Breuiter concludo quod quantumcunque potest intelligi a quocumque intellectu posse dari anime christi ex unione uerbi: tantum est sibi datum de cognitione beata & fructu: ut extendatur intellectus quantum potest extendi: dum modo non transcat limitem creature: que gratia unionis perficit humanam naturam in christo quantum perfectibilis est. **¶** Quia etiam res dupliciter in mente habent cognosci preter cognitionem acquisitam exercitio intellectus: quam non credo christo competere propter imperfectionem suam scilicet uel secundum lumen gratie nature integre: uel secundum habitum infusum reuelationis diuine: hinc est quod necessarium fuit ad perfectam plenitudinem sapientie christi hos duos modos esse in christi mente uel ratione. Primum scilicet per habitum innatum: sicut cognouerunt adam & angeli. Quia enim ratio christi & intellectus eius perfici debuit cognitione naturali: & natura hominis bene instituta nata erat omnibus creaturis preesse & ipsas noscere tamque eas que sibi deberent seruire: sicut patuit in primi hominis conditione: hinc est quod quantum ad istum primum modum cognoscendi cognouit omnia plene que sunt de constitutione mundi excellentius longe quam adam. **¶** Rursus quia gratia magis respicit opus reparationis: ideo secundum istum modum cognoscendi quem dicimus esse per gratiam in christo & in quantum erat uiator cognouit omnia perfectissime que spectant ad perfectam reparationem nostram. Et quia ipse fuit excellentissimus excellentissime primo modo cognouit. Hoc est supra omnem cognitionem christi in quantum uiator. **¶** Attende autem quantum immanitatem habuit ista sapientia: quia in quantum redemptor habuit omnia peccata expiare. & magna & parua habuit omnia cognoscere & omnes modos quibus peccatur: uel quibus fit inductio ad peccandum. Non solum illa ad que redemptio sua applicata est efficaciter: aut illa que dele-

uit: sed etiam illa ad que applicari potuit efficaciter. Cognouit enim totam uirtutem sue gratie. Quod cunque bonum fit in humana natura acceptatur adeo ideo omnia habuit cognoscere. Et si bene deduxeris cum per ipsum instaurata sint omnia & que in celo & in terra: per hanc scientiam habuit omnia cognoscere que possunt quocumque fieri in humana natura: siue in malis culpe: siue in beneficiis gratie tam in operibus actiue: quam in gustibus contemplatiue: & omne quod mouere potest humanam mentem bene uel male. **¶** Attendendum autem quod in hac scientia & in aliis conditionibus mentis sue anima christi fuit eleuata sublimissime supra modum & statum quod possit cognosci & determinari a quocumque alia mente. Et ideo multum friuole sunt rationes ad concludendum in ista parte que trahuntur ex principiis paganorum: secundum experimenta que traxerunt de sententis defectibilitatis sue. Ac si totus status excellentie humane nature fuisset comprehensus a stoliditate deteriorationis paganice: unde stupeo de deductionibus rationum quas aliqui magistri qui dicuntur theologi ad perfectiones mentis christi probandas & ad eius excellentias diminuendas adducunt: quas propter detestationem & horrorem nec nominare intendo. Caueat autem sibi mens deuota: ut sicut dicit apostolus ad cor. secundum. Ne quis eam decipiat per prophetiam & inanem fallatiam secundum elementa huius mundi id est secundum principia proprii experimenti: & non secundum christum id est non secundum altitudinem beneficiorum factorum christo & humane nature ultra communem apprehensionem hominum. Verum in tali materia optime apostolus illorum prophetiam uocat inanem fallatiam: id est nullam habentem apparentiam. **¶** Cum enim principia nostre fidei ab inuisibilibus ueniant iuxta apostolum secunde ad corinthios quarto. Contemplantibus nobis non que uidentur: sed que non uidentur & principia huius terrene philosophie ortum habent ab experientia cecitatis nostre: manifesta est fallacia a regulis paganis sepe a tali cecitate formatis uelle arguere contra excellentias status iesu tam in se quam in suis membris: tam in gratiis in ipso contentis: quam in his que per ipsum continue infra corpus ecclesie diffunduntur. Hoc sit dictum pro defectu argumentationis paganice in toto decursu istius scripture modice. In quo loquimur de benedicti iesu ortu: decursu: exitu: statu: fructu. **¶** In hac autem scientia sic fuit christus perfectus & sic immediate ab ipsa diuinitate edoctus quod non fuit necesse ipsum aliqua adiscere: nec ab angelo nec ab homine: propter quod dicitur. Ioannis primo quod non erat necesse quod aliquis perhiberet ei testimonium de homine: ipse enim sciebat quid erat in homine non solum ut deus sed etiam ut homo in diuino lumine. Et sic de hoc non fuit necessarium: multo mi-

nus de quocunque alio simili. Cum enim ipse esset fons nature humane & dñe: & testimoniū in quo fit resolutio ueritatis: non fuit conueniens q̄ eius ueritas esset ab alio q̄ adeo accepta. Licet autem dicatur angelus apparuisse cōfortans eum luce. xxii. non tamen illa confortatio fuit ex christi necessitate: quantum ad suam mentem: nec per modum instructionis: sed ad demerendam proprietatem humane nature: & āgeli dicuntur ei ministrasse: sed sic propter nos confortatur: ut in nobis scilicet fides ipsius incarnationis firmetur. Quomodo etiam dionysius dicit capitulo quarto celestis hierarchie: uideo q̄ ipse iesus supercelestium substantiarum substantialis substantia: ad nostra ueniens itā mutabiliter obediens subiicitur patris & dei per angelos formationibus non intelligitur subiectū fuisse christum angelicis illustrationibus ratione sui ipsius: quantum ad potentias mentis sue: sed ratione eorum que circa incarnationem agebātur & circa administrationem sue infantilis etatis & passibilis carnis: unde ibidem subdit q̄ per angelum nunciatur ioseph ad egyptum recedere: & rursus de egypto ad iudeam reductio. ¶ Quantum autem ad scientiam experientie per organa sēsum qui est quartus modus cognitōis iesu: debes scire: q̄ quia sensus non est perceptiuus nisi ad instātis presentiam. Hinc est q̄ secundum cognitionem sensitiuā: non simul cognoscebat omnia: sed modo hec: & modo illa: iuxta q̄ oportunitas erat ad redemptionem humani generis faciendam: & iuxta q̄ diuersa diuersis temporibus sensibus suis fuerunt presentia. ¶ De perfectione autem meriti christi hoc scias q̄ in christo fuit omnis perfectio & plenitudo meriti. Primo quantum ad deum qui merebatur: quia non tantum erat homo: immo deus. Secundo quantum ad tempus in quo merebatur: quia ab instanti conceptionis usq̄ ad mortem. Tercio quantum ad id per quod merebatur: quia per perfectissimum exercitium uirtutis in agendo & patiēdo semper quidem hec interius intra seipsum: exterius autem quantum decuit. Quarto quantum ad deum cui merebatur: quia non tantum sibi: sed q̄ maxime nobis & omnibus electis. Quinto quantum ad illud quod merebatur nobis: quia non tantum gloriam: uerum etiam gratiam & ueniam: nō tantum gloriam spiritus: sed etiam stolam carnis & apertionem ianue celestis. Sexto quantum ad id quod merebatur sibi: quia licet non mereretur glorificationem mentis quam iam habebat: merebatur tamen glorificationem sui corporis & accelerationem resurrectionis & claritatem sui nominis & dignitatem iudicarie potestatis. Septimo quantum ad modum quo merebatur. Cum enim dicatur aliquis tripliciter mereri: uel de indebito fa-

ciendo debitum: uel de debito maius debitum: uel de debito uno modo faciendo debitum alio modo. Omnibus istis modis meruit nobis. Et ita propriissime saluat ratio meriti nostri iesu. Octauo tantum modo meruit sibi faciente hoc plenissime gratia spiritus sancti per quam christus similis erat beatis: & in statu merendi: ita q̄ super eius meritū omnia alia merita nature humane habent fundari: & ab ipso procedunt sicut pululatiōes a radice. ¶ Ad intelligendum autem rationem merēdi in christo: debes attendere q̄ quia fuit in ipso omnis plenitudo sapientie & omnis gratie: & ista sūt radix & origo recte & sancte uiuendi ac per consequens merēdi: necesse est q̄ in christo fuerit plenitudo perfectiōis meriti secundum omnem modum plenius merendi. ¶ Quia igitur in christo fuit plenitudo gratie unionis per quam erat deus ab instanti conceptionis habens omnem gratiam & motum liberi arbitri. Hinc est q̄ necessarium fuit in christo esse perfectionem meriti: & quantum ad excellentissimam dignitatem merendi: & quantum ad celeritatem oportunitatem tempons. Et ideo dictum ē q̄ ab instanti conceptionis meruit: & quod excellentissime omnino meruit. ¶ Rursus quia in ipso fuit plenitudo gratie singularis persone: per quā habuit firmam charitatem & omnes uirtutes perfectas: & quantum ad exercitia & quantum ad habitum: ideo dictum est q̄ in eo erat plenitudo meriti ad illud per quod conuenit mereri: uel cuius ē radix charitas & actus multiplicis uirtutis. ¶ Amplius quia in eo fuit plenitudo gratie capitis per, quā in eo fuit gratia non solum sicut in quodam homine: sed sicut in quodam principio omnis gratie & sicut in quodam plenissimo fonte qui habebat in omnes electos refundere: cui omnes uniuntur sicut membra capiti: & sicut riuuli fonti: ex quibus omnibus constituuntur mystice una persona: hinc est q̄ meriti plenitudinem habuit non tantum respectu sui: uerum etiam respectu nostri quibus meruit: sicut membris suis: & sicut omnia spiritualia q̄ habens influit & dat ratione summe dignitatis uel diuinitatis: sic omnia nobis ratione assumpte humanitatis siue sint bona status presentis siue eterne felicitatis. ¶ Postremo quia tantorum carissimum plenitudo necessario ponebat in christo summam & perfectam felicitatem secundum sui partem superiorem licet dispensatue propter nos esset in statu uic. Hinc est q̄ nō sibi meruit gloriam & beatitudinem anime concreatā: nec ipsam unionem personalem: quia ista naturaliter in christo oē meritum precedebant: sed illa sibi meruit cum quibus status uic stare non poterat: sicut stolā carnis cum clarificatione sue excellentissime dignitatis. Quia uero in ipso ab instanti conceptionis fu-

it perfectissima plenitudo tam omnium habituum
quod actuum interiorum statim omnia meruit que po-
tuit mereri respectu sui. Ac per hoc de debito uno
modo facere potuit alio modo debitum: de inde-
bito autem debitum uel de debito magis debitum
sibi facere non potuit quia nullo modo potuit in
sanctitate proficere: cum a principio esset sanctissi-
mus fecit tamen hoc nobis: & omnibus istis mo-
dis nobis propriissime meruit: quia merito ipsius
iustificamur a culpa

Proficimus in gratia

Coronamur per eternam gloriam in beatitudine sua

Quia uero eo ipso quo deus erat & sanctissimus e-
rat plenus omni sapientia & omni gratia. Que omnia
etiam habuit absque merito ex dono personalis uni-
onis gratuite sibi: ideo potes uidere: quod ad ista ne-
cessario sequebatur: corpus suum debere glorificari
& omnem creaturam sibi subdi: tam ad sue uolun-
tatis imperium: quam ad recipiendum sententie iudici-
um. Et ideo potes uidere quod ad ista necessario se-
quebatur: quod status merendi in nullo habuit necessitatem
respectu sui: sed summam necessitatem respectu no-
stri: qui eramus

Peccato sedati

Supplicio captiuati

Ad malum prompti

Ad malum difficillimi

Ab omni regno gratie & glorie exclusi

Et dei horribiles inimici.

A quibus omnibus impossibile fuit per nos libe-
rari: stante ordine quem deus pro meliori elegit:
nisi per meritum christi plene & integre immo su-
perabunde satisfaciens diuine iustitie: non solum
pro toto humano genere in communi: sed pro
quolibet homine in singulari: & non in quolibet
homine singulari maliciam uite sue quasi in quodam
aceruo emendauit: sed pro quolibet a singulari
malitia luit & defluit: penam soluit. & protulit: & ab
ipsa ipsam absoluit: ueniam & gratiam impetrauit: ipsum in omni
ope suo meritorio adiuuit & assotauit. Immo in ipso
exis sicut radix in ramo ipsum in seipso acceptabilem
deo reddidit: & ab omni temptatione in nobis
uincendo nos liberauit: & per cum omne augmen-
tum boni in nobis creuit. & pro omni bono in sin-
gulari & spirituali quod unquam habebimus siue in
hac uita siue in beatitudine eterna prius ipse pro
nobis accepit: & pro ipso in eternum patri se sub-

iecit: laudat & benedicit & sibi in eternum de om-
nibus bonis nostris gratus extitit. Quid ergo
deficit ad plenissimam rationem meriti christi in
nobis: nos enim filii mortis: ex nobis nihil nisi
eternam mortem meremur: nisi in quantum chri-
stus existens in nobis. non ex nobis sed ex ipso
quod ipse nobis meruit in seipso. unde sibi possumus
dicere & debemus. Omnia opera nostra in nobis
operatus es domine. Ad ista autem in nobis
mercedem non assumpsit humana solatia: sed tantum assu-
psit de dolore & pena: tam interius in corde: quam
exterius in corpore: quod omnino nobis est in-
expressibile. Sed quia de his dicitur infra in tracta-
tu de passione: ideo de his transeo. Hoc unum
solum pono: quod ideo eterna sapientia uoluit eun-
dem diem esse incarnationis & mortis iesu: ut uno
facto intellectuali circulo ab eodem puncto in idem
sicut sensibiliter in uita christi circulariter uoluitur
tempus: ut simul iungatur dies incarnationis &
mortis: sic intelligatur ut totus decursus uite chri-
sti passibilis fuit: una ineffabilis mors continua-
ti doloris: tam pro diuina offensa: quam pro redem-
ptione nostra. & quod mortem quam assumpsit in
utero uirginis continue portauit in decursu tem-
poris: in fine in carne expressit. Ad uidendum
autem quomodo ueri dolores fuerint in men-
te christi & carne: attendendum quod quosdam de-
fectus nostre nature passibilis dilectus emanuel
noster assumere uoluit: & quosdam tanquam
inutiles & inexpedientes reiecit. Assumpsit igitur
corporales penalitates: ut famem: sitim. lassitu-
dinem: & dolores carnis: ac mortem. Assum-
psit & spirituales. tristitiam: gemitum & timo-
rem. Nec tamen omnes corporales assumpsit:
sicut sunt defectus egritudinum multiformium:
neque omnes spirituales: sicut sunt ignorantie
& rebelliones carnis ad spiritum. Nec qualiter-
cunque assumpsit: quia non contraxit: immo sic
necessitatem patiendi suscepit: ut nihil pati pos-
set inuite: nec secundum uoluntatem diuinitatis:
nec secundum uoluntatem rationis: licet passio
fuerit contra uoluntatem sensualitatis & carnis:
sicut exprimit oratio eius que dicit. Non mea uo-
luntas sed tua fiat. Vide igitur quod rationalis fuit
iste modus assumendi: quia iesus benedictus
qui habebat officium mediatoris debuit habere
conuenientiam cum extremis: non solum utro

runque habendo naturam: sed etiam in natura assumpta: accipiendo circumstantias & proprietates correspondentes extremis. ¶ Quoniam ergo deus est iustus beatus & immortalis: necesse fuit mediatorem dei & hominum: ut hominem reducere posset ad eum communicare cum deo in iusticia et beatitudine: cum homine uero in passibilitate & morte: ut sic habendo mortalitatem transirentem et beatitudinem permanentem hominem de presenti miseria liberaret: destruendo eius eternam mortem & ipsum reducendo ad suam beatitudinem. Sicut et contrario angelus diabolus qui habens immortalitatem cum miseria & iniusticia: fuit mediator faciens hominem cadere in culpam & in miseriam per suggestionem suam: ac per mortis dolorosum supplicium. In quo quia mors nunquam moritur: mors in eo sicut & in diabolo habet immortalitatem interminabilem tormentorum.

¶ Quoniam igitur christus mediator debuit habere innocentiam & beatitudinem fruitionis cum mortalitate & passibilitate: hinc est quod simul debuit esse uiator & comprehensor: & de omni statu in se aliquid habuit secundum quod dicitur assumplisse.

De statu innocentie: peccati imunitatem.

De statu nature lapsae: penalitatem & mortem.

De statu glorie: fruitionis beatitudinem.

¶ Rursus quoniam penalitates uitiose sicut sunt ista quattuor: propter peccatum originale infliguntur: scilicet Ignorantia: Infirmitas ad bonum: Malitia & concupiscentia: que sunt impeditiue: et ad malum inclinatiue: hinc est quod has nec assumere debuit nec assumpsit: nec in sua benedicta matre reliquit.

¶ Quia uero pene que sunt ex exercitatie uite perfecte: et testificatiue nature humane non simulate: potissime ille que respiciunt naturam in communi: sicut fames & sitis in absentia alimenti: & tristitia et timor in presentia nocumenti: & alie pene his similes: hinc est quod illa assumere debuit & assumpsit.

Et hos defectus Damascenus uocat naturales & intractabiles passiones. Naturales quidem quia sequuntur naturaliter secundum rationem humanam naturam. Intractabiles quidem: quia defectum gratie & scientie non important: & solos tales defectus credo benedictum iesum reliquisse

in sua sanctissima matre: ut esset sibi plene conformis tam in innocentia quam in pena. Febres autem & lepras & morbos caducos: & alias huiusmodi penas: que in diuersis reperiuntur hominibus assumere iesus non debuit: quia tales defectus quandoque causantur ex culpa hominis: puta ex inordinatione uictus: quandoque ex defectu formatiue uirtutis: & immunde materie in utero matris: quorum neutrum fuit in christo: quia caro eius de spiritu sancto concepta ex purissimis sanguinibus uirginis non potuit inde tales accipere defectus: quia spiritus sanctus est infinite sapientie & uirtutis: errare & deficere non ualens in illa benedicta formatione: & in expurgatione uirginis sacre. ¶ Item nota quod benedictus iesus nihil inordinatum exercuit in regimine uite sue quo ad aliquid superfluum. Si autem aliquid fecerit quod uideatur diminutum. scilicet parum dormire: uel parum comedere: uel quod uideatur in excessu naturam affligere: sicut laborare in itinere: sic permisit ista naturam affligere per dolorem pene: quod non permisit per ista aliquam corruptionem in humoribus fieri: que possent predictas infirmitates causare. Non enim fuit conueniens quod in christo fieret ab interiori corruptio: quia non penas proprias idest sibi debitas: sed aliorum sustinebat: nec debuit habere mortem tali modo causatam: sed ab extrinseco uiolenter illatam: qui nobis uiolentiam mortis tam culpe quam pene uenerat sua morte auferre. Sic igitur potest uidere quid assumpsit & quid non assumpsit in defectibus nostris. ¶ Postremo quia nullus innocens debet inuitas penam aliquam sustinere: quia hoc esset contra ordinem diuine iustitie: nullus etiam mortalis uult mori & pati secundum appetitum nature: qui naturaliter refugit mortem: hinc est quod christus debuit huiusmodi penalitates habere: ut nihil pati posset inuite secundum rationem: non solum propter beatitudinem & diuinitatem sibi unitam: per quam poterat repellere omnia: sed etiam propter perfectissimam innocentiam: quam secundum ordinem naturalis iusticie nihil permittit pati inuite. Et ideo sicut a principio defectus non dicitur contraxisse sed assumpsisse uoluntarie: sic & in toto decursu uite sue non debet dici aliquid pati inuite: quia iusticia diuina nullo modo sibi permisisset aliquid penale infligi: nisi ipse ex amore

cordis sui hoc postulasset sibi pro munere pro honore dei & salute nostra: unde semper in tota uita sua liberaliter & uoluntarie se nobis dabat i penis.

¶ Quia uero iste non essent pene: nisi essent contra naturalem inclinationem & appetitum sensuualis nature: hic est q̄ ista dicitur pati contra naturā sensualitatis & carnis. Et hinc est etiam q̄ christus orans secundum rationem: uoluntatem carnis exprimebat: quia passionem refugiebat: cum dicebat: **Transseat a me calix iste:** uoluntatem tamen rationis uoluntati patris conformans appetitui carnis pie ponebat cum dicebat: **Non mea uoluntas: sed tua fiat.** **¶** Vbi notatur q̄ fiat est uerbum optatiuū ut per hoc scias q̄ amore tuo ebrui petebat & optabat suas passiones & mortis supplicium. Et sic patet q̄ in christo non fuit contrarietas uoluntatis: quia secundum diuinam uoluntatem quod iustum erat uoluit & secundū uoluntatem rationis non solum iustitie consensit: sed etiam totis precordiis sibiuit & uoluit. Secundum uoluntatem carnis penam recusauit: sed tamen iustitiam nō accreuit. Et sic unaqueq; uoluntas quod suum erat operabatur & quod ad se pertinebat exequabatur.

Voluntas diuina iustitiam

Voluntas carnis naturam

Voluntas rationis obedientiam.

¶ Ac per hoc non erat in christo colluctatio & pugna uitiosa: sed pacata oratio: & tranquillitas ordinata: & ista nunq̄ minuūt de pena & dolore mentali: sed tanto magis augent: quanto magis a uitio fa discordia separantur. Et sic patet de assumptione penalarum benedicti domini nostri iesu. **¶** Ut at possimus uidere q̄ perfecta operatio uirtutis fuit i christo homine: attende cum quanta similitudine est imitatus actum perfectionis diuine in unione assumpte nature: licet enim fuerit unicus actus & simplex ille quo diuina persona humanam sibi uniuit naturam: considero tamen ibi triplicem circumstantiam maxime perfectionis. Et ut de hoc methaforice loquamur considero ibi

Velocissimum cursum in suum oppositum.

Admirabilis agilitatis saltum: quasi ab extremo in extremum

Immobilem & interruptum firmitatis statum i eo q̄ non reliquit hominem assuptū.

¶ Opposita enim erat humana natura deo & inimica & licet nunq̄ fuerit inimica in christo: tamen inimica erat tota anteq̄ assumeretur: unde nec modica amicitia dei fuit unq̄ cōmissa alicui psone istius nature nisi presupposita tali assumptione tanq̄ radice. **¶** Ad hanc igitur suam capitalem inimicā tam uelocissimo cursu: & cum tanto amore ad ipsā amplexandam & sibi uniendam peruenit ut i istā sic eam sibi pacificauerit & coniunxerit in uita

te persone: ut idem sit deus & homo: & in illa natura quondam sibi inimica sit sumus amicitie & unionis gradus qui dari possit etiam per uirtutem diuinam. Ita q̄ uidetur benedictus deus totas suas uires conflasse in unione sibi inimice nature. **¶** Quam perfectionem superexcessiuam & nobis sume imitandam & desiderandam ipse iesus exprimens cū exhortaretur nos ad inimicorum dilectionem ait: **Estote ergo perfecti:** sicut pater uester celestis perfectus est. **¶** Si etiam secundo consideres saltus mirabiles quos fecit diuina persona a suo extremo in extremum nostrum: uidebis q̄ deus saltat ad humanitatem in quo preterea induitur.

Excelsus ad infirmitatem

Eternus ad temporalitatem

Liber ad seruitutem

Dives ad paupertatem

Speciosus ad deformitatem

Gloriosus ad contemptum

Virtus ad infirmitatem

Salus ad penalarum

Vita per eēntiam ad mortē acerbā.

¶ Si tertio considero. s. imobilitatis statum cum quāta formatione huius unionis facta est ligatura: uidebis q̄ impiissimum anathema ē dicere deū unq̄ dimisisse quod semel assumpsit: plene autē iesus secundum q̄ homo obseruauit quod scriptum est.

¶ Si steteris sedere ad mensā potentis: diligenter attēde que tibi apponuntur: sciens quoniam oportet te talia preparare. **¶** Ad hanc igitur mensā sedens diuine unionis homo assuptus diligenter appositionem huius triplicis ferculi attendit & efficaciter similia preparauit: dum superineffabili modo & inestimabili perfectione uirtutis: in tali tibi etiā operatione sua est imitatus personam. Sic enim ipse de natura inimica gratie unitus est persone filii dei tāta uelocitate: ut in primo instanti esset deus homo. Sic & ipse iesus benedictus in eodem instanti sibi uniuit: & unitos habuit omnes electos: qui erant natura filii ire: & deo & sibi inimici: non solum isēctione originali: sed multiplici superaddita malitia eorū actuali. Quibus nō obstantibus sic eos sibi perfecte uniuit ut mēbra capiti: ut eorum omnia peccata acceperit ad diluendum & lamētandum & destruendum. Et ideo pro eis satisfaciendo eorū tormenta acceperit ad sustinendum: & ad eos liberandum gratias a diuinitate acceptas fecerit suas p cōmunem infirmitatem: ut quicqd eis sit sibi reputet fieri. Et qcquid a deo recipit: sibi liberali charitate contribuat. **¶** Mirabilis fuit iste cursus quo in primo instanti se sensit bonus iesus: & caput & membra: hac dilectione maior haberi non potest: qua pro inimicis dedit animam suā. Cū. n. inimici essemus dō: recōciliati sumus p mortē filii sui qm̄ deus

erat in christo mundum reconciliatis sibi. Vere nō tardauit sue diuinitati rēdere: imo tā cito sibi uniuert ut mēbra illos q̄ sibi erant tātum contrariū q̄ cito ipse unitus ē ypothali uerbi: uide uere de utroq̄ cursu tam dei in hominem assumendum q̄ ipsius dei hominis in totam multitudinem electorum: potest dici illud dauiticum. Exultauit ut gigas ad curandam uiam & cetera. **Attende autem** q̄ si eut natura humana non considerata ut christi dei inimica: in christo uero sic est unita: ut ipse homo sit deus. Sic & ipsi electi si considerentur in suis originalibus naturaliter infectis: & in suis actibus malis sunt impii hostes dei & christi eius: ab ipso autem in seipso transformati & reformati & uniti sicut membra capiti sunt: ipse iesus per unionem amoris & ipse est ipse. **Quanta** autem unio christi connectatur membris suis quere in libro quarto capitulo illo: iesus panis sacratu: ubi agitur de christi sacerdotio: & quomodo de ipso sumus: & de ipso nutrimur. **Rursus** attende illos amorosos saltus quos iste dilectus iesus ad similitudinē sue persone: & pro nobis uoluntarie fecit a sue sublimitatis extremo in nostra infirma & nostre salutis accommoda. **Deliciosissimus** enim in sua beatitudine saltauit in immensos dolores pro nostra redemptione: ut uere dicatur deo: Vere dolores nostros ipse portauit. **Gloriosissimus** super omnē creaturam innumera obprobria & uituperia: propter quod in psalmo dicitur. Factus sum obprobrium hominum & abiectio plebis. **Benedictissimus** ab omnibus angelis in peccatorum blasphemias et innumeras maledictiones. ut in eo compleatur illud Hieremie: Omnes maledicunt mihi: innocētissimus saltauit super omnes culpas: nullam communicando: sed quantum est ex se, omnes delendo: propter quod dicit apostolus: q̄ ipsum deus pater pro nobis peccatum fecit. **Et** pro isto saltu q̄ immediate precedit dicit q̄ factus est pro nobis maledictum. **Speciosus** forma pre filiis hominum saltauit ad tantam deformitatem ex penis sibi illatis & impiorum sputis: ut **Esaías** gemens talem aspectum dicat. Vidimus eum & non erat ei aspectus: & considerauimus eum quasi leprosum & a deo percussum. **Sublimissimus** qui erat omnium creaturarum dominus: & secundum q̄ homo ab instanti sue conceptionis factus est omnium seruus & omnium nouissimus: & non solum subiectus sue reuerendissime matri & facto ioseph: sed fuit subiectus multis modis aliis hominibus: immo & uoluntarie diuinissimum corpus suum subiecit insensibilibus creaturis & dolorose afflictioni crucis: clauorum: spinarum: & transfixioni lancee: ut merito posset dicere. Ego autem humiliatus sum nimis. **Et** illud secundum aliam translationem. Seruire me fecistis in peccatis uestris. **Vir** tuosissimus & fortissimus super omnem creaturā

ad tantam infirmitatem & debilitatem uoluit descendere: ut baiularetur manibus: & quod plus est q̄ sic concluderetur manibus & pedibus: ut quātum ad uirtutem corpoream se mouere nō posset: uere potuit ipse dicere. Infirma est in paupertate uirtus mea. **Ditissimus** cuius erat possessio omnis creati: ad tantam saltauit penuriam paupertatis: ut nascens a bestiis mutuo acceperit presepium: uiuens non habuit ubi reclinaret caput suum: moriens non habuit aque medicum: mortuus etiam mutuo acceperit alienum sepulchrum: ut uere dicere potuit. Pauper sum ego: & in laboribus a iuuentute mea. **Sapientissimus** propter nos ad tāte deuenit stultitie apparentiam in oculis fatuorum ut ipsum sicut fatuum diffamarent: ideo dicebat mater. **Quid** eū auditis: furit enī & insanit: et qui erat uerbum patris & secundum q̄ homo lingua eucharis & eloquentia gratiosa tacuit & obmutuit tam paruulus in cunabulis q̄ etiam magnus in accusationibus falsis: unde poterat dicere illud Hieremie: Stultissimus sum uirorum. **Locundissimus** uita & qui omnes celos implet letitia: saltauit in lachrymosam & flebilem mortem: quando cum clamore ualido & lachrymis tradidit in morte animā suā. **Vides** tu saltus amorosos benedicti iesu: quomodo pro nobis saltauit ad similitudinē saltuum diuinorum. **Et** in his saltibus tam deus q̄ homo assumptus nobis benignissime condescendit: quando exinanitus pro nobis nostra sic abunde dignatus est pati: sed consummata nostra salute per gradus per quos descenderat retrocessit resaltando usq̄ ad dexteram dei patris.

Mors ei transiit in immortalitatem:

Penalitas in salutem:

Infirmitas in uirtutem:

Contemptus in honorem:

Deformitas in decorem:

Paupertas locupletatur:

Seruitus emancipatur:

Infirmitas exaltatur:

Temporalitas perpetuatur:

Humanitas deificatur:

Et blasphematus ab omni creatura laudatur.

Que quidem figurata fuerunt in illo famoso horologio Achaz. **O** q̄ armoniace istud horologiū sonare debet in auribus sponse anime deuote: que tales saltus ascendentes & descendentes audit et uidet in dulcissimo sponso suo. **An** non tibi uidetur sponsa hos saltus cōsiderare: cū dicit. **En** ipse ueniet saliens in montibus transiliens colles. **Nō** quid nō resaltū p̄dictarū p̄fectionum exoptat spōsa dilecto suo: cū in fine libri concludit. **Fuge** dilecte mi assimulare capre: himnuloq̄ ceruorum: super montes aromaturū: que sunt rōnes eminentes & odorifere superius nominate: quas reassumpsit iesus exeundo de mundo: cum resurrexit & ascendit in celum

¶ Sic igitur uides saltus tui amatoris iesu p quos ad te descendit: & in suam diuinitatem te assumptit. ¶ Si consideres tertiam. scilicet immobilitatem & stabilitatem uirtutis: uidebis hoc stupendum & mirabilem firmitatis amorem: quo in omnibus predictis quantum ad perfectionem actus in tantum mentis sue se tenuit immobili & non interrupto actu ab instanti conceptionis sue usque ad transitum sue mortis: donec totum malum assumpte nature pro quo excludendo uenerat reliquit affixum i cruce dum dixit. Consummatum est. q. dicat licet non interrumpatur actus doloris finito mysterio humane redemptionis: & ideo tam me q omnes in beatificas manus patris redemptos expirando commendando. ¶ Ista fixio & immobilitas dei amoris figurata fuit in illo stupendo prodigio Iosue: quando dixit. Sol ne mouearis contra Gabaon: & luna contra uallem haylon: & infra. Stetitq sol in medio celi: & non festinauit occubere spacio diei uiui. Sol iste est benedictus Iesus de quo prophetauit Malachias. Vobis timentibus nomen meum orietur sol iusticie: cuius radius magis splendens hominibus cum euisceratus amor quem super inimicos effudit: dum eorum dolores & iniquitates portauit. Huic actui boni Iesu dicitur: Sol contra Gabaon ne mouearis. Gabaon interpretatur uallis tristitie: & significat illam dolorosam tristitiam quam pro nostra satisfactione semper in corde portauit. Sol ergo contra Gabaon non est motus: quia amorosus dolor cordis Iesu non est interruptus: Luna uero que significat defectus: quos pro nobis assumpsit in carne sua contra uallem Haylon non est mota. Haylon interpretatur ubi sunt urfi: & significat concupiscentiam humane carnis: ubi sunt multiplices urfi. scilicet motuum immundorum & insatiabilium appetituum: contra quos expugnandos carnis christi passibilitas stetit infirma: donec esset tota nostra concupiscentia expurgata. Stetitq iste benedictus sol in medio celi. id est in immensa capacitate cordis Iesu: & inestimabilis amoris sui: & non festinauit occubere spacio diei unius: quia benedictus Iesus hunc actum mentis sue noluit interrumpere in toto decursu sue lumine uite. Vere non fuit ante & postea tam longa dies: quia in toto exercitu creature non potest inueniri dolor & amor tante immensitatis & tanti luminis & uirtutis. ¶ Hec autem fecit benignissimus deus pater exaudiens preces & gemitus pauperum suorum: quibus clamabant ad ipsum. Redime me domine & miserere mei: propter quod sequitur q ista dies fuit ita longa obediente deo uoci hominis: & pugnante pro israel. ¶ Firmitas autem istius amoris & doloris figurata fuit in opere secunde diei cum dictum est. Fiat firmamentum in medio aquarum: quia firmamentum immobile est cor suum in medio illarum aquarum: que intrauerunt usque ad

animam eius. Vides ergo q perfectissime anima christi in operatione uirtutis fuit sue diuinitati assimilata. O q perfectus equus diuinitatis fuit homo iste Iesus ad omnem hostilem exercitum proferendum: uelocissime enim cucurrit ut dictum est: Agilissime saltauit: & in bello usque ad perfectam uictoriam perdurauit. Hic est ille equus in tanta perfectione descriptus ipsi Iob cum dicit. Nunq prebebis equo fortitudinem & cetera mira que ibi dicuntur. Exulta igitur anima mea in bono iesu: in quo es quicquid es: & extra quem non nisi male es: qui tibi est omnia: Ipse est celum latissime capacitatis & eminentissime dignitatis. Ipse est terra: non quidem in opere suo maledicta: que spinas & tribulos germinat: sed terra benedicta: & hortus & paradysus uoluptatis: que tibi dat fructum ceterum plenum participii diuinitatis: in quo est omne lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. ¶ O benedictum genus fructus & dulcissimum ad gustandum: in quo gustans a suo malo deficiens sentit se per amorem beatissimum de mini.

Ipse est tibi aqua omnem sitim refrigerans cupiditatis mundane.

Ipse est tibi aer uitalis respirationis: in cuius afflatu uiuis uita diuina.

Ipse est tibi ignis ardens qui nunquam dicit sufficit in amando.

Ipse est tibi angelus salutaris consilii: & continue custodie & protectionis eterne.

Ipse est tibi thesaurus: cibis: lectus: sponsus: lux pater.

Ipse est tibi omnia que potes desiderare ut sis plena.

Ingrede ergo anima mea benedicta domum: cur foris stas: ingrede in locum tabernaculi admirabilis. Intra paradysum tue reformationis: quia multo melius es reformati q conditi. Et quia in christo plene dotato plene dotata es: gaudeas in mensa quam gaudens deus tibi distribuit in funiculo distributionis sue. In hac benedicta terra repromissionis cordis boni Iesu: que non solum fuit lacte & melle sed dei dulcore & pietate: uel etiam punta re. Hoc igitur scias & nihil ultra queras: sed tali portione contenta cantes cum propheta. Funes ceciderunt mihi in predariis & cetera. Et si bene intelligis hanc claritatem domini: quam tibi deus donauit: letanter subiungas. Benedicam dominum qui tribuit mihi intellectum. ¶ Intra ergo in istum tuum benedictum iesum: qui tibi est omnia: & inclusa permanes: nec cum diua egrediaris ad uidendum mulieres regionis: id est uarias curiositates distractionis: quia simul cum ipsa corrumperis a malo emor filio. Sichen: nec cum sene Semel de Hierusalem id est de tranquilla pace cordis Iesu egrediaris ad querendos seruos per ambitionem

temporalis honoris: quia simul cum illis occide-
ris per indignationem ueri salomonis. Nec cum filio
illo prodigo egrediaris a plena suggestione in pa-
terna prouisione tui benedicti iesu per tue pprie
uoluntatis abusum: quia cum ipso omnia dissipa-
bis: & in horrendam famem porcinā decides: nec
satiaberis malis tuis. **¶** Clauso itaq; ostio cordis
iesu nihil nisi ipsum senties: in illo quietissimo cu-
biculo altissimū patrem exora: & dic. **Hec requies
mea in seculum &c.** **¶** Ut autem solēnitatem sa-
cratissime diei incarnationis filii dei: de qua iam tri-
bus diffusis capitulis est tractatum: breuiter epilo-
gando condudam. attende: admirare. & obstupe-
sce diem magnificum super omnem diem. **Hodie**
nanq; est solēnitas patris eterni: in qua fecit nupti-
as non solum filio suo sibi indissolubili copula hu-
manam uniendo naturam: sed & sibi ipsi dum sa-
cratissimam uirginem mariam suam accepit i spō-
sam: & suam paternam fecunditatem sibi commu-
nicauit: dum eam uerissimam filii sui matrem effe-
cit: & sibi sponsali munere tantam fecunditatē tri-
buit: ut illum eundem generaret in tempore: sicut
uera mater in assumpta natura: quem ipse genuit
in eternitate in sue uirtute nature. **Et** sicut in ce-
lo non habet sociam in generatione eterna: sic &
ipsa nullum haberet socium in mundissima gene-
ratione humana. **¶** Aliter est etiam ista dies omni-
potentissimi patris. **Quia** sicut ipse eternaliter &
plene se dicit i creato uerbo filium generando: sic
& nunc sublime se dixit ipsum ostendere incarnā-
do: dum se summe manifestauit quantum est pos-
sibile in natura creata. **Vnde** & soli uerbo incarnā-
to reseruatum est paternam fecunditatem & sum-
mam trinitatem explicite hominibus nunciare. Li-
cet autem primum dicere quo filium generat sit
patris proprium: tamē istud secundū dicere quod
est commune tribus personis diuinis est dicere si-
bi ualde conuenienter appropriatū: ut merito hec
sit dies sua qua se summe dixit in tempore. **¶** Est
etiam ista solēnitas singulariter filii: quo ab eter-
no dilectam naturam in dilectione hodie consu-
mauit: dum eam indissolubili intimissimo in uin-
culo personalis unionis assumpsit. **¶** Q̄ mira per fi-
liationem suam eternā fecit hodie iste benedictus
filius dei: dum & assumptum hominem uere i se-
metipso fecit filium dei. & in eius sublimi merito
omnes electos tanquā membra corporis sui fecit
patris filios adoptiuos: uere igitur hec dies est fi-
lii singularis & propria. **¶** **Hodie** etiam est singula-
rissima solēnitas spiritus sancti: cum enim ipse mit-
tatur ad sanctificandum creaturam hodie plene &
perfecte hanc sanctificationem cōfecit: cum absq;
possibilitate peccati & in plenissima mundicia &
gratia summa humanitatem filii dei & summe sue
reuerendissime matris plenissime habitauit. **Hodie**
illam benedictam humanitātē omni repleuit gra-
tia: omni illustrauit sapientia: omni dotauit meri-

torum efficacia: non solum pro se: sed pro tota na-
tura. **Hodie** uirginem expurgauit: secundauit: dei
genitricem effecit: dum corpus in eius utero for-
mauit: quod per spiritum rationalem persone filii
est unitum. **Hodie** eam fecit matrem omnium ele-
ctorum: hodie ergo summa diffusiōe spiritus san-
cti summam bonitatem ostendit: dum tantum
naturam eleuauit creatam: ut ipsa fieret deus: non
immerito ergo est hec dies sua. **¶** **Hodie** etiam est
festum beatissime trinitatis: cuius est actu essentia-
li omnipotentie sue effectus in creatura produ-
cere. **Hodie** enim summum effectū in natura produ-
xit: dū eā sue diuinitati i filii persona uniuir: ut sic
q̄si ultimū de potentia quo ad effectū unionis &
gratiam in effectum conflauerit ad huius diei su-
perinestimabilem solēnitatem sacrandam. **¶** **Hodie**
est principalissime solēnitas assumpti hominis
iesu christi: quia hodie de spiritu sancto cōceptus
quantum ad corpus: & quantum ad animam crea-
tus: & plenissime diuinitati unitus: & dei fruitione
summe beatus: & in omni perfectione consumma-
tus: ut hominem totum acceperit in plenitudinē
meriti & immobili defixione dominum decreti: &
in perfectione sui actus interni & plene possessio-
nis intra secretum cordis sui: tam pro se q̄ pro mē-
bris omnibus electis: quicquid postea accidēdum
fuit in exteriori executione omnium fiendorum:
que omnia manabant ab eo quod hodie accepit
tāquam ab efficaci radice: & sicut actus exterior ab
ab interno merito: ergo est sua hec dies. **¶** **Hodie**
etiam est solēnitas principalissima uirginis matris
dei: in qua facta est sponsa dei patris: & socia geni-
trix filii dei: officina mirabilis sancti spiritus: totius
trinitatis sacrarium: & speciosissimum templum:
regina & domina angelorum: genitrix omnium
electorum: & sic plena thesauraria carismati in bea-
tissime trinitatis: ut nec stila alicuius uel modice
gratie sit donanda: nisi per dispensationem marie
transuerit. **¶** **Hodie** ipsa impeccabilis effecta: et
omni bono repleta: ad tantum contemplationis
sublimata est uerticem: ut nullam puram creatu-
ram in passibili carne uiuentem nunquā possim
crederi sibi quomodolibet adequatā. **Et** sicut uide-
tur Augustinus dicere: **Concessa** est uisio dei per
essentiam **Paulo**: moysi: uel cuiusq; alteri: de quo
tamen Dionysius qui fuit secretus **Pauli** discipu-
lus nihil dicit: immo magis contrarium ex ratio-
nibus suis potest deduci: si unquā ipsi uel alicui al-
teri ista gratia est concessa: uere credo q̄ non ho-
die est uirgini denegata: dum tantum fuit spiritu
sancto repleta: ut dei filium conciperet: & hominē
summe beatum in utero suo portaret. **Et** attendat
quicumque uult deuote condudere: si omnes ratio-
nes que adducuntur pro congruitate: q̄ **Paulo** uel
Moysi debet gratia fieri: non multo magis gene-
ranti deū cōgrue adaptant: propter quod pie serio
cum linecomensi: qui deducēs rōnes **dionysii** q̄bus

ipse distinguit statum hierarchie angelice & ecclesie per nudam contemplationem diuine essentie: & per contemplationem que est per fidem: unde etiam uidetur dicere qd nulla p[er]sona istius medie hierarchie deducitur ad statum istius dum est in ista: dicit concludendo. Auctor iste nō uidetur cōcedere uelle: qd alicui uiuenti in nostra carne sit cōcessum deum in essentia uidere illa uisione qua uidet beati. Si tamen alicui est cōcessum: credo matri dei nō semel sed pluries etiam fuisse donatum. Quicqd autem sit de hoc: quia hic nihil assero: certum ē diem istum esse singulariter uirginis matris. ¶ Hodie est etiam solēnitas omnium angelorum: & nō solū quia hodie est eorū restaurata ruina i pleno accepto munere glorie & gratie ab ipso iesu pro se & pro omnibus membris: qui angelicam debent restaurari ruina: sed etiam quia altissimū & nouum gustum dei: quantum pie creditur: omnes angeli acceperunt: dum beatitudinem anime christi uiderunt: & suam unionem in diuina persona. O quantum est hoc: penset per deuotionem qui illuc mente conscendit. Quanta est hec magnificentia intellectualis nature gustare deum ut suprapositum proprium in eo quod quilibet plus diligit q seipsum. ¶ Licet autem hec dies sit omnium angelorum i communi: est tamen singulariter gabrielis: qui singulariter a deo missus: forsitan est omnium summus: uel adminus eorum qui ad exteriora mittuntur. Huius inquā beati spiritus gabrielis non imerito dixerim: qd hec est solēnitas singularis: dū tanto meruit dotari priuilegio: ut cōmercium dei cū uirgine: & mysterium unionis diuine nature & humane, meruit singulariter nosce per excellentiam: & annūciare uirgini: & eam ad cōsensum inducere: & sacra mysteria dei & domini sui sua fidei obsequiositate tractare. ¶ Est etiam iterum hodie solēnitas totius humane nature: que a iugo sue seruitutis erepta: & ab antiqua infectiōe purgata, in matre & in christo iesu est omni gratia repleta & beatificata & deo iuncta: & ideo totus eius appetitus ē i suo summo uertice consumatus: et ut nō sit q se abscondat ab huius sancte diei claritate. ¶ Est & hodie festum totius uniuersi: quia dum corporalia & spiritalia in christo: hodie sunt deo unita: omnis est consummata natura: dum tanta unione ē suo auctori coniuncta: unde hodie & ipsum uniuersum in christo meruit: siue christus p toto uniuerso meruit totam renouationem & meliorationem mundi: que postea manifestabitur in effectū. ¶ Hodie ergo omnis solēnitas: quia non est aliquid solēnizabile de humana natura nec de hoc seculo nec in futuro: nisi hauriat in hac die: unde et omnes alie solēnitates sunt quasi quedam explanationes i exteriori opere: quod hodie factum est in completa radice. ¶ Quod autem omnes alie solēnitates aliquam super istam prerogatiuam uideantur habere: hoc est: quia istam continēt tanquā radicem & fundamentum sui substantialis boni.

Et aliqui plus addunt qd respectu b[eat]itudinis xp̄i .q. accipit rationē accidentis. Tota enim substantia lis beatitudo christi hodie facta est in unione suā cum diuina persona & fruitione beata. ¶ Natiuitas ergo istum benedictum christum ita perfectū: ut est hodie extra uterum manifestat: unde & hec est nobis circumstantia & conditio solēnizandi: qd benedictus iesus qui prius erat datus in utero matris: datus est per natiuitatem uisibilis mundo.

¶ Resurrectio gloriosa corporis iesu dicit notabilem causam leticie: sed si bene attendas: gloria istius beati corporis deriuatur a gloria mentis quam hodie plene christus accepit. ¶ Ascensio corporalis ad celum & itronizatio i sedem regni dicit quādam notabilem iocunditatis & leticie materiam. Sed quid ē quod addidit diei hodiernę. Si uelis subtiliō considerare: magnum quidā per omnem modum: quia caro nostra i beatitudinis gloria est super omnes angelos exaltata. Sed multo magis ē si cōsideretur precise qd hodie anima christi fruicio ne beata ad dexteram dei patris fedit: & in medio trinitatis suam accepit sedem dignitatis: dum est unita tam ipsa quam caro in filiū dei persona. Magna erit unio & glorificatio corporis xp̄i, quando impii per sententiam iuste damnationis profundatis in pena triumpho uniuersalis uictorie christus integer caput & membra glorioſius ciuitatem intrabit supernam: sed quod tunc fiet: hodie i christo factum est. ¶ Si etiam addas qd hodie corporaliter passus est christus in cruce ea q mentaliter acceperat hodie in utero matris sue: non paruum addidisti preconium ut isti dies merito ceteris preponatur. ¶ Propter quod ad uidendum magnitudinē huius diei: cōsidera qd si precise cōparatur illud qd factum est hodie ei quod faciendum erat in omni alio temporali decursu: uidebis qd illud ē maximū omnium non solum fiendorum: sed possibiliū fieri: & qd omnium aliorum perfectio ab huius perfectione procedit. Vnde hec est dies quam fecit dominus singulariē & excellenter super omnem diem: que tantis est exaltata mysteriis ut merito soli deo sit nota: ut sibi uere aptetur illud quod dicit ppheta zach. Est dies una que nota est domino. ¶ Odis imenſi luminis. absorbe me indignum famulatum & propriis teuebris excecatum in tui infinitam & desiderabilem claritatem: in qua est omnis anime beatitudo & requies sēpiterna. ¶ Sed & tu benedicte & beate iesu q huius diei mysteria solus plene cognoscis: agnosce me indignum famulum tuum in huius diei participio & fac me membrum tuum illam gratiam plene percipere: quam pro me hodie in te ipso accepisti a patre: ut mea conuersatio nūquam deuiet in exteriori ope ab eo qd de me hodie in te ipso efficere uoluisti g[ra]tuito munere bonitatis tue.

¶ Iesus Ioāni intimus. capitulo .x.

¶ Ccepto ut dictum est in consensu uirgineo ut sine uini semine dei filium

gaudii dicitur alijs motus scūs i corpore iōānis
aliquā p̄tensionē faciēs i utero matris: ac p hoc im
pulsus magis debuit exdāmare elī abet dolore
quassata i utero: q̄ gaudio repleta ex filio: unde nō
intendo falsificare dicta sanctorū: pp iniuriam pre
cursoris. ¶ Dicit enim maximus i sermōne de iō
āne baptista: In tātū āt i eo p̄fultit spiritualis elec
tio: ut ante mereret ānunciare deum: q̄ nascendi
sumeret initium: uel linguā qua ānunciare posset
acciperet. Quid est hoc mirabile fratres? Que tan
torum nouitas gaudiorum: ut elisabeth illa uetus
mulier: & noua mater: uenienti ad se beate marie
testaretur infantem in utero se habere: qui necdū
sentiens semetipsum: dominicum sentiret aduen
tum. Nullus ignorat carissimi paruulū omnem ab
utero materno prodeuntem inter ipsa lucis exor
dia mestis cōcrepare uagitibus. Solus baptista do
mini ultra legem nascētum: natiuitatē suā letitia
& exultatiōe preuenit: ipsumq; mūdi saluatorem:
quia necdū sermone poterat: prophetico gaudio
reuelauit: & quem decuit ut de matre sterili nasce
retur: qui secunditatem uirginis reuelaret: quate
nus mirabilem partum mirabiliter natus ostende
ret. Quid hac reuelatione gloriosius? Quid hac fi
de dignius? Sterilis cocipit: uirgo parturit. Mutus
loquitur: & in secreto maternorum uiscerum par
uuli totius mundi gaudia preludūt. Ecce Maximus
in auctoritate prefata tria de iōāne dicit. **Primum**
q; nondū sentiēs semetipsum dominicum iā se
ntiebat aduētum: sed seipsum bene sentiebat actū:
ergo uult dicere q; ultra hoc dominum sentiebat
nunc actū: & istud non potuit tunc esse nisi ratio
nis: & per consequens illud gaudium fuit uolun
tatis. **Secundum** dicit: q; ipsum mūdi saluatorem
tali gaudio reuelauit: quod quidem fuit: quia ma
ter meruit hāc reuelationem: pp hoc p ipsam dici
tur filium dei reuelasse. **Dicit** etiam tertio: q; par
uuli in uteris maternis. s. iesus & iōannes: totius
mundi gaudia preludunt. **Ex** quo uidetur dicere
q; ille due benedite anime uirtuose cognoscebāt
& de se inuicem gaudebant: & de totius mundi fa
lute iesus gaudium influendo: iōannes receptan
do. **In** hoc enim q; iōannes associatur christo in
gaudio: uidetur dicere q; simili modo: licet impari
gradu iōannes & iesus gauisi fuerunt. Sed non
est dubium q; iesus gauisus est gaudio mentis: er
go & iōānes. **August.** ēt i quadā omelia loquēs de
iōāne dicit. **Sustine** personā uetustatis: per quam
de senibus nascitur: & preconium nouitatis ppter
quod in uisceribus matris nōdum natus p̄p̄he
ta declaratur: fuerat quidem diuina dispositio: ut
hoc tante gratie testimonium christo p̄beret: q;
etiam christus putari posset. **Nam** inter natos mu
lierum non surrexit ut ipse ait maior iōanne bap
tista. Itaq; si nullus eo maior erat: ideo qui maior
est illo: plus est q; homo. **Ambrosius** etiam su
per lucam dicit expresse q; tempus siletur infantie:
q; p̄fētia domini matris in utero roboratur qui

gaudii dicitur alijs motus scūs i corpore iōānis
aliquā p̄tensionē faciēs i utero matris: ac p hoc im
pulsus magis debuit exdāmare elī abet dolore
quassata i utero: q̄ gaudio repleta ex filio: unde nō
intendo falsificare dicta sanctorū: pp iniuriam pre
cursoris. ¶ Dicit enim maximus i sermōne de iō
āne baptista: In tātū āt i eo p̄fultit spiritualis elec
tio: ut ante mereret ānunciare deum: q̄ nascendi
sumeret initium: uel linguā qua ānunciare posset
acciperet. Quid est hoc mirabile fratres? Que tan
torum nouitas gaudiorum: ut elisabeth illa uetus
mulier: & noua mater: uenienti ad se beate marie
testaretur infantem in utero se habere: qui necdū
sentiens semetipsum: dominicum sentiret aduen
tum. Nullus ignorat carissimi paruulū omnem ab
utero materno prodeuntem inter ipsa lucis exor
dia mestis cōcrepare uagitibus. Solus baptista do
mini ultra legem nascētum: natiuitatē suā letitia
& exultatiōe preuenit: ipsumq; mūdi saluatorem:
quia necdū sermone poterat: prophetico gaudio
reuelauit: & quem decuit ut de matre sterili nasce
retur: qui secunditatem uirginis reuelaret: quate
nus mirabilem partum mirabiliter natus ostende
ret. Quid hac reuelatione gloriosius? Quid hac fi
de dignius? Sterilis cocipit: uirgo parturit. Mutus
loquitur: & in secreto maternorum uiscerum par
uuli totius mundi gaudia preludūt. Ecce Maxius
in auctoritate prefata tria de iōāne dicit. **Primum**
q; nondū sentiēs semetipsum dominicum iā se
ntiebat aduētum: sed seipsum bene sentiebat actū:
ergo uult dicere q; ultra hoc dominum sentiebat
nunc actū: & istud non potuit tunc esse nisi ratio
nis: & per consequens illud gaudium fuit uolun
tatis. **Secundum** dicit: q; ipsum mūdi saluatorem
tali gaudio reuelauit: quod quidem fuit: quia ma
ter meruit hāc reuelationem: pp hoc p ipsam dici
tur filium dei reuelasse. **Dicit** etiam tertio: q; par
uuli in uteris matris. s. iesus & iōannes: totius
mundi gaudia preludunt. **Ex** quo uidetur dicere
q; ille due benedite anime uirtuose cognoscebāt
& de se inuicem gaudebant: & de totius mundi fa
lute iesus gaudium influendo: iōannes receptan
do. **In** hoc enim q; iōannes associatur christo in
gaudio: uidetur dicere q; simili modo: licet impari
gradu iōannes & iesus gauisi fuerunt. Sed non
est dubium q; iesus gauisus est gaudio mentis: er
go & iōānes. **August.** ēt i quadā omelia loquēs de
iōāne dicit. **Sustine** personā uetustatis: per quam
de senibus nascitur: & preconium nouitatis ppter
quod in uisceribus matris nōdum natus p̄p̄he
ta declaratur: fuerat quidem diuina dispositio: ut
hoc tante gratie testimonium christo p̄beret: q;
etiam christus putari posset. **Nam** inter natos mu
lierum non surrexit ut ipse ait maior iōanne bap
tista. Itaq; si nullus eo maior erat: ideo qui maior
est illo: plus est q; homo. **Ambrosius** etiam su
per lucam dicit expresse q; tempus siletur infantie:
q; p̄fētia domini matris in utero roboratur qui

infantie impedimenta nesciret. Et deo in euangelio nihil sup eo legimus nisi ioh n & oraculum in utero: exultatione & uoce in delecto. Neq; enim ullā infantie sensit etatem: qui supra naturam supra etatem i utero situs matris a mētura cepit etatis perfecte plenitudinis xpi. Nescio qd expsius dici posset: qd dicere q infantie impedimenta nesciuit: & q nullā infantie sensit etate: quod nullo modo est uerum: si ifatilitas corporis impediuit usum rōnis. Quod etiam dicit a mētura cepit pfecte etatis plenitudinis christi: hoc nō est uerum quātum ad robur & perfectionē corporis: qā tūc paruulus fuit. Et ideo uenificatur i eo q̄tum ad plenitudinē meriti p actū & usum liberi arbitrii. ut in hoc assimiletur christo ipsum sanctificati: qui tunc in utero matris pleno usu liberi arbitrii merebatur: sicut plenus uir mente: quod & uidetur tunc ioanni donasse. Bt̄us etiā Odilo duniacen̄ qui fuit magnus doctor & sc̄us: idem omnino uidet̄ dicere. ¶ Videtur autem esse s̄ia Ambrosii: q nō solum tunc impedimēta infantie non sensit in usu rōnis: sed etiam nūq̄ sensit postea: quod satis uidetur rōnabile: qā altissimus datus gratias non subtrahit sine culpa. Istud autē dicere ultra hoc: q est sc̄os imitari: ē honorare deum i opibus suis supnaturalibus: & sc̄orē dona nō diminuerē sua fantastica rōne: & sac̄ū textum reuereri & nolle artare eius uerba ad nostre infectionis debilia expimenta: ppter qd̄ credo sicut dixi i dei preconē iōāne. Si autē fuit iōāni cōcessum i sua sanctificatiōe: nō mireris ergo si tibi supradixi. q i cōceptu filii dei fuit datum uirgini suū libeꝝ arbitriū sōno nō ipedi: qā maius miraculū uidet̄ nō ipedi usū liberi arbitrii in uso: q nō ipedi in sōno. ¶ Attende autē quot sūt p̄uilegia istius benedicti p̄ursoris. Quia primo uidetur fuisse p̄mo genitus q meritū christi in utero matris p̄mo p̄cipauit. Et ut dignissimū membroꝝ xpi p̄mus influentiā recepit capitis xpi. Nota q magnificētia huius matris xpi ostenditur q xp̄s noluit regenerare iōānem nec sanctificare nisi per uerbū & in presentia matris sue: licet in absentia posset: ut p hoc monstraret: q sicut ab ipso fluit oīs gratie plenitudo: sic per gloriose matris manus transit omnis gratie dispēlatio. ¶ Secūdu p̄uilegiū iōānis fuit: q sicut supra dictū ē p̄mus adoptatus fuit post x̄ceptū filii dei a uirgie matre: unde fuit sibi singulariter p̄dilectus unde & Ber. dicit q festinabat maria non tantū elisabeth uisitare. q iōannem sanctificare & ppter amorē iōannis seni elisabeth sedule ministrabat & p̄uulū natū iōannē uidere festinabat unde & creditur q ipsum in ortu leuauerit & in manibus suis sanctis accepit. Si iōannes usum rōnis habuit: imo q̄ satis pbatū est q habuit: quā putas hilaritate matrem oīs gratie reuerēbatur? ¶ q̄ felicius cum ipsa q̄ cum elisabeth iocunde morabatur: q si tantū pficit in p̄mo auditu salutationis marie: quātū putas p̄fecit i triū mensū mora: maxie cū ibi eēt cū carne diuina p̄sua. ¶ q̄ copiosa sibi dedit benedictionē mater gr̄e

quādo ipsum erūpentē in lucē accepit quē p̄mo in suā gratiā adoptauit. Et si de plenitudine marie accipiunt peccatores: quātū putas accepisse hūc dilectū filiū suū ut digne p̄curreret & p̄nūciaret illum quē maria cōcepit dñm iesū xp̄m: ¶ Tertiū p̄uilegium & sūmū omniū est uicinitas sui ad dei uerbū quā uicinitatē in seipso cognoscēs humiliter simul et ueraciter dicit se uocē ipsius. Quātū est hoc dicere: uox enim ex tota se est manifestatio uerbi et ad uerbū manifestū sit. & nihil in se cōtinet nisi articulatū sonū & uerbi significatiū. Per hoc igit̄ dat̄ intelligi: q. lo. erat quāsi totaliter ipse iesus. per gratiam: et q̄ quicquid fuit in eo tam mentis q̄ corporis q̄ etiā gestus. siue conuersationis. totum fuit xpi manifestatio & xpi predicatio. Et quis posset hoc p̄uilegiū sufficienter exp̄mere. Sicut enim nihil similis uel intimius uerbo q̄ uox: sic. nihil uidetur similis uel intimius xp̄o. ipso benedicto iōanne. Intelligas autem in omnibus q̄ uirgo mater fuit realiter uerior & p̄cior: & maior uox uerbi: q̄ lo. Licet non quātū ad actū extēoris officii ipsum predicādo mūdo: sed ad alios hec prerogatiua referatur. Quātū ergo ad illud p̄uilegiū hēt plura noīa: q̄ non solū uox: sed lucerna: āgelus: sp̄s amicus: helias in zelo feruoris: p̄eco in uirtute clamoris: p̄cursor in prerogatiua preparationis: baptista in dignitate mirabilis honoris: de quo infra dicit̄. Nō deduco autē quomodo secūdu diueras pp̄riates hec noīa iōanni conueniūt. ¶ Quartū p̄uilegiū q̄ idē angelus q̄ dominū ipsū nūtiāuit. & sicut. Ber. dicit quo ad aliquid solēnius quia

In loco sac̄i templi

Tempore sacrificii

Et magno sacerdote.

Sed aduerte q̄ illud fuit templū solēnius ubi mater dei orauit feruētius: imo locus uirginis fuit sac̄ta sanctorū: qā solū ibi regina orabat oīum angelorū. Et eius orō fuit tempore sūmi sacrificii: qd̄ satis patet si sup̄iora recorderis. Ipsa etiā uirgo beata in oblatione mētali fuit sūmus post iesum omnium sacerdotum: sed tam magnā dignitatē ostēdunt in iōāne superiora: & maxime magnā similitudinē ad iesum q̄ nūciatur per eūdem angelū.

¶ Quintum p̄uilegiū: quia fuit xpi uoce laudatus: uere magna gloria iōānis in christo saluatore: qui & ipsum similiter repleuit cōformitate gratie sue: & super oēs ipsum magnificauit testimonio uocis sue. Et si discurras per illa q̄ christus dicit in euāgelio: unde bis mirabilem iōānem in plenitudine gr̄as. Et q̄tū est illud Inter natos mulierū &c. Certe si uerū est quod m̄lti opināt̄: q̄ i gratia nō inueniunt̄ duo per oīa pares: necesse ē ut si nullus eo maior in his: qui tunc tēporis erāt uel fuerant eo sit oīs inferior. Omitto alia enumerā p̄uilegia: que in eius cōceptu & ortu: & in utroq; parente: & in gaudēte multitudine facta narrātur. ¶ Quātū autē fuerit estimāda testificatio huius b̄dicti p̄conis de iesu: satis ei similis euāgelista iōan. ostēdit

primo capitulo: qui enunciata diuinitate iesu & incarnatione eius: statim annectit Ioannis testimoni-
um tãq̃ sũme authenticũ. ¶ Vides q̃ proprium fuerit
huius benedicte uocis manifestare iesum. Ipsi uir-
go mater que in tota silua euãgelii nisi paucula uer-
ba dixisse narratur in sanctificatione huius preco-
nis: ad manifestandum dei conceptum in se factũ
eructauit sũmum canticum omnium canticorum:
immo que semper in euãgelii fuit breuiloqua:
quia uix unam enunciationem simplicem protulit
in hoc cantico decem clausulas decantando coniũ-
xit: ut per hoc ostendatur q̃ totius legis plenitu-
do que figuratur denario in hoc cantico continet̃.
Audi at̃ qd̃ dicit Hugo. de huius cantici laude. Ne-
mo huius cantici uerba puter leuif estimãda: q̃ nimi-
ũ de tã profunda contemplatione prolatastis ut uesti-
gatiõe digne penetrari nõ possunt. Et omne quod
dictum est ab illa summe ueritatis intima luce: cui
mens uirginis excellenter inhererat emanauit. Nec
alius quicq̃ dicere potuit: que meditatio locuta n̄ ē
sed gustando. Quam non docuit per uaria discursus
cogitatio: sed riuũ sapientie fontis per contem-
plationem mentis inherentis deuotio. ¶ Attẽde
q̃ magnifice in sublimitate contemplationis uir-
go inchoat. Dum enim eius fides magnificaretur
ab Elisabeth: & beuedictus fructus uentris sui bea-
tificaretur: totum in deum refundens. Magnificat
inquit anima mea dominum: quasi. d. Magnifica-
uit dominus facere meũ: dum seipsum per me in
tra meum se fecit uterum: & sic me magnificã red-
didit: etiam supra sublimitatẽ omniũ angelorum.
Sed hoc est omnino sũmum: & non mediũ: & iõ
non meipsum magnifico iactãdo inaniter: sed ma-
gnificat anima mea dominũ: donum suũ in ipsũ
refundendo totaliter. ¶ Dicit autem Beda sup̃ ma-
gnificat: q̃ beata uirgo magnificẽtiam suã plene
cognouit: sed totum in deum refundit. Dicit enim
sic loquens in persona uirginis. Magnificat ergo
dominum uoce: opere affectu. Magnificat quidem
dominum omnis creatura: sed anima mea sup̃ oĩa
inter omnem quippe creaturam nihil tam magni-
fice fecit dominus sicut animam meam: & iõ ma-
gnificat anima mea dominum. Et exultauit spiri-
tus meus in deo salutari meo: ac si dicat secundum
glo. Exultauit spiritus meus extra omnem creatu-
ram: & extra se metipsum: & iam pre imẽsitate gau-
dii salutauit i deo salutari meo: uidelicet in iesu sin-
gulariter meo. In quo totum: q̃ uiuo: totum quo
discerno: totum quod sentio: in eius magnitudine
contemplanda: & preceptis obseruandis impẽdo.
Nulla proprietas me extollit: nulla aduersitas fran-
git: sed illius solius memoria delectatur spiritus me-
us: in illius perpetua diuinitate cuius caro mea fecũ
datur temporali conceptione. ¶ Quantam autem
plenitudinem ista uerba contineant: audi non mea
sed Hugo. uerba. De salute quoq̃ quã humano ge-
neri preparari uideo totis precordiis exulto: uideo
nãq̃ de me assumi: quod & credo p me debere of-

ferri. Veni dilecta uirgo maria in cellam uinariam
ad regem sponsũ tuum introducta: ab ubertate
domus eius inebnata: memoriam suauitatis illius
eructasti: & iustitia illius exultasti: uidisti qppe ma-
iestatem: gustasti suauitatem: ideoq̃ quod intus
hausisti: foris propinasti. ¶ Duo .n. bona sunt que
angelorum & hominum spiritus in illo fonte bo-
ni eterna contemplatione hauriunt: uidelicet inco-
prehensibilis dei maiestas: & ineffabilis bonitas quo-
rum alterum castum timorẽ gignit: alterũ uero di-
lectionem pariter: pro maiestate nãq̃ uenerantur
deum: pro bonitate diligunt eum: ne uel dilectio si-
ne reuerentia dissoluta sit: uel reuerentia sine dile-
ctione penalis. ¶ Ad hanc contemplationem mēs
marie subuecta fuit: que celestis patrie dulcedinem
in uerbis suis tam mirabiliter expressit: quam inef-
fabiliter cõprehendit. ¶ Cum enim magnificare
dominum se perhibuit: uenerandã maiestatem inter
na uisione contuita fuisse manifeste declarauit. Cũ
uero se in salutari suo exultasse asseruit: gustum iter-
ne dulcedinis se percipisse ostendit. Hec Hugo.
Que autem tantum ascendit maiestatem dei co-
gnoscebat: & omne bonum quod i ea erat in ipso
refundens: uide quantum in suma uilitate resiliuit
profunde dicens. Quia respexit humilitatem ancil-
le sue: ecce q̃ uilia de se sentit: & totũ dei gratie tri-
buit: iudicio suo monstrat se in mitem. sed respectu
superne gratie sublimem: ut quod natura i primis
patribus per superbiam perdidit: in maria per hu-
militatem acciperet: ideoq̃ uerbum patris in ea pp
humilitatis sue meritũ carnis substantiã quã sibi uni-
ret assũpsit: & tunc ad eam quã prius abiecerat natu-
ram sublimandã per misericordiam respexit. Quia
uero quod erat humiliter recognouit se dicẽdo an-
cillam: ideo sublimatur: quod non erat: mater esse
promeruit. Ideo Hieronymus. Beata uirgo nõ a fi-
lio suo domino nostro celos didicit fabricare non
angelos creare: non mirabilia: nec diuinitatis insi-
gnia perpetrare: sed se humiliare: ceteraq̃ documẽ-
ta uirtutũ intra humilitatis custodia aggregare: un-
de & in se solam humilitatem respexisse fatetur do-
minum: que custos est ceterarum uirtutum. Collo-
cauerat enim in tuto stationis portu sublimia me-
ritorum suorum exercitia: & ideo sic est diuinitus il-
lustrata. Hec Hiero. ¶ Circa istã materiam humili-
tatis oirginis omnes sancti dicunt mira: quia mira-
bilissima fuit huius sacre uirginis humilitas: quam
nequaquã inaniter extollere potuit omnium gra-
tiarum uniuersitas & in uniuersalitate cõmunicata
sublimitas: pro tanta nãq̃ plenitudine gratiarũ be-
atam me dicunt omnes gentes: quod & ipsa ple-
nissime intellexit: cum hoc uerbum in cantico ex-
pressit. Sic enim domus respexit eius humilitatem
q̃ ei maternum tribuit meritum & statum: prop̃
quod & sic eius exultauit humilitatẽ: ut sibi sit pax
in generatione preterita sterilitatis opprobriũ sus-
tinuisse in sua uirginitate per quam humiliabatur
in lege: quia iam uidet futurum ut beata uocetur

in omnem generationem pro fructu fecunditatis diuine sicut dicit Ber. **¶** Quod autē supradixi plenitudinem sapientie datam uirgini in conceptu filii dei satis ostendit huius cantici plenitudo & sanctorum de hoc expō: unde Ber. hoc uerbum super magnificat exponens dicit. **O** dilatatum cor marie genitricis dei q̄ per lucidis oculis omnem creaturam in uera beatitudine collocandam simul aspexi. **E**cce inq̄ intuentis est uerbum & demonstrans. **E**cce iam uideo quid futurum sit de me: q̄ fructus procedit ex me: quot & quanta bona non mihi soli: sed omnibus generationibus proueniunt p̄ me. **N**am & angelicarum ruinarum numerus p̄ meum genitum reintegrabitur: & hominum generatio in adam maledicta: per benedictum uētris mei fructum ad eternam benedictionem regenerabit: hec Ber. **E**t cum tantum benedictionis in omnes generationes bonum diffundendum ē: quia fecit mihi magna dominus qui. po. e. n. s. eius: hoc ip̄sū q̄ me benedicant omnes generationes non mihi attribuo: non meis meritis ascribo: sed potius ei q̄ fecit mihi magna. **M**agnum quippe per se est q̄ uirgo sum: magnum q̄ mater sum. **M**aius q̄ siml utriq̄: mater & uirgo: sed maximum si cuius mat̄ sum attendatur: quia unigeniti dei & omniū saluatoris. **E**t quia hec omnia sunt: magna que licet oībus sint facta: generaliter tamē mihi sunt facta singulariter. **E**t ad meam inestimabilem gloriam in me: & de me per spiritum sanctum cōpleta potenter. **E**t ideo magnificat anima mea dominum: q̄ fecit mihi magna que sentio qualia sunt non exp̄mo: quia nec plenitudine angelica auris intelligere sufficit. **I**sta igitur magna non solum creaturis sunt maxima: sed maximum illi & insuperabile qui potens est immo omnipotens est & sanctum nomē eius. **E**t tamen nec potentiora nec sanctiora ille facere potuit: q̄ que in me fecit: dum hominem uerbo uniuert: ut idem sit factor qui factura: filius meus iesus super omnia benedictus deus qui ad omnium factus est salutem: sed eterna dispositione: & imensa mea dulcedine factus est ad meam gloriā singularem. **¶** Attende autem q̄ sic subtiliter loquendo beatissima uirgo summam humilitatem tenuit. **Q**uod enim ipsa fuerit potens dei filiū generare: & alia magna recipere: non sue uirtuti attribuit: sed ei qui potens ē: qui summā potentiā in humilitate uirginis uoluit honorare. **E**t q̄ ipsa sic fuerit sanctissima: ut sanctum sanctorū genuerit: non sue uirginitati attribuit: dum mulierem que fuerat caput peccati sic plenissime expurgauit ut genitrix fieret sanctitatis in omnia uasa gratie diffundende. **E**t hoc totum ip̄portatur cū dicit: qui potens est & sanctum nomē eius: quasi dicat. **C**um femina sit omniū creaturarū rationabiliū uilissima & tota ista imunditia: qualis ex me fuisset nisi ipsius gratia me preuenisset: quia nunq̄ ista magis decenter manifestare potuit q̄ quando mulierem super oēm creaturam exaltauit: & ipsam matrē omnis gratie

& mundicie per suam sanctitatem effecit. **¶** Ex istis ergo magnis in me factis: nec sup̄ba nec auara exultō: sed cum iubilo exprimo q̄ genitrix gratie eam omnibus electis dispēso: & propterea ex hoc meo beneficio fit tam copiosa denuatio: q̄ misericordia eius a progenie in progenies plenissime denuatur a iudea in gentes: & ab initio seculi usq̄ ad terminum eius misericordia domini magna diffunditur ab eterno: & usq̄ in eternum: non passim quidem sed timentibus eum. **Q**uia spiritus factus fugit superbum & requiescit super humilem & māfuetū: & domini trementē sermones. **¶** Attende autem q̄ benedicta uirgo sapientia dei plena uidet q̄ diuina dona sic electos illuminant: iustificanc: & in deum transformant: & reprobi ex eis maiora iudicia sibi ex sua induratione: obstinatione atq̄ ingratitude diuine seueritatis accumulanc: unde magna dona electorum: ut plurimum sunt execratio reproborum: maxime illorum qui de sua presumētes iustitia in suis operibus gloriātur: p̄pter quod christus dicit ioan. ix. in iudicium in hunc mundū ueni: ut qui non uiderunt uideant: & qui uident cecidant. **E**t Simeon dicit luce. ii. **E**cce positus est hic in ruinam & in resurrectione multorum. **¶** Hunc ergo processum sacra uirgo dei sapientia plena attēdens postq̄ sublimia dona misericordie dei in electos timentes eum diffūdenda expressit: ad dei generalia iudicia super reprobos se conuertit: & cursum diuine prouidentie in regimine creature rationalis describens: quid superbi demones uel homines: quid uel humiles electi mereantur exponit. **E**t quia christus per strenuitatē uirtutum supra q̄ pōt dici operatus est dei honorem: tamen sanctificando electos q̄ expellendo reprobos: ideo hoc exprimens pro uniuersalis iudicii fundamento dicit: fecit potentiā in brachio suo. i. in suo opere strenuissimo non solum potenter sed emphatice potētiā fecit: disperdit superbos mente cordis sui: ubi superbiam reproborum ostendit presumptuosissimā noīe mentis qua se ceteris excellentiores existimant: & se deo per humilitatis reuerentiam non inclinanc. **O**stendit etiam affectuosissimam: ac per hoc maliciosissimā: quia ex precordiali affectu honore proprio seip̄os contra dei preceptū extollunt cū dicit cordis sui. **I**n corde enim est sedes sanguinis & calons: per hoc affectualis amoris. **A**c per hoc ostenditur q̄ sunt proprii honore maxime amatores. **A**d altam autem iustitiam celestium spirituum meam uirgo attollens demonibus subdit: depōsi it potentes de sede. **S**ed ne crederes uacuas remansisse: subiungit. **E**t exaltauit humiles homines christo conformes in illis dicit locandos sedibus spirituum reproborum. **Q**uales autē sint humiles describit cum subdit. **E**t furientes impleuit bonis: humilitas enim que ex charitate causatur mentē sub deo incuruat: & quia semper seipsam mente euacuat: facta dei esuriē in mente prouocat que sola diuinis bonis repleri meruit. **E**t contra autem qualis sit su-

perbia reproborum e regione ostendit cum dicit. **Et diuites dimisit inanes:** hi enim sunt qui dicunt eū agēlo laodicie: Apoc. iii. q. diues sū & locupletatus & nullius egeo: & nesciunt in sua malitia obstinati: quia miseri sunt & miserabiles: & pauperes & ceci: & nudi. Tales igitur diuites in sua reputatiōe dimisit inanes: non fecit: quia ex quo dederunt obicem gratie eorum animas non intrat neq. ipsū posset continere: quia plene sunt ipsis. Hi diuites sunt falsi: iniusti: & pessimi pharisei: quibus dicit dñs Mat. ix. Non est opus ualentibus medicus & cetera. Et nō ueni uocare iustos. ¶ Attende autem quantū deo & sue matri sanctissime placuit sui exinanitiōis humilitas per quam causatur sacra esuries sūmi boni: quia hanc solam eodem bono dicit repleri quātūcūq. etiam aspernetur confidentiam de propria iustitia pondera: quia ista sola dicitur remanere inanif ab illa infinita misericordia que a progenie in progenies est diffusa. ¶ Expresse igitur diuine prouidentie cursu per rigorem iustitie in reprobos: & pietatem misericordie in electos: tandem ad singularem incarnationis gratiam in dilectum iesum sua uerba reducit. Suscepit israel puerum suum: assumptum hominem puerum iesum diuinitatis appellans eo q. ei in sūma humilitatis obsequio sitate seruauit: quem & suscepisse dicit deum cum sibi personaliter uiuere: & tunc uere israel fecit: quia uere diuinitatem uidit & ea fructus est. ¶ Potest etiam dici tota multitudo electorum unus puer dei propter reuerentiam humilitatis & unionē chantatis que ī ipso iesu suscipitur per adoptiōis gratiam: & fit israel per uisionem beatam. Quod quidem sacra uirgo intelligens iam factum in christi merito immobiliter: quod tamen futurum erat in iustorum populo: iubilans iam intuetur cōpleta: & dicit. Suscepit israel puerum suum: quia ī gratia mei cōceptus iam est electorum numerus adoptatus. Et hoc fecit: recordatus misericordie sue: non iustitie nostre: quia q. hominem redemit: non fuit ex merito hominis: sed ex dono diuine pietatis. Suscepit ergo naturam bonus iesus: suscepit & causam nostram: & per misericordiam determinauit sententiam: & per deuotissimam mortē suam plenam dei iustitie fecit emendam. ¶ Et quia tamen expectauit usq. ad plenitudinem temporum: uidebatur pater oblitus mittere filium suum: sed recordatus est misericordie sue per effectum operis: dum me suam spōsam & filii matrē elegit: cuius tamen nunq. fuerat oblitus: secundum actum sue eterne dispositionis qua me semper in conspectu suo tanq. omnī creaturarum reginam misericorditer statuit. ¶ Et quia hoc tantum beneficium fuit sanctis patribus repromissum: maxime per Abraham & per prophetas predictum ad salutem seminis electorum per omnia secula seculorum cum dicit. Sicut locutus ē ad patres nostros & cetera. usq. in secula. ¶ Attende autem q. ordinatissime sacra uirgo procedit: incipiens a magnificentia maiestatis: & ex suauis gustu

dulcedinis bonitatis dei in suam humilitatem reflexiens & ex mera dei bonitate uulso suo merito sic magna & ineffabilia per dei potentiam & sanctitatem: trāsies per fluuiū oñdēs minime electorum exprimens differentiam effectuum gratie christi in reprobis & electis ad suum dilectum iesum reducit canticum: in cuius assumptione in unitate persone dicit omnia patrum promissa quidem completa in omnes generationes seculorum semini abrahe electo ex iustificationis gratia & gloria plene diffusa. Totum autem preconium huius sacratissimi cantici uirginis matris: in quo tam dare eiusdem exprimuntur beneficia illius quem portabat in suo sanctissimo uentre ad magnam redundabat gloriam precursoris. Quia enim ipse erat uox & manifestatio saluatoris: ideo omnia que circa ipsum fiunt uidentur manifestatiua filii dei in carne uiuentis. Nā & elisabet hoc sacrum mysterium multipliciter declarauit uirgo beatissima. Nunc in presentia Ioannis plus locuta est ad declarationem huius sacri beneficii q. in toto decursu uite sue locuta fuisse scribatur. ¶ Adauget autem preconium q. patri ē redita lingua post q. sacrum nomē precursoris descriperat: & canticum iubilationis & prophetie uocē lassauit in suauissima melodia: ubi singulariter descripsit beneficia uerbi incarnati: quia per ipsum redimimur & saluamur: & ab hostibus liberamur: & libere reformamur in sanctitate uirtuose uite: & dei cultum perfectum: que omnia dicit esse cōpleta secundum immobilia promissa cum iuramento facto patribus: & sic per ora prophetarum predictū fuerat: quibus a seculo de hoc alto sacramento fuerat inspiratum. Ad filium quoq. paruū tanq. ad intelligentem & capacem rationis cantici uerba cōuertit & precursoris officium in eo eleganter describit cum dicit. Et tu puer & cetera. Tandem in oratione uerba concludens filium dei qui splendor ē paterne glorie & in mundum uenerat petit illuminare nostre cecitatis tenebras: & in uiam pacis perfecte sequele dirigere gressus nostros. Vide ergo q. manifeste est uerum quod tibi pro regula superius dixi. Siquidem quando deus aliquam personā eligit ad aliquod officiū & sublimē statū: totus impetus gratie datus illi persone ad illud officiū cōplendum impellit: unde & gratia ioannis in se & ī utroq. parente sic abunde inluit: ut audisti ad dā dum mundo noticiam christi nati: & ipsamet uirgo a spiritu sancto impulsā in precursoris presentia que prius occultauerat manifestat: nec est modica laus Ioanni q. in eius presētia illa duo formata sint cantica in quibus quotidie per uniuersum orbem laudatur gratia saluatoris. ¶ Magnifice nāq. completis precursoris mytheriis & cōsumatis pro quibus gloriosa domina uenerat ad domum Zacharie rediit nazareth: & tunc crescentibus signis grauidationis filii dei: quem in sua carne gestabat inuenta est a Ioseph habens de spiritu sancto. ¶ De cōlitate autem cordis Ioseph circa uirginem diuersa ē

sanctorum sententia. Quidam autem sicut Origenes & Ioannes os aperiunt ostendunt: quod Ioseph ex humilitate reputans se indignum illius confortio: quam sentiebat plenam deo: uoluit occulte eam dimittere: timens ne ex presumptione ostenderet si tante uirgini cohabitaret. Et ponentes exemplum de petro qui in eadem reuerentia dixit christo. Exi a me: quia homo peccator sum domine. Et de centurione qui dixit. Non sum dignus ut intres & cetera. Dicunt quod nullo modo de beata uirgine est suspicandum sinistrum. Unde Ioannes os aperit super matheo libro. i. O inestimabilis laus marie uirginis: magis credebat Ioseph castitati eius: quam utero eius: plus gratie quam nature: conceptionem manifeste uidebat: & formationem suspicari non poterat: possibilis esse credebatur mulierem sine uiro concipere quam maria posse peccare. Huic sententie satis concordat Beatus Hieronymus super missus est. Et respondit quod ideo uoluit eam occulte dimittere: quia si manifeste dimitteret causa diuortii quereretur & exigeretur. Quid autem diceret populus dure cervicis: si diceret quod sentiebat: & quod de illius puritate probauerat. mox increduli & crudeliter iudei: & illam subsanarent: & illam lapidarent. Quomodo ergo crederent tacenti in utero: quem postea crucifixerunt mira facientem: & in templo doctorem. Ideo uoluit eam occulte dimittere ne concitaretur sanctum: & margaritas daret porcis & canibus. Ecce quod Beatus Hieronymus concordat cum primis. Nec uidetur eis resistere cum angelus dixit Ioseph. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. quod dicit angelus. Recordare promissa danti patri tuo: & scias ita compleri in sancto matrimonio tuo: & ideo noli timere accipere mariam coniugem tuam: quia ex maximo beneficio a deo est tibi data in sociam: nec ex paueas cum illa habitare & sibi seruire: cuius deus te socium fecit in sancta puritate: nec timeas altitudinem sui conceptus: quia licet sit dei uirtus & altissimi filius: propter cuius eminentiam sanctitatis posset formidare: scias tamen quod est de spiritu sancto: quia illud opus est summe pietatis: benignitatis: charitatis: & miserationis ad mundum saluandum: & ista appropriantur spiritui sancto: unde noli timere tantam eius altitudinem quin secure accedas propter pietatis plenitudinem. Ipse enim non uenit nec percutere: sed saluare: & ideo gaudens accipe quia coniugi tue sacratissime uirgini data est generatio de spiritu sancto. Tibi uero communicata est nutritio: & adoptio tanti doni: unde licet fueris omnino extraneus a conceptu: eris tamen necessarius in conuictu: & ideo reuerenter ministra tam matri quam proli: & uocabis nomen eius Iesum: quia non tantum te sed totum populum suum saluum faciet a peccatis eorum. Exponitur etiam illud traducere: id est per solennitatem nuptiarum sibi indissolubiler ad cohabitandum strictius quam primo ligare: hanc credo bonam ueram: & sanctam opinionem. Aliorum autem uidetur esse opinio quod de ipsa dubitauerit. Quod licet diuersis modis etiam redundet in gloria uirginis: sicut

etiam beatus Hieronymus ostendit super missus est: tamen nullo modo credo quod dubitatio illa fuerit firma in mente Ioseph de nephario opere. Licet autem aliqui hoc attribuant Augustino in factum castissimum marie uirginis uterum: uel uidi portam. Tamen uidi magnos uiros & solennes asserentes quod ille sermo nunquam fuit Augustinus. sed nescio cuius alterius: & fuit sibi per errorem attributus: unde in illo sermone aliquid continetur: quod nisi pie exponatur propter reuerentiam: falsitate magna continet istud. Postremo quia uidet gressibus grauari: intelligit eius uterum grauidari: hoc enim est falsum: quia sicut ipsa fuit sine dolore puerpera: & sine pudore mater effecta: sic semper fuit sine grauatione grauida: nec mater grauaui sue carnis pondere: qui in sua carne omnium peccatorum onera uenerat portare. Et si consideres illius sermonis latinum: satis uidetur incultum & ineptum: & contra usitatum modum loquendi ipsius Augustini. Quicquid sit de illo sermone non est dubium quod magistrorum fuit opinio quod Ioseph dubitauerit. Aliqui procedunt uia media que est tertia. scilicet quod Ioseph admiratione repletus ex plenitudine sanctitatis quam probauerat in uirgine nullo modo uolebat inclinari ad credendum de uirgine aliquid sinistrum: & uidens uirginem concepisse stupebat quod hoc esset: & in isto stupore partim ex reuerentia uirginis: partim ex incomprehensione operis: cogitabat seipsum abscondere: & sic occulte eam dimittere: & totum deo committere donec deus aliter diffiniret: & ideo dicunt quod nec de uirgine aliquid mali sensit: nec mysterium apprehendit: & ideo angelus sibi reuelauit. Hanc ultimam sententiam non credo de facili posse impugnari: & tamen undique magnum uirginis testimonium: quia si Ioseph dubitauit certum est quod ab ipso non fuit conceptus sacratissime uirginis. Sic ergo certificatus reuerendissime & iocundissime stetit cum sacratissima uirgine donec aduenit tempus quo ad bethleem oportuit ire ad prescriptum secundum imperiale edictum.

Iesus maria natus. Cap. xi.

Sacramentum sublimissimum natiuitatis dominice ad reuerendum: sanctissimum ad imitandum: dulcissimum ad recogitandum: suauissimum ad predicandum: fructuosissimum ad recipiendum: nunc proponitur nobis. Post aduentum sacratissime uirginis cum uirgineo sponso suo Ioseph ad bethleem ciuitatem dauid: ad quam necessitate professionis & descriptionis uniuersi orbis per imperium cesaris augusti adducti sunt: illi pauperes & uirginei coniuges non inuento hospicio pro sua paupertate: & populorum multitudine: compulsi sunt in diuerso declinare: ac pernoctare in medio bestiarum. Factum est autem dum esset ibi completi sunt dies sacratissime uirginis & peperit primogenitum filium suum dei patris & ipsius matris uirginis ante quem nullus: & post quem nullus & cetera. Nota que euangelica describit histona. O anima mea euiscerare tota in occursum uirginis matris portantis in utero sal

uatorem & quam uides erabundam & ab omni officio seculari: benigne niteris introducere in hospitium cordis tui: non enim horrebit ad te diuertere qui pro te ad tantam penuriam uoluit deuenire: nec etiam in te deerit stabulum iumentorum propter tuos bestiales defectus: quos tamen excludes si deuota fueris tam benigna influenza nati regis: quam misericors aduocatio pro te uirginis matris. Attende autem circa istius natiuitatis consideranda solennia

Tempus:

Locum

Modum

Suppositum

Naturam uisibilem

patientem uirginem

Angelorum obsequium

Pastorum beneficium

Uniuersae creature testimonium.

De his singulis considerandum est: licet non intendam ea distinguere: quin adinuicem mutuo repetantur tam pro deuotionis replicanda efficacia: quam etiam pro huius beati festi conuertenda materia. Tempus autem fuit medie noctis qua hora natus esse creditur: & de descriptionis uniuersalis sub imperatore romane orbis. Ut autem de materia contemplandi simul & praedicandi introduco auctoritatem **Mat. xxv.** Media nocte clamor factus est: Ecce sponsus uenit: ubi diuine dispensationis archana circa natiuitatis mysterium declaratur: & signatur tempus ne in certa expectatione languescat anima sponsa uerbi. Media inquit nocte fuerat enim anxiosa sponsa diuersis prophetarum oraculis admonita clamauerat. Aggeus secundo. Veniet desideratus cunctis gentibus. Ad diderat **Abacuc. ii.** Adhuc uisus est: procul apparebit in finem: & non metietur si moram fecerit &c. Adiunxerat autem deus **Apoc. ultimo.** Ecce uenit cito: quod sepe cantatum est in ecclesia his diebus. Adhuc tamen sponsa lassatur desiderio: obsecrat: postulat: ueni domine & noli tardare: lachrymatur: in terrogat ubi est uerbum domini: ueniat. **Hier. xvii.** Et illud **Cant. v.** Nunciate dilecto meo: quia amore langueo. Et illud **Cant. viii.** Quis mihi det te fratrem meum surgentem ubera matris mee ut inueniam te solum fons & deosculer. q. d. Gaudeo te clausum incarcerationis in utero matris mee: sed desidero te uidere foris cum iocunda partitione natiuitatis tue. Vbi notatur quod quicquid dictum est supra de mysterio incarnationis potest adduci ad iubilum natiuitatis. Id enim quod tunc factum est in utero: nunc manifestatum est in mundo. Talibus ergo suspensis anime desiderantis ac postulantis satisfacit uerbum propositum. ne diutius prestolatione languescat. Et est quidem.

Expletium mysterii propter congruentiam temporis: quia tempore acceptabile: media nocte: tunc quidem fuit tempus acceptabile ad occidendos egypcios: & liberandos hebreos. Media nocte ingrediar egyptum. **Exo. xi.**

Expressum magisterii propter industriam operis: quia opus inextimabile cum dicitur factus est. **Zelus domini exercitus faciet: hoc dicit Esaias. ix. c. de paruulo nato: & filio dato.**

Impensum adiutorii propter excellentiam muneris: quia munus inestimabile. Clamor inquit factus est: & ideo prosternuntur hostes a uoce clamantis primi **Re. iii.** Ecce ego facio uerbum in israel quod quicumque audient: timent ambe aures eius. **Et esai. vi.** Comota sunt superliminaria cardinum a uoce clamantis.

Quietatum desiderii propter attinentiam generis: quia genus insolubile. Ecce inquit sponsus uenit **Apoc. ultimo.** Sponsus & sponsa dicunt ueni.

Attende autem quod media nox fuit hora congrua huius sacre natiuitatis propter triplicem significantiam. scilicet

Transgressionis culpe

Passionis assumpte

Contemplationis extatice.

Primo quidem transgressionis culpe: quia tunc uenit magnus medicus: quando magnus ubique iacebat egrotus. Quod optime fuit figuratum in illa descriptione facta sub rege idolatra & in uniuersali pace sperii totius orbis sub dominio sacrilege ciuitatis: per hoc enim ostendebatur diabolus regnare in mundo: quia omnes scribebatur sub idolatrie cultu: unde etiam noster emanuel qui sciuit reprobare malum & eligere bonum, exclusio de ciuitate romana ritu cultus sacrilegi ubi statuit sedem regni sui & totius cultus diuini: in cuius signum in hora natiuitatis sue prostrauit templum pacis: quia pacem idolatrie: & regni carnis uenerat destructurus. licet autem nox tam tenebrose culpe accipiat maledictionem a **iob. iii.** & sapiens dicit in sapientia. **xvii.** Sidera limbo flamma illuminare non poterunt noctem illam horrendam. In huius igitur noctis medio debuit oriri lux gratie in iesu ad ipsam expurgandam: quia habitantibus in regione umbrae mortis: lux orta est eis **Esa. xi.** In signum etiam quod recognoscentibus se plene uitiosos & tenebrosos oritur iesus. scilicet gratia quia lux in tenebris lucet. **Io. primo.** Secundo in significationem afflictionis assumpte. Ipse enim rex glorie omnia signa maiestatis & claritatis abscondit & se paupertate uilitate & multiplici cruce obscurauit. Quod bene **iob** luget in eius persona. **d.** Noctes laboriosas numeravi mihi. Vere tu bone iesu enumerasti & non alius: quia tuorum laborum & dolorum & noctuum te obscurantium: non est nisi apud te numerus: cuius sapientie non est numerus: propter quod etiam omnia sunt obscura. scilicet tempus locus: uagitus: humilitas: diuersorum stabulum: presepium: confortium: ut omnia clamet: quia semetipsum exinanuit personam serui accipiens. Tertio in signum contemplationis extatice. Saluatoris enim ortus insuper mundanos contemplationis excessus non uidetur nisi ab illis quibus sol mundane prosperitatis occubuit: & quibus omne creatum nigrescit: ut sic nox illorum illuminetur: sicut dies claritatis diuine. Et tunc uere si-

cut tenebre eius: ita & lumen eius: quia tanto illuminatur limpidius: quanto in mundanis passionibus plenius obscuratur: & tunc etiam talis nox est illuminatio eorum in delictis suis. **O** deus omnipotens qui hanc sacratissimam noctem fecisti ueri luminis illustratione dare: duc nos cum Dionysio ad diuinarum tenebrarum radiū: ut in ipsis tuam lucē facessibilem in splendoribus sanctorum possimus dulciter intueri. **H**e sunt tenebre latibulum domini secundū ps. & caliginosa nubes quā moyses intrat, ut sibi appeat gloria domini: uel uisio similis glorie domini in uertice montis: postquā ignis ardens propter experientiam caloris: quā quasi claritas resurgens propter priuationem immediate uisionis dum sumus in nocte presentis peregrinationis. **C**irca clamorē uero notatur quod hec benedicta natiuitas dicitur clamor propter tria. **f.**

Prostrationē hostilis exercitus

Magnificationem effectus

Diffusionem sonitus

Nam aggredientes pugnare uociferantur & clamant sicut patet in gedeone iudi. vii. qui trecentis assumptis datis eis lanceis cum faculis occultis: & tubis in manibus dicit eis. **Q**uod me facere uidebitis id facite: & quod fecero sequamini: & clamate domino & gedeon. **O** quod pulchrum mysterium: quod exponendum dimitto menti deuote: propter breuitatem. **F**uit etiam figuratus iste clamor pmi Re. iiii. quādo archa dei uenit in castra: & uociferantibus filiis israel clamauerunt philistei: ue nobis quod nos liberabit de manu deorum sublimium istorum: ue re ululauerunt demones quādo archa humilitatis iesu uenit in castra fideliter: nam ipsos & omnium uitiorum exercitum dux noster hodie captiuauit. **N**onne natiuitas uirginea captiuauit luxuriā? **N**atiuitas humilitas & paruulitas deiecit superbiam? **P**aupertas auaritiā? **C**haritas inuidiam? **P**ueri mititas irā? **S**ocietas laborioforum animalium accidiam? **T**enuitas uictus gulam? quia paruo lacte pastus ē per quem nec ales esurit. **E**t nonne presepis & stabuli bouis & asini uilitas & paupertas, omnem mundi uanitatem deiecit? **A**dificant prelati ecclesie pompam fugere: quia pastor israel & angelorum rex? **M**utato habitu ingressus est bellum cū paniculis paupertatis: & uagantibus paruulitatis. **E**t tamen contra superbiam luciferi & alia uitia sic nascendo clamauit: quēadmodum cum leo rugit: & cū clamasset locuta sunt septem tonitrua uoces suas. **A**poc. iiii. sub sexto angelo tuba canente. **Q**uia in clamore huius natiuitatis septenarius uirtutum contra uitioꝝ acies more tonitruī ipsa confringendo intonuit.

Quia dux noster in prima acie commisit eum nichanore: & ipsum deiecit. ii. mach. ultimo. **E**xultemus igitur & letemur coram presepio regis nati: sicut exultant uictores qui diuidunt sua spolia: quia sedes celestis quibus expoliati sunt demones, nobis per uictoriam nati paruuli diuidetur. **¶** **S**ecundo dicitur

tur clamor propter magnificationem effectus. **C**lamor enim uehemens, est ultimum de potentia in uoce. **E**t quia de omnibus dixit deus & facta sunt: omnia communiter communia facere fuit quasi loqui de eis submisit. **Q**uando autem fecit deum hominem & hominem deū: & quādo natū deū paruulū hodie demonstrauit, tunc quod clamauit ex toto se: nihil enim magis impossibile est in creata natura fieri: quasi mulierem effici matrem dei: & naturam hominis deo in persona uniri: propter quod potest dici tempus talis operis & dominice natiuitatis, tempus plenitudinis: quia tunc uterus uirginis fuit.

¶ **V**terus plenus gratia fecundante

Intellectus fide illustrante

Affectus charitate feruente

Aspectus gaudio affluente.

Dum eundem conspiciebat natum uten sui quem indubitanter tenebat filium dei.

Effectus fuit plenus solitudine ministrante. **S**atagebat autem sacratissima uirgo circa frequens ministerium tam uagientis paruuli: quod omnium infantium necessitatum christi: & non solum nunc in paruulo: sed in tota uita secum conuersantis in mundo. **A**ue inquit angelus ad eam gratia plena. **T**unc etiam adimpleta est quarta generatio de qua dictū ē supra: quia de muliere sine uiro: generatione quā reuertetur huc dixit deus ad abrahā Gen. xv. **Q**uia hac ultima christi generatione est homo reductus ad dei unionem: **P**lenus etiam fuit dei filius gratia consumante de plenitudine cuius accipiunt oēs. **I**o. primo: quia uidimus gloriam eius gloriam quasi &c. **C**ōpleta est mundi fabricatio. **A**nte sicut uas semiplenum agitabatur mundus superstitione idolorum: & distractione amoris temporalium: at ubi super omnes ordines angelorum facti sunt grauius qui decrant. **f.** maternitatis dei: & personalis unionis: debet esse firma & sana omnis creatura in cultu illius dei qui eam ex amore fabricauit creādo: & eam ex amoris excessu sibi uniendo redemit. **E**t hoc etiam uniuersum fuit plenum gratia restaurante: quādo in dispositione plenitudinis temporum placuit deo restaurare omnia. **A**d Eph. i. **E**t tunc impleta ē dei dispositio: quādo de genere humano angelica restauratur ruina. **V**ere tempus plenitudinis quod sic omnia adimpleuit: propter quod apo. ad gala. iiii. **A**t ubi uenit plenitudo temporis. **I**am non potest insultari deo nostro nec ministris eius: sicut **H**elias. iiii. **R**e. insultabat sacerdotibus baal. d. **C**lamate uoce maiore. **N**on enim potest in creaturis aliquid altius intonari: quod deum hominem fieri. **E**t hic ē ille clamor qui ad aures domini peruenit, ut iam humana natura non formidet in suis desideriis exaudiri: & secure dicat de iesu suo. **D**omine exaudi orationem meam &c. **T**ertio dicitur clamor propter diffusionem sonitus. **I**n clamore enim cito uox diffunditur. **S**ed nunquid non omnino mundus audiuit clamorem qui factus est. **H**odie equidem in omnem terram exiuit sonus eorum &c. **P**ersecute-

mus ab omnibus creaturis & nobis oēs una uoce
respondent: quia uerum est quod audierunt: & mi-
raculorum signis angelice iubilationi concordant.
& nobis simul cum angelo triūphanter predicant:
quia natus est nobis hodie saluator.

Angeli audierunt: quia exercitum miserunt ad ob-
sequium nati regis.

Celi nouerunt: quia stellam protinus miserunt.

Aer audiuit: quia media nocte resplenduit.

Aqua audiuit: quia in oleum conuersa de taberna
ementoria in tyberim defluxit.

Arbores audierunt: quia uinee engaddi balsamum
produxerunt.

Bestie cognouerunt: quia paruulum adorauerunt.

Lapides cognouerunt: quia in templo pacis ruen-
tes: uictorie regis nostri testimonium reddiderunt.

Infernus agnouit: quia inimicos regis nati ut cor-
ruptores nature quam assumpserat puniendos ab-
sorbuat.

Et sic solus homo peccator est: pro quo so-
lo surdus clamor factus est: felix ille de quo potest
dicere: clamans paruulus noster natus. Clamor me-
us intonuit in aures eius. Et tunc ergo & nos da-
memus i celum: & miserebitur nostri deus noster.

Quia clamauerūt iusti & dominus exaudiuit eos.

Nec dubium: quia isto clamore clamat qui est fa-
ctus hodie: qui est christus iesus, qui est clamor no-
ster & omnia nostra. Circa tertium. i. expressionem
magisterii per industriam operis, debes notare qd
hic confidero.

Factionem Est at factio potētie operantis

Defectionem Defectio excellētie hūiliantis

Refactionem Refectio misericordie remittētis

Confectionem Confectio sapiētie tēperātis

Perfectionem Perfectio glorie cōsumātis

Mira est ergo hec factura: quia uerbum caro factū
est. ¶ Quietationem autem desiderii propter atti-
nentiam generis notat demonstratio sponsi: cum
dicitur. Ecce sponsus uenit. Iste sponsus est formo-
sus pulchritudine: amarus tenetudine: & dul-
cedine & nostre charitatis plenitudine. Assūpta si-
militudine nobis est cōformis: & eterna altitudi-
ne deiformis. ¶ Beate sponse uigilantes que iue-
niuntur occurrere sponso nato: Tunc enim erunt
parate si fuerint ornate bysso splendenti & candi-
do. Byssinum sunt iustificationes sanctorū. Apoc.
xix. Puer autem iesus magister fidei nos quasi in
omnibus factis suis ad inuisibilia subfolle: prophe-
tatum enim erat de ipso: quia auferet regnum ca-
ptiuitatis nostre: iuxta illud. Ecce rex uenit domi-
nus uniuerse terre: & ipse auferet iugum captiuita-
tis nostre: quia ipse in populo iudeorum & in do-
mo dauid esset reformator regie potestatis. Dauid
inquit Ezechiel. xxxiii. Seruus meus princeps in
medio eorum. Et Esa. ix. Super solium Dauid sede-
bit: & super regnum eius ut corroboret illud: & in
ps. lxxi. Dominabitur a mari usq; ad mare. Quod
in eius aduentu esset resplendentia luminis. Sur-

ge inquit Esa. & illuminare hierusalem. Quod etiā
esset iustitia regiminis & abundantia pacis ps. Ori-
etur i diebus eius iustitia &c. In omnibus his si be-
ne attendas nos ad inuisibilia rapuit: ut uisibilia cō-
temnere doceat: nam sensibilibus apparent contra-
ria: ipse enim mox natus factus est sernus: unde di-
cit Beda. Eo tempore dignatus est nasci: quo pro
eo census cesari daretur: ascriberetur: & ob nostri li-
berationem ipse seruitio subderetur. Eo etiam tem-
pore quo natus est regnum dauid sensibilibus erat
destructum: & alienigena herodes regnabat: origi-
ne ydumeus: ut impleteretur prophetia iacob. gen. pe-
nultimo. Non auferetur sceptrū de iuda &c. Quia
ut dicit Criso. super Mat. Quādiu iudaica gens iu-
dicibus & regibus quāuis peccatoribus tenebatur,
prophete mittebantur ad remedium eius. Nūc autē
quando lex dei sub potestate regis iniqui tenebat:
nascitur christus: quia magis desperabilis infirmi-
tas, medicum artificiosorem requirebat. Reformatio
ergo regni dauid per iesum, est in robore gratie,
per solium crucis eius: in quo dominatur amari-
culpe quam expulit usq; ad mare pene quā assūpsit a
mari mortis quam deglutit usq; ad mare glorio-
se uite in quam transiuit. ¶ Sic & lumen pro-
missum est spiritualis illustrationis mentis, nō cor-
poralis fulgor corporeis oculis: quod comune est
muscis in quo hierusalem. i. ecclesia illustratur. Iux-
ta illud luce. i. Illuminare his qui in tenebris &c.
propter quod media nocte nascitur: tempore quo
nox ē longa & dies minima: iuxta illud Hieremie.
Diem hominis non desiderauit tu scis: quia in tota
uita sua satis fuit obscurus opprobrio. Sicut ergo
mortem nostram suscepit: ut nos ad uitam reduce-
ret: ita etiam seruitutem & alia nostra penalia: ut in
nobis effugaret contraria: & doceret nos artem cō-
sequendi spirituales uictorias ut iſraēl dicitur. Cō-
gruum igitur tempus elegit sapiens iesus ut nasce-
retur in mundo. ¶ Attende autem qd tēpus natiui-
tatis non solum dicitur nox propter predicta: sed
& dies splendida & lucida propter nati regis splen-
dida lumina: & propter sue natiuitatis solēnia: un-
de angelus qui media nocte pastoribus apparuit:
& gaudium magnum euangelizauit dicit. Natus ē
uobis hodie saluator. Quia eius natiuitas licet sit
facta in nocte: & tamen dies sanctificatus qui no-
bis illuxit ab inaccessibili luce beatissime trinitatis:
ubi notatur qd hoc benedictum hodie non solum
est eternum propter paternam generationem: de
qua dicitur in ps. Filius meus es tu &c. sed etiā
temporale propter maternam natiuitatem: qua na-
tus est hodie ex semine Dauid secundum carnem
per participationem uirginis matris. Est autē ista
benedicta dies

Votiis desideriis expectata

Figuris mysticis presignata

Beneficiis uberrimis exhibita

Deuotis obsequiis celebrata

Primo est uotiuus desiderii expectata

Ab angelo in celo pro ruina reparanda

A sanctis in mundo pro redemptione faciēda

A iustis in limbo pro gloria uisionis habenda.

Desiderabant angeli suam ruiam restaurari & de hominibus sedes uacuas repleri: propter quod in ortu saluatoris gaudent clamant & annunciant gaudium magnum: & cantant gloriam deo: & hominibus pacem. Facti sunt enim hodie homines & angeli celestis patrie concives: & completur in hominibus illud Deutero. xxvii. Hodie factus est populus domini dei tui. Desiderabāt etiam sancti in mundo infirmi languore fomitis oppressiōe legis inuoluti cecitate & tenebris. Quid enim desiderabilius q̄ sanitas infirmo: claritas ceco: & libertas seruo? ¶ Ortus autem saluatoris superat tyrannidem fomitis, ne regnet peccatum in nostro mortali corpore: quia de peccato damnavit peccatum in carne: ad Roma. viii. Superauit iugum legis & scriptum diaboli exactoris. Efa. ix. Iugum enim humeri eius & cetera. ¶ Hodie etiam exortum est in tenebris lumen rectis. Ego inquit saluator lux ueni in mundum Ioannis. iii. Oriēte autem hac luce immo sole iustitie: Malachie. iii. Facta est

Via inerrabilis

Veritas infallibilis

Vita interminabilis.

Quia ipse est uia ueritas & uita. Ioan. xvi. Quid autē desiderabat Dauid clamans. Ostende faciem tuā: nisi sanitatem infirmitatis. Excita potentiam tuam & ueni: nisi redditionem libertatis huiusmodi desiderio tractus Ioel. ult. d. In illa die stillabunt montes dulcedinem. ¶ Desiderabant etiam captiui in limbo

Vt incarcerationi liberationem

Vt exheredatī possessionem

Vt spoliati restitutionem

Desinebat enim diabolus carceratos sanctos p̄res

Allegans lapsum prime transgressionis

Cyrographum obliuionis

Titulum prescriptionis.

Et ideo expectabant beatam spem & aduentū domini. Natus est saluator. Reparauit lapsum: deleuit cyrographum: & soluit precium: anulauit titulum: aperuit ianuam beate uisionis: lapsus nō obliuauit quem dominus indulsit. Nec cyrographum ualuit: cuius deus pretium soluit: nec prescriptio currit: semper enim iniusta fuit. ¶ Huius igit̄ dei desiderio clamant sancti patres in limbo. En hec ē dies quam expectabamus: inuenimus: uidimus. Tre. tertio. Hanc Abrahā ut uideret exultauit: uidit: & gauisus est. Io. secundo: dies desiderabilis: di-

es amabilis: dies iocunditatis & letitiae: dies suauitatis & misericordie: in qua

Celum reparatur

Mundus illuminatur

Limbus expoliatur.

¶ De hac scriptū ē singlari p̄me. Re. viii. Hodie Samuel uenit in ciuitatem: & sacrificium est populo in excelsis. Samuel a deo nominatus a deo postulatus est dei filius qui est desideratus cunctis gentibus. Aggei. ii. Et hic uenit hodie in mūdi ciuitatē: dū nobis apparuit natus de sacratissima uirgine: & ideo sacrificium est magnum populo in excelsis: dum gloria in altissimis decantatur ab angelis: & annunciat in terra pax hominibus bone uoluntatis. Hodie per totum mundum mellisui facti sunt celi: & in omnibus plateis ecclesie resonat gratiarum actio: & uox laudis: & magnum cantatur alleluia: dum cantat ecclesia. Hodie christus nouus natus est. Hodie christus nobis apparuit. ¶ Secundo fuit hec dies mysticis figuris prefigurata: preuidens enim diuina sapientia lapsum transgressionis: & modum reparationis sicut ab eterno disposuit de incarnationis sacramento: sic in scripturis digessit: sigillauit: & clausit mysteriis: & figuris: quia hodie agnus qui natus est de uirgine maria aperuit: ut dicitur Apoc. v. Librum signatum sigillis septem: figure autem sunt istae.

Virge sicce floratio

Vellens irrigatio

Rubi incōbustio

Porte perpetue clausio

Lapidis sine manibus abscisio

Solis ascensio & descensio in horolo. Efaie trigesimo quarto.

Et preter hec multiplex prophetie predicatio.

¶ Que omnia adimpleta sunt & aperta. primi Regum. decimo. Venerunt omnia signa panter in illa die. Vnde saluator omnia dicit in se esse completa: luce quarto. Quia hodie impleta est scriptura hec in auribus nostris. ¶ Tertio fuit uberrimis beneficiis exhibita. Hodie enim homo in deum exaltatur: lex innouatur: libertas datur: ueritas declaratur: humanum genus ab infirmitate curatur: luce. decimo tertio. Sanitates perficio hodie & cras: & tertia die consumor, hodie dies natiuitatis: cras tempus conuersationis: & passionis: tertia dies resurrectionis propter quod dicitur Iosue. v. Hodie auferam a uobis opprobrium egypti. ¶ Quarto deuoris obsequiis celebrata: quia hodie datum est homini summum honoris priuilegium: quia hodie.

Numeri. xvii.

Iudicum. vi.

Exodi. iii.

Ezechielis. xliii.

Dan. ii.

Letati sunt angeli
Gratulati sunt celi
Locundati pastores
Inuitati magi.

Qui nullo angelos apprehendit: sed semē abrahe. Gaudeamus igitur & letemur, quia hodie restituit deus israel mihi regnum patris mei: secundum Regum decimo sexto. Et ideo deus paruulus in presepio hodie offertur pro nobis: Leuiti. Oblata est hodie uictima pro peccato & holocaustum domino: & ideo exaltata est humana natura coram angelis: quia ipsam quam supra se regna re conspiciunt: de cetero coram se prostratam uidere pertimescunt: ut merito dicatur homini hodie incipiam te exaltare coram omni israel: ludi tertio. Et sic pater quam congruenti tempore christus nasci elegit. Descriptio autem superius posita in malum: potest aliquid significare in bonum. Ipse enim cesar qui interpretatur possessor principatus, aut stans sollemniter: signat iesum christum: de quo cantamus: quod factus est principatus super humerum eius: qui stat sollemniter in eternitate: quia milia milium ministrant ei: Dan. septimo. Ab isto exit edictum: ut describatur uniuersus orbis. Orbis enim ratione rotunditatis est uita hominis: que circulariter a deo: per deum: in deum debet moueri: debet ergo uniuersus describi: quia tota uita nostra debet recogitari ante oculos huius paruuli: quia ipse est liber uite: in quo scribuntur omnes electi.

Circa locum debes attendere quod puer iesus bethleem elegit: natiuitati in signum humilitatis originis: hierusalem passioni ad augmentum dedecoris. Nihilominus uoluit in bethleem nasci ut ostenderetur filius dauid qui de bethleem fuit: & ostenderet se regem secundum utramque naturam. Non auferetur septem de iuda: Gen. quod dragesimonono. Et ut ostenderet in se completi quod promissum erat dauid de eternitate regis. Unde de ipso prophetauit: Esa. Super solium dauid & super regnum eius sedebit: & Luce primo. Dabit ei dominus & cetera. Quod iudei intelligentes dixerunt. Nonne de semine dauid christus uenit: & de bethleem castello. Ideo & Michae. Effrata Bethleem paruulus es in milibus iuda: ex te enim exiet dux: qui regat populum meum israel. Sed ut ostendat quod regnum eius non est de hoc mundo quantum ad pompam: hoc bene declarat diuersorium: stabulum: presepio: & iumentorum consortium. Subinfert quod iste paruulus qui sic est despectus apparens in carne est deus regnans in eternitate cum dicit. Et egressus

eius sicut a principio dierum eternitatis. Transeamus ergo carissimi ad hanc bethleem cum sanctis pastoribus: & uideamus hoc uerbum quod factum est quod dominus ostendit nobis: Luce secundo. Sed prius oportet transire, si uis ad uisum nem peruenire. Transire est in bona operatione perficere: uidere est in contemplatione gustare. Gustare inquit propheta & uidere: quoniam suauis est dominus. Primo ergo est profectus bone operationis: post sequitur gustus contemplationis: unde & pastores dicunt. Transeamus & uideamus uerbum & cetera. Verbum enim quod est eternaliter genitum audiuius: cum dictum est. In principio erat uerbum & cetera: sed uidere nequiuimus: quia lucem habitat inaccessibilem. Sed transeamus usque bethleem & uideamus uerbum factum: quia uerbum caro factum est & cetera. Quam delectabiliter debemus transire ad hanc bethleem: omnia enim nos debent mouere que mouent ciues de ciuitate in ciuitatem transire. Transierunt enim homines.

Ad emendum necessaria

Ad discendum utilia

Ad experiendum solacia

Ad uidendum mirabilia:

Primo ad emendum necessaria propter hoc transeas ad bethleem presepio: & eme panem angelorum pro precio: immo reiecto cuncto affectu mundano. Inuitat enim Esa. quinquagesimo quinto. Omnes sitientes uenite ad aquas: & qui non habetis argentum & cetera. Vbi ostendit quod emere est proicere ex affectu: & quod istud precium est reiectio utilitatis: non donatio preciositatis: unde iste paruulus noster non uult nostra temporalia: nisi forsan in suis pauperibus: sed uult nos ipsa relinquere: uenite inquit emite absque argento: & absque ulla commutatione uinum & lac: quasi dicat. Nullo modo uestra uilia uolo: sed gratis do uobis preciosa. Sed repute emptionem uestre miserie eiectionem.

Relinquitte tristitiam accidie: & dabo uobis uinum iocunditatis. Relinquitte immunditiam concupiscentie & dabo uobis lac puritatis. Audite ergo audientes me & comedite bonum: qui usque nunc comedistis malum: & delebitur in crassitudine anima uestra. Quod necessaria sunt hec. Ipse est cibus noster: unde & in presepio reclinatur: quia caro eius uere est cibus: Io. vi. Ipse est uestimentum de quo apostolus induimini dominum iesum christum. Secundo ad discendum utilia. Que autem utiliora possunt addisci: quod in scolis bethleem docetur. Ibi enim doce

tur.

Vnde fugetur ignorantia**V**nde excludatur inopia**V**nde acquiratur sanitas**V**nde percipiatur glorie sublimitas.

Ibi enim natus est dominus tuus qui te docet utilia: cuius presepium est doctrine magne magisterium. **T**ertio ad experiendum solatia. **O** quod sua solatia ibi inveniuntur dum sacra oscula uirginis matris dei & hominis intuemur. **O** dulcis armonia mutui iubili: amplexus uirginis: & cantus angelici. **O** quod gratiosum solacium reor uidere regem: uidere gratiosissimam matrem aduocatam pro uenia: uidere iudicem factum paruulum infan- tem obmutescens in sententia: uidere paruulum liberalissimum omnia condonantem: donantem: ar- ridentem: amplexantem: osculantem: & peccatore conuersum secum ad matris ubera applicantem: si tamen conuersus fuerit efficaciter & efficiatur si- cut paruulus iste. **Q**uarto ad uidendum mira- bilia. **V**is uidere mirabilia & stupenda: nam ibi ap- rent si consideretur.

Virtus operans**V**irgo generans**C**reatura obtemperans**I**unctura confederans.

Virtus fuit: non angelica: sed diuina non succes- sua: sed instantanea: bonitati spiritus sancti attri- buta. **N**ec secundum naturam: ut generatio com- munis. **N**ec preter naturam ut serpens de uirga. **N**ec contra naturam: ut status uel retrocessio solis: sed su- pra naturam ubi non attingit influentia create uir- tutis. **M**atth. primo. **Q**uod enim in ea natum est de spiritu sancto est. **V**irgo generans, concepit sine semine: sine libidine: portauit sine labore: sine grauedine: peperit sine dolore: sine corruptione pe- perit inquam uirgo manens & patrem & filium: & ho- minem & deum: temporalem & eternum: unde non queratur hic naturalis cursus: ubi est diuine admi- rabilitatis & sanctitatis influxus: **L**uce primo. ideo quod & quod nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei. **N**ascitur enim humilis paruulus.

Cuius domus diuersorium**C**uius lectus presepium**C**uius seruientes bos & asinus**C**uius solacium amplexus uirginis.

Nam si consideretur creatura obtemperans si- ue contestans: uidentur hic mirabilia: quia celi cho- rus cantant: angeli cantant: stella oritur: fons olei pro- labitur. **M**ala pax conruit. **O**dor celestis figuratus in balsamo de uineis pululauit. **V**ides ergo quot mira- bilia: quot solacia quod necessaria: quod utilia tibi in ista be- thleem proponuntur. **B**ene alio nomine uocatur effrata: i. fructifera in qua tibi tot proueniunt fru- ctuosae. **C**anta ergo & iubila bethleem ciuitas dei summi & cetera. **E**t ista suauia mirabilia tibi ostē-

dere uolo ut possis cantare canticum nouum isti deo paruulo: quia mirabilia fecit: non quidem illa antiqua mirabilia maiestatis que fecit in egypto: & in mari rubro: sed mirabilia chantatis que fecit in pre- sepio: hoc desiderarunt sancti patres: **E**cclasiastici. trigesimo quarto. **I**nnoua signa: & immuta mira- bilia: quasi dicat: fecisti mirabilia potentie: ostendi sti signa iustitie hec uidimus & timuimus: dum su- migaret mons & audirentur tonitrua in monte sy- nai & uiderentur fulgura: unde diximus. **N**on lo- quarur nobis dominus. **E**xo. xx. **T**onitruum enim ipsius quis poterit sustinere. **S**ed innoua signa & i- muta mirabilia: fac mirabilia clementie & charita- tis feruide in deo paruulo: in humili presepio: que uideamus & diligamus. **H**ec autem facta sunt in uer- bo quod fecit dominus in bethleem & ostēdit no- bis: **A**udiuimus de uerbo eterno: sed non com- prehendimus. longitudinem eternitatis: latitudi- nem immensitatis: plenitudinem glorie: celsitudi- nem maiestatis: fortitudinem potestatis: plenitu- dinem sapientie: rectitudinem iustitie: opulenti- am bonitatis. **S**ed uide anima mea innouata si- gna charitatis & mirabilia: quia propter nos: & in- ter nos admittit.

Eternitas nouitatem**I**mmensitas bonitatem**P**ulchritudo obscuritatem**C**elsitudo abiectionem**F**ortitudo infirmitatem**S**apientia infantiam**I**ustitia reatum**O**pulentia egestatem.

Et quis audiuit unquam tale: uel quis uidit huic si- mile. **H**ec sunt signa & mirabilia que nusquam alibi ui- sa sunt in terra: nisi in bethleem nostra: ubi eternitas facta est noua. **I**mmensitas parua: pulchritudo de- formis: maiestas abiecta: sapientia muta: fortitudo iafirma: iustitia rea: opulentia egena. **N**onne uidetur tibi ista mirabilia: hec omnia uidere possumus que fecit iunctura confederans deum & hominem in uerbo quod factum est: quod fecit dominus & ostēdit nobis. **P**rimo uis uidere eternitatem no- uam: quia filius dei est factus temporalis caro: & ho- die temporaliter natus: qui est in sua natura eternus. **A**d Gala. quarto. **A**t ubi uenit plenitudo temporis misit deus & cetera. **A**udi dubium quia eternum. **E**ternus enim pater: eternus filius eternus spiritus sanctus: factum ex muliere: ecce initium generatio- nis ex matre: factum sub lege: ecce initium domi- nationis ex tempore. **E**st ergo idem factus & eter- nus: sed ad quid: ut eos qui sub lege erant redime- ret. **V**ide anima mea: non poterat se redimere nisi precium haberet: nec debebat secundum legem ni- si esset propinquus homo: propinquus erat: sed precium non habebat: deus precium habebat: sed propinquus non erat: non debebat nisi

homo nec poterat nisi deus: factus est igitur deus propinquus homo: factus est noster iesus preciosus or auro mundo obrico: E sa. decimotertio. **Sacculum** pecunie secum tulit: quia deus homo in carne apparuit: & uerbum in carne quasi pecuniam in sacco abscondit: & hominem reum redemit. **Secundo** admittit immensitas bonitatem: quia uerbum abbreviatum fecit dominus super terram. **Ad Roma. nono.** Verbum inquam diuinitate: immensum: sed positione presepii abbreviatum. **Vnde** dicit Bernar. uerbum illud naturaliter productum est: positione abbreviatum super terram: contra modernorum grammatice: que naturaliter correpta positione producit. **Hanc** nouam grammatice tenet qui naturaliter breues producunt positione in solita: dum homines despecti conditione propria grandescunt superbia si ponantur in pastoralis cura. **Sed** noster paruulus iesus eos qui se producent in fastuosa pompa: producit in longum tormentum: & despectum eternum in infernali pena. Ipse enim iesus benedictus hodie factus est pastor: & pastus simplicium iumentorum: contra morem talium superbiorum: uagit inquit inter arcta conditus presepia. **Vnde** anima mea dulcia mirabilia: & ideo tibi necessaria: tua necessitas non minus quam dei filio supplebatur: sed tua possibilitas non capiebat immensum. **Et** ideo maior erat necessitas quam capacitas: & ideo mirabilis dispensatio consilii charitatis diuine utriusque prouidet: ut scilicet nobis daret filium quo indigebamus: & paruulum quem capere poteramus. **Ideo** paruulus natus est nobis: & filius datus est nobis. **Tertio** admittit pulchritudo obscuritate: quia quid iocunditatis habeo si non possum uidere immensum charitatis donum: Ecclesiastici quinto. **Quid** prodest possessori nisi quod cernit diuitias oculis suis: Si uenerit ad me: ait lob non: non uidebo eum. **Et** ideo oportuit quod noster moyses faciem uelaret: quia non poterant intendere in eum filii israel propter claritatem uultus eius: unde & in nostro iesu operata est illa benedicta facies: in quam desiderant angeli prospicere. **prime: Pe. primo.** **Sacco** mortalitatis nostre: ut non solum inuisibilem uideremus uisibili specie: sed nobis similem amaremus in nostra carne. **Et** sic admittit pulchritudo obscuritatem: ut sic uideremus solem obumbratum nube: scilicet illa columnari que precedebat filios israel in uie ducatu. **Obumbravit** solem in die: quem uidere non poterant in suo fulgore: Apocalypsis septimo. **Sol** factus est niger sicut factus cilicinus. **Sol** iustitie christus deus noster: qui est splendor glorie & figura substantie dei patris. **Ad** Hebreos primo. **Speciosior** plane sole & super omnem dispositionem stellarum luci comparatus inuenitur prior: Sapientie quarto. **Et** tamen propter nos factus est quasi facies cilicinus **Saccus** est nostra mortalitas propter uilitatem: cili-

cinus propter asperitatem. **Quarto** admittit cel situdo abiectio: quia si deus hunc iesum mihi fecisset uisibilem & tamen inaccessibilem: quid mihi consolatio afficeret. **Si** enim sursum collocasset in celo: non possum ascendere: quia non habeo alas aquile. **Quis** ascendet in celum & educet eum de nubibus? **Nemo** inquit Ioannes ascendit in celum: Ioannis tertio. **Ideo** dispensatio fecit illud deorsum: quod erat sursum: fecit abiectum quod erat excelsum: immo ipsemet christus curialissimus cum in forma dei esset semetipsum exinanivit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus. **Et** sic admittit cel situdo abiectio: imperium seruitutem: quia non solum ad me: sed infra me descendit: quando hodie iacuit ad pedes animalium: ille cuius gloriosi pedes uix erant accessibiles altissimis angelorum. **Et** hoc est illud uerbum quod fecit dominus & ostendit nobis: **Ecce** iste deus benedictus fecit omnia ex parte sua: ut eum habeamus.

Sit homo ut ei attineam

Sit paruus ut eum accipiam

Sit uisibilis ut eum cognoscam

Sit humilis ut eum attingam.

Quinto fortitudo admittit infirmitatem quia dices heu me miserum: ex parte mea obstat ne ad illum credam: quia sapiens corde est & fortis robore: lob nono. **Ego** sum reus: & ideo coram sua sapientia uenire erubescio: ego aduersarius: & ideo eius potentiam contremisco: commissa mea pauasco: & ante te erubescio. **Ideo** mira benignitas que semper magnificauit bene facere nobis: suam abscondit sapientiam in simplicitate: ne erubescam comparare: fortitudinem in infirmitate: ne pertimescam accedere. **Simplicitatem** dico in qua absconditur sapientia: non adolescentis: non pueri: sed infantuli: & ideo factus est prudentia simplex sapientia infans: quia inuenietis inquit angelus infantem. **Et** factus sum ut ait psalmista sicut homo non audiens: & non habens in ore suo redargutionem quasi dicat. **Infans** factus sum: ne timeatis agnoscere si estis ignari: quia factus sum sicut homo non audiens. **Non** timeatis reprehendi si estis rei: quia non habeo in ore meo redargutiones. **Et** ne timeas ab eius fortitudine comprehendere: sicut lob decimotertio dicit. **Manum** tuam longe fac a me: & formido tua non me terreat. **Abscondit** iesus benedictus fortitudinem suam in infirmitate: & factus est debilis qui erat fortissimus: lob nono. **Si** fortitudo queritur robustissimus est: & ipse est qui portat omnia uerbo uirtutis sue: ad Hebreos primo. ipsum inquam tale uerbum factum est caro: & non solum homo passibilis: sed etiam mihi in paruilitate similis: & carne mortalis. **Sic** ergo fortitudo admittit infirmitatem: ut securus a credam. **Sexto** iustitia subiit reatum: quia ne dicas quid proderit accedere nisi negocium

meum contingat complere. Est autem hec mea necessitas quia circumseptus sum omni malo: quia priuatus sum omni bono propter culpam meam & debitam penam: & ideo indigeo a malo releuari: & in bono restitui: & hec sunt que desunt mihi. Sed nec sic diuina largitas contrahet manum suam: sed miserans mirabili charitate succurret: & ideo stupendo consilio iustitie subit reatum ut iustificemur a malo: opulencia defectum ut locupletemur in bono. Eum enim qui non nouerant oino peccatum: sed innocentem iesum qui peccatum non fecit: nec est inuentus dolus in ore eius. prima pe. ii. Fecit deus peccatum pro nobis. i. peccati reatum sibi ipso fuit. Esa. liiii. domus posuit in eo iniquitates omnium nostrarum: & hoc ut efficeremur iustitia dei in illo. O uere felicem necessitatem: quia ex quo deus homo. iesus nostrum reatum assumpsit soluendum. uel necesse fuit deum odire seipsum: quod est impossibile. uel reconciliari hominem reum: quod quidem est deo acceptabile & ab ipso intentum. Septimo subiit opulencia egestatem ut locupletaremur in regno. Scitis enim gratiam domini nostri iesu christi: quoniam cum esset diues: propter nos egenus factus est: ut illius inopia diuites essemus. ii. ad Cor. viii. O quam deberemus esse locupletati: quibus deus tantum dedit quod pauper remansit. Vide felicem necessitatem: in qua se posuit obicem pro nobis: amore ebrius bonus iesus: quia necesse est hominem restitui in regnum. uel regem iesum exulare a regno. postquam assumpsit nostram inopiam: & simul in unum conueniunt diues & pauper. Sic igitur anima mea tuus eternus dilectus iesus: quia.

Eternus assumit nouitatem ut ei attineas
Immensus bonitatem ut eum accipias
Pulcherimus obscuritatem ut eum uideas
Altissimus abiectionem: ut ad eum attingas
Sapientissimus simplicitatem: ne erubescas
Fortissimus infirmitatem: ne contremiscas
Iustissimus reatum ut iustificeris a malo
Opulentissimus defectum: ut locupleteris in bono
ut mirabili confectione temperantis sapientie idem tuus benedictus iesus sit.
Factus & eternus
Breuis & immensus
Pulcher & obscurus
Imus & excelsus
Sapiens & mutus
Fortis & infirmus
Iustus & reus
Diues & egenus
Et hoc est uerbum quod fecit dominus in bethleem & ostendit nobis. Vides ergo quam festinanter debes uenire cum pastoribus ad benedictam bethleem.
Vt emas necessaria
Vt discas utilia
Vt experiaris solatia
Vt uideas mirabilia.

Nec mireris si mirabilia sunt in uerbo quod factum est: quia ipse est qui fecit magna & mirabilia & inscrutabilia: quorum non est numerus. Quantum ad tertium. scilicet quantum ad modum licet & illa que nunc dicta sunt ad aliud pertineant: tamen subiungendo possumus aliqua dicere. scilicet quod bonus iesus qui prius in creatione non fuerat cognitus ab apostata angelo & primo parente: mutauit modum in redemptione gratie: ut in alieno nascatur: qui in proprio contemnebatur: & de alieno expugnetur uiriliter qui repugnabat in proprio nequiter. In propria inquit io. i. uenit: & sui eum non receperunt: quia in conditione nature seipsum manifestauit in propria sue maiestatis: & sui tam angeli quam primi parentes conditione nature non cognouerunt eum subiectione culpe: ideo mutauit propria & sumpsit aliena: unde & in uia nascitur non in domo propria: per hoc ostendens quod in alieno nascebatur. Conuenit igitur huic quod scribitur. iii. Reg. ultimo. Rex israel mutauit habitum & ingressus est bellum: ubi quantum ad quattuor describitur hodierna solennitas: ostenditur enim.

Quis assumens
Qualis assumptio
Quid assumptibile
Cur assumptum

Ad primum pertinet persona substantia. Ad secundum unitas distinctia. Ad tertium natura abiectionis. Ad quartum pugna triumphatiua. Stipitem substantiarum declarat sumptio regalis. Rex inquit israel. io. primo. Rabi tu es filius dei tu es rex israel. Et in psalmo. Domini est assumptio nostra & sancti israel regis nostri: gloriosa assumptio: uidelicet nostre carnis. Flexum federatiuum: quod declarat mutatio supernaturalis. Mutauit inquit: hec mutatio fuit totius humanitatis assumptio a diuino supposito. prime Reg. x. Infilius in te spiritus domini: & mutaberis in uirum alterum: ut sint uerba totius trinitatis ad hominem christum palmitem adiectionum declarat conditio habitualis cum dicit habitum primo Romanorum. xxviii. Mutauit Saul habitum suum. Finem reparatiuum declarat uictoralis congressio: cum dicitur. Ingressus est bellum. Hiere. xx. Dominus est mecum tanquam bellator fortis. Quia hic est rex glorie dominus fortis & potens dominus potens in psalmo. ii. pal. xxi. Non est nostra pugna sed dei. Vis uidere iocundam mutationem attende huius regis propria: & uidebis habitus mutationem sumendo aliena: propria regis regum & domini dominatiuum sunt: potentia: opulencia: sapientia: gloria: magnificentia: iustitia. Quies pacifica. Potentia: hester. xiii. Domine rex uniuerse potestatis in ditione tua cuncta sunt posita. Hac mutauit & abscondit in paruulo: quia paruulus natus est nobis. Esaia. ix. De sapientia: Ecclesiastici primo. Unus est altissimus creator omnium rex potens & metuendus nimis sedens super thronum il-

lius & dominans deus. Ipse creauit illam in spiritu sancto: & uidit & dinumerauit & mēsus: & effudit illam super omnia opera sua. Mutauit habitum quia hanc abscondit in infantulo. Tacet enim & uerbum est. Inuenietis infantem inquit angelus. **Luce. sedo.**

De opulētia. Prouerbiorū. **Mecū sūt diuine & gloria & opes superbe. amictum.** Mutauit & iustitia: quia uestitus est panniculū paupertatis: pannis eum inuoluit. **Luce. ii.** De gloria: quia regi scilicet soli deo honor & gloria. **pme Thy. i.** Sed mutauit factum: intrauit diuersorum: elegit presepio. **Luce. ii.** Reclinauit eum in presepio. De magnificētia. **Re. xxii.** dixit micheas **Vidi dominū sedentem super solium excelsum: & omnem exercitum celi assistentem ei a dextris & a sinistris.** Et dān. **Milia milium & hec abscondit paruulus sub stabulo & animalium consortio.** O quanta mutatio: palatium in stabulum: solium in presepio: principū frequentia ioseph & maria: Multitudo ministrorum reuerentia iumentorum. De iustitia clamat i ueteri testamēto. **Reddam ultionem hostibus meis.** Et uocatur dominus exercituum ad faciendam uindictam in nationibus increpationes in populis: uñ & **Esa. ii.** Post multam punitionem dicit. **In omnibus his non est auersus furor eius sed adhuc manus eius extēta: furor hic non aī dicitur perturbatio: sed domini zelus. Iustitia rectitudo. Iustitia induratus sum ait. Iob. sed muta domine: muta habitum: ne extēteas reum.** Mutabo inquit habitum: & sic ad pugnam pergam. Vis uidē mutationem: absconsa est iustitia sub fascia & uinculo ligata est: ne possit percutere: quia filius hominis non uenit animas perdere: sed saluare. **Luce. ix.** Nam membra pannis & c. fascia. Vere tenent hanc manum extētam ad ulciscendum: sed de hostibus suis nihil potuit ligare: nisi uirgis mris patrociniū. Ipsa ē mater regis & exulis: mater rei & iudicis. Nec potuit natorum discordiam sustinere: sed regem exulare fecit & exulem reuocauit ad regnum: dum regem attraxit ad nostre nature habitum peregrinum. ligauit iudicem: & liberauit peccatorem: dū sibi ad pacem deum paruulum in pacis osculum dat ligatū. De quiete pacifica: quia aulam assueri nullus intrare presūmit nisi uocatus: lectulum salomōis pacifici nemo audet intrare: quia ipsum. **Ix.** fortes ambiunt ex fortissimis israel omnes tenentes gladios: & ad bella doctissimi. **Canticorū. iii.** Quia i pace factus est locus eius. Sed turbauit seipsum bonus iesus: cum pro nobis assumpsit bellum: uere bellum: quia milita est uita hominis super terram. **Iob. vii.** Sed bellum triumphale & uictoriosum: nam hostes non poterunt sustinere post eius insultum: unde & hodie hostium corruit pax mala: dū corruit templum pacis: hodie inchoatum est bellum sanctum: ut rumpetur pax mala. Non ueni inquit noster iesus pacem mittere: sed gladiū. **Matth. decimo.** Nā bellamus ut pacē uincamus: & hostis pacem turbamus ut meritum consequamur: unde

hodie corruit pax mundi falsa & presumptuosa: quia tot & tanta mala pacem appellant: & ad nos hodie pax uera descendit que exuperat omnem sensum: pacem inquit iesus relinquo uobis: pacem meam do uobis. **Io. xvi.** Et ideo ruente pace sacilega i ciuitate carnis: hodie ad nos descendit pax diuina cā tantibus angelis in bethleem. In terra pax hominibus bone uoluntatis. Sic ergo pugil noster ingressus est bellum. Sed quid est: uideo paruulum fasciatum ligatum: i presepio reclusum: hucine est fortis in prelio: utiq; anima mea stolidā noli iudicare secundum faciem: quia non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates: aduersus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritalia nequitie ad **Uph. vi.** in celestibus. Et ideo arma militie huius paruuli nō sūt carnalia: sed potētia deo. **ii. Cor. x.** Ipse enī nouit artem pugnandi: & nouit decipientem & eū qui decipitur: quia uir bellator est ab infantia. Et ut discas a paruulo modos prehandi: in hac pugna est ligatus panno: unde & ligatus uenit. Surditas i iudicio: unde ifans est. **Matth. xxvi.** Iesus autem tacebat. Sequitur. Et non respondit ei ad ullum uerbum ita ut miraretur preses uehemēter. **Matth. xxvii.** Cū tamen contra ipsum darent mortis falsum testimonium. Ploratus orationis deuote: contra obstinationem hostilis nequitie: unde uagit infans noster iesus: & talis ploratus nō est auditus dum plorat leticia: unde & lachryme orantis ab eius maxilla ascendunt usq; ad dei sublimia. Paupertas cōquirat regnum: & prostrauit aduersarium. Qui enī uolunt diuites fieri incidunt in laqueum: sed beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. **Matth. v.** Simplicitas uulpes decipit i feriales. **Matth. x.** Simples sicut columbe & absconditur alta sapientie & scientie dei a sapientibus & prudentibus scientia inflatis: reuelaturq; paruulis. Humilitas exterminat arrogantes: unde paruulus noster corda regens humilium prostrator est omnium superbiorum. Videbam inquit sathanam sicut fulgur de celo cadentem. **Luce. x.** unde pugil noster uenit ligatus: flens: pius: pauperculus: despectus simplex: & paruulus: hoc est armentum domus saltus: quod edificauit nobis fili us dauid: qui pro sua solēni uictoria pacificus uocatur. Nec mirum: quia pati est agere non qualitercūq; sed perfecte: patientia autem opus perfectū habeat ut scitis perfecti & integri. **iaco. i.** Et ideo melior est patientia uiro forti & qui domiatur aīo suo: expugnatore urbium. **Prouer. xvi.** Et ideo patienti datur uictoria triumphalis que est quies possessio mentis. In patiētia uestra ait bonus iesus possidebitis animas uestras. Sic ergo rex noster iesus loquitur militibus suis: ut omnibus persequētibz scutum carnis apponant: & sic docuit nos bellare: carnem patiēdo confringere: & hoc est malum excludere nincere & superare. Ipsa enim caro hostis est: quia caro concupiscit ad

uersus spiritum: & spūs aduersus carnem: & ideo
 perdere est uincere: quia non habitat in ea bonum
 secundum ap̄l̄m ad Gal. v. Quod ut tibi non eēt
 graue paruulus noster iesus uoluit suam dignissi-
 mam & uirginē innoctiam affligere & crucia-
 re ut tu miser tuam disceres castigare: quia qui sunt
 christi carnem suam crucifixerunt cum uitiis & cō-
 cupiscentiis: ad Gal. v. ¶ Non sic ipii nō sic qbus
 mūdus loq̄r. Cōcedite amici mei & bibite & iebria-
 mi. Coronemus nos rosas anteq̄ marcescāt: nullū
 pratum sit quod non p̄transcat luxuria nostra. Et
 tamen sic in bonis lasciuie que eis fiunt mala cul-
 pe ducentes dies suos in bonis: & in pūcto ad infer-
 na descendunt. Isti sunt uiri belligeni impugnato-
 res dei apud quos dī q̄ uictus dicit uictor occisus:
 Qui n. occidit p̄ mundo: uincitur cū occiditur: q̄
 mortuo impio homine non erit ultra spes. Qui at
 occiditur p̄ x̄p̄o: non dicitur uictus q̄ uis occidatur.
 Sed reuera uictor occiditur: quia dum occiditur ui-
 ctor efficitur. Quomodo enim occisus uictor ille
 negatur: qui pro eo q̄ occiditur a iusto iudice coro-
 natur? Corona igitur uictoribus datur. O q̄ felicius
 est pugnare p̄ x̄p̄o: q̄ impie p̄ mundo pugnare: cū
 deo a quo semel contractus & uictus impius here-
 ditat serpentes bestias & uermes. Et in his crucia-
 tibus taliter cadendo submergitur: ut in perpetuum
 non emergat: sed pro x̄p̄o bellando pugnamus ad
 certum imo ad centuplum: quia qui p̄ ip̄so perdi-
 dit alinum. i. corpus assumptum: resumat electissi-
 mum dextrarium & uictoriosissimum: quia exerci-
 tus qui sunt in celis sequuntur agnum in equis al-
 bis. i. in corporibus glorificatis. ¶ Et ideo ad il-
 lud desiderabile soldum cucurrit die crastina beatus
 Stephanus miles p̄thomartyr: quasi alter ruben p̄-
 mogenitus nostri iacob fortitudo ipsius & princi-
 pium doloris comparauit ad suos milites, morien-
 tes in campo. Recepit autem magnum soldum: q̄
 prior in donis maior est imperio: unde nec potest i
 bello deficere: quia apertis celis uidit iesum nostrū
 stantem a dextris uirtutis dei patissimum iuuare in
 pugna: potentissimum coronare in gloria. Et ideo
 lapides torrentes illi dulces fuerunt: quia sibi uertū-
 tur in lapides preciosos: in lapides sapphiros in ho-
 nores celicos: posuerunt inq̄t ps̄. in capite eius co-
 ronam de lapide precioso. Sic ergo dux noster ihs
 in prima acie commisit cum nichanore. i. cum be-
 stiali demone. Et licet sint multa arma istius uicto-
 riosissimi regis: quibus bestiam impiam eiecit: sin-
 gulariter accipimus tres eius armaturas: que hodie
 in eius aduentu specialiter refulserunt. ¶ Unde & .iiii.
 bestia habebat capita septē: & cornua .x. quibus cū
 agno pugnat septenario uitiorum tanq̄ capitum
 contra septenarium nostri agni uirtutum donorū
 & beatitudinum. Et denario cornuum tanq̄ presū-
 ptarum transgressionum contra decalogū prece-
 ptorum: nnde in dan. singulariter dī: q̄ erāt tres or-
 dines dentium in ore eius: & dicebant ei haud du-
 bium ignari & impii sibi subtractione subiecti: sur-

ge comede carnes plurimas: quia istis tribus ordini-
 bus dentium multos carnales deiecit & cōtriuuit: &
 masticando per impiam repletionem scelerum suū
 impia depastione trāsient quorum.

Primus ordo est acies superbie

Secundus est acies auaricie

Tertius est impetus lasciuie

**Excellētis enim delitiis & diuitiis iste impius dra-
 co trahit tertiam partem stellarum celi. i. homines
 factos ad gloriam celi: illos iquam qui cōtemplati
 ui non sunt: nec actiui. ¶ Contra hanc impiam be-**

stiam agnus noster armatur quia & hodie nascitur

Amictus humilitate

Accinctus paupertate

Circumseptus austeritate

**Et iō humilitas deiecit aciem primam. i. superbiam:
 imo discooperuit eā esse pseudo p̄pham: sic enim
 uocat alio nomine hec bestia siue forte in respectu
 alia: quia loquebat̄ sicut draco. Et ideo dī pseudo
 p̄pheta: quia in mundanis honoribus mētitur ex-
 cellentia: cū ibi sit uilitas & miseria. Hanc discoopu-
 it pugil noster iesus: qui humilitatem ostendit ho-
 norabilem quam elegit. Sic & paupertatem ostendi-
 dit exuperabilem dum paupertatem accepit: diui-
 tias recusauit: unde & mundi diuitie se' mentuunt̄:
 cū sint uera p̄curia. Sic & austeritate dulcorauit dū
 eam in suo corpore portauit. Dulce enim est quic-
 quid dulci in amaribili cōmiscetur: dulcis autē no-
 stri iesu persona: dulcis uita: dulcis memoria: q̄ nō
 habet amaritudinem conuersatio illius. In quo &
 mundi lasciuia amaricauit: quas sic deiiciēdo dā-
 nauit: unde & ille lasciuie se' mentuuntur delicias cū
 sint uere angustie: ignis enim grando nix glacies
 spiritus procellae: & pars calicis eorum. ¶ Contra
 hanc bestiam & pseudo prophetam pugnat agnus
 noster in gladio oris sui reprobando per doctrinā
 & damnando per sententiam: & ista claua eius exa-
 cerbando per humilem pauperem & austeram ui-
 tam. Et idcirco sic sunt eieci ut iam nihil posside-
 ant in electis. Viui enim missi sunt hi duo i stagnū
 ignis ardentis & sulphuris. Qui tunc uiui concre-
 mantur: quando ab electis dum uiuūt in carne pas-
 sibili repudiantur & reprobantur. De electis dici-
 tur singulariter. Qui potuit transgredi: & non est
 transgressus. Sed ab impiis non mittuntur in sta-
 gnū ignis uiui: quia quandiu possunt honores
 diuitias & delectationes habere: nolunt eas igne
 diuini amoris cremare. Sed hi cum eis mittuntur
 mortui i stagnū ignis. i. in cruciatu eterne afflictio-
 nis: ubi uelint nolint cognoscunt falsam prophe-
 tiam & tenent ueram sententiam: quia sunt ibi ui-
 lissimi & mendacissimi: unde & ibi merces impie
 ciuitatis nullus emit: quia uexatio ibi intellectum
 dat auditui: & cognoscunt ueram sententiā agni:
 sicut dicitur Apocalypsis. xviii. In damnatione me-
 meretricis magne & pseudo p̄phe. ¶ Sed attenda-
 mus ad intuendum pugilem nostrum & attenda-
 mus eum amictum: quia natus est humillime ad**

confusionem arrogantie: quia deus maiestatis & glorie dignatus est fieri filius acille sue. Vnde Ambrosius in sermone humilis uenit ad superbos: ut ex superbis faceret humiles. Cuius humilitatem preter corporis paruulitatem tria describunt.

Matris paupertas: de qua nascitur

Loci uilitas: in quo rediditur

Pannos: tenuitas: quibus inuoluitur

Et sic nos excitat ad humilitatis amorem

Oratione exempli: Discite a me quia mitis sum & humilis corde. Matth. xi.

Promissione premii: Qui humiliatus fuerit: erit in gloria. Job. xxii.

Cominatione supplicii. Eccl. vii. Humilia ualde spiritum tuum: quoniam uindicta carnis impii ignis & uermis est. Ab hac doctrina declinare christi discipulos. **Ber.** conuenit super Missus est. uideo inquit quod magis doleo post spretam seculi pompam nonnullos in scola humilitatis superbiam magis addiscere: atque sub alis mitis humilisque magistri grauius insolescere: & impatientes amplius fieri in claustris: quam si fuissent in seculo: quodque magis peruersum est plerumque in domo dei non se patiuntur haberi contemptum: qui in sua non nisi contemptibiles paruerunt. Absit frater a uobis talis superbia: quia superbis deus resistit: humilibus autem dat gratiam. Sed uideo quod magis doleo: sepe humilitatem fingi: non haberi: uel occasione uolente coactionis: quando aliter consequi non possunt quod uolunt. Si humiliatus uadat & curius ne credas ei: quia septem nequitie sunt in corde illius. Eccl. xii. uel spe promissionis donec accipiat & osculentur manum dantis. Eccl. xxix. Et in promissionibus humiliat uocem suam: uel timore punitionis. Eccl. xvi. Est qui nequit se humiliat: & interiora eius plena sunt dolo: exemplum de Achab. iii. **Rc.** xxi. Nonne uidisti achab humilem coram me? **Se** cundo attende: quia pugil noster accinctus est paupertate. Natus est enim pauperime in confusione mundane affluentie: hanc nascendo inchoauit: consummando continuauit: moriendo consummauit. O quanta fuit paupertas: ubi fuit defectus operimenti: lecti: & habitaculi? Operimenti: quia secundum Griso. super Matth. omelia secunda. Mater christi non habuit nisi unam tunicam: & qualem habere carpentarii uxor? & hoc in peregrinatione constituta: unquam aliquando sanctis personis quibus in spiritu repñatur paupertas natiuitatis saluatoris ostenditur mater: puerum inuoluere accepta una petia sui uestimenti: & facta fascia de capitis sui uelo. **O** prelati impii: qui petas operitis uestibus curiosis & preciosis pellibus & lintheaminibus de christi sanguine confitis: uere non prelati: sed pylati: christum in suis paupertatibus uestibus propriis spoliantes: pauperum. non sunt ecclesiastica bona ad cultum dei temperatum & subuentionem egenorum: diuitum fidelium deuotione collata: quicquid ultra usurpatur: furtum est: rapina est: sacrilegium est. Nudatis enim sanctum

sanctorum in membris suis dilectis: nudos dimittunt homines: ait Job. uestimenta tollentes: quibus non est operimentum a frigore: gemitus pauperum: tremores membrorum: nuditates carnum infirmitates debiliu uos accusant ante iustum iudicem. Conqueruntur quod uestra superflua eis impie subtrahuntur: quia optimo unguento delibuti: & more mulierum magis ornati: imo more idolorum magis culti: quam uestiti: & more peccatorum diuersis ferculis uentre repleti: nihil copatimini super contritione ioseph. Defectus ergo uestimenti deprehenditur in cultu uestium: defectus lecti de stratu molli: lac paruuli in multitudine ferculorum: defectus habitaculi in superfluitate edificiorum. **¶** Quid dicitis uos ridiculosi. si paupertatem promittentes super alios transgredientes: qui in contumeliā exēplaritatis paruuli iesu habetis uestimetorum.

Curiositatem

Preciositatem

Multiplicitatem

Et cum his tenacitatem

Conuiuorum superfluitatem

In uinis. in carnibus: in piscibus: in confectioibus: ut ora uestra que debent esse mortificata pallore exhalent specierum fetore: uere uenter uester infatiabilis: qui quasi sibi de paupertate blanditur. ut secure accipiat abundantiam quando habet: quia sibi non occurrunt quando uult. Nec mirum: quia gulose semper quasi uult. Quid dicitis de dormitoriis que sunt palacia alta: ampla: curiosa: quorum refectoria sunt cenacula regalia: quorum claustra sunt populorum spectacula. Ad hoc misit uos pauper iesus in mundum: ut illa que prostrauit rursus extrueret: dum adhuc esset in presepio reclinatus: nam templum pacis amplum altum & curiosum hodie ipse prostrauit ut doceret se guerram habere cum mundo: & non uelle edificare cum ipso. Vere contra uos clamat lapis de pietate: lapis inque sculptus: politus: eleuatus: dilatatus: tanta superfluitate. tanta curiositate: ut mundi ciues barones & reges a uobis edificare addiscant: qui debetis esse aduene & peregrini super terram. Vos inque singulariter pauperes spoliatis: qui panes pauperum lapides facitis ustrarum curiositatum: in hoc peiores diabolo qui lapides per dei filium petiit panes fieri ad necessarium uictum: dic inquit diabolus ut lapides isti panes fiant: dic inquit religio sus ipius. & panes elemosynarum pauperum lapides fiant superfluitatum in edificiis excessiuus: & ut mutet quadrata rotundis: munus autem more phariseorum quodcumque est ex me tibi perdit: quia hec fuerunt ad diuinum cultum ut fingit per impium mendacium: quia magis sunt ad nascentis iesu pauperis uituperium & sic deludit diuinum mandatum: & non honorificauerit patrem celestem qui precepit pauperem refici: nec matrem ecclesiam que genuit in penuriam cetus sui. Miseri paupertatis apostate: non solum in nostro fastu: sed etiam in suo cultu uellet paruulus noster iesus in paupertate ostendi.

Ut non tanta immensitas ecclesiarum
Non tanta preciositas paramentorum
Non tanta ponderositas calicum.

¶ Quia magis student alii ex uobis apparere or-
nati hominibus in paramentis aureis: quod splenden-
tes diuinis aspectibus & angelicis spiritibus i uer-
bis & donis. Sed hi inquit sunt illorum figura:
uerum est: sed miseri non habetis figurata: quia non
sequimini christi exempla: non seruatis documenta.
¶ Sed esto quod hec essent licita: non estis seduli opa-
ri: qui tantum uos occupatis circa figuram ut per-
datis figurata quotidie insudantes ad hec euntes
procurantes: deuorantes domos uiduarum sub pre-
textu longe orationis: magis rapientes importa-
ne & subdola allegationis falsitate quam pietate postu-
lantes: uel necessitate recipientes extorta. Redite re-
dite ad cor peruariatores: attendite ad abraham pa-
trem uestrum iesum paupertatis spiritus genitorum:
& suos educatores ueraces repetitores fideles: & ob-
seruatores eximium doctorem aurelium Augustinum
Dominicum Franciscum Bernardum Benedictum
Basilium. Et attendite ad saram que genuit uos. id
ad regulam que obligat uos: uoluntarie enim ge-
nuit uos regule promissio: uerbo ueritatis instituta
ut sitis initium aliquod creature dei. Iste enim pa-
ruulus noster mandum ruina concutens unumquemque
quod nostrum alloquitur. Ecce que edificauit ego de-
struam. Et tu queris tibi gratia &c. Audite eum lo-
quentem: praua intentione ipsum sectari uolenti:
uulpes foueas habent: & uolucres celi nidos: filius
autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Mat-
th. vi. ubi dicit glossa. Quid me per lucra seculi uis sequi
cum ita pauper sim: ut nec hospitium habeam quod
meum sit. Ideo monet Griso. super lucam. Aspicite
inquit quomodo paupertatem dominus quam do-
cuerat per opera demonstrat: non erat ei mensa nec
candelabrum: non domus: non quicquam talium: sed uos
in nullo utensilium & curiositatum uultis pari de-
fectum. Si inquit est ordinata charitas in religio-
ne: ideo sic est quieta carnalitas i superfluitatum de-
lectatione: que uult austeritatem habere uerbo: non
facto: paupertatem sine defectu: & humilitatem cum
fastu. **¶** Sed hec inquit non sunt nobis propria:
sed omnium communia. Et esto quod sic esset adhuc
sunt reprehensibilia: quia omne commune & pro-
prium debet iesum pauperem imitari. Sed non sic
est immo est rixa & pugna: seditio & discordia pro-
pter appropriationem locorum. Et sepe qui i domo
matris sue non poterat sibi appropriare breue tugu-
rium: modo sibi appropriat totius ciuitatis comi-
tatum: ut dicat illa trahi & distrahi: quando alicui
bono pauperi: & extraneo deuotione fidelium con-
tingat aliquid dari: hoc enim est exemplum christi:
qui nec tectum habuit proprium nascens: sed a be-
stis mutuatum: & moriens sepulchrum accepit alie-
num. Nec minus reprehendendi sunt qui de pau-
perculis uillis nati loca solenia ciuitatum sibi appro-
priare satagunt & oriundos expellere: quia pernicio-

sus est tibi appropriare quod non dedit origo: quod
carnaliter affici solo natu. **¶** Vtriusque ergo si uolunt ef-
fici dilectissimi christi discipuli & obseruatores euan-
gelii: debent esse priuati locali affectu: & peregrini
& aduene super terram. Approbationem hanc pla-
ne experiuntur prelati: aut te inde remouere uolen-
tes: aut tectum extraneos nolentes habitare. Sed
nec istud templum idolatrie tempore pacis que te
colis in carnis quiete: sine ruina dimittit paruulus
noster natus. Nam & in te ruunt uirtutum edificia:
in te tota periscinditur remordente conscientia: con-
tinue conquassatur tuorum fratrum concordia. Et
sentis uelis nolis quod malum & amarum est tibi
dereliquisse dominum deum tuum. Quod si ita
non sentis: quod non credo: iam tua insensibilitas
peior est ruina quam cum ruinoso demone effectus
incorporalis ei sociaris. Hanc paupertatem non so-
lum continuauit conuersando iesus noster: sed con-
sumauit crucifixus moriendo. **¶** Vnde Anselmus in
quadam epistola de sacramentis ecclesie. Christus
ita pauper fuit ut ueniens in mundum non in sua
sed in aliena domo nasceretur: & natus propter io-
piam lecti in presepio poneretur: & uiuens non ha-
beret unde caput suum redinaret: nec moriens un-
de nuditatem tegeret: nec mortuus unde inuolue-
retur: sed nec sepulchrum ubi corpus mortuum se-
peliretur. Erubescat ergo religiosus uelle abundare
deliciis: propter quem pauper fieri uoluit deus sa-
baoth: & deus maiestatis. Sed quid dicitis uos secu-
lares populi plus polluti: una enim etimologia sic
accipitur: populus quasi plus pollutus & polluens
populus: quia generalis infectio magis est nociua.
Et uos etiam a predictis statibus facilliter accipitis
transgressionis exemplum: que tanto in uobis defi-
ciunt peius: quanto minus estis radicati in bono.
Sed & si clericorum & religiosorum uos deformat
exempla: interrogate iumenta & docebunt uos.
¶ Attendite bouem & asinum in obsequium do-
mini orientis arguentes in uobis. **¶**
Ariditatem uestre in deuotionis
Cruditatem uestre compassionis
Impietatem uestre expoliationis
& tenacis auaricie. Cognouit bos possessorem suum
& asinus presepe domini sui: populus autem me-
us non intellexit. Esa. i. Qui reuerenter adorant p-
uulum & genuflectunt ante presepium. Et uos ad
ecclesiam non uenitis: & uenientes in deuote statis
& sepe diuina mysteria uestro tumultu & irreue-
rentia maculatis. Audite liberalitatem hospitii: quia
peregrinam dominam sacratissimam matrem uirginem a
uobis repulsa in uiris domibus non recepta ipsi recipi-
unt in stabulo & paruulum natum deum suum a
domibus uestris exclusum: ipsi recipiunt i suo pre-
sepio. **¶** Crudeles gentes: quare non attenditis be-
stiarum exempla? Nonne uidetis quod sit necessarium
iumentis presepium: & tamen illud paruulo no-
stro liberali pietate dimittunt? Quid uos impii ie-
sum paruulum in suis minimis fratribus. & paup-

tulis filiis tremētem in corpore: uel frigore nutan-
tem pre fame non recreatis: nudū sine ueste? **Qua-**
re crudeles ipsum non recipitis: non dico in lectis
uestris & cameris adornatis: quod quidem facere
deberetis: sed ad minus in amplis aulis & pala-
tiis superfluis: uel quid nequius est in casulis uris
sepe uacuis ipsum nec permittitis quiescere in hoc
festo. **Certe** in iudicio uos condēnabit puulus no-
ster iesus grādis effectus. d. **Hospes** fui & non rece-
pistis me. **Attendite** o crudeles auari: quia deuote
bestie pastum suum distribuunt ipsi iesu. **Nā** feno-
iacere pertulit &c. **Et** anhelitu respirationis sue par-
uulo frigescenti calefaciunt aerem circumstantē: &
tu impie xpiane iesum in puulis suis non uis refi-
cere supfluo tuo: nec ipsū hyssidū & sepe niuibus
& imbnibus gelidū non uis calefacere igne tuo: im-
mo suo: quia hec tua temporalia sua sunt tibi dis-
pensanda cōmissa: sepe in tuam dānationē & mor-
tem. **Quid** dicitis palatini canes: quid cōites spo-
liatis? quid usurarii crudeles qui cōcūes uos exhe-
redatis? **Quid** uos nobiles aues rapaces qui rapi-
nas & spoliaciones in minoribus exercitis? **Pudeat**
iumentorum exempla non sequi creaturā rōnale:
quam ex nobilitate uirtutis possidendā & regen-
dam accipit ab illo paruulo iesu cui crudeles existi-
tis. **¶** Si ergo te homo ignoras creaturā corpora-
lium pulcherrima: egredere tuā crudelitātē dimit-
tēdo: & abi post uestigā gregū eorū exēpla sectan-
do: ut more animalū deuotorum paruulū iesum
& uirginē eius matrē recipias in hospitio & refo-
ueas cibo tuo: non tm̄ superfluo: sed sibi conui-
de de necessario: quia centuplū accipietis & uitam
eternā possidebitis. **¶** Vidisti ergo quantū dimica-
uit fortissime pugil noster puulus cōtra opulentā
diuitum & superfluitatē temporaliū. **Audi** de hoc
Ber. i quodā. **Ier.** Parum tibi uisū est p̄rem te nobis
esse ēr dñe frater noster esse dignatus es: & tu dñe
uniuersorū q̄ nullam habes indigentia intra ipsa
natiuitatis mitia non abhorruisti abiectionē pau-
pertatis degustare incōmoda: ut enim ait scriptura
Tibi cū nacereris non erat locus in diuersorio: ne-
q̄ cunabula que tuā teneritudinem exciperent ha-
buisti: sed in uili p̄sepio sordentis stabuli tu qui ter-
ram palmo cōcludis inuolutus pāniculis reclina-
tus es: & hoc ipsum a brutis aialibus mutuo ma-
tū accepit. **Consolamini** consolamini pusillani-
mes: qui in sordibus paupertatis enutrimini: quia
uobiscum deus in paupertate non cubat in deliciis
splendentis lecti: nec inuenit in terra suauiter uiuē-
tium. **Quid** ultra gloriaris o diues: lutea labes i uo-
lutabro lecti p̄cti delicati: cum rex regum suo reca-
bitu pauperū stramēta honorare maluerit? **Quid**
dura stramenta detestaris cū tener infantulus in ca-
ius manu sūt oia: tuis sericis tuis plumis: duras iu-
mentorū stipulas p̄legerit: hec **Ber.** **¶** Terio pu-
gil noster iesus tertium ordinē dentium bestialis
caterue. s. delicias cōcupiscentie contriuit ualide:
q̄a natus est penaliissime ad repulsionem uane in-

solētie: quod tria ostendunt.

Aeris indementia

Presepit duritia

Complexio sua tenerima.

¶ Vnde **Bernar.** in sermōe tertio natiuitatis: duo
genera agnosco: materiam huius natiuitatis: tem-
pus & locum: & infantilis corporis teneritudinem
puuli lachrymas: & uagitus infantis & infra. **Nā** ci-
tur dei filius in cuius arbitrio erat quodcūq̄ uellet
tempus eligere. **Elegit** quod molestius est prefer-
tim puulo & pauperis m̄ris filio que p̄anos habe-
ret ad inuoluendū: presepe ad reclinandum. **Et** cū
tanta esset necessitas: nullam audio pellium fieri
mentionem. **Et** iſra xps utiq̄ qui non fallit elegit
quod carni molestius est: illud ergo melius: illud
utilius illud potius eligendum. **Et** quisquis aliud
doceat uel suadeat ab eo tanq̄ a seductore cauendū
Et infra & tñ fr̄s olim ipse est p̄missus per **Esaia.**
Paruulus n̄r emanuel sciens reprobare malū & eli-
gere bonum. **Malum** ergo uoluptas carnis. **Bonū**
uero afflictio est. **Siquidem** & hanc elegit: & illam
reprobauit puer sapiens uerbum infans: hucusq̄
Ber. **Vade** ergo & tu fac simil'r: quia ipse iesus tibi
hec p̄ ueritate dicit: quia ipse est deus docens te uti-
lia. **In** hoc ait natus sum: ut testimonium phibeam
ueritati: lo. xviii. **Quod** & plene fecisti bone iesu
non solū doctor p̄dicans: sed uerbum infans. **Au-**
di anima mea neq̄ & impia uerba infantis uerbi: &
confidera exēpla puuli: quia quicq̄ in uerbo factū
est totum est uerbū: immo & eius silentiū est tibi
magnum uerbum: ut ponas custodiā ori tuo. **Quid**
dicitis uacce pingues que h̄itatis in mōte samarie
dormitantes & dormiētes q̄ debetis israhelē custo-
dire & lasciuitis in stratis uris negligentes prelati:
qui crassū de grege comeditis: & quod perit non
requiritis: & quod forte est & pingue non custodi-
tis: nisi ad uentrem uestrū: & quod fractū est nō cō-
solidatis: quorū deus uenē est & gl̄ia i cōcupiscentia
carnis use. **Quid** inq̄ dicitis attendentes puulum
qui pastores adducit ad suū contemplandum pre-
sepium: utinā cum pastoribus ueniretis festinanē:
& ad confusionem urām inueniretis infantē pan-
nis inuolutum & positū in presepio: forsitan imuta-
retis uitam & haberetis efficacē doctrinam: & tunc
omnes qui uos audirent mirarent: letarent & seq̄-
rentur: quia scriptū est. **Et** omnes qui audierūt mi-
rati sunt de his que dicta erant de illo a pastoribus
ad ipsos. **Maria** etiā sedula m̄r & pia. s. eccl̄ia sancta
que uerbū generat in electis: conseruaret oia uerba
hec conferens in corde suo. **Conferens** inq̄ & letās
quia cum suis p̄ribus ap̄lis. nati sunt ei filii imitato-
res xpi: & tunc tales haberet quos constitueret p̄n-
cipes super omnem terrā. **Quid** dicitis uos religio-
si in uestris actibus sepe contumeliosi? **Quid** dici-
tis inq̄ noui falsificatores xpi & eius exēpli? **Ex** au-
steritate inquit uite. cōtemplatio ipeditur. **Corpus**
sanū abundans uestimentū: cella decora: locus spa-
ciosus: puocant animam ad gaudendum in deū.

Temperate dicitis agendum est: discretio mi est uirtutum. **O** falsi & subdoli: non discretio carnis est uirtutum mi: sed uicio: nutrit: prudentia enim carnis mors est: prudentia uero spūs uita & pax. Non pax iohas regis amonit: qui in typo uro uiri iabes galaad uultis eruere oculos dexteros &c. **Re. ix.** Sed illa pax quam xp̄s reliquit discipulis uice hereditatis cum tormentis **Jo. xvi.** Vnde etiam aliqui talium dogmatizare presumunt: q̄ religio ordinata ad contemplationem esset imperfecta: nisi haberet sufficientes diuitias: quia inquieta & discursiua sollicitudine sui: nouorum demoniorum annunciator est iste: ac si regnum dei esset esca & potus: & non potius iustitia pax: & gaudium in spiritu sancto. Non sic docuit apostolus: qui & altius fortius istis fuit in contemplatione ad tertium celum raptus: in paradisu dei: non carnis ubi audiuit archana uerba &c. & id non ut homo locutus est: sicut isti qui carnales sūt & secundum hominem ambulant in doctrina sua. Sed quid dicit docens contemplari ut deo uiuam: xp̄o crucifixus sum cruci. Non dicit sufficientiam carnis retinui: cellam pulchram & spatiosam construxi: sed confixus sum cruci: & sic deo per contemplationem iuxi & iunctus fui. Non sic docuit suos predicatorum. d. Qui autem sunt xp̄i carnem suam crucifixerūt cū ui. & c. **No** sic n̄ emanuel hodie mūdū intrās docuit p̄ exēplū. **No** sic docuit contemplari apostolos suos docens in monte. Nolite solliciti esse inquit anime uestre. d. Quid manducabimus aut quid bibemus: uel corpori uestro, induamini. Sed aiunt ideo, ut non simus solliciti & in contemplatione retrahamur: uolumus sufficientiam habere. Nequaquā ita est. Sed aliter docet noster emanuel: q̄ scit reprobare malū & eligere bonū. Nā subdit iterum replicando postq̄ posuerat exempla eterne prouidentie super uegetabilia & sensibilia. Nolite ergo solliciti esse. s. temporalia retinēdo: uel mendicata auare seruando: quod ē cogitare de crastino: qd' & eisdem iesus phibet & arguit: quia hec ē cura gentium non xp̄i discipulorum: hec inquit omnia gentes inquirunt. Sed quō uult eos uiuere? Audi quō. Scit autem p̄r uir q̄ his oībus indigetis: uult ergo q̄ uiuamus in firma spe diuine p̄missionis: ut qn̄ necessitas iminet: non dubitemus eam adesse. Necessitatem autem intellige discrete, nō ea discretōe quā docet istore carnalis: sed quā docet discipulore imitabilitas. Nec oportet dubitare qn̄ pater prouideat quando est necesse: prouidet autem inspirando fidelibus, ut sibi largiantur quod necesse est. Nec p̄pter hoc debet seruari superflua elemosyna: nec recipi: quia qui hodie inspirauit & cras: & pro toto tempore inspirabit. Vnde sicut dicit **Cris.** Nō dicit scit enim deus: sed pater uester quia his omnibus indigetis. Pater autem ei subiecto filio & paruulo qui horum typum tenet quotidie uictum necessarium subministrat. Nec dubitare oportet: q̄ qui te pauperem esse uoluit: & ipsum in sue paupertatis crucem imitari: noluit a punctura clauore paupertatis ex-

pertem esse. Qui clauī sunt fames: sitis: asperitas uestimentorum & penuria placibilium carnis: nec ista contemplationem minuunt in christi uere discipulo: sed expediunt: & quasi ale aquile ad alta celorum sustollunt: & quasi xp̄iane delicie apostolicam mentem reficiunt. Mihi ait apostolus ablit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi: per quem mihi mundus crucifixus est: & ego mundo. Sed bñ absq̄ dubio illorum contemplationem impedit: qui non nisi uentre plene nouerunt eterne patrie dulcedinem preguistare. Et qui frustra se credūt secundum sententiam **Herony.** a presentibus delitiis ad celestes posse transire. Hec est enī mirabilis paupertas: que nullum uult sentire defectum: uere mathematica est: & ut derisorie loquar matta & fatua: que se dicit nihil possidere proprium: & uult habere magis opulentum usum: q̄ hi a quibus mendicando conquirunt. Et nonne bene falsificatus est in talium discrepatione & transgressionē odibili discipulatus iesu christi. Vis q̄ tibi probē per euidenciam facti. Attende postq̄ hec noua doctrina & discrepatione horrida inundauit: & uide quantum creuit in talibus professoribus contemplationis deuotio: charitatis feruor: strenuitatis uigor: exemplaritatis euidencia: predicationis efficacia: pax interna & mutua amicitia. Et si foderis parietem: uidebis abhominaciones maiores: quas isti faciūt hic. Hec est uorago uitiorum que ī talibus iam quasi ab oībus scaturire sentitur: quia iam talium p̄seudo istorum uitiorum abundantia, nulla potest transgressione celari: concludit aperte se habere malam originis fontem: & falsam ac peruersam radicem. Et timendum est nisi deus succurrat, ne statim euangelicum uel religiosum reducat aut iam reduxerit ad pessimum finem. Parco autem & non ultra p̄cedo quia tale in hoc ceci: & sue salutis cōtrariū: qui ex nota sibi sua infectione multiplici non possunt h̄ ab aliis abstinere cognosci. Et multa febre infanctes in medicum, nulla uolunt redargutione curari. Certe ipsi uel sero cognoscent, q̄ melius erat eis paruuli nostri iesu xp̄i sequi penitentiam & crucem, & paternore suore seruorum xp̄i repetitorum imitari exempla: q̄ sensu sue carnis inflari & ambulare per deuia. Et uere melius erat: uel ueritatem religionis n̄ agnoscere: non profiteri: non sumere: q̄ post agnitam retrorsum conuerti ab eo quod traditum ē eis ecclesie sancte mandato. **Fortis** ergo in bello nē iesu naue: **Eccle. xvi.** Successor moysi in prophetis quia nos strenue pugnare docuit: dum triplici uirtutum acie predictatres ordines dentium bestie confregit. Sed nota q̄ successor noster iesus noster dicitur in prophetis: prophetie sunt figure mystice operum legis & ueteris testamenti & preliorū eius que procul fantur uirtutem spiritualium bellorum paruuli iesu & uirtutum eius que illis preliis succedunt: sicut ueritas figure: & signatum ligno: unde prostratio inimicorum moysi quo ad corpora, ē prostratio christi hostium quo ad uitia secundum for-

nam superius descriptam. Et tres uirtutes cum quibus pugnavit quasi tres obstetrices paruuli iesu. obstetricandi scientiam habentes, nostro nascenti paruulo astiterunt. Nam & austeritas siue puritas iesu nostram assumit austeritatem: & rigor austeritatis parit puritatem: puritas inquam penalis eum de uentre matris extraxit: cantans & iubilans in penis carnis cum paruulo uagiente. Obeata infantia per quam mundo est reddita uita. Paupertas autem pannis inuoluit, canens. O felices panni & cetera. Humilitas in presepio recinavit, dicens. O felix presepium & cetera. Quotiens ergo has tres obstetrices inuenis cum maria. i. cum penitente anima: saluatorem noueris esse natum. Quia hoc inquit angelus erit uobis signum. Et tu quidem anima mea pactum fecisti: cum his ut manerent tecum. Iunxisti te humilitati: cum uouisti obedientiam. Iunxisti te paupertati: cum excludisti omnem terrenam substantiam. Desponsata es puritati: cum uouisti mundiciam. Caneas ne tibi dicatur quod de quibusdam dicitur: dissipauerunt sedus & ruperunt uicula. Sed si istum paruulum in te natum uis nutrire & fovere: attende quia:

Est inuoluendus
Reclinandus
Custodiendus
Leuandus
Lauandus
Deducendus
Et cibandus.

Et ad hec omnia explicanda querende sunt nutrices gratiose uirginis, quia e uirginitatis filius. i. speciose uirtutes: he autem sunt filie. lob & io inueniuntur in domo eius. Excludende autem sunt rugose uetule. tempore. si inueterate malicie: quia malo oculo tenellum paruulum hēnt fascinare: & non debent esse sole: quia uirtutes conficiantur in charitate. Adducunt inquit psalmista regi nato uirgines in plurali: ut seruiant sedulo officio post eam reginā quā ipm de spiritu sancto genuit. Sunt enim gemine ad omnia officia. Primo ergo inuoluendus est paruulus: sed non nisi mundis pannis debet inuolui: ferant ergo due puelle pannos mundos. Vna pannos abluat: permittens quod eos quotidie lauabit: hec est contritio que dicit. Lauabo per singulas noctes lectum meum &c. Altera pannos extendit ut desiccetur ad solem: hec est confessio que abscondita producit in lucem. d. Dixi confitebor &c. Secundo ad reclinandum puerum due se offerunt: una lectum parat: hec sancta meditatio que sternit cor floribus scripturarum, & cātat cum sponsa: lectulus noster floridus. Reliqua puerum reclinat: hec est charitas que iesum amplexatur brachiis amoris & inter sua suauissima ubera facit dormire. d. Fasciculus myrrhe dilectus meus mihi inter ubera comorabitur. Tercio ad puerum custodiendum due se offerunt. Vna eum custodit a strepitu intrinseco: hec est tranquillitas que claudit cu-

biculum: que si modicum quid sinistrum audierit clamat. Quis es tu qui damas & inquietas regem: primo Regum. xxvi. Reliqua eum custodit ab incurfu extrinseco: hec est emulatio que nihil sinistrum finit intrare in tota domo cordis uel corporis: que si uiderit oculum: aurem uel aliquē sensum aliquid apportare nociuum: clamat. filii mortis estis uos: quia non custoditis domum uestri regem. i. Re. xxvi. Hanc beatus petrus pastor pueri ut clauicularius regis nostri locat ostiariā, multo meliorem quam illa quam inuenit in domo principis sacerdotum: lo. xviii. Et magis sollicitam quam illa que purgas triticū isboseth odormiuit. ii. Re. iiii. Quis est inquit beatus petrus qui nobis noceat: si boni emulatores fueritis. Anima mea hanc loca ad inuam cordis. si uis xpm custodire: quia dura sicut infernus emulatio nulli parcēs offense. Quarto ad puerum leuandum due se offerunt: una eum excitat & euoluit: quotiens sonuerit horologium amoris: hec ē sollicita deuotio que singula mysteria uoluit & ruminat: quibus quasi pannis inuolutus ē puer noster iesus, qui amictus est lumine sicut uestimento. Reuela ait psalmista. oculos meos & considerabo mirabilia de lege tua. Deuotio est feruor mentis resoluens animam in xpm ps. Deus deus meus ad te de luce uigilo. Sitiuit &c. Alia uero eū alloquitur: sed non nisi de legitima licentia. silentium frangit: hec est attenta oratio que dicit paruulo: domine labia mea aperies &c. huiusmodi uox dulcis est puulo: & ideo postea simul cantant deuotō & oro. Exurge quare obdormis dñe. Qui to ad puerum balneandum due se offerunt: una balneum pat: hec est pietas que uidens lachrymantē puerum, & audiens eius ploratum educit aquā calidam abundanter de fontibus cordis sui. d. Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. Et non solum aqua abluat: sed unguento pungit cum dicit: factum est cor meum tāq̃ cera liquefens: unde & ubera sponse fragrant unguentis optimis. Altera puerum tenet hec est perseverantia: que tādiu tenet donec sibi placuerit in hac lachrymarum ualle i aquis nostre miserie balneari. d. Tenui eum nec dimittam. Sexto ad puerum deducendum due se offerunt. Vna eum gestat. d. cum aplo. Glorificate deum in cordibus uestris: hec est obedientia nō coacta que a posteriori supra dorsum portat honera contra cor: sed materna & uoluntaria: que filium a parte anteriori portat supra pectus deliciose in brachia. Et sic uult portari paruulus noster iesus: pone me ait ut signaculum supra cor tuum: & sicut signaculum super brachium tuum. Altera p̄cauet ne garula offendant ad lapidem impatientie: & sic ledat paruulum quacūq̃ occasione: hec est circumpectio quā ingiter clamat obediētī iusto. Qui se existimat stare: uideat ne cadat. Cantant ergo he due deducētes paruulum. Incipit obedientia iubilans in operibus. In manibus portabunt te. Respondet circumpectio precauens ab exterioribus. Ne unq̃ offen-

das ad lapidem pedem tuum. **S**eptimo ad puerum cibandum se due offerunt: una eum pascit: hec est misericordia que membra eius reficit. Cui etiā dicit dominus. **E**surui: & dedisti mihi manducare: hoc tamen non de fursure, qui est cibus porcorum imitatrix caym: sed de simila delicatissima imitatrix abel pat polentam: deinde in manu pueri ponit pomum: cantans omnia poma noua & uetera dilecte mi seruaui tibi. Altera cum lactat & potat. **H**ec est mansuetudo que de cordis ubenibus dulces sermones eliquat. **N**onne inquit ecclesiasticus: ardorem refrigerabit ros? **S**ic & uerbum dulce huiusmodi sponso. d. dabo tibi de uino condito. **E**t iō puer iesus sponso huic loquitur. d. Fauus distillas labia tua, mel & lac sub lingua tua. Istis officiū dulciter explentibus & nunc reclinantibus: nunc excitantibus: nunc pascantibus: nunc deducantibus & cetera: in spiritali tripudio perficiuntur ista omnia. **E**t puer iesus crescit etate sapientia & gratia coram deo & hominibus. **C**irca quartum. s. natiuitatis suppositum: debes scire q̄ natiuitas potest attribui dupliciter alicui. **V**no modo sicut subiecto. **A**lio modo sicut termino: sicut subiecto attribuit ei qd nascitur: hoc autem proprie est ipostasis non natura. **C**um enim nasci sit quoddam generari: sicut generatur aliquid ad hoc q̄ sit: ita nascitur aliquid ad hoc q̄ sit. **E**ssē autem proprie rei subsistentis est: nā forma que non subsistit dicitur esse solum: quia eo aliquid est. **E**t ideo natiuitas tanq̄ subiecto nascendi attribuitur persone: uel ipostati: sed sicut termino attribuitur natiuitas nature. **T**erminus enim generationis cuiuslibet & natiuitatis est forma: & ideo propter idēptitatem que est in diuinis inter naturam & personam: quandoq; natura ponitur pro persona: quia diuina natura est subsistens. **E**t propter hoc **Aug.** dicit diuinam naturam esse conceptam & natam de uirgine: quia. s. persona filii est concepta & nata secundum humanam naturam. **E**t quia motus siue mutatio denominatur a termino motus: & non a subiecto: & humana natura est terminus natiuitatis temporalis: ideo secundum istam temporalem natiuitatem de uirgine: rationabiliter dicitur temporaliter natus in carne. **E**t quia eadem est persona in humana & diuina natura uerbum: & in diuina natura est de patre eternaliter genitus & natus: ideo necesse est sibi duas natiuitates attribuire: temporalem. s. & eternam. **E**t ideo sicut dicitur deus pater uerus filii per eternam natiuitatem: sic & beata uirgo que de purissimis sanguinibus suis ipsum concepit & genuit & peperit debet uere dici mater non tantum xpi secundum q̄ homo: sed ipsius persone filii dei simpliciter: quia uere concepit & peperit personam genite nature: hic autem est dei filius. **N**unq̄ enim iste homo fuit homo nisi in diuino supposito. **E**t ideo quia sicut supradictum est: suppositū est proprie id quod generatur & concipitur secundum aliquam naturam que est generationis terminus: & in illo ho-

mine nō est suppositum nisi filii dei: propriissime dici debet secundum hec beatissima uirgo maria mater dei. **E**t tunc hic terminus dei supponit pro persona filii: ratione adiuncti. **E**t sic patet q̄ in xpo sunt due natiuitates: secus autem de filiatione. **N**ō enim oportet duas filiationes in xpo poni. **Q**uidam autem attendentes ad filiationis causam que est natiuitas: ponunt in xpo filiationes duas. **A**lij uero magis catholice & subtilius attendentes ad filiationis subiectum quod est persona uel ipostasis uel suppositum ponunt in xpo filiationem unam: sicut & unam ipostasim uel personam: unitas enim rationalis uel eius pluralitas non attenditur secundum terminos: sed secundum causam uel subiectū. **S**ecundum terminos quidem non attenditur: quia quilibet homo in se duas filiationes haberet: unā ad patrem aliam ad matrem. **S**ed recte consideranti apparet eadem relatione unumquēq; ad patrem matremq; referri propter unitatem essentie: eadem enim natiuitate ex utraq; nascitur: & est eadem rō de magis: qui eadem doctrina multos docet discipulos: & de domino: qui eadem potestate gubernat multos subiectos. **S**i uero sint diuerse cause differentes spēs: ex consequenti uiderentur relationes eidem i esse: sicut aliquis quosdam docet i grāmatica: quosdam in logica: & sic de aliis: tamē alia est ratio magisterii utriusq;: & ideo diuersis relationibus ad utroq; refertur. **M**anifestum autem ē q̄ non est una & eadem natiuitas in xpo que eternaliter nascitur de patre: & temporaliter de matre: unde si quis ad hoc respiceret: diceret duas filiationes esse in xpo secundum diuersos natiuitatum terminos: diuinitatis & humanitatis: sed quia subiectum filiationis non est natura: sed solum persona & in xpo non est nisi persona: idcirco non potest esse in xpo aliqua filiatio personalis: que non sit in persona: omnis autem relatio que ex deo dicitur i tēpore: non ponit aliqd in deo secundū rem sed secundum rationē tm̄. **E**t ideo filiatio qua xps refert ad ad matrē non potest esse realis in persona filii: sed solum secundum rationē. **E**t sic quantum ad aliqd utraq; opinio uere dicit. **S**ed propter uitandos errores pprius loquit illa: que unā tm̄ filiationē ponit in xpo propter unitatē suppositi. **L**icet autem i persona filii dei non sit realis relatio ad matrē sed secundum rationem tm̄: dicitur tamen realiter filius uirginis matris ex relatōe reali maternitatis ipsius uirginis ad xpm: & relatione dicitur filius ad matrem q̄ cointellegitur relatiuum matris ad ipsū sicut deus dicitur dominus relatione qua cointellegitur realis relatio qua creatura deo subicitur. **E**t quis relatio domini non sit realis in deo: tamen realiter ē dominus ex reali subiectione creature ad ipsum. **E**t ideo sicut deus est dominus uere creature: sic uere dei filius ē filius sue matris uirgis. **S**ic ergo patet q̄ istius benedictę natiuitatis suppositum ē uerbum eternum: uideamus ergo cum iocūditate

noſtre benedicte ſolennitatis ſuppoſitum quod eſt deus eternus: & dicamus cum ſanctis paſtoribus: uideamus hoc uerbum quod factum eſt: ubi ad exemplum paſtorum proponitur natiuitas ſaluatoris.

Ut attente excolenda: quod probat affectuoſitas ui-
dendi

Ut digne reuerenda: quod probat dignitas uerbi.

Ut deuote amplectenda: quod probat utilitas facti

Videamus igitur uerbum cum ſanctis paſtoribus in ueſtigium creature: quia quelibet creatura refer-
tur ad uerbum. **Sicut ueſtigium repñans unum uer-
bum: & bonum. Sapientie. xiii. A** magnitudine enim ſpēi & creature poterit eorum creator cognosci & uideri. **Videamus ſecundo quod eſt iocundius in obiecto aſſumpte nature debentes cum iohanne. p me lo. i. q** fuit ab initio: quod audiuiſmus: quod ui-
dimus oculis noſtris: quod perſeximus: & manuſ noſtre cōtrectauerunt de uerbo uite. **O q̄ iocūdū & delectabile uidere uerbum infantulum & puu-
lum de uirgine natum. Multi reges & pphete de-
ſiderarunt uidere & non uiderunt. Noſtri autē bñ oculi qui uident uerbum infantulum laudantes & glorificantes deum in omnibus que audierant & uiderant cum ſanctis paſtoribus. Sic enim annun-
ciauerūt angeli & nob̄ promiſerūt pphete uerbū. Tercio uidetur in ſpeculo lucis eterne: quod eſt io-
cundiſſimum: huiuſmodi enim uiſio eſt tota mer-
ces uitā bñ: bñtudo ſūma **Gen. xxxii. Vidi dñm fa-
cie ad faciem: & ſalua facta eſt anima mea. Tunc. n. uidebimus eum ſicuti eſt amabimus & laudabi-
mus in fine & ſine fine. ¶ Sed uis uidere: q̄ digna eſt iſta natiuitas ex dignitate uerbi: conſidera eius diuinitatem & uidebis hoc uerbum ut generatum eternaliter: ideo genitum non factum. Etenim. In principio erat uerbum: uidebis q̄ per ipſum ſubſi-
ſtit cauſaliter quicquid eſt factum. Nam omnia p ipſum facta ſunt & c. uidebis q̄ in ipſo uiuit ſubſi-
ſtit exemplariter omne creatum: immo etiā & crea-
bile: q̄ quodcūq̄ factum eſt in ipſo uita erat. Et ſic hoc uerbum eſt.****

Eternaliter manans

Temporaliter creans

Exemplariter repñans.

**Sed quia hoc uerbum ſub iſtis conditionibus noſtrum obtundit & reuerberat oculum immen-
ſitate luminis: uideamus ipſū iocū. de ſub factione carnis: uideamus hoc uerbum: licet enī multa ſint uerba particularia: ſed hoc eſt uniuerſale ſummum & perfectum: uideamus igitur ipſum diſcretiue & ſignanter.**

Eternaliter increatum

Personaliter incarnatum

Corporaliter immolatum

Mentaliter inſpiratum

Speculanter reuelatum.

Et ſic hoc benediētū uerbum erit nobis omīa: q̄a

**Ex primo eſt principium productionis. Ex ſecun-
do eſt medium repationis. Ex tertio eſt precium redemptionis. Ex quarto eſt ſeruum reſectionis. Ex quinto eſt ſpeculum fruitionis. Attende igitur circa uerbū increatū quod eſt.**

Nascentur manans

Liberaliter ſpirans

Exemplariter creans.

**De primo. In principio erat uerbū gl̄ia. In p̄e filius a quo naſcibiliter gignitur: ex ſecunditate na-
ture ut ſplendor a luce: noticia a mente: uerbum a dicente. De ſecundo: Ecceſtaſti primo. Fons ſapientie dei uerbum in excelsis: uerbum dicitur fons ſapientie intransitiue. i. fons qui eſt ſapia. Eſt enim ſecūdum Aug. uerbum cum amore noticia: dicitur autem fons ratione ſecunditatis ſpiratiue. Sed in excelsis. i. in equalitate p̄is in unitate notio-
nis: i. ſecunditate numinis: quia hi duo ſūt unum principium ſpiratiuum p̄ceſſibilis amoris. ¶ De tertio ad Hebre. xi. fide itelligimus aptata eſſe ſecu-
la uerbo dei: ut ex inuiſibilibus uiſibilia fierent: ubi uerbum dicitur: ratō diſpoſitiua: idea ſimulatiua & cā productiua: fide ergo itelligimus ap. & c. quā-
tum ad rationē diſpoſitiua: ut ex inuiſibilibus quan-
tum ad ideam: ſimulatiuam fierent: quantum ad cau-
ſam productiuam. Hec ergo de uerbo increato fa-
ctiua non facta tantillo dicta ſunt. ¶ Sed circa uer-
bum perſonaliter incarnatum uide: quia ſit deus hō unitur primū poſtremo: ſupremū in ſimo: uerbum hōi: unde & merito dictum eſt. **Io. i. Verbū caro fa-
ctum eſt & c. i. hō: ſynodoche pars p̄ toto: & prop̄e expreſſionē maiorem & humiliorē dignationē dñi uerbum factū caro: non conuerſiua mutatione al-
teratione: mixtione: uel cōpoſitione: ſed mutua aſ-
ſumptione. Inſertione: ſubſtantificatione in ſuppo-
ſito diuine perſone. Tanta enim fuit illa unio ſe-
cundū Aug. ut deum faceret hōiem & hominem deū. ¶ Ut autem itelligas quō ratio uerbi ad di-
uina tranſfert: audi Aug. xv. de trinitate ſic dicentē. Quis autem poteſt itelligere uerbū: non ſolum añq̄ ſonet: ſed etiam anteq̄ ſonox eius imagies co-
gitatione uoluant. Iam poteſt uidere per hoc ſpe-
culum atq̄ in hoc enigmate aliquā illius uerbi ſiſi-
rudinē: de quo dictū eſt. In principio erat uerbum & uerbū erat apud deū: & deus erat uerbū. Neceſſe eſt enim: cū unum loquimur: id quod ſcimus loq-
mur: ut ex ip̄a quā memoria tenemus naſcat quod eius mōi ſit oſo: cuius modi eſt illa ſcīa de qua na-
ſcitur. Formata quippe cogitatio ab ea re quā ſci-
mus uerbū ē quod in corde dicimus: quod nec gre-
cum eſt: nec latinū: nec alicuius lingue alius. Sed cū id opus ē in cor: qbus loquimur proferre noticiā aliquod ſignū quo ſignificet aſſumit. p̄inde uerbū quod foris ſonat ſignū ē uerbi quod intus lucet: cui magis uerbi cōpetit nomē. Nā illud quod p̄fer-
tur carnis ore: uox uerbi eſt: uerbūq̄: & ipſum dicit̄ p̄pter illud a quo ut foris appet aſſumptū ē. Et ite-
rum dicit̄: ſicut enī ſcīa noſtra illi ſcīe dei. Sic & nīm****

uerbum dissimile est illi uerbo dei quod natum est de patris essentia: uerbum enim dei patris unigenitus filius per omnia patris filius & equalis. Hic est oino quod patris non in patre. Iste filius: ille pater. Ac per hoc nouit omnia que nouit pater: proinde tanquam seipsum dicens pater genuit uerbum equale sibi per omnia. Non enim seipsum integre & perfecte dixisset: si aliquid minus aut amplius esset in eius uerbo: quam in seipso. Nostrium autem uerbum quod interius inuenimus: est utique ei simile: quantum enim sit ei dissimile non pigeat intueri. **Hec Aug.** Sic ergo uides quod uerbum in diuinis est paternus conceptus qui est dei filius sibi similis: & coequalis: & coeternus. Et istud uerbum secundum Augustinum est simile & dissimile nostro. Simile quidem.

Ratione originalis emanationis

Ratione secretalis occultationis

Ratione exemplaris dispositionis

Ratione naturalis impmixtionis.

Quia sicut uerbum omne a mente sine diminutione: quando plene dicit se: & cognoscit se: sic filius a patre in omni modo equalitate. **ps.** Eructauit cor meum &c. Item sicut uerbum intelligibile notum est solum intelligenti: sic filius solo generati. **Prouer. xxv.** Gloria domini est celare uerbum. i. gloria patris est generationis consubstantialis: & coequalis impercrutabile sacramentum. **Matth. xi.** Nemo nouit filium nisi pater &c. Itē sicut omnem rationabilem actionem precedit cogitatio: sic pater ab eterno omnia creabilia disposuit in uerbo. **Aug.** Ipe est ars plena omnium rationum uiuentium. Et ad **hebre. xi.** Fide intelligimus &c. Sic & in christo uerbum uoce induit & uoce sentit nec transit in carnem dum carni unitur. Et licet sit tanta similitudo: est tamen maior dissimilitudo: uerbum autem creatum differt a dicente per.

Essentiam

Durationem

Dignitatem

Virtutem.

Sed inter uerbum increatum & generatam contra hec quattuor per oppositum repent. **Essentialis** idēptitas. **Eadem** coeternitas generalis dignitas. **Par** uirtuositas. **De primo lo. i.** deus erat uerbum. **De. ii. ps.** Verbum tuum permanet in celo &c. **De. iii. eccle. i.** Fons sapie &c. **De. iiii. ad Hebre. i.** Portans omnia uerbo uirtutis sue. Sic ergo potes uidere istud benedictum subiectum eternum uerbum: & nostre solennitatis suppositum. Istud loānes describit in euangelio tertie misse: unde debes notare quod triplex est natiuitas huius uerbi. **Una** eternalis: de qua dictum est supra. **Alia** temporalis de qua dictum est supra. **Tertia** spiritalis que oritur in mente iustificati hominis. Cuius modum satis collige ex supradictis. Nam oritur ad modum aurore: uel solis in nostro hemisphio: non quod fiat in terra uel extra: sed quia incipit lumen suum spargere in terra. Ita non fit christus in nobis uel ex nobis: sed lumen gratie sue infundit nobis quo facto inhabitat corda nostra & eis appetit lux in terra: & ideo dicitur oriri in nobis. Et de hoc dicit **Esā. lviii.** Si abstuleris de medio tui cathenam: & desieris extē-

dere digitum: & loquar quod non potest: cum effuderis esurienti animam tuam: & animam afflictam impleueris: ouetur in tenebris lux tua &c.

Natiuitas de patre facit festum eternum

Natiuitas de matre facit festum hodiernum

Natiuitas in mente facit festum quotidianum.

Propter diuersas rationes tres he natiuitates repñtantur in tribus missis hodiernis. Ita tamen quod prima missa que dicitur in aurora: semper repñtet illa que oritur in anima. Et quia hic est ex dei benignitate cum nostra cooperatione: ideo in illa missa ponitur epistola de apparitione diuine benignitatis. Appuit inquit benignitas &c. ubi multum oritur ista natiuitas dignatiua. In euangelio ponitur uirtuositas pastorum: qui persecuti sunt lumen gratie per angelum reuelantem. Unde uenerunt festinantes & in uenerunt uerbum. In introitu ponitur fulgor illustrantis gratie & iubilatio huius natiuitatis ex parte. Lux inquit fulgebit hodie super nos quia natus est &c. Pulchrum est in his cogitare si scias deducere. **Due** autem christi natiuitates temporalis & eterna diuersis respectibus in utraque alia repñtat missa. Nam si consideret temporalis quantum ad assumpti amictus obscuritatem & penalitatem: sic declarat in media nocte ut dictum est: & ideo ponitur euangelium in quo refertur natus de uirgine. Si uero consideretur quantum ad uisibilis uerbi nobis omnium humanitatem: sic signat in clara luce maioris misse: propter quod ibi cantatur: puer natus est &c. Si uero consideret eterna quantum ad occultationis archanum repñtat in media nocte: unde & ibi cantatur in introitu: dominus dixit ad me. Si uero consideret quantum ad perfectionis completum: secundum quod gignit ihs ut radius a sole: splendet a luce uerbi a dicente: ut pater a paterne: quia secundum hoc generatur in splendoribus sanctorum: ex utero auri lucifere. Sic repñtat in missa solenniori: que cantatur in. unde & ibi in epistola ostendit preminetia huius uerbi respectu omnis create locutionis. Et ostendit eius excellentiam domini respectu angelice subiectionis. Et ostendit stabilitas regni respectu eterne inuariationis. In euangelio enim aquila grandis magnae alae. Io. quedam est rusticus piscator indoctus uolat ad libanum trinitatis & fert nobis medullam cedi filii patris quod media persona est in trinitate. **Ezechiel. xvii. d.** In principio erat uerbum &c. ubi sic dicit. **Criso.** Aliis euangelistis ab incarnatione incipientibus: hic solus ad eterna extendit uolatum. quia. n. ipse nouit ipsoque hereses confutare: quod multi circa dei filium errant: ideo describit ipsum ut uerbum. **Eternaliter** manatum. In principio. **Temporaliter** productum. Ibi omnia per ipsum. **Humiliter** discipulorum & carnis assumptiuum. Ibi. Et uerbum caro. **Diuinitatem** ergo eius exprimit quantum ad durationis eternitatem. in prima propositione. In principio erat. Quantum ad distinctionis personarum in. ii. propositione. Et uerbum erat apud deum. Quantum ad diuisionis unitatem in. iii. propositione. Et deus erat uerbum. Quantum ad coequalitatem in circumscriptione & ueritate in. iiii. propositione. Hoc erat in principio apud deum. Aliter posset dici quod. In prima oritur uerbi uicinitas in patre: & tunc. In principio erat uerbum: & tunc idem est ac si dicatur. In

patre indiuisibiliter erat uerbum
In secunda orit' proprietas in personali distinctione
 Apud enim dicit distinctione: ut confundatur **S**i
 bellius. **E**t uerbum erat apud deum.
In tertia unitas in essentie indiuiſiōe. **E**t deus. e. uer.
In quarta coeuitas in duratiōe cum dicit. **H**oc erat
 in principio apud deum: uel in quarta secundum
 originem colligit omnia que dixerat: in prima in
 qua erat uerbum quia in principio.
In secunda apud quem: quia apud deum
In tertia quid erat uerbum: quia deus.
In ultima demonstrat uerbū predictū itegre & cō-
 pletum. d. **H**oc erat i principio apud deum: hoc. s.
 uerbum quod erat deus: erat in principio. i. in eter-
 nitate: uel in patre apud deum: apud distinctione p-
 sonali: deum unitate essentiali. Quia uero heretici
 dicebant dei filium carnaliē de patre genitū: & ali-
 qui minorem: & aliqui maiore: alig impotētiore:
 aliqui ponebant in natura diuisionē. Ideo hereses
 ex sufflans: & carnales ad spūalia eleuās intelligē-
 da potius dicit. In principio erat uerbū: quia spūali-
 ter generatur: q̄ in principio erat filius: q̄a filius a
 mente grossa carnaliter intelligitur: ubi nota q̄a
 in illa generatione est.
Idemptas nature
Spiritualitas geniture
Coeuētia mensure.
Ideo uolens scriptura ista exprimere in filii genera-
 tione: uocat eū filiū uerbū: splendorem & radiū: p-
 pter quod ex gestis cōcilii ephesini sic scribit. Ali-
 cubi siquidem filiū appellat patris: alicubi autē uer-
 bum uocat: alicubi autem splendorem scriptura di-
 uina singulog noīum de illo. d. ut intelligas ea q̄
 de xpo dicunt esse circa. i. blasphemiam: quia enī tu-
 us filius eiusdem tibi nature sit: uolens secundo oñ
 dere unā naturā p̄ris & filii: dicit filium p̄ris. **D**ein-
 de quia natiuitas & filius apud nos ostentationem
 prebet passionis: ideoq; hūc filium appellat & uer-
 bum: ipassibilitatem eius isto noīe demonstrans.
Sed quoniam p̄r quisq; factus ut homo indubitatē
 senior q̄ filius demonstrat: ne hoc ipsū de diuina
 natura putares: splendorem uocat unigenitū p̄ris
 Splendor quidē nascitur ex sole: nō autem intelli-
 gitur sole posterior existere: ergo semp p̄ris filiū splē-
 dor tibi denūciat: ipassibilitatē natiuitatis ostendat
 uerbum. **C**onsubstantialitatē uero filii nomē infi-
 nuet homo uerbi hec ibi. **V**bi uero euangelista oñ
 dit uerbū uniuersaliter productiū: ostendit illud
 potentissimū ad creandū: q̄a per ipsū oīa facta sunt
 unde Aug. super Gen. ad Iram. Cum oīa p ipsū fa-
 cta sunt ostenditur & lux per ipsū facta: cum dixit de-
 us. **F**iat lux: & similiter de aliis: quod ita est: eternū
 est: quod ait deus. **F**iat lux: q̄a uerbū dei deus apud
 deum p̄ri coeternus est: q̄ uis creatura tēporalis fa-
 cta sit. **C**ū enī uerba sint tēporis cum dicimus qn̄
 & aliqñ: eternū tñ est in uerbo dei qn̄ aliqd fieri de-
 beat: & tūc sit qn̄ fieri debuisset. **E**t in illo uerbo ē i
 quo non est qn̄ & aliqñ: que in totū illud uerbum

eternū est indeficiens ad disponendum. **S**ine ipso
 factum ē nihil. **O**rigenes in omelia. **N**e estimares
 ea q̄ per uerba facta sunt p se exīta: non contenti
 a uerbo ait. **E**t sine ipso factū est nihil. **N**ihil factū
 est extra ipsū: quia ipse ambit omnia conseruās ea:
 cognoscēs ad gubernādū. **Q**uod factum est i ipo-
 nita erat: cognitionē prebens ad oīa illustranda: q̄a
 uita erat lux hoīum & lux in tenebris: lucet quia i
 creatura rōnali: q̄ ex se tenebrā est resplendet. **S**ed
 tenebre eam nō cōprehenderūt. i. peccatores: quia
 lucē habitat inaccessibilem: supple eis: & etiā in oī-
 bus nisi condescendit unde uidē q̄ triplex ē cogni-
 tio siue comprehensio. s.

Per inclusionem: & sic deus ē incōprehensibilis
Aptam uisionē & sic cōprehēdit a sanctis in p̄ria.
Per amatiuā adhesionē: & sic comprehendit a iu-
 stis in uia. **T**ertium autē quōd. s. uerbū est humi-
 liter condescensiuū: & hoīs assūptiuū: tibi expositū
 ē supra: & exponet infra. **A**d p̄ris autē scias q̄ ipm
 describit.

Quantum ad unionis uinculum: cum dicit uerbū
 caro factum est.

Quantum ad cōuerſatiōis exēplū. **E**t hitauit. i. nob̄

Quantum ad redemptionis beneficiū siue fructū
Et uidimus gloria eius quasi unigeniti a patre.

Circa quintū principale. s. naturā uisibile huius
 bñdicte natiuitatis: que p̄pe notat: cū uerbū dicit
 factū. **D**ebes scire q̄ ualde ruminādū ē quōd hoc bñ
 dictū uerbū est sc̄m. **P**rimo uisibile p carnis assum-
 ptionē: sicut enī sol i sua rota ē i proportionabilē ad
 uidēdū: sed nube tegit: ut eius aspectus sit oculo ui-
 sibilis. **S**ic dei filius i natura p̄p̄a est lux iaccessibilis:
 sed humanitate uestit: ut sit nobis uisibilis. **S**olem
 inquit. **E**zechiēl. xxxii. c. nube tegā &c. **E**t **E**sa. xix.

Ecce ascendet dominus super nubem leuem & in-
 grediet' egyptum. **E**t quod hi nubē uocat. lob fac-
 cū appellat. d. **S**accū consui sup gentē meā. **S**ecūdo
 factū ē nobis sile p conuerſationē. **A**d phil. ii. **I**n
 similitudinē hoīum factus & hitu iuentus ut hō. **E**t
 ad hebre. ii. **D**ebuit p oīa fribus assimilari: supple
 naturaliter preter ignorantia & peccatū q̄ sunt i no-
 bis uicioſa: nō naturalia. **T**ertio factū ē passibile per
 spontaneam subiectionē: factus obediens usq; ad
 mortē. **A**d phil. ii. **S**ed q̄a signanter dī factū ca-
 ro. **S**cias q̄ factū ē caro p̄ter carnē: immo cōtra car-
 nē: quia concupiscētiā uitauit: & ipsā i nobis expu-
 gnauit: factū solū in similitudinē carnis peccati: q̄a
 uere naturā habuit carnis penalis: & iō culpabili si-
 milis: nō culpabilis. **V**nde lex spūs uite in xpo iesu
 nos liberauit a lege pcti & mortis: q̄a **A**d Ro. viii.
Deus filiū suū mittens in similitudinē carnis peccati
 & de pctō dānauit pctñ i carne. **C**aro enī xpi ino-
 centissima nō peccatrix sed peccatrici filis: p̄pter su-
 stinētiā mortis pctñ i carne dānauit: dū pctñ car-
 nis phibuit: & p illo penā soluit: & legē pcti carnis
 & sōmitē debilitauit. **O**ccidit q̄ dē ut est culpa: sed
 ut ē cōcupiscētia nō extirpauit: sed subiungauit ne no-
 lētibus dñari posset. **N**ihil enī dānatiōis ē in his q̄

in xpo sūt: q non secundū carnē ābulant: qā uerbū factū cōfregit iugum carnis & tulit a nobis opprobrium fomitis: sed non sequimur incitantē. ¶ Factū est secūdo caro iuxta carnē ppter unitatē assumptiōis: factus est ei ex semīe dauid secundū carnem q pdestinatus ē filius dei i uirtute **Ro. i. i** huius figura **di. ii. Ro. xviii.** Fratres mei uos: os meū & caro mea uos. ¶ Factū est etiam. **iii. infra carnē** ppter pfunditatē humilitatis usq; ad mortē crucis: propter quod meruit donū exauditionis: **Hebre. v.** In diebus carnis sue preces supplicationesq; ad eū q posset illū a mortuis saluū facere cū clamore ualido offerens exauditus ē p sua reuerentia. Ad nos igitur dī illud. **pme pe. iiii.** Xpo igit passio in carne & uos eadē cogitatōe armamini: quia q passus ē i carne de sit a peccatis: ut nō iā hōiū desideris: sed uolūtati dei quod reliquū ē in carne uiuat tps. Quare? qā caro & sanguis regnū dei non possidebūt. **pme ad Cor. xv.** Quid enī nequius q quod cogitauit caro & sanguis: **Eccle. xvii.** Beatus ergo q non seqt reuelatōē carnis & sanguinis ad exemplū petri: sed inspirationē patris celestis. ¶ Factū est etiā qto uerbū caro supra carnē ppter imunitatē corporalis incinerationis & sublimitatē exaltatiōis. Caro enī eius non uidit corruptionem: **Act. iii.** Sed caro uerbi requirit in spe celestis resurrectiōis: quā & ascēdēdo ad dexterā p̄ris locauit. Si ergo carnalis aīa carnē uis diligere: nullā nisi carnem xpi ames. **Hec enī sola est q corruptiōē non uidit neq; sensit: nec habuit: nec i conceptu: nec in cōuictu: nec i occubitu: sed p ipsa corruptiōe extingūda ipse factus sacrificiū cōtinue tuas amantudines degustauit.** In hanc te transformes: hāc fcogites: de hac tuā repleas fantasiam: ut nihil corporale uel sensuale libeat cogitare: nisi hanc bñdictā carnē iesu: quā eternum dei uerbū assūpsit: ut sic cū ista & in ista habere merearis tue cōuersationis exemplū: tue eruditionis magr̄m: tue recōciliationis sacrificiū: tue refectiōis uiatricū: tue cōtemplatiōis speculū & imensa angelorū tue beatificationis premiū. **O caro uiuificatiua: o bñtudinis mee materia: o mee punitiōis solutiua: o satiatiua mei desiderii: transforma me i te. ut in te uiuā: in te requiescā: te cogitē: te comedā: ut tu sis mihi liber studii: tu lectus somni: tu archa thesauri: tu trāquillatio aī: tu plena crucifixio mee carni peccati: tu plena transformatio cordis mei in te eternū uerbū: quod in te & p te hitauit in nobis plenum gratie & ueritatis.** ¶ Quantum ad sextū. s. quantū ad pientem uirginem sunt huius natiuitatis solennia gaudiofa. **Que enī lingua dicere: uel quis intellectus cogitare sufficiat: quale fuit gaudium: quale tripudiū illius gl̄iosissime puelle honestissime & decore uirgis matris: qui cū sic staret in diuerforio in noctis medio.** Noctis dico paupertatis & uilitatis destituta temporali subsidio: in fri-

gore & nuditate paupcula contenta tūcula. **Sicut Criso. dicit.** Qualem decebat uxorem carpentarii peregre constitutam: seruientium priuatam obsequio: in medio frigoris quiescentem in diuerforio iuxta presepiū bouis & asini. **His iquit regis lematibus regina celi magnificata in ternis: corpore plena deo erat: in qua plenitudo diuinitatis corporaliter habitabat.** Sed mente erat plena deo: plena angelorum consortio: recumbens in celi palatio: imo in trinitatis medio omnium electorum refecta gustu materno. **Sic nostra uirgo stans subito sine dolore sine apertura: deum paruulum genuit: p illam uiam quam natura instituit: q est in aliis porta apertionis in generatione plis.** In hac aut fuit sigillum & porta clausa perpetue uirginitatis: & tamen per illam eandem flos de uirga: sicut radius de luce inuolata incarnatus deus tanq sponsus de thalamo suo exultauit ut gigas ad currendam uia passibilitatis assumpte. **Qui mortuus & sepultus & grandi lapide inclusus: & sigillatus immortalis exiuit in carne tumulo clauso exultans. primogenitus ex mortuis ad sedendum & persistendum in eternum in gloria dei patris.** **O flos de radice: quātum odorem dimisisti in illo thalamo uirginalis uteri: in quo nouem mensibus quiescens & cubas matris sanctissime lilia comedisti: in tuū cōuertēs corpus eius sanctissimos sanguines spiritu sancto plenos usq; ad augmentum corporis quantū necesse fuit usq; ad complementum hore natiuitatis.** **De his liliis eterne flos iesu fabricasti tui corporis fundamentum.** **De his constituisti & refecisti tue radicabilitatis humidum.** **De his nouem mensibus sumpisti purissimum: mundissimum: dilectissimum: gratiosissimum: delectabilissimum nutrimentum.** In hac mensa me tuum fratrem respicias: & introducas me in thalamum matris mee genitricis tue: ut possim totus conuerti iā sue uiscera pietatis: & fac me dulcis emanuel comedere dulce butyrum & pingue sacratissime uirginis: impinguare spiritu sancto: duro & insipido carnalis fomitis caseo reprobato: quem spiritus sanctus exducat. **Fac me tecum suauissime gustare dulcissimum mel reliquationis cordis sui in seruire amoris & transformationis uite: reiecto aculeo omnis ire & malitie: & pugnantis superbie: ut sic tecum discam reprobare malum: & eligere bonum.** **O q iocundum festum tue matri fecisti: quando te uidit deum paruulum filium uteri sui: quem suum creatorem: beatificatorem: redemptorem adorauit humiliter: suscepit reuerenter: strinxit suauiter: osculata est dulciter.** **O utinam oscularetur me osculo oris sui: qui sic dulcissime uacat obsequiis genitricis sue: mundissime sponse sue: gratiosissime filie: reuerendissime sororis sue: amantissime sedule baiule genitricis obstetricis: & genule.**

Vere mater mea dulcissima: meliora sunt ube-
ra tua uino. s. carnalis amoris fragrantia unguētis
optimis eterne suauitatis. **H**oc unguēto paruulus
noster unctus ē amorē suauitatis amplexus: hoc
cibo mundissimo uberū tuorū quorū paruulo la-
cte passus ē: paruo quidē: quia de humili pectore:
sed abundantissimo: quia de reliquato amore nec
posset ales esurire. ppinas labiis etni uerbi sugges-
tis a pectore amoris sui. **O** paruule iesu plus suggis
de sanctissime uirginis corde in quo te genuit. nec
unquam quam de eius pectorali corpore. de cui-
us carne spiritu sancto conceptus hodie exire per
partū tibi uoluisti tēporaliter natus. de cuius carne
fecit tibi paruulū tunicā statutis diebus tanq̃ alteri
samueli: quā nouē mēsis breuitate cōtexuit: qua
te deū paruulū induit accepta acu a spiritu scto: cū
qua tibi saccū humanitatis cōsueuit super splendidā
cutē tue diuinitatis. **D**e mēte sue fecit tibi aulā am-
plā & regalē & perpetuā: in qua cōtinue nasceris p-
pter actus interruptionē: & semper natus es p-
pter actus perfectionē. **I**n hac stas imobilis. amictus mē-
tis sue lumine: sicut uestimētū. **I**psa ē tibi aula: ipsa
palatium: ipsa cōsistoriū: ipsa adiutoriū: ipsa rectoriū
abundantiū ferculorū: ipsa lectus floridus suauū sapo-
rū: ipsa cella aromatica fragrantū odorū: ipsa armari-
um triūphantiū armorū: ipsa bibliotheca spiritualiū
studiorū. **I**psa altū solū tue maiestatis: ipsa reclina-
toriū totius trinitatis: ipsa cōsulatoriū ardētis chari-
tatis. **A**d hanc uenisti cū pte & spū sancto qm̃ iueni-
sti cenaculū grāde stratū: & tēplū cōsecratū apud eā
mansione fecisti: & in ea cōsecrasti festū eternū: nul-
lis unq̃ tēporibus finiedū. **H**anc tantā & talē regi-
nā glorie mrem gratie portatē & gestatē regē celo-
rū & dominū tantis cmixisti funiculis paupertatis
ut nō habuerit unde te inuoluerit: nō habuerit ubi
te redinauerit nisi in angusto psepicio: quod a deuo-
tione bestiarū accepit mutuo. reprobata tenacitate
hominū pro quibus sol natus ē mūdo. **A**b his mu-
tuo accepit fenū de quo tibi strauit durū lectū: quia
non habuit molles culcitra: nec pelles callidas: nec
cortinas pictas: sed rex celi & terre feno iacere pro-
tulit &c. **V**ides quales saltus facit in mētē uirginis
iste spōsus saliens in mōtibz faciliē colles. **E**nu-
mera altas & uarias considerationes mētis uirgina-
lis: que nunc respicit eum deum imēsū: nunc liga-
tum paruulū: nunc gaudiū angelorū: nunc uagien-
tē infantulū: nunc in medio patris & spiritus sancti
nunc in medio bouis & asini: nūc apertentem ocu-
los multo lucidiores sole super oē creatū: nūc clau-
dentē illos ad modicū sōnū: nunc replētē celum &
terram: nūc artatū intra psepiciū: nūc panē eternum
cibū angelorū: nūc gratiosū puerū lactatē pectus
sui: uerbū quod didicit totā paternā sciētia: infan-
tē tacētē ad pastoriū pntiam: eternā letitiā celi potē
tatus: tēporalē lachrymā nostri icolatus: ignē replē-
tē celū calore: paruulam frigescentē in medio hye-

me: deum eterni patris filiū omnium beatorum fa-
tatiuū. **O** beatū paruulū hominē pauperis matris
natū: hominū uiatorum iformatū exēplum. **O**
uirgo beatiffima mifericordiffima mater mea, quis
exiftimare: intueri: reuereri: & cogitare fufficiat iftā
tui cordis perfectionē: ftabilē fixationem: circūfpectā
relationem: deuotam confiderationem: debitā pō-
derationē: fanctiffimam uenerationem: pleniffimā
transformationem: qua cor tuū fpiritu fancto ple-
num, & ab ipfo agitatū & motum, miris & ineffa-
bilibus modis ferebatur ad iftā. Solus ifte dilectus
tuus emanuel natus tuus, uerbū quod dicit omnia
nō ſolū creata: ſed paterna precordia: ſolus inq̃ ille.
Materni humillima: ſapientiffima & cōſtātiffima
uirgo mī ſapientie dei a paſtoribus argumēta fidei
accepifti. **Maria** inq̃t euangelica cōſeruabat omnia
uerba hec cōferēs ī corde ſuo. **Quid** hec? quid dē-
mōſtrat iftud hec? **Nūq̃d** ſola uerba paſtoris? **Vtq̃**
oculo litterali: ſed oīa uerba ſuperius dicta & innu-
merabilia demonſtrat deuoto oculo filiali. Sed qd
cum mater amabilis & uenerabilis concepti ſine
pudore: portasti ſine onere: peperisti ſine dolore: i-
ano cum immenſo iubilo & dulcore? quid nūq̃ erit
Dabitur hoc ſanctum canibus: & hec rutilatiſſime
margarite porcis ſpergentur? **Nequaq̃.** Sed abſcō-
datur theſaurus noſter in agro: & pecunia noſtra
reponatur in ſicculo. **Nam** & eternum uerbum ſe
abſcondit ī ifantulo: & deus maiestatis ī paruulo.
& impletor celi ī preſepio: & rex angelorum ī be-
ſtiali confortio: & theſaurus celi ī paupere panni-
culo. **Fac** & tu ſimiliter mater eſto tacens: & quaſi nō
uidens: cum plene ſcias omnia: que ex ſpiritus ſan-
cti docta diſcipula facta: & āgelorū magiſtra. **O** pia
tur ergo conceptus ſine ſemine tua diſpoſitione,
grauidatio ſine onere tua repletiōe: partus ſine do-
lore: paruuli uatigitibus & merore abſcōdatur le-
gali purificatione tua incorruptio, infantis inno-
centia ſolita circūciſione. **¶ O** mater noſtra ad-
uocata ſollicita: procuratrix fida: tu es mediatrix
inter nos & paruulum: ſed ipſe eſt mediator dei
& hominum: uterq̃ ergo lapis āgularis: ſed ille pīa-
cipalis. & tu collateralis: ambos reprobauerunt edi-
ficantes ſuperflua: qui ſequi renuerunt noſtre paup-
tatis exēpla. **Et** tamen ambo facti eſtis ab artifice ce-
li. Ille ī caput anguli unionis naturarū: tu ī caput
generationis earum. **Aliter** etiam ambo: quia ī uo-
bis ſingulariter apparet iunctura noſtri & dei. Ipſe
enim tuus ieſus & ſancta mater, figuratur per ſichē
filium emor qui adamauit dinam, & ſeipſum circū-
cidit ī pactum ſocietatis ut eam acciperet. **Si-
chē** inquit pater eternus ī myſterio filii mei ani-
ma adheſit filie ueſtre: loquitur deus pater orbi
mundano ī quo ſcrūt natura miſera multiplici
malo: quia filius dei naturam humanā adamauit
ut uerbi & ſpōſā. lūgimus inq̃t pī ad hoīes nūciā-
ſimā cōubia filias uſas tradite nobis: & filias nſas

accipite. & habitate nobiscum: terra in potestate uestra est: exercete negotiamini & possidete eam. **Sed** & ipse filius amore ebruius homines alloquitur. **Inueniam** gratiā coram uobis: & quecūq; statueritis dabo: augete dotē & munera postulate: libens tribuā quod petieritis: tantum date mihi puellam hanc uxorem. **Sed** & nos non unius nature possumus respondere quod sequitur. In hoc ualebimus federari. **Si** uolueritis eē similes nri: & circūcidat oīs masculini sexus: tunc dabimus & accipiemus mutuo filias uras & nras: & habitabimus uobiscū: erimusq; populus unus. **Si** at circūcidi nolueritis tollemus filiā nostram & recedemus a uobis. Placuit oblatio emor & sychē filio suo: nec distulit adolescens quod petebat implere. **Amabat.** n. puellā ualde: & ipse erat indytlus i omni domo pris sui. **Quid** sibi uolūt hec oīa? **Magna** certe continēt nri & dei confederationis mystera. **Emor** & sychē signant patrē & filiū. **Iacob** & eius ples genus humanum dina naturā institutā: que debet esse hoīs filia: qā talis debuit ab eo propagari: unde dina interpretatur cā uel iudiciū: quia puritatē regit: quā i creatio ne dedit. **Hanc** dinā sychē adamauit: qā naturā mūdā assumere uoluit: & qā in se causā & iudiciū deriuauit: sed rectitudo dei & hoīs differebat. **Deus** enim imēsus & in omni perfectione & gloria dilatatur: homo paruulus & miseria pressus: & ab omni uirtute & gloria circūcisus: ppter quod & emor p sychē dinā petēs responsionē accepit. **Nō** ualebimus federari si eē nolueritis similes &c. q. d. **Non** possumus uniri imēsitati uestre nisi uos iungamini paruitati nre: & sub nra penalitate. **Sichem** qui interpretatur labor uel humectatio. i. dei filius fiat nre penalitati subiectus. **Ita** q; super humerum fiat principatus nri laboris: & circūcidatur in uobis oīs masculini sexus. **Hi.** s. sunt masculini sexus in filio dei: potētia: sapiētia gloria. iustitia celestis militia: & similia indicia maiestatis: hec masculina debuerunt circūcidi si dina debuit utiliter accipi. **Placuit** oblatio pfi & filio: & circūcisā est dei maiestas in incolatu nro. **Circūcisionē** oīum istorū potuisti supra satis aspicere. **O** amor oīa uincens quomodo inamoraſti dei filiū de nra natura. **Propter** ethiopiſſam iurgati sunt cōtra moyſē: aaron: & maria: pncipes sacerdotū & synagoga: sed & post eos in multis prauitas heretica que dedignat credere deum uerū carni nre uniri: & penalia nra perpeti. **Sed** humerus iste. i. fortitudo iesu: qā fortis ē ut mors dilectio: nō dedignat oblatū pactum recipere: nec patri displicuit ad hoc filiū mittere. **Placuit** inquit oblatio eorū: haud dubiū assūptionis pennarū nostrarū emor & sychē filio eius: quia placuit patri filiū mittere: filioq; placuit carnē assumere: nō quā lēcūq; sed circūcisā ab omni gloria & delectatiōe terrena. **Nec** distulit ait scriptura adolescēs quin statim quod petebat impleret. **Adolescens** dicit filius dei: qā gratioſus: iocūdus: hilariſ: & amabilis more adolescentis q nō distulit implere ipsa petita: qā in

instātū fuit i utero uirginis hō factus: despectus: penalis: & paup. **Amabat.** n. puellā ualde: qā diligebat puritatē iue intente mūditiē. **Et** ipse cū eēt idytlus i domo pris sui: ut amor magis gratuitus mō straret. **Nā** ipse ē unicū & indytlus filius in domo. i. in eēntia pris etni. **Sed** attende diuerſitatē filiae in qbus fit federatio: & ostēdet tibi amoris maior dignatio. **Que** sūt filie tue q̄s das nobis deus etne mee inqt filie sūt speciosissime: & nō sunt eis similes in uniuersa terra: he sunt eterna gloria in honore imēso: & incōturbabilis letitia i honore ſūmo. **O** q̄ dissimiles sūt nre uerecūdia. s. & angustia: ignorantia & culpa. **He** sūt quas deo nro offerimus nos habere: sed sapiens **Emanuel** scit malū reprobare & eligere bonū: cōdēnare mēdacē & approbare uerū. **Mentimini** inqt. **Nō** oēs he sunt filie: sed due sanguisuge: & pessime meretrices dicēte scriptura: pro uer. xxx. **Sanguisuge** due sunt filie dicētes affer affer. **He** sunt ignorāta status nri & etni boni cū faſtigio indytlus: has meretrices respue: has cōburere uenio igne crucifixi amoris: qā mihi mūdus crucifixus ē & ego mūdo. **Sed** nec alie sunt filie: qā non sūt a creatiōe bōtatis dine: sed sunt ancille iustitie punitiue: filias alias meliores habetis q̄s mihi offerre deberetis: pres. s. i. integrā nature corpus & aiam quas miseri pſtituiſtis p uestrā culpā: he sunt due dine cōplemēta: cuius amore lāguore has duas mihi date i rectitudinē inocētie: & dotē quātācūq; uolueritis. **Sed** ob stuprū quod ipsi fecerāt generatio praua & adultē adulterātes uerbū dei & symonace negotiātes de cultu eius: propter quod stuprū cōtinuatū tertio die qn grauissimus ē dolor uulnerū. i. iuuetute cōpleta boni iesu qn fuit hō perfectus: & quādo magnus ē dolor naturā perdere. **Nā** pma dies fuit ifātia: secūda adoleſcētia: tertia iuētus. **Ante**ptis ipis gladiis linguarū suarū depopulati sūt urbē totā hūanitatis assūpte: & occiderūt illū q erat hūerus portatiōis suarū scelerū: & laborū satisfāctionis penarū. In quo occiderūt p̄m & filiū: qā rei dei sūt occisione: q uiderūt: & oderūt benedictū iesū: & piissimū p̄m suū q eis misit filiū suū. d. forſitan uerebūtur filium meum: **Mat. xxi.** **Nos** at carissimi ſimus benedicto nro cognato: imo patri redēptori: fratri & precipuo amatori deuoti & grati: negotiemur i tra carnis sue bndictē & reuerēdissime mris eius: eorū exēpla imitātes deuote dimisso mēdatio dolo & flagitio ipiis phariſeis: quia nobis dilectis filiis ueritas eterna est orta de benedicta terra antiquitus regis **Dauid** & nostri benedicti iesu patris spiritu repromissa quando spiritu prophetico preteritū nunciauit pro futuro. **Hec** est gloriosissima maria omnium patriarcharum filia & nra mē reuerēdissima: ueritas inquit de terra orta ē: ubi & attende **Ipsi**us parientis uirginis de q loqmur cōgruitatē **Nascentis** prolis p qua loquimur dignitatē **Natiuitatis** in qua iocūdāmur ueritatē **Prīmū** probat terre consideratio: terra inquit

Secundū pbat noīs expressio: ueritas ait
Tertū probat originis sanctificatio: orta est.
Vide ergo benedictā terram uirginis marie: de qua
loquimur: & bene cōsidera: qā ē immobilis q̄tū ad sitū
quod probat fidei soliditas: ps. Fundasti terrā sup
stabilitatē suā &c.

Non sicut aer se circūuolūēs per pusillanimitatem
Nō sicut aqua deorsū fluēs p ip̄fectiōis cupiditatē
Nō sicut ignis i altū scādēs p elatiōis malignitatē.

Sed sicut terra seipsam stabiliēs: imo per spiritū san
ctum stans p fidei firmitatē: per cōtēplatiōis imo
bilitatē: per administrationis sublimitatem. **Q**ue

supradicta si debite reuoluas & deuote consideres
uidebis aperte q̄ aliis deficientibus & se cōuoluen
tibus de uno in aliud in hac sola beatissima uirgi
ne: & sanctissima eius ple uerū eē probabis: quod

scribitur **Eccle. i.** Terra in eternū stat. Fuit etiā fer
tilis quātū ad fructū quod probat uirginalis fecū
ditas. **Maledicta** fuit steril' i lege. Sed certe sterilitas

dici pōt fecunditas de puro hoīe: qā parit fructum
uite: sed cōcipit cū pudore: portat cū anxietate: par
turit cū dolore. **Nec** mirū quia ista ē terra arida: & ē

mons gelboe ubi nō cadit ros nec pluuia gratie:
terra maledicta proxima germinans spinas & tri
bulos his a quibus collitur: qā qui in carne semiat

de carne metet corruptionē. Manifesta sūt eius ope
ra annūciat apostolo. **Ad gal. v.** Que sūt forni
catio: imūditia &c. que ibi enumera: & q̄ talia agūt

regnū dei nō cōsequētur: qā prothoplausto dicitur
Maledicta terra in ope tuo. **E**t Eue quē ē huic male
dictioni subiecta. Multiplicabo erūnas tuas: & con
ceptus tuos: in dolore paries filios &c.

At econ
tra hodie dñs dedit benignitatē sup terrā cordis &
corpi nre beatissime uirginis, q̄ uniuersa rigabat

celestibus ags sicut paradisus dñi. **E**t iō ipsa nra ter
ra i benedictiōe nobis data quā quod in alē axa ge
mente & flente: & sup alinū corporis sui plene se
dentē per trāq̄llā possessionē accepit irriguū superi

us: & irriguū inferius. s. hūilitatis pfūditate: & uirgi
nitatis fecūditatē: nō qualecūq̄ sed dei. **E**t iō male
dictio eue in benedictionē mutatur marie: & **E**ue

plantum marie cantus excludit: & illa in tristitia pe
perit filios culpe: & benedicta maria in letitia & tur
pitudine diuina parturiuit. **T**ūc ip̄letū ē illud uari
cū

niū **Esa. iiii.** In die illa inq̄t erit germē dñi i magni
ficentia & gloria: & fructus terre sublimis ualde: &
exultatio his q̄ saluati fuerit de israel: & **Isra. xxxvi.**

Germinās germinabit: & exultabit letabūda & lau
dans: **Nec** mirē qā ḡlia libani data ē ei: decor carne
li & saron. **O** terra benedicta: o ager: plenus: cui be
nedixit dominus: da nobis benedictū fructū uen
tristur: qā fructus tuus dulcis gutturi meo. **C**ui di
ximus. In umbra tua uiuemus in gentibus: fructus

enim tuus fructus spiritus ē: qā uera & natural' ca
ro uētris tui de spū sancto cōcepta nobis i fructus
spiritus ē cōuersa: fructus at spiritus ait **Apo. ad Ga**

la. v. Caritas: pax: gaudiū: patiētia: benignitas: boni
tas: lōganimitas: mansuetudo: fides: modestia: cō
tinentia castitas. **O** carissimi si in his fructibus ui

uimus i spū: & ideo spiritu abulemus: deus autem
spiritus ē: & ipse factus est caro: ut caro tua spiritus
fiat: totū hoc fuit in benedicta terra uirgine maria:
de qua dauid canit. **Benedixisti dñe terrā tuam &c.**

Fuit tertio delectabilis hec benedicta terra quā
tum ad usū: & hoc pbat honestatis amenitas: quia
flores istius benedictę uirginis fructus honoris &
honestatis. **Hec** ē illa trāpmiſsa fidelibus: deut. vi.

quā locutus ē dñs deus pat̄r n̄rōrē dare uobis ter
rā lacte & melle manātē. **Hec** illa paradisus uolupta
tis quā plātauit deus a p̄ncipio: qā dñs eā possedit

in initio uiarū suarū: in qua posuit hominē quem
formauerat ut op̄aret & custodiret illā: & op̄atus ē
i ea si bene cōsiderabis

Gratie plenitudinē

Morū pulchritudinē

Oium bonorū multitudinē.

Vnde de terra p̄miſsi onis dī deut. viii. q̄ ē terra tri
uorū: aquarū: & fōtiū: terra fructifera: ubi sūt uinee
& oliueta: & diuerſi generis amena plātaria. **O** hu
mana natura exaltata: isigne beata: q̄ i oibus prece
dētibus fuisti terra iculta: sed i bñdicta uirgine fa
cta es quali ortus uoluptatis. **D**e secūdo. s. de di
gnitate plis satis dictū ē supra. Sed qā hic ista bñdi
cta ples uocat ueritas: scias q̄ ipsa fuit

Veritas irrefragabilis in promissione. **Io. xiiii.** **E**go
sum uia ueritas & uita &c.

Veritas irrefragabilis i p̄dicatiōe. **Mat. xxii.** **S**cimus
quia uerax &c.

Nec mirū qā ipe p̄nus sermo ueritas ē

Veritas isupabilis in passiōe **E**sdre. iiii. **V**eritas ma
net & inaleſcit in eternū: & uiuit: & obtinet i secu
la seculorū **D**e ortu scias q̄ fuit triplex uidelicet.

Serentatis cōtra obſcuritatē ignoratiē: ps. lxxxvi.

lux. or. ē iustus

Pietatis cōtra prauitatē malitię. **Mat. v.** **S**olē suum

onni facit sup bonos & malos

Suauiſſatis cōtra infirmitatē cōcupiscētię: **Hest. viii.**

Iudeis noua lux onni uisa ē & **Malachie ult.** **O**rietur

uobis timētibus nomē meū sol iustitię. **S**ic ergo

pōt uidere si reducis ad memoriā supradicta: q̄ be
nedicta ē uirgo maria fuit nobis i signū federis

obſeruadi: qā a nobis auferet pudor & dolor: & q̄
nobis daret dulcor & honor p bñdictū iēſū i ipsa

affinitate cōtracta: & iō sibi debuit oīno i cōceptu

auferri cōcupiscētia: ut uirgo gloriaret de fecūditate

& nō cōfunderet de amissa uirginitate: sed simul

dei & hoīs mī eēt & uirgo: & debuit parere sine tri
stitia: imo cū iubilo & letitia. **Qui. n. ali. s** p angelū

de sua natitate anūciat gaudiū magnū: nō debuit

mī sue facere molestie stimulū: unde nota q̄ ip̄os

sibile fuit beatā uirginē dolere ex p̄u boni iēſū: do

lor. n. piētis causat ex ap̄tiōe meatū p quos pro

les egredit: dictū ē at supra q̄ clauſo sigillo uirgini

tatis nulla facta ap̄tiōe p ianuā uie cōis exiit. **D**o

lor ē partus ex maledictione. est sequens concupi

ſcentie maculā a qbus uirgo immunis fuit & ideo

i nullo fatigata: sed multū de eius aspectu hilaris &

iocunda: ip̄sū puerū genuit: & mater & obstetrix fu

ut ut dicit Criso. & pbat. Et Hiero. contra heliodo-
rum. Nulla heliodorū obstetrix: ibi nulla muliercu-
larū sedulitas intercessit. Ipsa mater & obstetrix fu-
it: panis enim iuoluit infatē: & in presepio reclina-
uit: que sententia apochryphorū deliramēta cōuin-
cit: hec Hiero. Vide ergo q. liber ille de ortu salua-
toris a Hiero. propter illa que cōtinet uocatur apo-
crypharū deliramenta & falsa. Sentit hec etiā Criso.
qui in multis reprobatur illum librū. hec & Grego.
& quicūq. illuminatus xp̄o deuotus. Vide etiam
q. nec deuit maternā teneritudinē & diligentiam
circa puerū iesum & dei filiū taliū muliercularum
manibus tradere: que cū multo dulcore illa spiri-
tus sancti secreta cōmertia ipsa sola tractabat occul-
te. Hoc etiā requirebat necessitas paupertatis: q. nec
hospitiū: nec panniculos erat necessarios pcurare si
nebat: unde nec precium tales mulierculas cōducē-
di. Ad hoc etiam debes notare q. mysteria dignita-
tis tā matris q. prolis partim manifestantur: partim
occultantur: sicut patet diligenter intuenti & per-
scrutanti que facta sunt circa ipsū: unde & uirgini-
tas nō debuit tantū manifestari q. muliercule ad ta-
ctum uel uisū accederet porte sigillate: ut & in hoc
esset meritū fidei de nō uisis. Nec debuit sic occul-
tari: quin hoc posset cōcludi probabilibus signis:
unde & mater astat iocūda & gratiofa: nō in pallo-
re & fatione mulieris corrupte: & per parturitio-
nem conscisse: sed in decore & uigore faciei uirgi-
nee: ppter quod agilis letabūda & iubilans puer-
Leuat deuotissime
Lauat iocūdissime
Satiat dulcorissime
Reclinat reuerendissime.
Et ipsa se sentiens idubitatē spūs sancti tēplū cōse-
cratū & carnē filii carnē dei & oīa que circa illā car-
nem fuerūt tanq. preciosissimas reliquias future de-
uotioni fidelīū seruauit. Miraris hoc? Audi quod
plus mireris. Nihil omittit sedula mī & dei uerbū
& nostre fidei. Conseruabat inquit maria uerba pa-
storū cōferens i corde suo. Et nūqd cōseruabat ope-
ra carismatū spūs sancti facta in corpore suo: & in-
fantilia necessitatis paruuli dei signa applicata dei
uerbo i assūpta carne ent. negligens cōseruare? Nō
eā latuit ipsius sancte prolis & sui glorificatio: & fu-
tura fidelīū filiorū generatio & deuotio: quos oēs
tamē portabat & generabat: lactabat & nutrebat
cū paruulo iesu taliū filiorū primogenito in affe-
ctu pio gestu materno: quoz cōsolatiōi & reuerē-
tie filii: & experientie condescensionis dei talia cō-
seruabat: & nri nō haberēt talia xp̄i cunabula: carnē
xp̄i circūcisam: sanctissimū umbilicū p quē adhesit
sue sanctissime mī nisi taliū fuisset sapiētissima uir-
go sedula cōseruare: unde nō debet tibi eē incredu-
lum: qm̄ cū multa deuotione: imo nobis aridis in-
expressibilis amoris trāsfōmatione ipsa conserua-
uerit: uiderit: tetigerit oīa illa q. illi diuino corpori
quomodolibet applicata fore cernebat. Et fenum
& fasciam & paupertatis panniculos: & omnia illa

que enumerare ē lōgū. Cū quanta reuerētia ipsa tra-
ctauerit xp̄i infantia: uel illa que urgēte necessitate
nature de illo facto corpore uerbi exibat: non est
nobis expressibile: quia non dubito q. ad hec intra-
enda beatissima trinitas ipsa creatrix & superinfini-
ta suo mō admiratiue cōiubilat: & ipsa tota celestis
hierarchia subiectiua reuerentia deuote mirat: & sa-
cratissime uirginis mysterio colletatur: unde & ista
fuit uera mās que satagebat circa paruuli iesu mini-
steriū. Attende at q. licet sancti admirantes & col-
laudantes xp̄i paupertatē dicant eū caruisse cunabu-
lis in suo ortu: sicut & uerū ē: potuit tñ postea Ioseph
cū eēt faber cunabula fabricare: maxime post
q. exiuerunt de stabulo. & puer obtulerūt i tēplo.
O bone ioseph parce nobis: q. nūc nos occupat
magnalia plis & mīs: sed expecta paruulū & quod
cum merito tuo paruulus dederit de tuis magna-
libus expmemus. Interim autē iubila & letare i tua
coniuge uirgine dei mīe: & in uerbo dei filio tibi
dato sub diuinissimi & uirginalis matrimonii mi-
rabili sacramento. Exulta inquit & lauda dei imē-
sa benignitatē: & attēde cū nūc iterioris letitie bea-
tissimā uirginē paruulo ministratē. Amplectere tu
sanctē senex uirgo: spōsus uirginis: & pī dei uerbū
Sic. n. te appellat sacra deī uirgo nō fallax loquēs
ad illū cui mētiri: nec ē securū. Pater tuus ait mī ad
puerū iesū: & ego dolētes querebamus te. Ample-
ctere inq. & osculare dinā plē & uirginalē carnē tibi
datā non ad generādū ut uirgini: sed ad obsequen-
dū & fruendū: ad ineffabiliter honorādū: & affocia-
me idignū tripudio mētis tue: esto sollicitus mini-
strare mīi & pli: & nitaris eos pascere: nec totū de
tue opatiōis cōmērtio quātū de itimis uisceribus
cordis tui: & ista modica sufficiant nūc dicta de reue-
rendissima mīe. Quid. n. poterimus dicere cir-
ca septimū. s. circa āgeloz mysteriū? Et nūqd non
credis circa paruuli p̄sepiū affuisse āgeloz frequē-
tia? Nunquid credis eos honorare stabulū in quo
uidebāt iacere deū amore paruulū? Nō horrebāt p̄-
sepiū q. i eo comedebāt panē suū: imo tāto deuoti-
us tātorū maiestātē ibi adorabant: & bonitatē de-
gustabant: quāto deuotius experiebantur pietatem
nō solū ad ipsos sed et ad homines miseros. Et qm̄
to magis uidebāt dei dignationē propter redem-
ptionem hominum suorum concuium: bestiarū
nō horrebāt confortium ipsi suppleuerūt nīm de-
fectū: ipsi proprie satagebant circa paruuli ministe-
riū. An putas illud presepiū benedictū tunc fore
ignotum beatis spiritibus: quod non occultabatur
imundis animalibus: uiderunt diem istū & letati
sūt. Ipsi pprie seuerūt uenerari honorare & adorare
Maestātē & paruitalē
Sapientia & mutitatē
Opulentiam & paupertatē
Gloriam & uilitatem
Iustitiam & ligaturam
Beatū nū & paruuli fletū
Ipsi ponderant celum & stabulū

Thronū & presepiū
Stolam & fasciā

Medium personarū

Et socium bestiarum

Carnē & uerbum.

Quis est ex uobis qui rapiatur i spiritu & i medio angelorum sublimatus ad celos: portet fasciā: portet panniculos: fenū: presepiū: stabulū: portet bouē & alinum: & predicet sumis seraphi miram dignationem dei. Et uersa uice cantet eis: gloriam in infimis deo: & in celo sedes hominibus bone uoluntatis: unitus est deus nostre nature: qui est beatus: do charitatis nostre. Puto quod cum maiori deuotione talis reciperetur ab angelis in summo celo: quod recipiatur a nobis angelus cantans in mundo de puero nato. Protendatur hic affectus non sermo: & deuotio mens contēplatione sit longa: & in talibus loquitur silentiū quia talis deficit uerbum. Attende autē angelorum mirabilē charitatē & sollicitudinem circa reuelationē incarnati uerbi. Angelus mariam: angelus ioseph: angelus pastores adducit: unde Ambrosius in omelia. Quod est iste magnus princeps i angelorum collegio: per quem mundo nuntiatur princeps regum terre. Multum in se gaudet qui tantum gaudium nobis nūciat extra se. Multū splendet spiritali lumine: qui noctem tenebrosā illuminat corporali splendore. Angelus inquit stetit iuxta illos: nodū circa pastores sumos. Tales enim figurabant simplices illi: & claritas dei circūfulsit illos. Quāto splendor hodie in celo oritur: quādo & de illius abundantia in terris per angelum claritas seminatur. Non legisti unquā in tali splendore angelos apparere: quia nunquā legisti eos nunciare splendore paterne glorie ortū eē. Vides fidelē nūcium? Attendis ministrū sollicitū: illustrat: confortat: gaudio letificat: natum saluatōrē ānūciat: quē exprimit

Vnctionē sanctitatis: quia xpm

Plenitudinem potestatis: quia dominus

Originem dignitatis: quia in ciuitate dauid

Signū nostre humanitatis hoc uobis signū

Inuenietis infantē quo ad etatē puerilē pannis inuolutū: quo ad amictū tenuē: & positū in presepio quo ad rigore cōpassibilē: ubi post fastigia maiestatis dat signa exēplariū: ut in primis doceat reuereri christū dñm regē natū deū uerbū. Et hoc intellexerunt. d. uideamus hoc uerbū quod factū ē ut sal tē ille qui scripsit spiritu intellexit: licet debeamus credere illos eē illustratos plena fide. In secundis docet imitari

Per humilitatē paruulū

Per paupertatē inuolutū

Per austeritatē in duro presepio reclinatū

In quibus tribus per xpi exēplariatē fugantur uitia: & renouatur uita perfecta. Et ne parua uideret angelus unius auctoritas: statim huic tanquā principi multitudo celestium agminū iungitur cantantiū & dicentium. Gloria &c. Et bene chorus angelorum

ueniens militie celestis uocabulū accipit: qui & dū ci illi potētī in prelio: qui ad bellandas aereas potestates apparuit humiliter obsecrat. Et ipse potestates eadē contrarias ne mortales tantū tentare ualeant quātum uolūt: fortiter armis celestibus perturbat. Quia uero deus & homo nascitur: iure hominibus pax: & gloria deo cantatur: ut sapiens angelus propriis laudibus utrāque cōmēdat naturā. Quia uero uno angelo nūciatē deū in carne uerbū: reliqui assumūt canticū: ultra hoc quod in primo angelo litteraliter principatū ostēdit a nobis exēplariter inuidiā repellit: ut cū quid boni in fratre uideamus: non ad inuidiā & mortū uipeream linguā laxemus: sed ad dei laudem & iubilū. Olim quēdam angeli scribunt ad puniendū missi: puta ad iherosolitas ad dauid ad sodomitas: ad uallē flētū. Ecce nūc cantādo iubilant propter datū nobis salutis remedium: quia quos infirmos prius abiectosque desperauerant necessitates iustitie nascente in carne domino iā socios ueneratū pietate misericordie nobis ipse gratulantes. Vnde cū angeli nostram medicinā implere nō possēt per ministeriū sue custodie gaudent & cantāt se accepisse adiutorē potentē: & medicū sufficientē in cura infirmitatis nostre. Et quā culpā nouerāt quā a nobis expellebat dei i carne persona nata: ideo pacē hoībus nūciat: qui bona uoluntate medici remedia suscipere nō recusant.

Et uide charitatē: quā cū ad puniendū uenerint: nūc leguntur uenisse iocundi: sed cū pacē nūciat: iubilant luminosi. Nec mireris si angeli descendūt i terrā libenter quādiu i ea peregrinat uerbi persona in assumpta natura: quā tunc terra fit celū quādo continet deum. Ipsi enim spiritus agelici: radiū sue luminositatis ad nostre infirmitatis aspectū dirigūt & assurgūt in cōtēplationis triplicē gustū. Aspiciunt enim nostrā humanitatē in centro diuinitatis stabilitā sine sui accidētaliū in uerbo ypostatico. Nō enim accidētalis ē illa unio: sed substantialis: ut dictū est supra. Aspiciunt secūdo diuinitatē in centro nostre humanitatis exinanitā sine sui passibilitatē i uirginali utero. Aspiciunt tertio nostrā infirmitatem in centro sue sublimitatis cōiunctā: & carnem supra suā naturā sublimatā sine tēporalitate in eter no palatio. Et ideo

Propter p̄mū duabus aliis intellectus & uolūtas eleuantur in gratiarū actionē

Propter secūdū duabus aliis inclināt i admiratiōem

Propter tertiū duabus aliis dilatat i mutuā dilectionē

Et ideo secūdū Esae uaticiniū & Ioan. testimoniū

iubilāt & catāt ter. Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus deus: & accipiūt iocūda mixtura

Cū reatu culpe iustitiā cōcordatā

Cum statu miserie innocentiam copulatam

Cum occasu uie celeritatē patne cōtemperatam.

Non est ergo mirum si laudant deum omnes uirtutes eius: si laudant astra matutina: si iubilant omnes filii dei: quia oculo ad oculum non solum angeli: sed omnis caro uidet salutare dei.

Ex quo ergo paruulus noster iesus facit nobis de terra celum: & sic in carne manifestat nobis seipsum. Inbilemus cum angelis deo saluari nostro cantantes & dicentes. Gloria in excelsis deo: & in terra pax hominibus bone uoluntatis: quia hodie natus est nobis saluator: qui est christus dominus in ciuitate Dauid: & dilatato tripudio euangelizemus gaudium omni creature: quia omnis creatura assumpta est in uerbo hodie assumpto omnis creature assumpte & humana natura in deum fertur.

Affectu sociali ut in fratrem naturalem

Affectu parentali ut in natam prolem

Affectu filiali ut in naturalem patrem.

De quibus omnibus iubilat in dulcore recepto in diuersis personis ab unico iesu diuerso sapore. Et secundo hunc triplicem gustum: & suauitatis iubiliu compositum est de christo iesu triplex dulce canticum. Secundum primum gustum cantauit Zacharias luce primo. Benedixit dominus deus israel &c. Propter secundum iubilat tympanistria nostra electa mater uirgo maria: que de concepta prole singulariter gloriatur. d. Magnificat anima mea dominum. Iuxta tertium gustum cantat simeon tenens deum paruulum cognoscens deum suum & dominum uniuersorum: qui pacem dat filiis propter hereditarium testamentum: unde & dicit. Nunc dimittis domine &c. Omnes ergo gentes simul cum his nostris catoribus plaudite manibus: & iubilate deo iacob & cum singulorum exercitu cantate canticum nouum paruulo: quia mirabilia fecit in celo & in terra in mari: & in omnibus abyssis. Attendamus cum gaudio ad pastores cum quibus magnificauit dominus misericordiam suam: quos & paruulus noster cum nascitur grandi mysterio facit uigilare: noctis uigilias custodire supra suum gregem attendere angelum eius astare

In diuina illustratione cecitatis tenebrose

In diuina confortatione infirmitatis timorose

In diuina annunciatione salutis gratiose

In diuina informatione conuersationis uirtuose.

Sic enim scribitur quod claritas dei circumfulsit illos: quod angelus timorem expulit: gaudiosum saluatoris ortum nunciauit: signum imitationis subiunxit. Sed uideamus quantum ei profecit influenza gratie. Nam ceperunt se mutuo confortare charitatis effectu cum ad inuicem se hortantur. d. Transeamus usque bethleem &c. & uideamus hoc uerbum. Ceperunt simul festinare strenuitatis effectu: & uenerunt inquit festinanter. Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia: unde statim quod discessit angelus ab eis. Ceperunt simul exultare in suauitatis fructu: cum simul sanctorum laborum suorum gloriosum fructum repeiunt: quem & suauiter gustant: unde scribitur. Inuenerunt mariam & ioseph: & infantem positum in presepio: & cognouerunt de uerbo. Ceperunt simul predicare ueritatis assatu conuertentes populum. Et omnes inquit qui audierunt mirati sunt & de uerbis que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Ce-

perunt simul in suam paruitem resiliere humilitatis actu: omnia in deum referentes: unde subiungitur. Reuersi sunt pastores: supple intra sue nihilitatis uicinum glorificantes & laudantes deum in omnibus que audierant & uiderant. Ad pastores moderni temporis in omnibus tonfores uelleris parum curantes de pascua gregis. Confundat uos paruulus natus in recognitione tante offensionis: & reducat uos ad exemplum imitationis istorum benedictorum pastorum: quorum uita datur nobis imitabiliter

Quantum ad ipsorum curam sollicitam

Quantum ad numerum diffusionem plenariam

Quantum ad fructuum secutam efficaciam

Custodes igitur uigilant noctis uigilias attendentes supra insufficientias & ignorantias. Nam quatuor sunt noctis uigilie dicente euangelista de saluatore: quod uenit ad eos quarta uigilia noctis ambulans supra mare. Secundum typum: sicut antiqui romani diuidebant noctem: sic insufficientias uestras & defectus diuidite: & custodientes attendite: & uos dignos cura ipsorum reputare nolite.

Prima uigilia natiuitatis immundicia: & utinam non sic sequatur conuersatio & uita. Secunda iniquitatis malitia: & utinam in nobis sic essent occulta: quod non publica: ut solum nobis & non populo essent nocua. Tertia peregrinationis miseria: a quo quantum potest & plus quam debet uidetur se excludere carnis cura quam facitis in desideris: uestimentis: cibis: & aliis delictis & mundanis popis eam curantes expellere. Sed quanto plura uobis impenditis: plura rapitis: plura congregatis: miseriares uos esse ostenditis. Quorum miseria non est expulsa: sed operata tanta consumit que ad multorum pauperum penuriam sufficerent releuanda. Sed de uobis dicitur. Diuitias quas deuorauit euomet: & de ore suo extrahet eas deus exigendo in tormentis quod ibi repositum in delictis. Et illud de impia fornicaria. Quantum glorificauit se & in delictis fuit: tantum datur ei tormentum & luctum. Et ideo utinam uos curaret quarta uigilia que est magnum remedium contra ista. Hec est mortis memoria ut in ista uideret uos bonus iesus princeps pastorum laborantes in remigando. scilicet fructus turbulentos uite uestre per talem memotiam conari sedare: forsitan uos iuuaret ambulans ipse supra mare: & increparet fluctus uestre tempestuose uite: dicens impio. uestro mari. Obmutescite. id est de cetero quiesce. & te & populum inficere: & ecclesiam malis exemplis turbare: forsitan fieret tranquillitas magna: ita ut etiam tu mirareris in mutatione dextere excelsi in te facta: & dices de paruulo iesu per uite reformationem nato eius ad mirandam pietatem: bonitatem: potestatem super te miserum peccatorem: peccatorem qualem es hic: quia uicti & mare obediunt ei. Hec quarta uigilia est resurrectionis diluculum: in quo christus prius in te mortuus a corde in te resurrexit per gloriam ut ambules in nouitate uite.

Prima ergo uigilia facit te excubare ut tibi uilescas.

Secunda ut te affligas

Tertia ut te ipsū derideas

Quarta ut timeas.

Et memineris ad sapiētiā: quia initiū sapiētiē timor dñi: i quo forte incipiet in te illucescere sapiētiā crucis christi. **F**elices illi pastores quibus datum est in his noctis uigiis uigilare. **Q**uia tunc sicut apti gregem defendere tam ne latro subdole decipiat: ne lupus uiolenter rapiat: pro his enim duobus pastores sunt solliciti noctis tēpore circa gregē. **N**on est dubium q̄ tunc astaret angelus: & uestrā ignorantiam illustraret: doceret quid fugiendum. & quid agendum. Infirmatē erigeret ad cōplendū: & nos magno gaudio letificaret: quia annuncaret in reformato populo: ad uestrum exēplum natum iesum in salute eorum. **E**t tunc amplius uos animaret ad reformationem tam uestri q̄ populi per exēplū conuersationis christi. d. uobis. hoc uobis signū. **T**unc etiā sequeretur participiū receptorum munus: que i his benedictis pastoribus effulserunt eo q̄ coacti sunt gratie secundū influxū angelī nūciātis. **T**ūc ēt uos cōfortaretis mutuo uice pastoris per charitatis affectū ad uidēdū paruulū ad imitandū xpm. **E**t tunc cessaret inuidie: emulationes: de tractiones: ipugnationes: litigia: quibus mūdū fedatis: solū curantes tēporalia. **N**ec mirū. quia curaretis transire in bethleē. i. tēporales distractiones relinquere: ut ab ipsis expediti: possetis domum patris. i. ecclesiā & cultū sacri altaris pacifice colere: & in oblationē sancti sacrificii pro reconciliatione dei: p̄ salute populi: pro refectione uestri solum curare: uis uidere uerū quod factū ē nobis ab ipso iesu: ebrii curaretis uidere charitate etiam: in exēplū: in precium: in cibū: in sacrificiū: in nature confortiū: & in beatitudinis premium. **T**unc esset tanta festiuitas strenuitas q̄ ignis charitatis nunq̄ diceret sufficit quiescendo in pignitia: sed semper iretis de uirtute in uirtutem: ubi uidetur deus deorum in syon. **T**unc etiam simul exultaretis in suauitatis fructu gustantes & uidentes q̄ dulcis est dominus: & cantantes in uis domini quoniam magna est gloria domini: essetisq̄ sicut animalia diuini cultus: q̄ uidit **Eze. i.** **Q**uia ubi erat ipseus spiritus illuc gradiens: essetq̄ uestra conuersatio splendor ignis illustrantis deuotos. **E**t de splendore uestre sanctitatis fulgur egrediens: impios & peruersos tam celsa iustitie q̄ timore uestre reuerentie confodiēs: & conuertens: tunc inueniretis mariam iocū de uestri officii matrem aduocatam. **H**ec est munda conscientia que pro uobis apud paruulum aduocaret: & ioseph. i. augmentum gratie q̄ semper in melius uos procedere facit: & infantem positum in presepio uobis appositum: ad continuum refectionis gustum: ut in omnibus uestra onera supportaret uestra officia expletet: uestra desideria satiaret. **S**ic & cognosceretis de uerbo quod dictum est a bono iesu. **L**igum enim meum suauē est: & onus meum leue.

Tunc uestra predicatio non esset in doctis humane sapientie uerbis: sed in ostensione spiritus & uirtutis omnem intellectum audientium in obsequium christi paruuli conuertentes: & captiuitates ut uerificetur in uobis quod de sanctis istis pastoribus dicitur. **E**t omnes qui audierunt mirati sunt de uerbis que dicta sunt a pastoribus ad illos. **T**unc scilicet ecclesia quasi altera uirgo maria conseruaret: & cōferret in corde suo omnia uerba uestra. **E**t quia i uia perfectionis cum consumauerit homo: tunc incipiet. **I**dem quod plura ex uestro officio uideretis cōuersione commoda: tanto magis reducens uos metipsos. reuersi intra uos ad uestra consideranda infirma: uos inabyssantes in uestram humilitatem. **E**t rursus uos eleuaret ad plenius gratia super uos ad dei bonitatem & imensitatem plenius degustandam: & sublimius contēplandam. **E**t sic ceteris similes predictis animalibus bene agiles & mobiles ab influxu gratie: ut diceretur de uobis: sicut de illis dictum est: q̄ ibant & reuertebantur in similitudinem fulguris choruscantis. **T**unc uerum esset quod concludit euangelium. **R**euerſi sunt pastores laudantes & glorificantes deum in omnibus que audierant: & uiderant sicut dictū est ad illos. **C**irca uero nonum & ultimum. s. uniuersitatis testimonium: quia iam superius dicta sunt multa. **B**reuitat aliqua restringamus in alia forma. **N**am tota beatissima trinitas mundi creatrix dat paruulo nato testimonium: quia deus est: & media persona in reliquis duabus coequalis & coeterna: dum in eius ingressu in mundum tota mundi machinam letificauit si gnis & miraculis imutauit. **I**psa celestis hierarchia dat testimonium q̄ puer natus dux belli ē & uictorie triūphator. **C**ui sue militie mittit exercitum qui cantat gloriam uictorie & pacis reformare. **I**psa celorum natura dat testimonium iesu: q̄ est sol lucis: & fons luminis: dum in eius ortu nouam stellā mittit: que ad eius presepium adorandū attrahit reges mundi. **I**psa etiā materialis sol dat christo testimonium q̄ ipse est radius incorruptionis uirginis: procedens a uirgine sicut radius de stella uel sole: oēm mundi gloriam suo splendore redditurus obscurat: dum hodie Sibilla gloriam. **O**ctauiani qua p̄ deum colere uolebat fauor populi humiliavit sub lumine christi: ostendens in solis circulo uirginē matrem cū paruulo. **E**t illum inducēs q̄ paruuli subdere imperio dicens. **H**ec est ara celi que hodie ē reuerenda ecclesia matris & pueri. **U**bi fratres minores habitant in sancta maria de ara celi paruulo ministrantes. **N**atura inferior dat ei testimonium i aere q̄ natus iesus ē lux noctis mundane: dum circa pastores fulsit media nocte. **I**n liquidis enim scitatis unctio & pietatis oleum pro lassatis sub onere dum in taberna emeritoria erupit fons olei defluens in reumata tibertina q̄ sapor & condimentum nostre insipientis aque iesus natus aduenit. **A**nimalia dat sibi testimonium q̄ ipse iesus ē exēplū obediētie sub iugo dñi ipsi & forma pnie i labore natural

exercitii: dum bouem iugo domitum: & laboriosū alinum ad suū mittit obsequium. Arbusa uegeta bilia dant sibi testimoniū: quia ipse suauitatis odor ē: & ipse de seipso predixit. Quali balsamum non mixtum odor meus: dum in huius argumentum uince engaddi hac nocte balsamū protulerūt. Elementum terrenū & materiale edificium dāt sibi testimoniū q̄ ipse est spiritualis & uictoriosa pax de qua prius predictū ē: faciet dominus pacem oībus qui longe & pacē his qui prope. Et q̄ ipse pacis carnalis potens destructor ē: quia uera guerra ē dum in tēplo pacis ipsum concussit: dirupit & confregit. Infernus ipse conturbatus ē in occursum aduentus eius: dat iesu testimoniū: quia ipse iesus mundi tūa est: dū imundā corruptionem nature in scelertis absorbit: & de tanto fetore mundum purgauit in ortu ipsius: qui non pōt sustinere nisi lilia puritatis. Et sic nato paruulo probat tota mundi machina deferre. Letentur igitur celi & exultet terra & dent testimonium: quia natus est hodie saluator qui est christus dominus in ciuitate dauid. Et sic orto sole iesu de sacratissima uirgine matre liber hic primus clauditur. Manifestata. ubiq̄ preclartate originis iesu. In quo arboris huius dilecta collocata est radix.

Explicit primus liber in christo iesu.

Incipit prologus libri secundi.

EX premissis superiori libro patuit q̄ infinitus sit circulus quem facit huius sacre arboris radix: que in utraq̄ natiuitate dilecti iesu est decalata consistere: dum infinitas iesu de infinito patre eternaliter gignitur: & per temporalem conceptum & ortum eius assumpta natura per unionē in sua persona ad infinitā gloriā subleuatur. Huius ergo gloriose radices ut erigatur stipes consimilis humor effunditur & pululat i circulare uulnus circūcisionis assumpte: ut sicut radix eius fuit humanum non habere suppositum ut ex cresceret in diuinum. Sic eius stipes per humilitationis sacramentum: nihilominus continue erigatur i altū: unde & ab humilitate circūcisionis incipit liber iste.

Iesus conformis patribus capitulū p̄mū

Incipit liber secundus.

Infans igitur iesus dei uerbum in carne in ipso natiuitatis exordio tibi anima sedus obseruare uolens confirmatis contracte: dum circūcisionis cauteriū: quod erat peccati originalis remedium: & uulnus dolorosū nō abhorruit pro te pati: ubi signum simul tui pudoris: & tui doloris recepit supplicium: que duo a tua affinitate suscepit ut tibi supra dictum est: ut ecōuer so tibi suam leticiam & gloriā eternaliter largiret.

Attende autem & deuote rumina quanto dolore uirginis matris quassabantur uiscera: quando uidit dei filiū tā tenellū i carne sua: carnē & sanguinē suum reicere in circūcisionis uulnere: & cū quanta deuotiōe recollegit sanguinē qui emanauit a uulnere & carnis pticulā quam circūcisio amputauit. Attende etiam paruulum iesum: imo eternū dei p̄ uerbū in paruulo pre dolore uulneris euulante: & uide ipsū & partes generationis in quibus hoc uulnus fiebat: que maxime sunt doloris sensibiles magnis cruciari doloribus: ut tuas feditates & lasciuas in eisde purgaret. Q̄ ingratum es sibi si ad memoriam tanti piaculi tue carnis imunditiam nō restringas. Quid putas doloris fuisse in matre: quando ista uidebat in dei filio paruulo & tenello: cum quanta passione uiscerum suorum & effusione lachrymarū nitebatur blandiri paruulo: & ipsū dolentem & plorantem consolari blanditiis: & cōfouere māmills & sanctis brachijs piissime stingere & in eius amore pariter & eius dolore transigi. Quid etiam sentire potes de sancto ioseph: qui ipsum nō dubitabat dei filium: quē forte oportuit ēē circūcisionis ministrum: cū & ista cū cōpassione faceret & istos dolores cerneret: & in puero & in matre. O sponse sanguinū q̄ tu es nature assumpte dei uerbum charitate ad peccatores ebrum in te dira passione anseru: q̄ cito uoluisti istam carnē tuam uirgineam sanguinare. O sol iustitie in ortu & occasu uoluisti rubore sanguineo rutilare: & in ortu rutilat triste celum future pluuie maioris effusionis sanguine in aliis tribus uulneribus signatiuum. Sed & in occasu fuisti diuine seueritatis signum: dū celū tui corporis totali aspersione sanguinis apparuit rubicundum: ut nebulas nostre mortis tue passionis rubore fugares: ut mortem nostrā destrueres moriens: & serenā uitā nobis reparares gloriose resurgens. Associa ergo te anima mea uirgini matri: & sancto seni ioseph cōpatientibus & cōlachrymantibus puero. Et in paruulo iesu attendens tue iniquitatis cauteriū. Canta cum dilecti lachrymarū profluuiū: propter nimiam charitatem suā qua dilexit nos deus filium suum misit in similitudinē carnis peccari. Et quia in hac sanguinis effusione cōsecratur tibi: & igitur ei nomen dilectissimū iesus de quo infra dicitur. Non timeas addere allā. Hec pro cōtēplatione circūcisionis boni iesu sint dicta. Sed nunc attende quid scribit euangelista. Postq̄ consummati sunt &c. ubi breuis littera & grādis sententia offeruntur tibi & uerbi nati altissima sacramenta. Sed intellige q̄ hec omnia aliud litera sonant: aliud figuraliter monstrant: aliud moraliter indicant: aliud anagogice signant. Numerus enim octonarius literaliter sonat initium iterate reuolutionis. Quando enim cōputando dies: tunc reuoluerē uolētes dies circulariter reducimur octauū ad primū. Figuraliter aēro mōstrat indicū euangelice perfectionis: unde & septenarius legi: & octonarius euāgelio congruit. Moraliter autem scī